C:\Users\Plazma\Desktop\309\bri_Strugacti-Tachmasib_leti_k_Saturnu.PDB

PDB Name: Strugačtí-Tachmasib letí k Satu
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 15.12.2003
Modification Date: 15.12.2003
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

A+B STRUGACKIJ

TACHMASIB LETÍ K SATURNU

Prolog
Přihnal se obrovský červenobílý autobus.
Odlétající byli vyzváni, aby zaujali svá místa.
"Tak už nastupte," řekl Dauge.
Bykov zabručel:
"Času dost. Než se všichni usadí…"
Díval se úkosem, jak do autobusu nastupuje jeden cestující za druhým. Bylo jich asi sto.
"To vypadá nejmíň na čtvrt hodiny," poznamenal Gríša věcně.
Bykov se na něho přísně podíval.
"Zapni si košili!"
"Dyť je horko, táto," ozval se Gríša.
"Zapni si košili," opakoval Bykov. "Nechoď jak utrženej od řetě-zu."
"Ze mne si příklad neber," řekl Jurkovskij. "Já už smím, ale ty ješ-tě ne."
Dauge na něho pohlédl a odvrátil se. Nechtělo se mu dívat na Jur-kovského - na jeho sebejistý kyprý obličej se štítivě povislým dol-ním rtem, na těžkou aktovku s monogramem, na přepychový oblek ze vzácné stereosyntetické tkaniny. To už se radši bude dívat na vy-soké průzračné nebe, čisté, modré, bez jediného obláčku, dokonce bez ptáků - nad letištěm byli ptáci rozháněni ultrazvukovými signá-ly.
Bykov-junior si pod pozorným dohledem Bykova-seniora zapínal límec. Jurkovskij řekl zasněně:
"Ve stratoplánu si objednám lahvičku minerálky a sním…"
Bykov-senior se podezřívavě otázal:
"A co játra?"
"Co máš zase s játry?" ohradil se Jurkovskij. "Zkrátka je mi hor-ko. A už bys měl konečně vědět, že minerálka na záchvaty nepomá-há."
"Vzal sis alespoň ty své pilulky?" zeptal se Bykov.
"Co na něho dorážíš?" zastal se ho Dauge.
Všichni se ohlédli na Dauga. Ten sklopil oči a procedil mezi zuby:
"Tak nezapomeň, Vladimíre. Obálku musíš Arnautovovi předat okamžitě, jak dorazíte na Syrt."
"Pokud je Arnautov na Marsu," poznamenal Jurkovskij.
"No ovšem. Ale hlavně nezapomeň."
"Já mu to připomenu," slíbil Bykov.
Všichni zmlkli. Fronta u autobusu se krátila.
"Víte co? Jděte už, buďte tak hodní," řekl Dauge.
"Hm, musíme už jít," povzdychl si Bykov. Přistoupil k Daugovi a objal ho. "Netruchli, Johanyči," zašeptal. "Na shledanou. Netruchli."
Pevně zmáčkl Dauga dlouhýma kostnatýma rukama, ale ten ho mírně odstrčil.
"Klidnou plazmu," popřál jim.
Stiskl Jurkovskému ruku. Jurkovskij rychle zamrkal, jako by chtěl něco říci, ale jen si olízl rty. Sehnul se, zvedl z trávy svou aktovku, zatočil jí v rukou a znovu ji položil do trávy. Dauge se na něho nedí-val. Jurkovskij znovu zvedl aktovku.
"Neber si to tak, Grigoriji," řekl utrápeně.
"Budu se snažit," odpověděl Dauge suše.
Opodál dával Bykov tichá ponaučení synovi.
"Dokud budu na cestě, buď co nejblíž u mámy. Žádný legrácky."
"To se ví, táto."
"Žádný rekordy."
"No jistě, táto, neměj strach."
"Míň mysli na holky a víc na mámu."
"Ale to se ví, táto."

Dauge pronesl potichu:
"Tak já už jdu."
Otočil se a belhal se k letištní budově. Jurkovskij se díval za ním. Dauge byl maličký, shrbený a hrozně starý.
"Na shledanou, strýčku Voloďo," řekl Gríša.
"Na shledanou, chlapče," odpověděl Jurkovskij. Stále se díval za Daugem. "Choď ho navštěvovat, rozumíš… Jen tak, zajdi k němu, vypij s ním čaj - to stačí. On tě má rád, já to vím…"
Gríša přikývl. Jurkovskij mu nastavil tvář, poplácal ho po rameni a vydal se za Bykovem k autobusu. Těžce vystoupil po schůdkách, usedl vedle Býkova a řekl:
"To by byla nádhera, kdyby cestu odvolali."
Bykov na něho vyvalil oči.
"Jakou cestu? Naši?"
"Ano, naši. Daugovi by se ulevilo. Nebo aby nás medici všechny neuznali."
Bykov zafuněl, ale neřekl nic. Když se autobus rozjel, ozval se opět Jurkovskij:
"Ani neměl chuť se se mnou obejmout. A dobře udělal. Neměli jsme letět bez něho. Není to pěkné."
"Přestaň," odsekl Bykov.
Dauge vystoupil po žulových schodech letiště a ohlédl se. Rudá skvrna autobusu se plazila až někde u obzoru. V narůžovělém oparu se tam rýsovaly kuželovité obrysy raket pro kolmý vzestup. Gríša se zeptal:
"Kam vás mám odvézt, strýčku Grišo? Na fakultu?"
"Třeba na fakultu," souhlasil Dauge.
Vlastně se mi nechce nikam, pomyslel si. Vůbec nikam se mi ne-chce. Je to těžké… Nikdy bych si nepomyslel, že to bude tak těžké. Přece se nestalo nic nového nebo nečekaného. O všem se už dávno ví, všechno je promyšlené. A všecko se včas ponenáhlu překousalo, protože kdo by chtěl vypadat jako slaboch? A vůbec - všecko je to správné a naprosto čestné. Je ti dvaapadesát. Čtyřikrát jsi byl ozářen. Nevalné srdce. Nervy na draka. Krev, ani tu nemáš svou. Proto jdeš do starého železa a nikam tě neberou. A tamhle Voloďku Jurkovské-ho berou. A říkají: tobě, Grigoriji Johanoviči, stačí jíst to, co ti dají, a spát tam, kam tě položí. Měl bys, Grigoriji Johanoviči, učit mladé. Ale čemu je mám učit? Dauge zašilhal po Grišovi. Ten je ale naděla-ný a nabroušený. Toho mám učit odvaze? Nebo zdraví? A nic jiného v podstatě nepotřebuje. No tak zůstaneš sám. A s tebou ještě stovka článků, které zastaraly. A několik knih, které rychle zastarávají. A sláva, která zastarává ještě rychleji.
Otočil se a vstoupil do hlučného chladného vestibulu. Gríša By-kov kráčel vedle něho. Košili měl rozepjatou. Vestibul byl plný ti-chých rozhovorů a šustění novin. Na velkém plátně zabírajícím polo-vinu stěny se promítal nějaký film; několik lidí zabořených do křesel sledovalo děj a drželo si u uší blyštivé krabičky fonodemonstrátorů. Tlustý cizinec orientálního vzezření přešlapoval u automatického bufetu.
Před vchodem do baru se Dauge najednou zastavil.
"Nezajdem na skleničku, kamaráde?" zeptal se.
Gríša se na něho zadíval překvapeně a soucitně.
"Proč, strýčku Grišo?" řekl prosebně. "Proč? Raději ne."
"Myslíš, že raději ne?" opáčil Douge zamyšleně.
"Ovšemže ne. K ničemu to není, vážně."
Dauge sklonil hlavu na stranu, přimhouřil oči a zadíval se na ně-ho.
"Snad si nemyslíš," poznamenal jízlivě, "že mám vztek proto, že mě hodili do starého železa? Že nemůžu žít bez těch tajemných pro-pastí a prostorů… To se teda nezlob, chlapče. Já na ty propasti kašlu! Horší je, že jsem zůstal sám, rozumíš? Sám! Prvně v životě sám!"
Gríša se s pocitem trapnosti ohlédl. Tlustý cizinec je sledoval po-hledem. Dauge mluvil tiše, ale Grišovi připadalo, že ho slyší celý sál.
"Proč jsem zůstal sám? Za co? Proč zrovna já… proč zrovna já musím být sám? Nejsem přece ještě nejstarší, kamaráde. Michail je starší a tvůj táta taky…"
"Strýček Míša taky letí naposledy," připomněl Gríša nesměle.
"Ano," souhlasil Dauge. "Náš Míša zestárl… Tak pojď, napijem se!"
Zašli do baru. Bylo tam prázdno, jen za stolkem u okna seděla ja-kási krasavice. Před ní stál prázdný pohár, bradu měla opřenu o pro-pletené prsty a dívala se oknem na betonovou plochu letiště.
Dauge se zastavil a ztěžka se opřel o sousední stolek.
Neviděl ji dvacet let, ale okamžitě ji poznal. V krku pocítil hořké sucho.
"Co je vám, strýčku Grišo?" zeptal se Bykov-junior polekaně.
Dauge se napřímil.
"To je moje žena," řekl klidně. "Pojďme."
Žena? Co zas to má znamenat? prolétlo Grišovi znepokojeně hla-vou.
"Nemám jít a počkat na vás ve voze?" zeptal se.
"Nesmysl, nesmysl," protestoval Dauge. "Pojď se mnou."
Přistoupili ke stolku.
"Dobrý den, Mášo," pozdravil Dauge.
Žena zvedla hlavu, oči se jí rozšířily. Pomalu se opřela o opěradlo.
"Tys… neodletěl?"
"Ne."
"Letíš později?"

"Ne. Zůstávám tady."
Dívala se na něho dál velkýma očima. Řasy měla silně nabarvené. Pod očima síť vrásek. A spoustu vrásek na čele.
"Co to znamená - zůstáváš tady?" zeptala se nedůvěřivě.
Uchopil opěradlo židle.
"Můžeme si k tobě přisednout?" zeptal se. "Tohle je Gríša Bykov. Bykovův syn."
Usmála se na Grišu oním navyklým, silným a oslňujícím úsmě-vem, který Dauge tolik nenáviděl.
"Těší mě," pronesla. "Posaďte se, chlapci."
Gríša a Dauge usedli.
"Jmenuji se Marie Sergejevna," představila se a prohlížela si Grišu. "Jsem sestra Vladimíra Sergejeviče Jurkovského."
Gríša sklopil oči a lehce se uklonil.
"Znám vašeho otce," pokračovala Marie Sergejevna. Teď už se neusmívala. "Vděčím mu za mnoho, Grigoriji… Alexejeviči."
Gríša mlčel. Bylo mu trapně. Ničemu nerozuměl. Dauge řekl při-škrceně:
"Co budeš pít, Mášo?"
"Geimo," odpověděla s oslnivým úsměvem.
"Není to moc silné?" zaváhal Dauge. "Vlastně ono je to jedno. Grišo, prosím tě, skoč pro geimo, dvakrát."
Díval se na ni, na její hladké opálené ruce, na odhalená opálená ramena, na lehké světlé šaly s trochu příliš hlubokým výstřihem. Na svá léta se udržela až překvapivě dobře, dokonce i copy měla pořád stejně těžké; silné copy, jaké už dávno nikdo nenosí, bronzové, bez jediné šediny, obtočené kolem hlavy. Dauge se ušklíbl, pomalu si rozepjal svůj pevný teplý plášť a stáhl si přiléhavou teplou přílbu s náušníky. Cuklo jí ve tváři, když spatřila jeho holou lebku s řídkými stříbřitými štětinami kolem uší. Dauge se znovu ušklíbl.
"Tak jsme se sešli," ozval se. "A co ty tu děláš? Čekáš tady na ně-koho?"
"Ne," odpověděla. "Na nikoho nečekám."
Pohlédla oknem a Dauge okamžitě pochopil.
"Tys vyprovázela," zašeptal.
Přikývla.
"Koho? Snad ne nás?"
"Ano."
Srdce mu přestalo bít.
"Mne?"
Přišel Gríša a postavil na stolek dva orosené poháry s ledem.
"Ne," odpověděla.
"Tak Voloďku?" zeptal se lítostivě.
"Ano."
Gríša se potichoučku vzdálil.
"To je milý chlapec," řekla. "Kolik je mu?"
"Osmnáct."
"Vážně osmnáct? To je legrace! Všiml sis, že není Bykovovi ani trochu podobný? Dokonce ani zrzavý není."
"Ano, utíká to," odpověděl Dauge. "Tak já už nelítám."
"Proč?" zeptala se lhostejně.
"Zdravíčko."
Rychle na něho pohlédla.
"Ano, nevypadáš dobře. A poslyš…" Na chvíli se odmlčela. "By-kov taky brzy přestane lítat?"
"Cože?" zeptal se udiveně.
"Nemám ráda, když se Voloďa vydává na cestu bez Bykova," řek-la zahleděna z okna. A znovu se odmlčela. "Moc se o něho bojím. Ty ho přece znáš."
"A co s tím má společného Bykov?" zeptal se Dauge nevrle.
"S Bykovem je v bezpečí," odpověděla prostě. "No, a co ty, Gri-goriji? Je to nějak zvláštní, ty - a najednou nelítáš."
"Budu pracovat na fakultě," řekl Dauge.
"Pracovat," pokývala hlavou. "Pracovat… Jen se podívej, jak vy-padáš."
Dauge se křečovitě ušklíbl.
"Zato ty ses vůbec nezměnila. Jsi vdaná?"
"Proč bych měla být vdaná?" ohradila se.
"Vidíš, já taky zůstal sám."
"Není divu."
"Proč?"
"Ty se pro manželství nehodíš."
Dauge se nucené zasmál.
"Prosil bych neútočit," zaprotestoval. "Chtěl jsem si jen popoví-dat."
"Dřív jsi uměl mluvit zajímavě."
"Copak, ty se nudíš? Mluvíme spolu teprve pět minut."
"Ne, nenudím se," odpověděla zdvořile. "Se zájmem tě poslou-chám."
Odmlčeli se. Dauge míchal slámkou v poháru.
"Doprovázím Voloďu vždycky," navázala. "Mám přátele na sprá-vě, a tak vždycky vím, kdy odlétáte. A odkud. A

vždycky ho dopro-vázím." Vytáhla slámku ze svého poháru, zmačkala ji a hodila do popelníku. "Je to můj jediný blízký člověk v tom vašem šíleném svě-tě. Nemůže mě ani vidět, ale přesto je to jediný můj blízký člověk." Pozvedla pohár a upila několik doušků. "Šílený svět. Zpitomělá do-ba," dodala unaveně. "Lidi se úplně odnaučili žít. Práce, práce, prá-ce… Všechen smysl života je v práci. Neustále něco hledají. Neustá-le něco budují. Proč? Chápu, že to bylo nutné dřív, když všeho bylo málo. Když byl ten ekonomický boj. Když ještě bylo třeba dokazo-vat, že to umíme líp než oni. To jsme dokázali. Ale boj nám zůstal. Takový nějaký tlumený, skrytý. Já ho nechápu. Ty snad ano, Grigori-ji?"
"Ano," odpověděl Dauge.
"Ty jsi vždycky všecko chápal. Vždycky jsi chápal svět, ve kte-rém žiješ. Ty, Voloďka, i ten nudný Bykov. Někdy si myslím, že jste všichni hrozně omezení lidé. Prostě si neumíte položit otázku - proč?" Znovu upila z poháru. "Poslyš, nedávno jsem se seznámila s jedním učitelem ze školy. Ten ti učí děti strašné věci. Učí je, že pra-covat je mnohem zajímavější, než se bavit. A děti mu věří. Chápeš to? To je přece hrůza! Mluvila jsem s jeho žáky. Měla jsem dojem, že mnou pohrdají. Za co? Za to, že chci prožít svůj jediný život, jak mám chuť?"
Dauge si uměl velmi dobře představit tento rozhovor Marie Jur-kovské s patnáctiletými chlapci a děvčaty z oblastní školy. Kdepak ty bys to pochopila, pomyslel si. Kde bys ty mohla pochopit, jaké to je, když člověk celé týdny a měsíce vráží hlavou do nepropustné zdi, jak popíše hory papíru, prochodí desítky kilometrů po pracovně nebo po poušti a zdá se mu, že řešení neexistuje, a že on sám je bezvýznamná nula, už nevěří, že takhle už to bylo mnohokrát, a pak najednou při-jde onen nádherný okamžik, kdy konečně najde ve zdi dvířka, projde jimi a má další neprostupnou překážku za sebou a znovu se cítí bo-hem a celý vesmír mu leží u nohou. Vlastně, tohle se ani nemusí chápat. To je třeba cítit.
Nahlas řekl:
"Oni taky chtějí prožít svůj život tak, jak mají chuť. Jenže máte tu chuť každý jinou."
Namítla prudce:
"A co když mám pravdu já?"
"Nemáš," řekl Dauge. "Pravdu mají oni. Ti si nedávají otázku proč."
"A co když je to jenom tím, že oni prostě nedokážou myslet v šir-ším měřítku?"
Dauge se ušklíbl. Co ty víš o myšlení v širším měřítku!
"Ty, když je horko, piješ studenou vodu," řekl trpělivě. "A neptáš se - proč? Zkrátka piješ a je ti dobře…"
Přerušila ho:
"Ano, je mi dobře. Nechte mě pít mou studenou vodu a oni ať si pijí svou!"
"Tak ať," souhlasil Dauge klidně. S radostným podivem cítil, jak se neznámo kam vytrácí jeho nepříjemný tíživý smutek. "Ale o tom jsme nemluvili. Tebe zajímá, kdo má pravdu. Tak podívej. Člověk - to už není zvíře. Příroda mu dala rozum. A ten rozum se musí nevy-hnutelně rozvíjet. A ty v sobě rozum potlačuješ. Zasvětila jsi tomu celý život. A existuje ještě, hodně lidí na naší planetě, kteří svůj ro-zum potlačují. Nazývají se měšťáci."
"Děkuji."
"Nechtěl jsem tě urazit," řekl Dauge. "Ale připadalo mi, že ty chceš urážet nás. Šířka názorů… Jakou vy můžete mít šířku názorů?"
Dopila svůj pohár.
"Dneska mluvíš moc krásně," poznamenala s jedovatým úsměš-kem. "Všechno umíš tak mile vysvětlit. Buď té lásky a vysvětli mi, prosím tě, ještě jednu věc. Tys celý život pracoval. Celý život jsi rozvíjel svůj rozum a pohrdal jsi prostými světskými radovánkami."
"Nikdy jsem nepohrdal prostými světskými radovánkami," ohradil se Dauge. "Dokonce jsem byl pořádný flamendr."
"Nebudeme se hádat," řekla. "Podle mého názoru jsi jimi pohrdal. A já jsem celý život svůj rozum dusila. Celý život jsem dělala jen to, že jsem pěstovala své nízké pudy. A kdo z nás je šťastnější dneska?"
"Samosebou já," řekl Dauge.
Přejela ho pronikavým pohledem a zasmála se.
"Ba ne," odporovala. "Já! V nejhorším případě jsme oba stejně nešťastni. Neschopná kukačka, tak nějak mi říká Voloďa, nebo při-činlivý mravenec - ono to má stejný konec: stáří, samota, prázdno-ta. Já jsem nic nezískala a ty jsi všechno ztratil. Jaký je v tom roz-díl?"
"Zeptej se Gríši Bykova," řekl Dauge klidně.
"Eh, tamti," mávla pohrdavě rukou. "Vím, co mi řeknou. Ba ne, mne zajímá, co řekneš ty! Ale ne teď, když svítí slunce a kolem je plno lidí, ale v noci, když nemůžeš spát a kolem sebe máš jen ty své talmudy, které tě omrzely, zbytečné kameny ze zbytečných planet, mlčící telefon a před sebou nic, vůbec nic."
"Ano, to se stává," přiznal Dauge. "To se stává každému."
Najednou si to všechno představil - mlčící telefon a nic před se-bou, jenomže ne talmudy a kameny, ale flakóny s voňavkami, mrtvé blyštění zlatých šperků a nelítostné zrcadlo. Jsem prase, pomyslel si kajícně. Jsem samolibé, lhostejné prase. Vždyť ona mě prosí o po-moc.
"Smím k tobě dnes přijít?" zeptal se.
"Ne." Vstala. "Mám dnes hosty."
Dauge odstrčil netknutý pohár a rovněž se zvedl. Zavěsila se do něho a vyšli do haly. Dauge se ze všech sil snažil nekulhat.
"Kam jdeš teď?" zeptal se.
Zastavila se před zrcadlem a upravila si vlasy, které žádné upra-vování nepotřebovaly.
"Kam?" opáčila. "Někam. Přece mi ještě není padesát a můj svět patří zatím mně."
Sestoupila po bílém schodišti na prosluněné prostranství.
"Mohl bych tě kousek svézt," nabídl se Dauge.

"Děkuji, mám vlastní vůz."
Pomalu si nasadil přílbu, vyzkoušel, nefouká-li mu do uší, a zapjal si plášť.
"Sbohem, starouši," řekla.
"Sbohem," odpověděl Dauge s vlídným úsměvem. "Nezlob se, jestli jsem mluvil hrubě… Dnes jsi mi nesmírně pomohla."
Zadívala se na něho nechápavě, pak pokrčila rameny, usmála se a vykročila ke svému automobilu. Dauge se díval, jak jde, jak pohupu-je boky, podivuhodně urostlá, hrdá a ubohá. Měla skvělou chůzi a byla pořád ještě pěkná, úžasně pěkná. Lidé se po ní ohlíželi. Dauge si se smutnou zlostí pomyslel: Tak vida, tohle je celý její život. Navlík-nout formy do přepychu a nádhery a přitahovat pohledy. A co jich je takových a jak tuhý mají život!
Když došel k vozu, seděl v něm Gríša Bykov opřen koleny o vo-lant a četl tlustou knihu. Rádio ve voze bylo puštěno naplno - Gríša miloval silný zvuk.
Dauge vlezl do vozu, zavřel rádio a chvíli seděl mlčky. Gríša od-ložil knihu a zapjal motor. Dauge pronesl s pohledem upřeným před sebe do prázdna:
"Život přináší člověku tři radosti, chlapče. Přítele, lásku a práci. Každá z nich už sama o sobě má velikou cenu. Ale jak málokdy se sejdou dohromady!"
"Ovšem bez lásky se člověk dokáže obejít," poznamenal Gríša zamyšleně.
Dauge na něho letmo pohlédl.
"Ano, to dokáže," souhlasil. "Ale znamená to, že bude mít o jednu radost míň. A ony jsou dohromady jen tři."
Gríša se odmlčel. Připadalo mu nepoctivé vyvolávat spor, který je pro protivníka vyloženě prohraný.
"K fakultě," řekl Dauge. "A koukej, abychom tam byli v jednu. Nepřijedem pozdě?"
"Kdepak, já pofičím."
Vůz vyjel na dálnici.
"Strýčku Gríšo, nefouká na vás?" zeptal se Gríša Bykov.
Dauge zavětřil a řekl:
"Fouká, kamaráde. Radši vytáhneme okna."
1. Mirza-Charle. Ruský chlapec
Dozorčí osobní přepravy měla pro Juru Borodina naprosté pocho-pení, ale nemohla mu pomoci. Pravidelné osobní spojení se Saturno-vou soustavou nebylo ještě zavedeno. Nebylo dosud zavedeno do-konce ani pravidelné spojení nákladní. Automatické nákladní rakety se tam posílaly dvakrát třikrát do roka, lodi s pilotem ještě řidčeji. Dozorčí se dvakrát dotazovala elektronického dispečera, prolistovala nějakou silnou příručku, několikrát někam telefonovala, ale všechno bylo marné. Jura zřejmě vypadal velmi nešťastně, protože nakonec lítostivě řekla:
"Tak si to tolik neberte, broučku. Vždyť je to strašně vzdálená planeta. Proč vlastně musíte tak daleko?"
"Zmeškal jsem a kluci mi uletěli," řekl Jura rozladěně. "Moc vám děkuju. Já půjdu. Možná že ještě někde…"
Otočil se a vykročil k východu se svěšenou hlavou a očima upře-nýma pod nohy do prošlapané podlahy z plastické hmoty.
"Počkejte, broučku," zavolala dozorčí. Jura se okamžitě obrátil a šel zpátky. "Víte, brouku," řekla dozorčí váhavě, "někdy se dělají i zvláštní cesty."
"Vážně?" vyhrkl Jura s nadějí.
"Ano. Ale my o nich zprávy nedostáváme."
"A vzali by mě na zvláštní cestu?" zeptal se Jura.
"Nevím, brouku. Dokonce ani nevím, kde bychom se o nich do-věděli. Možná u velitele raketodromu," a tázavě se zadívala na Juru.
"Jenže k veliteli se určitě nedostanu," řekl Jura sklesle.
"Jen to zkuste."
"Děkuji, na shledanou. Zkusím to."
Vyšel z budovy přepravní správy a rozhlédl se. Vpravo nad zele-nými haldami stromů se ke žhavému nebi tyčil hotel. Vlevo se osle-pivě blyštěla obrovská skleněná kopule. Jura ji viděl už z letiště. Od-tamtud bylo vidět právě jen tuto kopuli a zlatou špičku hotelu. Jura se samozřejmě zeptal, co to je, a uslyšel stručnou odpověď: ÚERK. Ale co to je ÚERK, to už ovšem nevěděl.
Přímo před budovou přepravní správy vedla široká silnice vysy-paná hrubým červeným pískem. Rýsovaly se v něm stopy velikého množství nohou a vroubkované otisky pneumatik. Po obou stranách silnice se táhly betonované strouhy a podél nich rostly hustě vysáze-né akáty. Asi dvacet kroků od vchodu do správy stál ve stínu akátů malý čtvercovitý bílý atomový vůz. Nad lesklým ochranným sklem čouhaly nehnutě velké modré přílby s bílými písmeny: International Police. Mirza-Charle.
Chvíli stál Jura na místě a nemohl se rozhodnout. Nejdřív byla silnice prázdná. Pak se odněkud zprava vynořil širokým krokem urostlý, do červena opálený muž v bílém obleku. U Jury se zastavil, stáhl s hlavy obrovitý bílý baret a zamával si jím před obličejem. Jura se na něho zvědavě zadíval.
"Vedriro!" prohlásil muž v bílém obleku. "A co ty?" Mluvil s vý-razně cizím přízvukem.
"Hrozné vedro," přisvědčil Jura.
Muž v bílém obleku si narazil baret na vybledlou čupřinu a vytáhl z kapsy plochou skleněnou lahvičku.
"Napijem se?" řekl a roztáhl ústa až k uším.
Jura zavrtěl hlavou.
"Nepiju."
"Já r-rovněž nepiju," prohlásil muž v bílém obleku a zastrčil láhev zpátky do kapsy. "Ale vždycky mám whisky pro

případ, že by někdo pil."
Jura se zasmál. Tenhle muž se mu líbil.
"Vedr-ro," opakoval muž v bílém obleku. "Já mám hr-roznou smůlu. Na mezinárodním raketodromu v Grónsku - tam můžu zmr-rznout! Na mezinárodním raketodromu v Mirza-Charle - tady se potím jako myš. Co?"
"Strašlivé vedro," přitakal Jura.
"A kam letíme?" zeptal se muž v bílém obleku.
"Potřebuju na Saturn."
"Ohó!" protáhl muž v bílém obleku. "Takový mladý, a už na Sa-turn! To se tedy potkáme ještě mockr-rát!"
Poplácal Juru po rameni a najednou si všiml policejního vozu.
„Mezinár-rodní policie," řekl slavnostně. "Té se musí vzdát pat-řičná úcta."
Významně pokývl Jurovi a vykročil na další cestu. Když míjel po-licejní atomový automobil, vypjal prsa a přiložil ukazovák ke spán-ku. Modré přílby nad ochranným sklem se jako na povel pomalu zahoupaly a opět strnuly v nehybnosti.
Jura vzdychl a pomalu zamířil k hotelu. Musel někde najít velitele raketodromu. Silnice byla prázdná, neměl koho se zeptat. Mohl se pochopitelně zeptat policistů, ale neměl dost chuti obracet se na ně. Nelíbilo se mu, že sedí tak nehnutě. Zamrzelo ho na okamžik, že se nezeptal muže v bílém obleku, ale pak ho najednou napadlo, že ta přičinlivá dozorčí musí jistě znát o Mirza-Charle všechno. Dokonce se už na chvilku zastavil, ale pak se vydal dál. Ono se ani nehodí okrádat lidi o tolik času. Nevadí, někde se to dozvím, pomyslel si a vykročil rychleji.
Šel přímo při okraji strouhy, aby nešel po slunci, kolem pestře na-třených automatů se sodovkou a šťávami, kolem prázdných laviček a lehátek, kolem malých bílých domků schovaných ve stínu akátů, kolem rozlehlých betonovaných plošin, na nichž stály prázdné ato-mové automobily. Nad jednou z těchto plošin nebyla z neznámých důvodů ochranná plachta a od blyštivých vyleštěných střech vozů stoupal chvějivý horký vzduch. Byl to žalostný pohled na vozy, které možná už pokolikáté stojí pod nelítostným sluncem. Kolem obrov-ských reklamních panelů, které ve třech jazycích slibovaly herkulov-ské zdraví všem, kdo pijí vitaminózní kozí mléko Golden Chorich, kolem nějakých podivných, odrbaných lidí spících přímo v trávě, hlavy na uzlících, batozích a kufřících, kolem domovnických mecha-nismů stojících bez hnutí při okraji cesty, kolem opálených dětí cára-jících se ve strouze. Několikrát ho předjely prázdné autobusy. Jura prošel pod anglickým transparentem nataženým nad cestou: Mirza-Charle vítá ukázněného řidiče. Minul modrou budku dopravního or-gánu, zabočil vpravo a dostal se na třídu Družby, hlavní tepnu v Mir-za-Charle.
Třída Družby byla také prázdná. Obchody, kina, bary, kavárny, to všechno bylo zavřeno. Polední přestávka, pomyslel si Jura. Bylo strašlivé vedro. Jura se zastavil u automatu a vypil sklenici horké pomerančové šťávy. Zvedl oči, přistoupil k dalšímu automatu a vypil sklenici horké sodovky. Co jiného, pomyslel si, polední přestávka. Teď by bylo nejlepší zalézt do ledničky.
Bílé, jakoby zamžené slunce pražilo do dlažby. A nikde žádný stín. Na konci ulice prosvítala z horkého oparu růžová a namodralá budova hotelu. Jura se vydal na cestu. Přes podrážky cítil rozžhavený chodník. Nejdřív šel rychle, ale brzy zpomalil - nestačil mu dech, po tváři se mu řinul pot a zanechával po sobě svědivé stružky.
Protáhlý úzký vůz s roztaženými krovkami zajel k chodníku. Ři-dič v obrovských černých brýlích otevřel dvířka.
"Poslyš, příteli, kde je tu hotel?"
"Tamhle rovně, na konci ulice," odpověděl Jura.
Řidič se zadíval tím směrem, přikývl a zeptal se:
"Ty tam taky jdeš?"
"Ano," vzdychl Jura.
"Tak se posaď," vybídl ho řidič.
Jura radostně vlezl do vozu.
"Hned je vidět, že tu nejsi doma, stejně jako já," poznamenal ři-dič. Jel velmi pomalu. "Všichni zdejší vysedávají ve stínu. Říkali mi, abych přijel kvečeru, ale to jsem celý já - nechtěl jsem čekat. A je vidět, že jsem chvátal zbytečně. Spící království."
V automobilu byl chladivý, čistý vzduch.
"Já si myslím," řekl Jura, "že je to velmi zajímavé městečko. Ještě nikdy jsem nebyl v žádném mezinárodním městečku. Tady je to všecko tak legračně pomícháno. Kara-Kum a mezinárodní policie. Viděl jste je? Takové ty v modrých přílbách?"
"Viděl," ozval se řidič ponuře. "Tam na silnici jich teď je…" Po-hodil hlavou směrem zpátky. "Nějakých třicet. Srazily se nákladá-ky."
"Jak to - srazily?" podivil se Jura. "Jaké nákladáky? Automa-ty?"
"Ale kdepak, proč automaty?" zavrčel řidič. "Ti… Varjažští hosté. Bouchli do sebe… Lumpové ožralí!"
Zastavil před hotelem a řekl:
"Tak jsme na místě. Já jedu do první ulice vpravo."
Jura vylezl.
"Srdečné díky."
"Není zač," řekl řidič. "Na shledanou."
Jura vstoupil do haly a zašel k recepci. Recepční právě telefonova-la. Jura si sedl do křesla a prohlížel si obrazy na stěnách. I tady bylo všechno legračně promícháno. Vedle tradičních Siškinových medvě-dů bilo do očí veliké plátno pokryté světélkujícími barvami a celkem nic nezobrazující. Jura nějakou dobu s tichým potěšením porovnával oba obrazy. Bylo to ohromně legrační.
"Poslouchám vás, monsieur," ozvala se recepční a položila si ruce na desku stolu.

Jura se zasmál.
"Budete se divit, ale já nejsem žádný monsieur, já jsem obyčejný sovětský soudruh."
Recepční se také rozesmála.
"Abych pravdu řekla, myslela jsem si to. Ale člověk nechce ris-kovat. Přicházejí nám sem cizinci, kteří se urazí, když je člověk osloví soudruhu."
"Podivíni," poznamenal Jura.
"A pořádní," řekla recepční. "Čím vám tedy mohu posloužit, sou-druhu?"
"Víte," začal Jura. "Já se hrozně nutně potřebuju dostat k veliteli raketodromu. Nemohla byste mi něco poradit?"
"Jaképak rady?" podivila se recepční. Zvedla sluchátko a vytočila číslo. "To je Valja?" zeptala se do telefonu. "Aha, Zoja. Poslyš, Zoj-ko, tady je Kruglovová. Kdy dnes přijímá ten tvůj? Aha… Rozu-mím… Ne, jenom jeden mladík… Ano… Tak dobře, děkuju, nezlob se na mne."
Obrazovka videofonu zůstala po celou dobu rozhovoru slepá a Ju-ra to považoval za špatné znamení. Je to bledé, blesklo mu hlavou.
"Tak podívejte, vypadá to takhle," oznámila mu recepční. "Velitel je velice zaneprázdněn a dostanete se k němu až po šesté večer. Na-píšu vám adresu a telefon," přitom chvatně čtrtala po hotelovém blan-ketu. "Tak. Kolem šesté tam zazvoňte nebo tam rovnou zajděte. Je to tady vedle."
Jura vstal, vzal si papírek a poděkoval.
"Kde jste se ubytoval?"
"Víte," řekl Jura, "zatím ještě nikde. Já se totiž nechci ubytovávat. Musím odletět už dnes."
"Aha," řekla recepční chápavě. "Tak šťastnou cestu. Nebo klidnou plazmu, jak říkají naši kosmonauti."
Jura ještě jednou poděkoval a vyšel na ulici.
Ve stinné uličce kousek od hotelu našel kavárnu, kde už polední přestávka skončila nebo ještě nezačala. Pod širokou květnatou plo-chou byly přímo na trávě rozestavěny stolky. Voněla tu vepřová pe-čeně. Nad plachtou visela tabulka: "Your old Mickey Mouse"* s obrázkem proslulého Disneyova myšáka. Jura nesměle zašel pod plachtu.
No ovšem, takovéhle kavárny se najdou jen v mezinárodních měs-tech. Za dlouhým kovovým pultem na pozadí lahví i s pestrobarev-nými vinětami seděl holohlavý brunátný barman v bílé kazajce s vy-hrnutými rukávy. Jeho velké chlupaté pěsti ležely lenivě mezi stříbr-nými poklopy kryjícími mísy s jednohubkami podávanými zdarma. Vlevo od barmana se tyčil nepochopitelný stříbrný přístroj, od něhož stoupaly pramínky voňavé páry. Vpravo pod skleněným příklopem zářily nejrůznější chlebíčky na papírových podložkách. Nad hlavou barmana byly přibity dva plakáty. Jeden, napsaný v angličtině, oznamoval, že "první nalití zdarma, druhé za 24 centů, třetí a další po 18 centech". Druhý plakát, napsaný rusky, zvěstoval, že "váš starý Mickey Mouse soutěží o hrdý titul kavárna vzorné obsluhy".
V kavárně byli všeho všudy dva hosté. Jeden z nich spal u stolku v koutě, nečesanou hlavu měl položenou na ruce. Vedle něho se v trávě válel svraštělý, usmolený batoh.
Druhý návštěvník, silný chlapík v kostkované košili, jedl pomalu a s chutí ragú a přes dvě řady stolků diskutoval s barmanem. Mluvili rusky. Když Jura vstoupil, barman právě říkal:
"Já se nepletu do fotonových raket a atomových reaktorů. Já chci mluvit o kavárnách a barech. V tom se drobet vyznám. Vemte si tady v Mirza-Charle vaše sovětské kavárny a naše západní. Já znám obrat každého podniku v tomhle městě. Kdo chodí do vašich sovětských kaváren? A hlavně - proč? Do vašich sovětských kaváren chodí ženské na zmrzlinku a večer tancovat s piloty abstinenty…"
Tu spatřil Juru a zarazil se.
"Prosím, chlapec," řekl pak. "To je ruský chlapec. Přišel k Mickey Mousovi ve dne. To znamená, že právě přijel. Chce jíst."
Muž v kostkované košili se zvědavě zadíval na Juru.
"Dobrý den," pozdravil Jura barmana. "Opravdu chci jíst. Jak se to u vás dělá?"
Barman se zvučně zachechtal.
"U nás se to dělá zrovna tak, jako u vás," odpověděl. "Rychle, chutně a zdvořile. Na co byste měl chuť, mladíku?"
Muž v kostkované košili řekl:
"Udělejte mu studenou okrošku s ledem a vepřový řízek, Joyci. A vy, soudruhu, si přisedněte ke mně. Jednak to tu trochu profukuje a za druhé se nám snáz povede ideologický boj proti starému Joycovi."
Barman se opět zachechtal a zmizel pod pultem. Jura si s rozpači-tým úsměvem sedl vedle kostkované košile.
"Svádím totiž s Mickey Mousem ideologický boj," vysvětlil muž v kostkované košili. "Už pět let se mu snažím dokázat, že ve sluneční soustavě existuje taky něco jiného než pivnice a vinárny."
Barman se vynořil nad pult a nesl na podnosu hluboký talíř z vos-kovaného papíru s okroškou a chlebem.
"Pití vám ani nenabízím," oznámil a šikovně postavil podnos na stůl. "Hned jsem poznal, že jste ruský chlapec. Vy všichni máte ně-jaký zvláštní výraz ve tváři. Nemohu říct, Ivane, že by se mi ten váš výraz nelíbil, ale jak vás člověk zahlídne, nějak ztratí žízeň. A nej-radši by soutěžil o nějaký titul, i kdyby na to měla hospoda prask-nout."
"Ve svobodném podnikateli se ozývá svědomí," řekl Ivan. "Už před rokem se mi podařilo přesvědčit ho, že je nemravné nalévat li-hoviny lidem, kteří za nic nemohou."
"Zvlášť když je to zadarmo," dodal barman a zasmál se. Zřejmě narážel na první bezplatné nalití.
Jura poslouchal a přitom s požitkem pojídal ledovou, neobyčejně chutnou polévku. Po okraji talíře se táhl anglický nápis, který si Jura přeložil přibližně takto: Až dojíš do dna, čeká tě překvapení.
"Ono už nejde ani tolik o to, Joyci, že kvůli vašim hostům musíme v Mirza-Charle držet mezinárodní policii," říkal Ivan pomalu. "A nechám zatím stranou i otázku, že právě díky přednostem západních kaváren před kavárnami sovětskými může člověk strašně lehko ztra-tit svůj přirozený lidský vzhled. Mně je smutno, když se na vás podí-vám jako na

takového, Joyci. Ne jako na barmana, ale jako na člově-ka. Jste energický chlapík, máte zlaté chlupaté ruce a zdaleka nejste hloupý. A čím se zabýváte? Civíte za pultem jako starý obchodní automat, každý večer si sliníte prsty a přepočítáváte usmolené papír-ky."
"To vy nepochopíte, Ivane," pronesl barman vznešeně. "Takové pojmy jako čest a obrat podniku - jsou vám nedostupné. Kdopak dnes nezná Mickey Mouse a Joyce? Ve všech koutech vesmíru znají můj bar. Kam jdou naši piloti, když se vrátí z nějakého Jupitera? K Mickey Mousovi! Kde tráví naši verbovaní tuláci svůj poslední den na Zemi? U Mickey Mouse! Tady! U tohohle pultu! Kam jdou zalít hoře nebo spláchnout radost? Ke mně! A kam chodíte obědvat vy, Ivane?" Barman se zachechtal. "Jdete ke starému Joycovi. Samo-zřejmě, nikdy ke mně nepřijdete večer, leda jako člen pořádkové hlídky. A já přitom vím, že v hloubi duše dáváte přednost vašim so-větským kavárnám. Ale z nějakých důvodů přece jenom chodíte sem! K Mickey Mousovi nebo ke starému Joycovi - něco se vám tu líbí, je to tak? No vidíte, a proto jsem na svůj podnik hrdý."
Barman se nadechl a vztyčil tlustý ukazováček.
"A ještě něco. K těm špinavým papírkům, o kterých mluvíte. Ve vaší bláznivé zemi každý ví, že peníze jsou špína. Ale u nás ví kdekdo, že špína bohužel nejsou peníze. Peníze se musí získávat! Proto lítají naši piloti, proto se dávají najímat naši dělníci. Já už jsem starý, a zřejmě proto nemůžu za žádnou cenu pochopit, čím se u vás měří úspěch a blahobyt. Vždyť vy máte všecko vzhůru nohama. Zato u nás je všechno jasné a srozumitelné. Kde je dnes dobyvatel Gany-medu kapitán Upton? Dělá ředitele společnosti Minerals Ltd. Čím je dnes slavný navigátor Cyrus Campbell? Majitelem dvou největších hotelů v New Yorku. Je sice pravda, že kdysi je znal celý svět a teď jsou ve stínu, ale zase na druhé straně dřív byli sluhy a šli tam, kam je poslali, kdežto dnes sami mají sluhy a posílají je, kam chtějí sami. Ani já nechci být sluha. Já chci být taky pánem."
Ivan řekl zamyšleně:
"Něčeho už jste dosáhl, Joyci. Nechcete být sluha. Teď už vám zbývá jen maličkost - přestat chtít být pánem."
Jura dojedl okrošku a spatřil překvapení. Na dně talířku byl nápis: Tento pokrm byl připraven elektronickým kuchyňským strojem Or-feus od firmy Kybernetics Ltd. Jura odstrčil talíř a prohlásil:
"Myslím, že musí být hrozná nuda stát celý život za pultem."
Barman srovnal na stěně tabulku s nápisem Nošení střelné zbra-ně v Mirza-Charle se trestá smrtí a řekl:
"Co to je - nuda? Co to je nudná práce a co to je veselá práce? Práce je práce."
"Práce musí být zajímavá," řekl Jura.
Barman pokrčil rameny:
"Proč?"
"No jak to - proč?" podivil se Jura. "Když není práce zajímavá, musí se…, musí se… A kdo by stál o to, aby práce nebyla zajímavá? Jaký to má význam, když člověk pracuje bez zájmu?"
"Jen do něho, do dědka!" povzbuzoval Ivan.
Barman se hřmotně zvedl a prohlásil: "To není fair. Ty si najímáš spojence, Ivane, a já jsem sám."
"Vy jste taky dva," namítl Ivan a ukázal prstem na spícího.
Barman se tam podíval, pokýval hlavou, sebral špinavé talíře a odešel za pult.
"To je tvrdý ořech," řekl Ivan polohlasně. "Co to říkal o cti pod-niku? Měl by ses s ním dát do sporu. Vy dva byste se zaboha neshod-li. Vidíš, a všichni se snaží najít s ním společný jazyk. On je to totiž výborný strejc!"
Jura umíněně zavrtěl hlavou.
"Ba ne," namítl. "Vůbec není výborný. Samolibý je a tupý. A je mi ho líto. Proč ten chlap vlastně žije? Nahrabe prachy a vrátí se do-mů. No a co potom?"
"Joyci!" křikl Ivan. "Tady k vám máme otázku!"
"Už jdu!" ozval se barman.
Objevil se za pultem a postavil před Juru talíř s řízkem a zapoce-nou lahvičkou hroznové šťávy.
"Na účet podniku," ukázal na lahvičku a usedl.
Jura řekl:
"Děkuji, to nemuselo být."
"Poslyšte, Joyci," navázal Ivan. "Tadyhle ruský chlapec se ptá, co budete dělat, až zbohatnete."
Joyce se chvíli pozorně díval na Juru.
"Dobře," řekl potom. "Já vím, jakou odpověď chlapec očekává. Proto se zeptám já. Chlapec vyroste a stane se z něho dospělý muž. Celý život bude dělat tu svou, jak vy říkáte, zajímavou práci. A pak zestárne a nebude už moci pracovat. Co potom bude dělat tenhle chlapec?"
Ivan se zvrátil na opěradlo a s potěšením se zadíval na barmana. Na tváři jako by měl přímo napsáno: Ty jsi ale oříšek!
Jura pocítil, jak se mu zapálily uši. Položil vidličku a rozpačitě řekl:
"Já… nevím, ještě jsem o tom nepřemýšlel…" A odmlčel se. Barman na něho hleděl vážně a útrpně. Pomalu se táhly hrozné oka-mžiky. Pak Jura vyhrkl zoufale: "Vynasnažím se umřít dřív, než bu-du neschopen pracovat…" Barmanovi vylezlo obočí na čelo a pole-kaně se ohlédl na Ivana. Jura zcela vyvedený z konceptu prohlásil: "A vůbec si myslím, že v životě je pro člověka nejdůležitější - krásně umřít!"
Barman se mlčky zvedl, poplácal Juru po zádech širokou dlaní a vzdálil se za pult. Ivan řekl:
"Tak to ti, kamaráde, mockrát děkuju. Pěkně jsi mi posloužil. Takhle mi rozbouráš všechnu mou ideologickou práci."
"Ale pročpak?" zamumlal Jura. "Stáří… Nepracovat… Člověk musí celý život bojovat! Není to tak?"
"Je to tak," potvrdil barman. "Já například celý život bojuju s da-něma."
"Ale to já nemyslím," řekl Jura, mávl rukou a zahleděl se do talí-ře.
Ivan upil trochu hroznové šťávy na účet podniku a pomalu řekl:

"Mimochodem, Joyci, velice zajímavý detail. I když můj spojenec vzhledem ke svému mládí neřekl nic chytrého, všimněte si, že pova-žuje za lepší raději umřít, než žít vaše stáří. Jeho prostě nikdy nena-padlo, co bude dělat, až zestárne. A vy, Joyci, na to myslíte celý ži-vot. A po celý život se připravujete na stáří. Tak je to, brachu Joyci!"
Barman se zamyšleně poškrábal malíčkem po pleši.
"Možná," připustil.
"A v tom je ten rozdíl," pokračoval Ivan. "A myslím, že ten rozdíl není ve váš prospěch."
Barman pouvažoval, znovu se poškrábal na pleši a beze slova zmizel ve dveřích za pultem.
"Tak to bychom měli," ulevil si Ivan spokojeně. "Dneska jsem ho dostal. Mimochodem, odkud jsi, děťátko?"
"Z Vjazmy," řekl Jura smutně. Palčivě prožíval svou životní ne-zkušenost.
"A co tu hledáš?"
"Potřebuju na Rheu." Pohlédl na Ivana a vysvětlil mu: "Rhea - to je jeden ze Saturnových měsíců."
"Aha, podívejme se na to," poznamenal Ivan. "Zajímavé. A co po-třebuješ na Rheji?"
"Je tam zavedena nová výstavba. A já jsem vakuový svářeč. Bylo nás jedenáct a já jsem zmeškal skupinu, protože… Nu, zkrátka z ro-dinných důvodů. A teď nevím, jak bych se tam dostal. V šest mám jít k veliteli raketodromu."
"K Majkovovi?"
"N-ne," odpověděl Jura. "Totiž - já nevím, jak se jmenuje. Zkrátka k veliteli raketodromu."
Ivan si ho se zájmem prohlížel.
"Jak ti říkají?"
"Jura… Jura Borodin."
"Tak podívej, Juro Borodine," řekl Ivan a smutně pokýval hlavou. "Obávám se, že ti nezbude než krásně umřít. On totiž velitel raketo-dromu, soudruh Majkov, jak vím najisto, odletěl do Moskvy…" Po-díval se na hodinky. "Právě před dvanácti minutami."
To byla strašlivá rána. Jura okamžitě sklesl.
"Jak… jak to?" mumlal. "Přece mi řekli…"
"No, no," řekl Ivan. "Jen se nerozčiluj. To ještě není stáří. Každý velitel, když odlétá do Moskvy, nechává svého zástupce."
"To je pravda," ožil Jura. "Nezlobte se, musím jít ihned zavolat."
"Jdi zavolat," souhlasil Ivan. "Telefon máš hned za rohem."
Jura vyskočil a rozběhl se k telefonu.
Když se Jura vrátil, stál Ivan na cestičce před vchodem do kavár-ny.
"Tak co?" zeptal se.
"Mám smůlu," řekl Jura roztrpčeně. "Velitel opravdu odletěl a je-ho zástupce mě může přijmout teprve zítra večer."
"Večer?" otázal se Ivan.
"Ano, po sedmé hodině večer."
Ivan se zamyšleně zahleděl kamsi do korun akátů.
"Večer," opakoval pro sebe. "Ano, to je moc pozdě."
"Tak přece jen budu muset přespat v hotelu," povzdychl si Jura. "Půjdu si objednat pokoj."
Po cestičce se k nim blížil na krátkých, rychle cupitajících nož-kách obtloustlý, švihácky oblečený muž v korkové přilbě. Obličej s malýma očkama měl napuchlý. Pod levým okem mu vystupovala tmavá, hustě zapudrovaná podlitina. Už deset kroků před Ivanem strhl s hlavy přilbu, v pase se skoro přelomil a chvatně vklouzl do kavárny. Ivan se mu zdvořile poklonil.
"Co to vyvádí?" zeptal se Jura ohromeně.
"Pojď, pojď," pobízel Ivan. "Máme společnou cestu."
"Moment," poprosil Jura. "Jenom zaplatím."
"Už je vyrovnáno," zarazil ho Ivan. "Jdem."
"Ale jak to?" ohradil se Jura důstojně. "Já mám peníze … Všichni jsme dostali…"
Ivan se ohlédl ke kavárně.
"Ten patolízálek," vysvětlil, "to je můj dobrý známý. Ozdoba a pýcha mezinárodního kosmického přístavu Mirza-Charle." Jura se rovněž ohlédl. Ozdoba a pýcha Mirza-Charle už se vyškrábala na vysokou stoličku před pultem.
"Král smraďochů. Ilegální verbíř. Nejzámožnější lump ve městě. Přede dvěma dny se nalil jako prase a obtěžoval na ulici jednu dívku. Tak jsem mu jich pár vrazil. Teď se ke mně chová velice přívětivě."
Kráčeli pomalu stinnou zelenou uličkou. Ochladilo se. Od třídy Družby sem doléhal souvislý hukot motorů.
"A koho verbuje?" zeptal se Jura.
"Dělníky," odpověděl Ivan. "Mimochodem, kdo tě doporučil na Rheu?"
"Nás doporučoval náš závod," řekl Jura. "A jaké dělníky? Copak naši se dávají verbovat?"
Ivan se podivil.
"Proč by naši? Kluci ze západu. Všelijací ubožáci, kteří od mládí smyslí na stáří a touží po tom, stát se nějakými pány. Takových je tam ještě hodně. Poslechni, Juro," vzpomněl si najednou, "co když se na Rheu nedostaneš? Co potom?"
"Ale jděte," řekl Jura. "Já se tam určitě dostanu. Bylo by to hrozně hloupé vůči klukům, kdybych se tam nedostal. Hlásilo se sto padesát dobrovolníků a vybrali nás jenom jedenáct. A teď bych se tam nedo-stal? Musím."
Chvíli šli mlčky.
"No, tak se dávají naverbovat," navázal Jura. "A potom kam?"
"Pak je naloží na lodi a posílají na asteroidy. Verbíři dostávají odměnu za každého naloženého. Proto se potloukají po Mirza-Charle pod rouškou všelijakých obchodních agentů. A na ostatních meziná-rodních raketodromech taky."

Došli na třídu Družby a zahnuli k hotelu. U velkého bílého domu se Ivan zastavil.
"Já jdu sem," řekl. "Na shledanou, Juro Borodine."
"Na shledanou," loučil se Jura, "moc vám děkuji. A nezlobte se, že jsem tam v kavárně tak plácal."
"Nevadí," řekl Ivan. "Hlavně že to bylo upřímné."
Stiskli si ruce.
"Poslechni, Juro," začal Ivan a odmlčel se.
"No?"
"Ohledně té Rheje," dodal Ivan, zase se odmlčel a zadíval se šíra-nou. Jura čekal. "Podívej, tak ohledně té Rheje. Zaskoč, kamaráde, dneska asi tak v devět večer do tři sta šestky v hotelu."
"A co?" zeptal se Juna.
"Co z toho bude, nevím," řekl Ivan. "V tom pokoji uvidíš člověka napohled strašně sveřepého. Pokus se ho přesvědčil, že se rozhodně musíš dostal na Rheu."
"A kdo to je?" otázal se Jura.
"Na shledanou," rozloučil se Ivan. "Nezapomeň: číslo tři sta šest, po deváté."
Otočil se a zmizel v bílé budově. U vchodu do budovy visela čer-ná deska z plastické hmoty s bílým nápisem: Štáb pořádkových hlí-dek. Mirza-Charle.
"Číslo tři sta šest," opakoval si Jura. "Po deváté."
2. Mirza-Charle. Hotel, pokoj č. 306

Jura zabíjel čas. Za několik hodin obešel téměř celé město. Velmi rád chodil po neznámých městech a dozvídal se, co v nich je. V Mir-za-Charle byl ÚERK. Pod jeho gigantickou průzračnou kopuli niko-ho nepouštěli, ale teď už Jura věděl, že ÚERK je Ústředí elektronic-kého řízení a kontroly, jakýsi elektronický mozek raketodromu. Když se jde na sever od ÚERK, přijde se do rozlehlého parku s bio-grafem pod širým nebem, se dvěma střelnicemi, s velkým stadiónem, s atrakcí Muž v raketě, s hudebními kabinami, s houpačkami, taneč-ními parkety a velkým křišťálovým jezírkem, v němž se Jura s požit-kem vykoupal. Na jižním okraji města objevil nízkou červenou bu-dovu a hned za ní začínala poušť. Před budovou stálo několik hrana-tých atomových automobilů a procházel se modrý policista s pistolí. Vysvětlil Jurovi, že ta červená budova je věznice a že by tu ruský chlapec neměl chodit. Na západ od ÚERK se rozkládaly obytné čtvr-ti. Bylo tam mnoho velkých i malých, krásných i méně krásných do-mů. Ulice byly úzké, nedlážděné. Zřejmě se tam nežilo špatně. Bylo tu chladno a stín a do centra odtud neměli daleko. Jurovi se velice zalíbila budova městské knihovny, ale dovnitř nezašel. Na západním okraji města se rozkládaly administrativní budovy a za nimi začínal obrovský prostor skladů.
Sklady byly nekonečně dlouhé, šedivé, vystavěné z vlnité plastic-ké hmoty a na stěnách měly obrovská bílá čísla. Jura tu objevil tako-vé množství nákladních automobilů a nákladních vrtulníků, jaké ještě v životě neviděl. Od nezvyklého souvislého řevu motorů mu zaléhalo v uších. Neudělal ještě ani deset kroků, když tu za ním odporně zavy-la siréna. Uskočil stranou k jakési stěně, ta se však najednou roze-stoupila a ze vrat širokých jako vítězný oblouk vylezla přímo proti němu obrovitá červenobílá obluda na kolech, dvakrát tak vysoká jako dospělý člověk, a z výšky prvního patra na Juru neslyšně zařval řidič v mongolské čepičce. Obludný nákladní automobil se pomalu zatočil v úzkém průchodu mezi sklady a za ním z černého nitra už vylézal druhý a za druhým třetí. Jura opatrně pokračoval v cestě podél stěn sálajících žárem, ohlušený rachotem, vrčením a těžkým řinčením nevídaných mechanismů.
Pak spatřil nízký valník, na který se právě nakládaly známé válco-vité láhve se směsí pro vakuové sváření. Přistoupil blíž a s radostným úsměvem se postavil vedle muže, který řídil nakládání pomocí pře-nosného pultu zavěšeného na krku. Chvíli stál a díval se, jak ramena zdviháků ukládají přesně na sebe svázané hranicky balónů. Pak řekl odborníckу:
"Ne, ne, takhle to nejde."
"Co takhle nejde?" zeptal se se zájmem muž a podíval se na Juru.
"Tamhleta láhev nejde."
"Proč?"
"Vždyť to vidíte. Má uražený kohoutek."
Muž několik okamžiků váhal.
"To nevadí. Oni už si to tam přeberou."
"Žádný takový," namítl Jura. "My si tam nic přebírat nebudeme. Dejte tenhle svazek zpátky."
Muž zvedl ruku od pultu a zadíval se na Juru. Rameno zdviháku strnulo, další hranička zůstala viset ve vzduchu a pomalu se pohupo-vala.
"To je přece maličkost," řekl muž.
"Maličkost je to tady," znovu odporoval Jura.
Muž pokrčil rameny a znovu položil ruku na pult. Jura puntičkář-sky sledoval odstraňování defektní láhve, pak zdvořile poděkoval a šel dál. Velmi brzy zjistil, že zabloudil. Území skladů bylo vlastně celým městem, jehož ulice a uličky si byly navzájem podobné jako vejce vejci. Několikrát se dostal do uliček vedoucích přímo do pouš-tě. Na konci takových uliček stály obrovské tabule s nápisem: Zpět! Pásmo nebezpečného záření! Rychle se stmívalo, nad sklady se roz-zářily reflektory. Jura se vydal za kolonou jakýchsi strojů na širokých pružných pásech, a aniž to sám čekal, octl se na dálnici. Věděl sice, že město musí být vpravo, ale na levé straně, kam od-jela kolona, mrkala docela blízko různobarevná světélka - a Jura zabočil doleva. Po obou stranách dálnice se rozkládala poušť. Nebyly tu stromy ani strouhy, jen rovný černý obzor. Slunce už dávno za-padlo, ale vzduch byl ještě horký a suchý.
Světélka mrkala nad závorou. Stranou od ní stál hřibovitý domek. Vedle něho na lavičce pod lucernou seděl policista a držel na kole-nou modrou přílbu. Druhý policista chodil sem a tam před závorou. Jakmile spatřil Juru, vykročil mu vstříc.

V Jurovi hrklo. Policista došel až těsně k němu a natáhl ruku. "Papers!"* vyštěkl.
Teď jsem v rejži, blesklo Jurovi hlavou. Jestli mě tu zadrží… A než se to vysvětlí… Že já sem chodil! Rychle sáhl do kapsy. Policista čekal s nataženou rukou. Druhý si nasadil přílbu a vstal.
"Wait a minuto,"* zamumlal Jura. "Hned to bude. V momentě… Sakramentská práce, kam jsem to strčil!"
Policistovi klesla ruka. "Vy jste Rus?"' zeptal se.
"Ano," odpověděl Jura. "Hned to bude… Totiž, já mám jenom doporučení od podniku… Závod na kovové konstrukce z Vjazmy," a konečně vytáhl doporučení.
"Není třeba," řekl policista náhle dobromyslně. Přistoupil druhý policista a zeptal se:
"What's the matter? The chap hasn't got his papers?"*
"Ne," řekl první policista. "To je Rus."
"Aha," utrousil druhý lhostejně, obrátil se a vykročil zpátky ke své lavičce.
"Chtěl jsem se jenom podíval, co tady je," řekl Jura.
"Tady je raketodrom," vysvětlil policista ochotně. "Tamhle," uká-zal za závoru, "ale tam se nesmí."
"Ne, ne," souhlasil Jura chvatně. "Chci se jen podívat."
"Podívat se smí," řekl policista. Přistoupil k závoře, Jura za ním. "To je raketodrom," opakoval policista.
Pod jasnými středoasijskými hvězdami se třaslavě mihotala plo-chá, jakoby skelnatá rovina. Daleko vpředu, tam, kde se ztrácela dál-nice, vybuchovaly matné záblesky a přebíhaly paprsky reflektorů ozařujících ve tmě gigantické mlhavé siluety. Čas od času se nad rovinou převalil brumlavý rachot.
Kosmické lodi, pomyslel si potěšeně Jura. Věděl pochopitelně, že Mirza-Charle, stejně jako ostatní raketodromy na Zemi, slouží jen pro účely nejbližšího spojení, kdežto opravdové planetolety, fotono-vé rakety typu Chius, John Brown nebo Jang-c' jsou příliš veliké a těžké, než aby startovaly přímo ze Země. Ale i tyhle tmavé siluety za obzorem vypadaly dost úctyhodně.
"Rakety, samé rakety," pronesl policista pomalu. "Kolik lidí odlé-tá tam," a zvedl modrý světélkující obušek k černému nebi. "Každý se svými nadějemi. A kolik se jich vrací v olověných zaletovaných rakvích! Tady u téhle závory držíme čestnou smuteční stráž. Oni mají takovou houževnatost, že člověku zůstává rozum stát. A přece jenom je tam asi," znovu zvedl obušek, "je tam asi někdo, komu se tahle houževnatost nelíbí."
Obzor se náhle zalil oslepivým zábleskem, dlouhý ohnivý jazyk se zařízl do nebe a rozpadl se do vodopádu jisker. Beton pod nohama se zachvěl. Policista zvedl k očím hodinky.
"Dvacet dvanáct," oznámil. "Večerní luník."
V nebi se ozvalo zahřmění. Rachot slábl, vzdaloval se a nakonec docela utichl.
"Já už musím jít," vzpamatoval se Jura. "Jak se odtud nejrychleji dostanu do města?"
"Jděte pěšky," odpověděl policista. "U zatáčky ke skladům si stopněte nějaké auto."
Když se Jura o půl desáté dostal do hotelu, vypadal trochu rozče-pýřeně a vyplašeně. Večerní Mirza-Charle byla docela jiná než Mir-za-Charle ve dne. Po ulicích, pruhovaných tvrdými černými stíny, se pohyboval nepřetržitý proud automobilů. Světla reklam ozařovala houfy lidí na chodnících. Dveře všech barů a kaváren byly dokořán. Vyřvávala tam hudba a pro kouř nebylo vidět. Opilí cizinci vrávorali po chodnících, vždycky v objetí po třech nebo čtyřech, a vykřikovali neznámé písně. Každých dvacet nebo třicet kroků stáli policisté s kamennými obličeji pod přílbami nasazenými do čela. Mezi rozvlně-ným davem se klidně a pomalu proplétaly trojice mladých silných chlapců s červenými páskami na rukávech. Byly to pořádkové klíd-ky. Jura viděl, jak jedna taková hlídka zašla do baru a tam se okamži-tě rozhostilo ticho, dokonce i hudba přestala hrát. Příslušníci hlídek měli unuděné, štítivé obličeje. Z jiného baru, už blízko u hotelu, vy-hodili dva se slabounkými knírky na chodník nějakého nešťastníka a začali po něm dupat. Ubožák křičel francouzsky: "Stráž! Pomoc! Vražda!" Jura zaťal odporem zuby a už se chystal vrazit jednomu z těch knírářků pořádnou za ucho, ale v tom okamžiku byl bez okolků odstrčen, dlouhá žilnatá ruka s červenou páskou chňapla jednoho knírářka za límec. Druhý se shýbl a vklouzl zpátky do baru. Hlídka ledabyle setřásla svou kořist do náruče přispěchavších policistů, ti zkroutili knírářkovi ruce za záda a skoro poklusem ho zatáhli do nej-bližší uličky. Jura ještě zahlédl, jak se jeden z policistů úkosem ohlé-dl po hlídce a vší silou praštil knírářka po palici světélkujícím obuš-kem. Škoda že mi ho v poslední chvíli odtáhli, pomyslel si Jura. Na chvíli dokonce přestal mít chuť letět na Rheu. Zatoužil po tom, na-vléknout si červenou pásku a připojit se k těm silným, sebejistým chlapcům.
"Teda máte tady pěkný pořádek!" řekl pobouřeně dívce v recepci, když se vrátil do hotelu. "Hotová štěničárna!"
"O čem mluvíte?" zeptala se recepční polekaně. Jura se vzpama-toval.
"Myslím na ulicích, rozumíte?" vysvětlil jí. "Takové neřádstvo!"
"Mezinárodní kosmický přístav, zatím to musíme přetrpět," řekla recepční s úsměvem. "Tak jak vám to dopadlo?"
"Zatím nijak," řekl Jura. "Prosím vás, jak se dostanu do tři sta šestky?"
"Výtahem do druhého patra a vpravo."
"Děkuji," řekl Jura a zamířil k výtahu.
Vyjel do druhého poschodí a ihned našel pokoj číslo 306. Před dveřmi se zastavil a poprvé se zamyslel nad tím, jak a co řekne, a hlavně komu. Vzpomněl si na Ivanova slova o sveřepém muži. Peč-livě si uhladil vlasy a prohlédl se. Pak zaklepal.
"Vstupte," ozval se za dveřmi hluboký ochraptělý hlas. Jura vstoupil.V pokoji seděli u kulatého stolu pokrytého bílým ubrusem dva starší muži. Jura zkameněl: poznal je oba a bylo to tak neočeká-vané, že měl na okamžik pocit, že si spletl dveře. Tváří k němu, malá nahněvaná očka upřena přímo na něho, seděl známý Bykov, kapitán slavného Tachmasibu, ponurý a zrzavý - přesně takový, jako na stereo fotografii, kterou má Jurův starší bratr nad stolem. I obličej druhého muže, pohodlně rozvaleného v lehkém proutěném křesle, ušlechtilý, oválný, se štítivou rýhou v koutcích masitých rtů, byl ne-obyčejně známý. Jura si zaboha nemohl vzpomenout na jméno toho-to muže, ale byl si jist, že ho už kdysi viděl,

možná dokonce několi-krát. Na stole byla vysoká tmavá láhev a jeden pohárek.
"Co si přejete?" zeptal se Bykov dutě.
".Je to pokoj číslo tři sta šest?" zeptal se Jura nejistě.
"A-ano," odpověděl měkkým, zvučným hlasem muž s ušlechtilým obličejem. "Koho hledáte, mladíku."'
Vždyť je to přece Jurkovskij, uvědomil si Jura. Planetolog z Ve-nuše. O těch dvou natočili film…
"Já… já nevím," vysoukal ze sebe. "Víte, já musím na Rheu… Dnes mi jeden soudruh…"
"Jméno!" vybafl Bykov.
"Čí?" nechápal Jura.
"Vaše jméno!"
"Borodin… Jurij Michajlovič Borodin."
"Povolání?"
"Vakuový svářeč."
"Doklady."
Podruhé za poslední dvě hodiny (a vůbec za život) vytahoval Jura doklady. Bykov se na něho vyčkávavě díval. Jurkovskij se lenivě natáhl po láhvi a nalil si víno.
"Tady, prosím," řekl Jura. Položil doporučení na stůl a znovu ně-kolik kroků ustoupil.
Bykov vytáhl z náprsní kapsy obrovské staromódní brýle, přiložil si je k očím, velmi pozorně doklad přečetl (Jurovi se zdálo, že do-konce dvakrát) a pak jej předal Jurkovskému.
"Jak k tomu došlo, že jste se odtrhl od své skupiny?" zeptal se přísně.
"Já… Totiž, z rodinných důvodů…"
"Podrobněji, mladíku," zabublal Jurkovskij. Četl doporučení, dr-žel je v natažené ruce a přitom usrkával z poháru.
"Víte, najednou se mi rozstonala matka," řekl Jura. "Zápal slepé-ho střeva. Víte, nemohl jsem přece odjet. Bratr je v expedici… Otec je teď na pólu… Nemohl jsem…"
"Vaše matka ví, že jste se přihlásil jako dobrovolník do kosmu?" zeptal se Bykov.
"Ano, ovšem."
"A souhlasila?"
"Ano."
"Nevěstu máte?"
Jura zavrtěl hlavou. Jurkovskij pečlivě složil doporučení a položil je na kraj stolu.
"Řekněte mi, mladíku," zeptal se, "proč vlastně místo vás nepo-slali… e-e… jiného?"
Jura zrudl.
"Moc jsem prosil." odpověděl tiše. "Všichni mysleli, že je doho-ním. Opozdil jsem se jenom o den…"
Rozhostilo se mlčení á bylo slyšet, jak na třídě Družby řve směsi-ce "varjažských hostů". Asi ti, co zalili hoře, nebo ti, co spláchli ra-dost. Možná u starého Joyce.
"Máte… c-e… v Mirza-Charle známé?" zeptal se Jurkovskij opa-trně.
"Ne," odpověděl Jura. "Přijel jsem teprve, dnes. Jenom v kavárně jsem se seznámil s jedním soudruhem. Jmenuje se Ivan a ten…"
"A na koho jste se obracel?"
"Na dozorčí osobní přepravy a na recepční tady v hotelu."
Bykov a Jurkovskij si vyměnili pohledy. Jurovi připadalo, že Jur-kovskij malinko zavrtěl hlavou.
"Nu, to ještě není tak strašné," zavrčel Bykov.
Jurkovskij pronesl nečekaně ostře:
"Nechápu, k čemu nám bude pasažér."
Bykov uvažoval.
"Namouduši, nebudu nikomu překážet," prohlásil Jura zapáleně. "Jsem připraven na všechno."
"Připraven dokonce krásně umřít!" utrousil Bykov.
Jura skousl rty. Tak je to na draka, pomyslel si. Uch, je to se mnou špatné, je to zlé…
"Moc potřebuji dostat se na Rheu," opakoval. Najednou si docela jasně uvědomil, že tohle je jeho poslední naděje a že by bylo zbyteč-né spoléhat na zítřejší rozhovor se zástupcem velitele raketodromu.
"Hm?" zahučel Bykov a podíval se na Jurkovského. Ten pokrčil rameny, zvedl pohár a díval se přes něj na lampu. A tu Bykov vstal od stolu - Jura úlekem až ucouvl, jak byl Bykov obrovitý a hřmotný - šoupaje trepkami zamířil do kouta, kde na opěradle židle visela ošuntělá kožená bunda. Vytáhl z kapsy ploché lesklé pouzdro s radi-ofonem. Jura se mu se zatajeným dechem díval do zad.
"To je Charles?" zeptal se Bykov dutě. Tiskl k uchu pružnou šňů-ru s kovovou kuličkou na konci. "Tady Bykov. Seznam lidí na Tachmasibu máš ještě u sebe? Zapiš do osádky pro zvláštní cestu 17… Ano, beru praktikanta… Ano, náčelník expedice nic nenamítá. (Jurkovskij se hrozně zamračil, ale neřekl nic.) Co? Hned," Bykov se obrátil k Jurovi, natáhl ruku a netrpělivě zaluskal prsty. Jura se vrhl ke stolu, popadl doporučení a vsunul mu je do ruky. "Už to mám… Tak… Z kolektivu závodu kovových konstrukcí z Vjazmy. Proboha, Charlesi, do toho ti přece nic není! Nakonec - je to zvláštní cesta! Ano, řeknu: Borodin Jurij Michajlovič… Osmnáct let. Ano, rozumíš dobře, osmnáct. Vakuový svářeč. Praktikant… Vzat do stavu na můj rozkaz počínaje včerejškem. Prosím tě, Charlesi, okamžitě pro něho připrav doklady. Ne, on ne, já zajedu sám… Zítra ráno. Na shleda-nou, Charlesi, děkuji."
Bykov pomalu stočil šňůru a zastrčil radiofon zpátky do kapsy.
"To je nezákonné, Alexeji," řekl Jurkovskij potichu. Bykov se vrátil ke stolu a usedl.
"Kdybys věděl, Vladimíre," řekl, "bez kolika zákonů se ve vesmí-ru klidně obejdu! A bez kolika zákonů se budeme

muset obejít na téhle cestě. Praktikante, můžete si sednout," řekl Jurovi. Jura si chvatně a velmi nepohodlně sedl.
Bykov zvedl sluchátko telefonu. "Žiline, přijď ke mně." Zavěsil.
"Vezměte si své doklady, praktikante. Podřízen budete přímo mně. Vaše povinnosti vám vysvětlí palubní inženýr Žilin, který hned přijde."
"Alexeji," řekl Jurkovskij vznešeně. "Náš… e-e… kadet ještě ne-ví, s kým má tu čest."
"Ba ne, vím," vyhrkl Jura. "Hned jsem vás poznal."
"O!" podivil se Jurkovskij. "My jsme ještě k poznání?"
Jura nestačil odpovědět. Rozlétly se dveře a na prahu se objevil Ivan v téže kostkované košili.
"Jsem tady, Alexeji Petroviči," oznámil vesele.
"Převezmi si svého kmotřence," zahuhlal Bykov. "je to náš prak-tikant. Přiděluji ho tobě. Zapiš to do deníku. A teď si ho vem k sobě a až do startu ho nespouštěj z očí!"
"Provedu!" vypálil Žilin, stáhl Juru se židle a vyvedl ho do chod-by. Jura si teprve pomalu uvědomoval, co se stalo.
"To vy jste Žilin?" zeptal se. "Palubní inženýr?"
Žilin neodpověděl. Postavil si Juru před sebe, ustoupil o krok a zeptal se hrozivým hlasem:
"Vodku piješ?"
"Ne," odpověděl Jura polekaně.
"V boha věříš?"
"Ne."
"Pravé meziplanetární duše!" konstatoval Žilin spokojeně. "Až se dostaneme na Tachmasib, dám ti políbit klíč od startéru."
3. Mars. Astronomové
Matti si zaclonil oči před oslnivým sluncem a díval se na duny. Krauler nebylo vidět. Nad přesypy se vznášel veliký oblak červeného prachu a slabý vítr jej pomalu odnášel stranou. Bylo ticho, jen v pě-timetrové výši šelestila vrtulka anemometru. Pak zaslechl Matti vý-střely, pok-pok-pok-pok, čtyři rány rychle za sebou. "Netrefili, po-chopitelně," komentoval Matti.
Observatoř stála na vysokém plochém pahorku. V létě byl vzduch vždy průzračný a vrcholku bylo dobře vidět bílé kopule a kvádry Teplého Syrtu pět kilometrů na jih a šedivé rozvaliny Staré základny na podobném plochém pahorku tři kilometry na západ. Teď však Starou základnu zakrýval oblak prachu. Pok, pok, pok, doneslo se znovu odtamtud.
"Ostrostřelci," řekl Matti zarmouceně. Rozhlédl se po pozorovací plošině. "Darebáci!" procedil.
Širokoúhlá kamera byla povalena. Meteorologická budka se seši-nula. Stěna pavilónu pro dalekohled byla postříkána nějakým žlutým svinstvem. Nad dveřmi pavilónu zela čerstvá díra od trhací střely. Lampa nad vchodem byla rozbila.
"Ostrostřelci," opakoval Matti.
Došel k pavilónu a prsty v kožešinové rukavici ohmatal okraje průstřelu. Pomyslel si, co asi natropila trhací střela uvnitř v pavilónu, a udělalo se mu nanic. V pavilónu stál velmi dobrý dalekohled se skvěle seřízeným objektivem, registrátor frekvence záření, automa-tické blinkkomparátory - vzácná aparatura, jankovitá a složitá. Do-konce nesnáší ani prach, takže se musí přikrývat hermetickým po-klopem. Ale co zmůže poklop proti trhací střele?
Matti do pavilónu nevstoupil. Ať se podívají sami, pomyslel si. Stříleli oni, tak ať se oni podívají. Upřímně řečeno se prostě bál vstoupit dovnitř. Položil karabinu na písek, napjal síly a pozvedl ka-meru. Jedna noha stativu byla ohnuta a kamera stála nakřivo.
"Darebáci," zavrčel Matti nenávistně. Filmoval meteority a kame-ra byla jeho jediným nástrojem. Přešel celou plošinu k meteorologic-ké budce. Prach na plošině byl rozryt a Matti zlostně dupal do ovál-ných děr, stop po "létající pijavici". Proč pořád leze na plošinu? říkal si v duchu. Ještě kdyby tak lezla kolem domu. Nebo kdyby se pro-bourala do garáže. Ale to ne, ona leze na plošinu. Čichá tady člověčinu, nebo co?
Dvířka meteorologické budky byla zkřivena a nešla otevřít. Matli odevzdaně mávl rukou a vrátil se ke kameře. Odšrouboval ji, s námahou sundal se stativu a položil na rozestře-nou plachtu. Pak vzal stativ a zanesl jej do domu. Nechal jej v dílně a nahlédl do jídelny. Nataša seděla u vysílačky.
"Už jsi to hlásila?" zeptal se Matli.
"Tedy řeknu ti, už necítím ruce," postěžovala si zlostně. "Lepší by bylo doskočit tam."
"Co je?"
Nataša prudce otočila regulátorem hlasitosti. Pokojem zaduněl hluboký unavený hlas: "Sedm, Sedm, volá Syrt. Proč není hlášení? Slyšíte, Sedm? Ihned hlášení!" Sedmička vychrlila čísla.
"Syrt!" zavolala Nataša. "Syrt! Volá Jedna!"
"Jedna, nepřekážejte," pravil unavený hlas. "Mějte strpení."
"Tak vidíš, prosím," poznamenala Nataša a otočila regulátorem hlasitosti zpátky.
"A co jim vlastně chceš oznámil?" zeptal se Matti.
"To, co se stalo," odpověděla Nataša. "Vždyť je to mimořádná událost!"
„Dej pokoj s mimořádnou událostí," namítl Matti. "U nás je kaž-dou noc taková mimořádná událost."
Nataša si zamyšleně podepřela pěstí tvář.
"Ale Matti," řekla, "dnes poprvé přišla pijavice ve dne."
Matti sevřel obličej v dlaních. Bylo to pravda. Předtím přicházely pijavice buď pozdě v noci, nebo těsně před východem slunce.
"Ano," přikývl. "A-ano. Já si to vysvětluju tak: stoupla jim dr-zost."
"Já si to vysvětluju taky tak," připojila se Nataša. "Jak je tam na plošině?"
"Radši se jdi podívat sama," uhnul Matti. "Mně to zničilo kameru. Dneska nemůžu pozorovat."

"Chlapci jsou tam?"
Matti se zarazil.
"Ano, tam někde jsou," a neurčitě mávl rukou.
Najednou si představil, co řekne Nataša, až uvidí průstřel nad dveřmi pavilónu.
Nataša se znovu vrátila k vysílačce a Matti za sebou tichounce za-vřel dveře. Vyšel z domu a spatřil krauler. Letěl maximální rychlostí a odvážně přeskakoval s přesypu na přesyp. Za ním se až k hvězdám zdvíhala hustá stěna prachu a na tomto rudožlutém pozadí se velmi efektně vyjímala mohutná postava Peňkova, který stál vzpřímeně s karabinou zasazenou do boku. Řídil samozřejmě Sergej. Namířil s kraulerem přímo na Mattiho a prudce zabrzdil pět kroků od něho. Pozorovací plošinu zahalil hustý oblak prachu.
"Kentaurové," ulevil si Matti otíraje si brýle. "Lidská těla s kobylí hlavou."
"Co je?" zeptal se Sergej a seskočil. Za ním pomalu sestoupil Peňkov.
"Utekla," ozval se.
"Myslím, že jsi ji trefil," řekl Sergej.
Peňkov důležitě přikývl.
"Taky myslím," souhlasil.
Matti k němu přistoupil a pevně ho uchopil za rukáv kožešinové kazajky.
"Tak pojď," vybídl ho.
"Kam?" informoval se Peňkov a vzpíral se.
"Pojď, pojď, ostrostřelče," naléhal Matti. "Já ti ukážu, co jsi trefil docela určitě."
Došli k pavilónu a zastavili se před dveřmi.
"No ne," podivil se Peňkov.
Sergej se beze slova rozběhl dovnitř.
"Nataška už to viděla?" zeptal se Peňkov rychle.
"Ještě ne," řekl Matti.
Peňkov se zamyšleným pohledem ohmatával okraje díry.
"To se hned tak nezadělá," řekl váhavě.
"No, a náhradní pavilón na Syrtu není," poznamenal Matti jedova-tě.
Před měsícem, když v noci střílel na pijavice, prostřelil Peňkov meteorologickou budku. Vydal se tenkrát na Syrt a někde tam sehnal náhradní. Prostřelenou budku schoval v garáži.
Z pavilónu se ozval Sergej:
"Myslím, že je všechno v pořádku!"
"Je tam průstřel ven?" zeptal se Peňkov.
"Je…"
Ozvalo se jemné bzučení, střecha pavilónu se rozestoupila a zase zavřela.
"Dobře to dopadlo," oznámil Sergej a vylezl z pavilónu.
"Mně to pochroumalo stativ," řek] Matti. "A meteorologická bud-ka je tak rozmlácena, že budeme muset shánět zase novou."
Peňkov mrkl na budku a znovu se zahleděl na rozšklebenou díru. Sergej stál vedle něho a také se díval na díru.
"Budku spravím," slíbil Peňkov sklesle. "Ale co s tímhle?"
"Nataša jde," upozornil tiše Matti.
Peňkov sebou trhl, jako by se chtěl někam schovat, ale jen vtáhl hlavu mezi ramena. Sergej rychle spustil:
"Tady je malinký průstřel, Natašenko, ale to je maličkost, hned dneska to zacpeme, vevnitř je všechno celé…"
Nataša došla až k nim a podívala se na průstřel.
"Vy jste pacholci, kluci," řekla tiše.
Teď už by se byli někde schovali nejraději všichni, dokonce i Matti, který vůbec za nic nemohl a vyběhl na plošinu poslední, když už bylo po všem. Nataša vstoupila do pavilónu a rozsvítila. Otevře-nými dveřmi bylo vidět, jak stahuje přehozy z automatických blink-komparátorů. Peňkov dlouze a smutně vzdychl. Sergej prohlásil poti-choučku:
"Půjdu zagarážovat vůz."
Nikdo mu neodpověděl. Sergej vlezl do krauleru a spustil motor. Matti se mlčky vrátil ke své kameře, shýbl se a táhl ji do domu. Před pavilónem zůstala pouze skleslá, divně hřmotná postava Peňkova.
Matti zatáhl kameru do dílny, sundal si kyslíkovou masku, kapuci a dlouho rozepínal širokánský kožich. Pak si v botách sedl na stůl vedle kamery. Oknem viděl, jak mimořádně pomalu, jako po špič-kách, zajíždí krauler do garáže.
Nataša vyšla z pavilónu a důkladně za sebou zavřela dveře. Pak vykročila přes plošinu, u každého přístroje se zastavovala. Peňkov se motal za ní a podle všeho dlouze a teskně vzdychal. Mračna prachu už se usadila, malé narudlé slunce viselo nad černými, jakoby ohlo-danými rozvalinami Staré základny, porostlými pichlavým mart'an-ským saxaulem. Matti se zadíval na nízké slunce, na rychle tmav-noucí nebe, vzpomněl si, že má dnes službu, a vydal se do kuchyně.
Při večeři řekl Sergej:
"Naše Natašenka je dneska vážná," a zkoumavě na ni pohlédl.
"Ale dejte už pokoj," řekla Nataša. Jedla, na nikoho se nedívala, zlostná a zamračená.
"Naše rozzlobená Natašenka," dodal Sergej.
Peňkov dlouze a teskně vzdychl. Matli truchlivě pokýval hlavou.
"Dneska nás Natašenka nemá ráda," připojil Sergej vážně.
"Vždyť je to pravda," spustila Nataša. "Domluvili jsme se přece, že se na plošině nebude střílet. Není to žádná

střelnice. Jsou tam pří-stroje… Kdybyste byli dneska rozbili blinkkomparátory, co byste dělali? Kde byste vzali nové?"
Peňkov se na ni díval oddanýma očima.
"Ale jdi, Natašenko," chlácholil ji Sergej. "Jak bychom mohli za-sáhnout blinkkomparátor?"
"My střílíme jenom na lampičky," zavrčel Matli.
"Pavilón jste prostřelili," řekla Nataša.
"Natašenko!" vykřikl Sergej. "My ti přineseme jiný pavilón! Peň-kov skočí na Syrt a přinese ho. Podívej, jaký je to silák!"
"Dejte mi pokoj," řekla Nataša a už se nezlobila.
Peňkov ožil.
"Jak jinak na ni střílet, když ne na plošině?" začal, ale Matti mu pod stolem šlápl na nohu a Peňkov zmlkl.
"To je prostě neuvěřitelné, jak ty jsi nemotorný, Voloďo," řekla Nataša. "Obrovská obluda velká jako almara, a ty se do ní celý měsíc nemůžeš strefit."
"Já se tomu sám divím," přiznal se Peňkov upřímně a prudce se podrbal v zátylku. "Třeba mám uraženou mušku."
"To dělají ohnutý hlavně," poznamenal Matti jizlivě.
"Na tom nezáleží, chlapci, teď je konec těmhle zábavám," uzavře-la Nataša. Všichni se na ni zadívali. "Mluvila jsem se Syrtem. Dnes přepadly pijavice Azizbekovovu skupinu, geology, nás i úsek nové výstavby. A to všechno za bílého dne."
"A to všechno na západ a na sever od Syrtu," dodal Sergej.
"Ano, opravdu," řekla Nataša. "To jsem si ani neuvědomila. Ať už je to jakkoli, bylo rozhodnuto provést kruhovou leč."
"To je skvělé," zaradoval se Peňkov. "Konečně!"
"Zítra ráno bude porada, jsou předvoláni všichni velitelé skupin. Pojedu tam a ty, Serjožo, mě budeš zastupovat. A ještě něco. Dnes nebudeme pozorovat, chlapci. Velitelství se rozhodlo odvolat veškeré noční práce."
Peňkov přestal jíst a smutně se zadíval na Natašu. Matti se ozval:
"Mně je to fuk, já mám kameru stejně v troubě. Ale tadyhle Peň-kovovi se zhroutí plán, když vynechá pár nocí."
"Vím o tom," řekla Nataša. "Všem se hroutí plány."
"A co kdyby nějak potajmu," smlouval Peňkov, "nenápadně."
Nataša zavrtěla hlavou.
"O tom nechci ani slyšet!"
"A co kdyby…" Peňkov zase začal, ale Matti mu znovu šlápl na nohu.
Peňkov si pomyslel: Vlastně ano, nač ztrácet slova. Stejně budou všichni pozorovat.
"Kolikátý je dnes den?" zeptal se Sergej. Měl na mysli den deká-dy.
"Osmý," odpověděl Matti. Nataša se začervenala a začala se všem, jednomu po druhém, dívat do očí.
"Ten Rybkin nějak dlouho nejde," řekl Sergej a nalil si kávu.
"No, opravdu," poznamenal Peňkov hlubokomyslně.
"A co už je hodin," připojil se Matti. "Již půlnoc se blíží, a Ryb-kin stále nejde…"
"O!" trhl sebou Sergej a vztyčil prst. Cvakly vnější hermetické dveře. "To je on!" prohlásil slavnostním šeptem.
"Vy jste přece blázni!" řekla Nataša a rozpačitě se zasmála.
"Nechte Natašenku," zastal se jí Serjoža. "Nesmíte se jí smát."
"Až teď přijde on, ten se nám vysměje," poznamenal Peňkov.
Ozvalo se zaklepám na dveře jídelny. Sergej, Matti a Peňkov sou-časně přiložili prst ke rtům a významně se zadívali na Natašu.
"Co to děláte?" zašeptala Nataša. "Ozvěte se někdo…"
Matti, Sergej a Peňkov současně zakroutili hlavami.
"Vstupte!" řekla Nataša zoufale.
Vstoupil Rybkin, jako vždy pečlivě oblečený a uhlazený, v čisté kombinéze, ve sněhobílé košili s límcem navrch, precizně vyholený. Jeho obličej, stejně jako obličej všech Stopařů, působil podivným dojmem: do černa opálené líce a čelo, bílé skvrny kolem očí a dolní část tváře, na místech, kde obličej kryjí brýle a kyslíková maska.
"Mohu dál?" zeptal se tiše. Vždycky mluvil velmi tiše.
"Posaďte se, Felixi," vybídla ho Nataša.
"Dáš si večeři?" zeptal se Matti.
"Děkuji," odmítl Rybkin. "Radši šálek kávy."
"Dneska ses nějak opozdil," řekl přímočarý Peňkov a nalil mu ká-vu. Sergej se zašklebil v příšerné grimase a Matti pod stolem Peňko-va kopl.
Rybkin s klidem přijal kávu.
"Přišel jsem už před půlhodinou," řekl, "a prošel jsem se kolem domu. Všiml jsem si, že vás dnes taky navštívila pijavice."
"Tady byla dneska bitva," řekla Nataša.
"Ano," dodal Rybkin. "Viděl jsem průstřel v pavilónu."
"Naše karabiny mají totiž ohnutý hlavně," vysvětloval Matti.
Rybkin se zasmál. Měl malé, rovné, bílé zuby.
"Už ses někdy strefil aspoň do jedné pijavice?" zeptal se Sergej.
"Asi ne," řekl Felix. "Do těch se špatně strefuje."
"To vím taky podle sebe," zabručel Peňkov.

Nataša seděla se sklopenýma očima a lámala chléb na kousky.
"Dnes u Azizbekova jednu zabili," řekl Rybkin.
"Vážně?" zděsil se Peňkov. "Kdo?"
Rybkin se opět zasmál.
"Ale nikdo," odpověděl. Letmo pohlédl na Natašu. "To bylo legrační - utrhlo se rameno rypadla a rozmačkalo ji. Zřejmě někdo přestřelil lano."
"Tomu říkám zásah!" liboval si Sergej.
"To my umíme taky," řekl Matti. "V běhu, z třiceti metrů přímo do lampičky nad dveřmi."
"Víte, chlapci, já mám dojem, že všechny karabiny na Marsu mají ohnutý hlavně," vmísil se Sergej.
"Ba ne," řekl Felix, "pak se zjistilo, že u Azizbekova zasáhlo pija-vici šest výstřelů."
"Co nevidět bude kruhová leč," řekl Peňkov, "a pak jim ukážem, zač je toho loket."
"No, já z té leče nemám ani trochu radost," ozval se Matti. "Takhle je to u nás od nepaměti: bum-bác-prásk, vymlátí se všec-ko živé a pak se stavějí rezervace."
"Co to plácáš?" podivil se Sergej. "Vždyť nám vadí!"
"Nám vadí všecko," řekl Matti. "Když je kyslíku málo, vadí nám to. Když je ho moc, vadí nám to. Když je moc lesů, taky nám to vadí a vykácíme je… Co my jsme vlastně zač, že nám všechno vadí?"
"Copak, copak? Nechutnal ti salát?" pronesl Peňkov zamyšleně. "Dělal jsi ho sám…"
"Nevtipkuj, nevtipkuj, Peňkove," řekl Sergej. "On chce prostě vy-provokovat diskusi. Aby se Nataša mohla vyjádřit."
Felix se na Sergeje pozorně podíval. Měl velké světlé oči a jen málokdy mrkal. Matti se ušklíbl.
"A je docela možné, že vůbec nevadí ony nám, ale my jim."
"Podívejme!" zabručel Peňkov.
"Navrhuji pracovní hypotézu," řekl Matti. "Létající pijavice jsou původními rozumnými obyvateli Marsu, třebaže jsou zatím na níz-kém stupni vývoje. My jsme obsadili oblasti, kde je voda, a pijavice mají v úmyslu nás vyštvat."
Peňkov se na něho díval ohromeně.
"Hm," protáhl, "to je docela možné."
"Ale hádej se s ním, musíš se hádat," popichoval Sergej. "Jinak ho to vůbec nebude bavit."
"Všechno mluví ve prospěch mé hypotézy," pokračoval Matti. "Pijavice žijí v podzemních městech. Útočí vždycky z pravé strany, protože u nich existuje takové tabu. A… e-e-… vždycky odnášejí své raněné…"
„No, kamaráde…," protáhl Peňkov rozčarovaně.
"Felixi," vyzval ho Sergej, "rozmetej tyhle půvabné úvahy."
"Taková hypotéza už byla nadhozena," řekl Felix a Matti udiveně zvedl obočí. "Už dávno. Ještě dříve, než byla zabita první pijavice. Teď se uvažuje o hypotézách trochu zajímavějších."
"A to?" otázal se Peňkov.
"Zatím ještě nikdo nevysvětlil, proč pijavice útočí na lidi. Není vyloučena možnost, že je to jejich dávný zvyk. Naskýtá se otázka, zdali přece jen neobývá Mars rasa dvounohých vzpřímených bytos-tí."
"Obývá," poznamenal Sergej. "Už třicet let ho obývá."
Felix se zdvořile usmál.
"Dá se doufat, že nás pijavice k téhle rase zavedou."
Chvíli všichni mlčeli. Matti se závistivě díval na Felixe. Vždycky záviděl lidem, před nimiž stojí takové úkoly. Sledovat létající pijavi-ce, to je samo o sobě přitažlivé zaměstnání, a je-li to navíc spojeno s takovým úkolem…
Matti si v duchu probral všechny zajímavé úkoly, na nichž on sám pracoval v posledních pěti letech. Nejzajímavější bylo postavení po-hyblivé hledačky na chemickém principu. Hlídkující kamera se mě-nila v obrovské zvědavé oko, které sledovalo objevování a pohyb "cizích" světelných bodů na nočním nebi. Serjožka běhal po nočních přesypech, čas od času zamával baterkou a kamera se nehlučně a děsivě po něm otáčela a sledovala každý jeho pohyb… No, pomyslel si teď Matti, to bylo taky zajímavé.
"To je hrůza, jak my víme starou belu!" řekl najednou Sergej rozmrzele. Peňkov přestal hlučně srkat kávu z poháru a podíval se na něho. "A jak se nesnažíme něco dovědět! Den za dnem, dekádu za dekádou se až po krk utápíme v ubohých malichernostech… Vrtáme se v elektronice, rozbíjíme sčítače, spravujeme sčítače, rýsujeme gra-fy, píšeme článečky, hlášeníčka… Otrava!" Začal si dlaněmi prudce třít tváře. "Hned od plotu se nám do dálky tisíců kilometrů táhne na-prosto neznámý, cizí svět. Člověk by se nejradši na všechno vykašlal a vydal se, kam ho oči povedou a nohy ponesou, přes poušť, hledat pořádnou práci… Je to hanba, chlapci. Člověk by se smál i styděl, že sedí na Marsu a čtyřiadvacet hodin denně nevidí nic než registrační záznamy z blinkkomparátorů a otrávený Peňkovův ksicht…"
Peňkov mu vlídně poradil:
"Tak se na to vykašli, Serjožo, a jdi. Zažádej si ke stavbařům. Ne-bo tadyhle k Felixovi." Obrátil se na Felixe. "Vezmete ho, ne?"
Felix pokrčil rameny.
"Ba ne, Peňkove, přítelíčku, tohle nepomůže." Sergej si skousl ret a zavrtěl světlou čupřinou. "Musí se něco umět. A co umím já? Spra-vovat blinkkomparátory… Počítat do dvou a integrovat na malém stroji. Uniím řídit krauler, ale ani to ne profesionálně… Co ještě umím?"
"Skuhrat umíš profesionálně," poznamenal Matti. Styděl se před Felixem za Serjožku.
"Já neskuhrám. Já mám zlost. Jak my jsme přece všichni samolibí a omezení! A kde se to v nás bere? Proč se má za to, že najít místo pro observatoř je důležitější než projít planetu po poledníku od jed-noho pólu k druhému? Proč je důležitější hledat naftu než tajemství? Copak nemáme nafty dost?"
"A ty snad nemáš dost tajemství?" řekl Matti. "Kdyby sis sedl a počítal dílčí T-problém…"

"Ale já ho nechci počítat! Je to nuda, můj ubohý Matti. Nuda! Já jsem přece zdravý, silný chlap, hřebíky v prstech ohýbám… Proč já mám sedět nad papírky?"
Odmlčel se. Mlčení bylo tíživé a Mattiho napadlo, že by nebylo zlé změnit téma, ale nevěděl, jak to udělat.
Nataša řekla:
"Já se Serjožkou vůbec nesouhlasím, ale v jednom má pravdu - trochu moc jsme zabředli do obyčejných věcí. A člověk má někdy takovou zlost… No, třeba ne zrovna my, ale někdo jiný by se měl věnovat Marsu jako nové zemi. Není to přece žádný ostrov, dokonce ani ne pevnina, terra incognita, ale celá planeta! My tady třicet let potichoučku a bázlivě sedíme, tulíme se k vodě a k raketodromům. A je nás směšně málo. To je samozřejmě mrzuté. Tam nahoře na správě sedí nějaký zešedivělý stařec s bojovou minulostí a brumlá: Je brzy, je brzy."
Jakmile zaslechl slovo "brzy", Peňkov sebou trhl a podíval se na hodinky.
"Panenko na nebi!" zvolal a vysoukal se od stolu. "Já už tady s vámi prožvanil dvě hvězdy." V tom okamžiku se podíval na Natašu, otevřel ústa a zase si rychle sedl. Měl tak legrační výraz ve tváři, že se všichni, dokonce i Sergej, rozesmáli.
Matti vyskočil a přistoupil k oknu.
"To je nádherná noc!" řekl nadšeně. "Dneska bude kvalita snímků přímo senzační." Otočil se přes rameno na Natašu.
Felix ožil.
"Natašo, kdyby bylo třeba, mohu tu hlídat, dokud budete praco-vat."
"Jak to? Vy už musíte jít…" Nataša se začervenala. "Chtěla jsem říci, že touto dobou obvykle odcházíte…"
"Proč byste nás hlídal," ozval se Matti. "Já to můžu ohlídat. Stejně mám kameru nadranc."
"Tak já se půjdu oblíknout," řekl Peňkov.
"No dobrá," ustoupila Nataša. "Měním svůj rozkaz vydaný v sedm hodin večer…"
Ale Peňkov už byl pryč. Sergej se rovněž zvedl, a neohlížeje se na nikoho, odešel. Matti začal poklízet se stolu.
"Ukažte, já vám pomohu," nabídl se Felix a pečlivě si vyhrnul ru-kávy.
"Není třeba," ohradil se Matti. "Pět talířků, pět skleniček…"
Zadíval se na Felixovy ruce a zarazil se.
"A k čemu je tohle?" zeptal se udiveně. Felix měl na obou zápěs-tích po dvou párech hodinek. Felix řekl vážně:
"To je taky jedna hypotéza. Tak vy to umyjete sám?"
"Ano," řekl Matti. Je to zvláštní kluk, ten Felix, pomyslel si.
"Tak já půjdu," řekl Felix a odešel.
Vysílačka v koutě místnosti najednou zasyčela, cvakla a dunivý unavený hlas řekl:
"Jedna, volá Syrt. Syrt volá Jednu."
Matti vykřikl:
"Natašo, volá Syrt."
Přistoupil k mikrofonu a ohlásil:
"Jedna slyší."
"Zavolejte velitele," řekl hlas z reproduktoru.
"Okamžik."
Vběhla Nataša v rozepjatém kožichu, s kyslíkovou maskou na prsou.
"Velitel u aparátu," ozvala se.
"Ještě jednou zdůrazňuji pokyn," řekl hlas. "Noční práce se zaka-zují. Teplý Syrt je obklíčen pijavicemi. Opakuji…"
Matti poslouchal a utíral talíře. Vstoupil Peňkov a Sergej. Matti se zájmem sledoval, jak se jim protahují obličeje.
"… Teplý Syrt je obklíčen pijavicemi. Jak jste mi rozuměla?"
"Rozuměla jsem dobře," řekla Nataša rozladěně. "Syrt je obklíčen pijavicemi, noční práce zakázány."
"Dobrou noc," řekl hlas a reproduktor přestal syčet.
"Dobrou noc, Peňkove," řekl Sergej a začal si rozepínat kožich.
Peňkov neodpověděl. Zlostně zafuněl a odešel do svého pokoje.
"Tak já půjdu," řekl Felix.
Všichni se otočili. Stál ve dveřích, maličký, silný, s nepoměrně velkou karabinou u nohy.
"Jak půjdeš?" zeptal se Matli.
Felix ukázal dvěma prsty, jak půjde.
"Ty ses zbláznil," zděsil se Matti.
Felix se překvapeně usmál.
"Co se ti stalo?"
"Slyšel jste rádio?" zeptala se Nataša rychle.
"Ano, slyšel," odpověděl Felix. "Ale veliteli Syrtu nejsem podří-zen. Já jsem Stopař."
Natáhl si přes obličej masku, stáhl si brýle, zamával rukou v ruka-vici a odešel. Všichni strnule hleděli na dveře. "To přece nejde," řek-la Nataša roztržitě. "Vždyť ho sežerou…"
Najednou se Sergej rozběhl z místa, a zapínaje si v běhu kožich, vyrazil za ním.
"Kampak?" vykřikla Nataša.
"Svezu ho!" zavolal Sergej v běhu a zabouchl dveře.
Nataša se rozběhla za ním. Matti ji chytil za loket.
"Kampak ještě ty? Proč?" řekl jí klidně. "Serjoža se rozhodl správně."
"Ale kdo mu to dovolil?" zeptala se Nataša. "Proč neposlouchá?"
"Přece si lidi musí pomáhat," řekl Matti rozvážně.

Pocítili, jak se zachvěla podlaha. Sergej vyjel s kraulerem. Nataša klesla na židli a sepjala ruce.
"Nic se neděje," řekl Matti. "Za deset patnáct minut bude zpátky."
"A co když se vrhnou na Serjožku, až se bude vracet?"
"Ještě se nestalo, aby se pijavice vrhla na vůz," uklidňoval ji Mat-ti. "A vůbec, Serjožka by byl jenom rád…"
Seděli a čekali. Matti si najednou uvědomil, že k nim Felix Ryb-kin již nejméně desetkrát přišel večer na observatoř a pokaždé od-cházel takhle pozdě. A pijavice se přece potloukají kolem Syrtu kaž-dou noc. Je to odvážný kluk, ten Felix, pomyslel si Matti. Zvláštní kluk. Ostatně, není ani moc zvláštní. Matti se zadíval na Natašu. Snad jeho způsob námluv je opravdu trochu zvláštní: to nesmělé ob-lehání…
Matti se podíval z okna. V černé prázdnotě bylo vidět jen ostré nemrkající hvězdy. Vstoupil Peňkov, nesl v náručí haldu papírů a zeptal se do neurčitá:
"Kdopak mi pomůže narýsovat grafy?"
"Já bych mohl," řekl Matti.
Peňkov se začal hlučně usazovat u stolu. Nataša seděla vzpřímeně a pozorně naslouchala. Peňkov rozložil papíry a čile spustil:
"To byste neřekli, jaká zajímavost vychází, chlapci! Pamatujete se na Degasův zákon?"
"Pamatujeme," řekl Matti. "Sekans dvou třetin."
"Na Marsu právě nemáš žádný sekans dvou třetin!" vykřikl Peň-kov vítězoslavně. "Natašo, podívej… Natašo!"
"Neobtěžuj ji," řekl Matli.
"Co je?" zašeptal Peňkov.
Nataša vyskočila.
"Už jede!" vykřikla.
"Kdo?" zeptal se Peňkov.
Podlaha pod nohama se znovu zachvěla, pak se rozhostilo ticho, cvakly hermetické dveře. Vstoupil Sergej a stahoval s obličeje ojíně-nou masku.
"Fuj, to je mráz, příšerný!" zahlaholil vesele.
"Kde jsi byl?" otázal se Peňkov překvapeně.
"Odvezl jsem Rybkina na Syrt," řekl Sergej.
"To jsi chlapík," pochválila ho Nataša. "Ohromný chlapík, Serj-ožko. Teď budu klidně spát."
"Dobrou noc, Natašenko," popřáli chlapci různohlasým sborem. Nataša odešla.
"Proč jsi mě nevzal s sebou?" řekl Peňkov dotčeně.
Ze Sergejovy tváře zmizel úsměv. Přistoupil ke stolu, sedl si a od-strčil papíry.
"Poslyšte, chlapci," řekl tiše. "Já totiž Rybkina nenašel. Až do Syrtu jsem dojel, troubil, reflektory jsem rozsvěcoval - nikde nikdo. Jako by se do země propadl."
Všichni mlčeli. Matti opět přistoupil k oknu. Zdálo se mu, že se někde v prostoru Staré základny pomalu pohybuje malé světélko, jako kdyby tam někdo kráčel s baterkou.
4. Mars. Stará základna
V sedm hodin ráno se velitelé skupin a úseků v systému Teplý Syrt shromáždili v pracovně ředitele systému Alexandra Filippoviče Ljamina. Celkem tu bylo asi pětadvacet lidí a všichni se rozesadili kolem dlouhého nízkého poradního stolu. Ventilátory a ozonátory byly puštěny naplno. Nataša byla jedinou ženou v místnosti. Na vše-obecné porady ji málokdy zvali, takže ji mnozí z přítomných ani ne-znali a dívali se na ni teď s dobrosrdečnou zvědavostí. Nataša za-slechla, jak kdosi řekl sousedovi sípavým šeptem:
"Tohle vědět, tak jsem se oholil."
Ljamin vsedě zahájil:
"První otázka, soudruzi, je mimo pořad. Snídali všichni? Jinak mohu dát přinést konzervy a kakao."
"A takhle něco voňavého by tam nebylo, Alexandře Filippoviči?" informoval se silný ruměný muž se zafačovanýma rukama.
Pracovna se rozšuměla.
"Voňavého není nic," odpověděl Ljamin a smutně zavrtěl hlavou. "Leda že by slepici v konzervě…"
Ozvaly se hlasy:
"Správně, Alexandře Filippoviči! Ať ji přinesou! Nestačili jsme se najíst!"
Ljamin na kohosi kývl.
"Hned to tu bude," řekl a vstal. "Jsou tu všichni?" Přehlédl pří-tomné. "Azizbekov… Gorin… Barabanov … Nakamura… Ma-lumjan… Nataša… Van… Jeffersona nevidím, aha, promiň… A kde je Opanasenko? Je tu někdo od Stopařů?"
"Opanasenko je v zátoce," řekl tichý hlas a Nataša spatřila Rybki-na. Poprvé ho viděla zarostlého.
"V zátoce?" opáčil Ljamin. "No dobře, začneme bez Opanasenka. Soudruzi, jak je vám známo, za posledních několik týdnů se létající pijavice zaktivizovaly. A především začala vyložená lumpárna. Pijavice začaly útočit ve dne. Naštěstí se to obešlo beze ztrát, ale celá řada velitelů skupin žádala rozhodná opatření. Chtěl bych zdůraznit, soudruzi, že problém pijavic je starý. Už jich máme všichni až nad hlavu. Přeme se o ně nenormálně dlouho, někdy se dokonce hádáme, skupinám v terénu tihle živočichové zřejmě nesnesitelně překážejí a vůbec už je načase zaujmout k tomu všemu nějaké stanovisko. Struč-ně řečeno vyvinuly se u nás na tuto otázku dva názory. První žádá okamžitou kruhovou leč a násilné vyhlazení pijavic. Druhý trvá na pokračování politiky pasivní obrany, trvá na mírných formách, až do doby, než naše kolonie dostatečně zesílí. Soudruzi," přiložil si ruku na srdce, "prosím vás, abyste se ihned k otázce vyjadřovali v libo-volném pořadí. Ale hlavně se pokuste vyhnout osobním invektivám. Ty nám k ničemu

nejsou. Vím, že jsme všichni unaveni, podrážděni a každý je něčím nespokojen. Ale snažně vás prosím, zapomeňte teď na všechno ostatní kromě věci samé." Oči se mu zúžily do štěrbinky. "Obzvlášť rozpálené soudruhy budu vykazovat z porady bez ohledu na jejich funkci."
Usedl. Okamžitě se vztyčil vysoký, velmi hubený neholeny muž se skvrnitě opáleným obličejem a zanícenýma očima. Byl to zástupce roditele pro věci výstavby Viktor Kirillovič Gajdadymov.
"Nevím," zahájil svůj příspěvek, "jak dlouho bude trvat vaše kru-hová leč, zdali deset dní, měsíc nebo třeba půl roku. Nevím, kolik lidí chcete na ni vzít - budou to bezesporu ti nejlepší, možná všich-ni. A konečně ani nevím, povede-li to vůbec k něčemu. Ale jedno vím zcela jistě a považuji za svou povinnost na to upozornit. Předně, kvůli leči bude nutno přerušit výstavbu bytových objektů. A mimo-chodem, za dva měsíce k nám přiletí posila a bytová krize se proje-vuje už dnes. Na Teplém Syrtu nemám možnost přidělit pokoje ani ženatým. Mimochodem, na adresu našich přátel z cizích zemí budiž řečeno, že jsou tímto stavem až příliš vzrušeni. Ale to jen tak mimo-chodem. Za druhé, kvůli kruhové leči se pozdrží výstavba závodu na stavebniny. Co pro nás v našich podmínkách znamená závod na sta-vebniny, to musíte chápat sami. O sklenících a pařeništích, které takhle nedostavíme ještě ani letos v létě, radši vůbec mluvit nebudu. Za třetí, to nejdůležitější. Kruhová leč znemožní výstavbu regenerač-ního závodu. Za měsíc začnou podzimní bouře a my se budeme mu-set se stavbou rozžehnat." Zaťal zuby, zavřel a znovu otevřel oči. "Vy víte, soudruzi, že tady visíme na vlásku. Možná že prozrazuji nějaké tajemství, ale nakonec čert to vzal! Jsme tu samí dospělí a zkušení lidé. Zásoby vody pod Teplým Syrtem vysychají. De facto už vyschly. Už dnes dovážíme vodu v písečných tancích ze vzdále-nosti šestadvaceti kilometrů." U stolu to zašumělo, rozvlnilo, kdosi vykřikl: Kde jste měli předtím oči? "Nedokončíme-li do konce měsí-ce regenerační závod, zavedeme na podzim hladové příděly a v zimě budeme muset přetahovat Teplý Syrt o dvě stě kilometrů dál. Skončil jsem."
Sedl si a jedním hltem vypil sklenici vychladlého kakaa. Po chvil-ce odmlčení Ljamin řekl:
"Kdo se hlásí dál?"
"Já," ozval se kdosi. Vstal malý vousatý človíček v tmavých brý-lích - velitel opravářských dílen Zachar Josifovič Pučko. "Zcela se připojuji k názoru Viktora Kirilloviče," sundal brýle a krátkozrace obhlédl stůl. "U nás je to všecko jako mezi dětmi - štvanice, pif-paf, oj-oj… Ptám se vás: na čem vlastně chcete ty pijavice honit? Snad ne na koštěti? Teď vám Viktor Kirillovič velmi pěkně vysvětlil, že písečné tanky u nás vozí vodu. A jaké jsou to tanky? To je bída, a ne tanky! Čtvrtina našeho dopravního parku stojí u mne v dílnách a není, kdo by je spravoval. Kdo umí spravovat, ten stroje neničí, a kdo je ničí, ten neumí spravovat. Zacházejí s nimi, jako by to bylo plnicí pero - vyhodí je a koupí si nové. Podíval jsem se, Natašo, na váš krauler. Tedy - nechat stroj takhle zničit! Vypadá to, jako byste na něm proráželi zdi…"
"Zachare, Zachare, k věci," napomenul ho Ljamin.
"Chci říct tohle. Já ty leče znám, moc dobře je znám. Půlka strojů zůstane v poušti, druhá půlka se v nejlepším případě doštrachá ke mně a teď mi řeknou: sprav to. Ale čím to budu spravovat? Nohama? Rukou mám málo. A pak to začne. Pučko tohle, Pučko tamto. Pučko si myslí, že tady nejsou dílny kvůli Teplému Syrtu, ale Teplý Syrt kvůli dílnám. Poprosím o lidi soudruha Azizbekova a on mi je nedá. Poprosím o lidi soudruha Nakamuru, pardon, pana Nakamuru, a on mi řekne, že i tak neplní plán…"
"K věci, Zachare," poznamenal Ljamin netrpělivě.
"K věci to dojde v momentě, až nebudeme mít ani jeden stroj. Pak začneme tahat potraviny a vodu na vlastním hřbetě možná sto kilo-metrů a pak se mne zeptají: Kde jsi byl, Pučko, když se dělala kruho-vá leč?"
Pučko si nasadil brýle a sedl si.
"Je to na levačku," zabručel kdosi.
Nataša seděla jako zařezaná. Jsem já to pěkný velitel, říkala si v duchu. Nic z toho jsem nevěděla, dokonce jsem to ani netušila, a ještě jsem, já husa, nadávala těmhle starečkům za byrokratismus…
"Směl bych?" ozval se jemný hlas.
"Starší areolog* soustavy - Livanov," ohlásil Ljamin.
Livanovův široký hranatý obličej s černýma, blízko posazenýma očima byl rovněž skvrnitě opálen.
"Námitky proti kruhové leči, které tu byly vysloveny," začal, "po-važuji za neobyčejně důležité a významné." Nataša pohlédla na Gajdadymova. Seděl s bezvládně svěšenou hlavou a spal. "Nicméně je nevyhnutelné leč provést. Uvedu několik statistických údajů. Za třicet let pobytu člověka na Marsu uskutečnily létající pijavice přes půldruha tisíce zaznamenaných přepadů lidí. Tři lidé byli zabiti, dva-náct zmrzačeno. Obyvatelstvo soustavy Teplý Syrt čítá tisíc dvě stě lidí, z toho osm set lidí pracuje neustále v terénu, a jsou tedy perma-nentně v nebezpečí přepadení. Asi čtvrtina vědců je nucena vykoná-vat strážní službu, což poškozuje státní i jejich osobní vědecké plány. A nejen to. Kromě morálních škod způsobují pijavice i citelné škody materiální. Pouze za posledních několik týdnů a jen u areologů zniči-ly pět unikátních zařízení a vyřadily z provozu dvacet osm cenných přístrojů. Je zcela zřejmé, že takhle to nemůže pokračovat. Pijavice ohrožují veškerou vědeckou práci soustavy Teplý Syrt. Nemám v úmyslu sebeméně bagatelizovat význam náhledů, které tu vyslovili soudruzi Gajdadymov a Pučko. K těmto názorům se přihlíželo při sestavování plánu kruhové leče, který mám předložit poradě jménem areologů a Stopařů."
Všichni ožili a hned zase strnuli. Gajdadymov sebou trhl a otevřel oči. Livanov pokračoval nevzrušeným hlasem:
"Pozorování ukázala, že centrem rozšiřování pijavic v prostoru Teplého Syrtu je úsek takzvané Staré základny - na mapě kóta 211. Operace začne hodinu před východem slunce. Skupina složená ze čtyřiceti dobře připravených střelců na čtyřech písečných tancích se zásobami potravin na tři dny obsadí Starou základnu. Dvě skupiny nadháněčů - přibližně dvě stě mužů v každé - na tancích a kraule-rech se budou rozvinovat v rojnici z těchto prostorů: první skupina sto kilometrů na západ od Syrtu, druhá sto kilometrů na sever od Syrtu. V jednu hodinu nula nula začnou obě skupiny pomalu postu-povat na severovýchod, respektive na jih a přitom budou působit co nejvíc hluku. Pijavice, které by se pokoušely prolomit rojnici, budou ničit. Při svém pomalém a melodickém postupu se obě skupiny spojí svými křídly a

budou zatlačovat pijavice do prostoru Staré základny. Tím budou všechny pijavice vyskytující se v pásmu obchvatu sou-středěny v prostoru Staré základny a zničeny. To je první část plánu. Rád bych slyšel eventuální otázky a námitky."
"Pomalu a metodicky, to se mi líbí," řekl Pučko. "Ale stejně - kolik bude třeba strojů?"
"A lidí?" dodal Gajdadymov. "A dní?"
"Padesát strojů, čtyři sta padesát lidí a maximálně tři dny."
"A jak chcete pijavice ničit?" zeptal se Jefferson.
"Víme o pijavicích velmi málo," řekl Livanov. "Zatím můžeme spoléhat jen na dva prostředky: otrávené střely a plamenomety."
"A kde se to sežene?"
"Otrávit munici není složité, a co se týče plamenometů, ty vyrá-bíme z pulpomonitorů."
"Už je vyrábíte?"
"Ano."
"Dobrý plán," řekl Ljamin. "Co myslíte vy, soudruzi?"
Gajdadymov povstal.
"Proti takovému plánu nemám nic," prohlásil. "Jenom ať vás ani nenapadne brát mi stavbaře. A teď mi dovolte odejít."
U stolu se ozval šum. "Výborný plán, to se musí nechat!" - "A kde vezmete střelce?" - "Ti se seženou. Stavbařů je málo, ale střel-ců je dost!" - "To si zastřílíme!"
"Ještě jsem neskončil, soudruzi," pokračoval Livanov. "Plán má ještě druhou část. Území Staré základny je zřejmě rozryto trhlinami a jeskyněmi, jimiž pijavice vycházejí na povrch. A je tam zřejmě mno-ho podzemních prostor. Až se kruh uzavře, můžeme tyto jeskyně, trhliny a tunely buď zabetonovat, nebo pokračovat v pronásledování pod zemí. V obou případech nezbytně potřebujeme plán Staré zá-kladny."
"Kdepak, o pronásledování pod zemí nemůže být ani řeči!" řekl kdosi. "To je příliš nebezpečné."
"Ale zajímavé by to bylo," zamumlal ruměný tlouštík s ofačova-nýma rukama.
"Soudruzi, tuto otázku rozhodneme až po skončení kruhové leče," řekl Livanov. "Teď potřebujeme plán Staré základny. Obraceli jsme se na archív, ale z neznámých důvodů tam plán není. Nemá ho někdo ze starých usedlíků?"
Mnoho lidí si u stolu vyměňovalo nechápavé pohledy.
"Já tomu nerozumím," řekl nahněvaně kostnatý starší areodezista. "O jakém plánu se mluví?"
"O plánu Staré základny."
"Stará základna byla vystavěna před patnácti lety, na vlastní oči jsem to viděl. Byla to betonová kupole a nebyly tam žádné jeskyně a tunely. Pravda, pak jsem odletěl na Zem, třeba to postavili za mé nepřítomnosti."
Druhý areodezista řekl:
"Mimochodem, Stará základna není na kótě 211, ale na kótě 205."
"Jak to 205?" vmísila se Nataša. "Přece 211. Je to na západ od ob-servatoře!"
"Co sem pletete observatoř?" Kostnatý areodezista se už vážně rozzlobil. "Stará základna je jedenáct kilometrů na jih od Teplého Syrtu…"
"Moment! Moment!" zvolal Livanov. "Mluví se o Staré základně, ležící na kótě 211, tři kilometry na západ od observatoře."
"Aha!" řekl starý areodezista. "Tak vy máte na mysli Šedé rozva-liny, zbytky původní osady. Myslím, že se tam snažil usadit Norton."
"Norton přistál o tři sta kilometrů dál na jih!" zakřičel někdo jiný.
Místnost se rozhlučela.
"Tiše, tiše!" řekl Livanov a zabouchal dlaní do stolu. "Nechte spo-rů. Musíme se dozvědět, ví-li někdo něco o Staré základně nebo o Šedých rozvalinách, jak chcete, zkrátka o kótě 211!"
Všichni mlčeli. Nikdo nechodil rád po rozvalinách starých osad a stejně na to nebyl čas.
"Zkrátka nikdo nic neví," řekl Ljamin. "A plán není."
"K tomu bych měl informaci," řekl ředitelův tajemník, který byl zároveň vědeckým náměstkem a archivářem. "S touhle Starou zá-kladnou je to vůbec nějaká motanice. Na Nortonových kontrolních skicách není tato základna vůbec vedena, pak se objevuje na kótě 211 a dva roky nato na Veljaminově hlášení, v němž žádá o dovolení prozkoumat rozvaliny Staré základny, ráčil tehdejší náčelník expedi-ce Jurkovskij vlastnoručně připsat," tajemník zvedl nad hlavu ze-žloutlý lístek papíru a četl: "Vůbec tomu nerozumím. Učte se správ-ně číst mapu. Kóta nikoli 211, ale 205. Schvaluji. Jurkovskij."
Všichni se udiveně rozesmáli.
"Dovolte, měl bych návrh," řekl Rybkin tiše. Všichni se na něho zadívali. "Bylo by možné vypravit se hned teď na kótu 211 a pořídit náčrt Staré základny."
"To je správné," řekl Ljamin. "Kdo má čas - jeďte. Jako vedou-cího určuji soudruha Livanova. V poradě se bude pokračovat v jede-náct hodin."
Od Teplého Syrtu ke Staré základně bylo vzdušnou čarou asi šest kilometrů. Vyjelo se na dvou písečných tancích. Zájemců bylo hod-ně, víc než účastníků porady, a Nataša se rozhodla, že pojede na svém krauleru. Tanky se s řevem a skřípěním rozjely k okraji Syrtu. Aby nezajela do prachu, dala se Nataša oklikou. U ústřední meteoro-logické pozorovatelny spatřila najednou Rybkina. Malý stopař šel svým obvyklým rychlým krokem, ruce položené na své dlouhé kara-bině zavěšené přes krk. Nataša zabrzdila.
"Felixi!" zavolala. "Kampak?"
Zastavil se a přistoupil ke krauleru.

"Rozhodl jsem se, že půjdu pěšky," řekl a klidně se na ni díval zdola nahoru. "Nezbylo na mne místo."
"Pojďte si sednout," vyzvala ho. Znenadání se cítila ve Felixově přítomnosti docela volně, úplně jinak než za večerů na observatoři. Felix lehce vyskočil na sedadlo vedle ní, stáhl s krku karabinu a po-stavil si ji mezi kolena. Krauler se rozjel.
"Včera večer jsem se moc polekala, když jste odešel sám," přizna-la se Nataša. "Dohnal vás Sergej brzy?"
"Sergej?" podíval se na ni. "Ano… dost brzy. To byl výborný ná-pad."
Oba mlčeli. Asi půl kilometru vlevo jely tanky, ponechávající za sebou nad pouští hustou nehybnou stěnu prachu.
"To byla zajímavá porada, viďte?" řekla Nataša.
"Velmi zajímavá," souhlasil Rybkin. "Se Starou základnou není něco v pořádku."
"Chodívala jsem tam s chlapci," řekla Nataša. "Ještě když se sta-věla naše observatoř. Nic zvláštního. Betonové desky, všechno po-praskané a porostlé saxaulem. Vy si taky myslíte, že pijavice vylézají tamodtud?"
"Jsem si tím jist," řekl Rybkin. "Je tam obrovské hnízdo pijavic, Natašo. Tam pod pahorkem je veliká jeskyně. A nejspíš má spojení s ostatním podzemními jeskyněmi. Ačkoli jsem tyto spojovací chodby nenašel."
Nataša se na něho zahleděla s úžasem. Krauler zakličkoval. Vpra-vo za přesypy se objevila observatoř. Na pozorovací plošině stál Matli, dlouhý jako stožár, a mával na pozdrav. Felix mu zdvořile zamával v odpověď. Kopule a budovy Teplého Syrtu zmizely za blízkým obzorem.
"Copak vy se jich nebojíte?" zeptala se Nataša.
"Bojím," doznal Felix. "Někdy, Natašo, mi bývá úplně zle. Kdy-byste viděla, jaké mají tlamy! Jenomže ony jsou ještě zbabělejší."
"Já vám něco povím, Felixi," řekla Nataša s pohledem upřeným přímo před sebe. "Matti říká, že jste zvláštní člověk. Taky si myslím, že jste hrozně zvláštní člověk."
Felix se zasmál.
"Vy mi lichotíte," řekl. "Vám pochopitelně připadá zvláštní, že k vám na observatoř přicházím vždycky až pozdě večer a jen proto, abych vypil trochu kávy. Ale já nemohu chodit přes den. Ve dne jsem zaměstnán. I po večerech bývám většinou zaměstnán. A když mám volnou chvíli, přijdu k vám."
Nataša ucítila, že se začíná červenat. Krauler však už dorazil k úpatí plochého pahorku, toho, jenž byl na areografických mapách označován jako pokřivený ovál s kótou 211. Na vrcholu pahorku mezi nerovnými šedivými balvany už pobíhali lidé.
Nataša zajela s kraulerem trochu dál od písečných tanků a vypnula motor. Felix stál dole, vážně se na ni díval a podával jí ruku.
"Není třeba, děkuji," mumlala Nataša, ale o ruku se přece opřela.
Vydali se rozvalinami Staré základny. Byly to podivné rozvaliny - nedalo se podle nich vůbec poznat, jak původně stavba vypadala, ani její půdorys. Propadlé kopule na šestibokých základech, stržené balkóny, sloupy popraskaných betonových bloků. To všechno hustě zarostlo marťanským bodláčím a tonulo v prachu a písku. Tu a tam pod šedými klenbami zely temné díry. Některé vedly kamsi do hlu-boké, neproniknutelné temnoty.
Nad rozvalinami se vznášela směsice hlasů:
"Další jeskyně! Tady nám beton nevystačí!"
"Kdo tomu dal tak idiotský půdorys?"
"Co chcete od Staré základny?"
"Podívej, bodláček! Jako na soliskách …"
"Willy, nelezte tam!"
"Tam je prázdno, nikdo tam není…"
"Soudruzi, tak už konečně začněte kreslit!"
"Dobrýtro, Voloďo! My už jsme dávno začali."
"Vidíte, tady jsou šlápoty."
"Ano, někdo sem chodí… Tamhle zas!"
"To nejspíš Stopaři…"
Nataša se zadívala na Felixe. Ten přikývl.
"To já," řekl nahlas.
Najednou se zastavil, usedl na bobek a začal si něco prohlížet.
"Tak vida," řekl, "podívejte se, Natašo."
Nataša se sklonila. Z pukliny v betonu visela silná lodyha bodláku s drobounkým kvítkem na konci.
"To je nádhera," zajásala. "To jsem nevěděla, že zdejší bodlák kvete. A jak krásně - červeně a modře…"
"Bodlák kvete velmi zřídka," řekl Felix pomalu. "Je známo, že kvete jednou za pět marťanských let."
"To jsme měli štěstí," pochvalovala si Nataša.
"Pokaždé když kvítek opadá, vyrazí z něho další lodyha a na mís-tě, kde byl květ, zůstane lesklý kroužek. Takovýhle, vidíte?"
"Zajímavé," řekla Nataša. "Dá se tedy podle toho spočítat, kolik je tomu bodláku let. Jeden… dva… tři… čtyři…"
Zarazila se a podívala se na Felixe.
"Tady je osm kroužků," pronesla nejistě.
"Ano," potvrdil Felix. "Osm. Kvítek je devátý. Téhle puklině v betonu je osmdesát pozemských let."
"To nechápu," řekla Nataša a najednou pochopila. "To tedy není naše základna?" zašeptala.
"Není naše," přikývl Felix a vzpřímil se.
"Vy jste o tom věděl!"
"Ano, my o tom víme. Tuto budovu nestavěli lidé. A tohle není beton. A tohle není obyčejný pahorek. A pijavice

nenapadají dvou-nohé vzpřímené bytosti jen náhodou."
Nataša se na něho chvíli dívala, pak se otočila a zakřičela, co měla síly:
"Soudruzi! Sem! Rychle! Všichni sem! Podívejte, co tady je! Všichni sem!"

Pracovna ředitele soustavy Teplý Syrt byla nabita k prasknutí. Ředitel si otíral lysinu kapesníkem a popleteně vrtěl hlavou. Areolog Livanov pozbyl své zdrženlivosti a korektnosti, řval ze všech sil, aby překřičel hluk:
"To je prostě neuvěřitelné! Teplý Syrt existuje šest let. Za šest let jsme se nedokázali vyznat v tom, co je naše a co ne. Nikoho ani ne-napadlo projevit zájem o Starou základnu!"
"Vždyť tam nic zajímavého nebylo!" křičel Azizbekov. "Dvacet-krát jsem jel okolo. Rozvaliny jako rozvaliny. Copak první kolonisté nechali po sobě málo rozvalin?"
"A já tam byl přede dvěma lety! Koukám, válí se tam rezatý pás od kraulem. Podíval jsem se na něj a jedu dál."
"A válí se tam ještě?"
"Darmo mluvit. Uprostřed základny stojí od nepaměti trigonomet-rický signál. Ten možná taky postavili Marťané!"
"Stopaři se zkrátka zostudili, hanba se na ně podívat!"
"Proč? Vždyť to objevili oni!"
Náčelník skupiny Stopařů Opanasenko, který se dostavil teprve před chvílí, obrovský, rozložitý, usměvavý, se ovíval složenou ma-pou a říkal něco řediteli. Ten vrtěl hlavou.
Ke stolu se prodíral Pučko a šlapal všem na nohy. Vousy měl roz-čepýřené, brýle třímal vysoko nad hlavou.
"Protože se z toho u nás stává pomalu blázinec!" křičel fistulí. "Za chvíli ke mně budou chodit Marťané a prosit, abych jim spravil tank nebo krauler, a já jim to budu spravovat! Už se mi několikrát stalo, že ke mně přijdou cizí neznám! lidi a chtějí něco spravit. Protože já to dobře vidím - po městě si chodí docela neznámí lidié. Nevím, odkud přicházejí, a nevím, kam odcházejí. A možná, že přicházejí ze Staré základny a odcházejí na Starou základnu." Hluk v pracovně náhle utichl.
"A jestli chcete příklad, prosím! Jeden takový občan tady sedí mezi námi už od rána. To mluvím o vás, soudruhu!"
A Pučko namířil brýlemi směrem k Felixi Rybkinovi.
Pracovna vybuchla smíchem. Opanasenko křikl zvučným basem:
"Ale, ale, Zachare, to je přece můj Rybkin!"
Felix potřásl hlavou, poškrábal se v zátylku a úkosem se podíval na Natašu.
"No a co má být, že Rybkin!" vybuchl Pučko. "Jak já to můžu vě-dět, že je to Rybkin? Právě proto povídám, že se máme všichni znát…" Mávl rukou a štrachal se na své místo.
Ředitel vstal a pronikavě zaťukal tužkou do stolu. "Dost, soudru-zi, dost," řekl přísně. "Zasmáli jsme se, a to stačí. Objev, který učinili Stopaři, je nesmírně zajímavý, ale kvůli tomu jsme se nesešli. Teď už máme plán Staré základny. Kruhová léč začne za tři dny. Rozkaz vydám dnes večer. Předběžně oznamuji, že velitelem skupiny, která leč provede, jmenuji Opanasenka, jeho zástupcem Livanova. A teď prosím všechny s výjimkou mých náměstků, aby opustili pracovnu a rozešli se na svá pracoviště."
Z pracovny vedly na chodbu pouze jedny dveře, takže se místnost vyprazdňovala jen velmi pomalu. Ve dveřích najednou nastala tlače-nice.
"Radiogram pro ředitele!" křikl kdosi. "Pošlete to řetězem!"
Složený lístek papíru se vznesl nad hlavami. Ředitel, který se o něco přel s Opanasenkem, lístek převzal a rozevřel. Nataša spatřila, jak zbledl a pak zrudl. "Co se stalo?" zahučel Opanasenko.
"Já se z toho zblázním," ulevil si ředitel zoufale. "Zítra sem přiletí Jurkovskij."
"Voloďa?" zaradoval se Opanasenko. "To je skvělé!"
"Pro někoho Voloďa," řekl ředitel v tichém zoufalství, "pro něko-ho zas generální inspektor Mezinárodní správy kosmických spojů."
Ředitel si ještě jednou přečetl radiogram a ztěžka si povzdychl.
5. Tachmasib. Generální inspektor a ti druzí
Jemné zahvízdnutí budíku probudilo Juru přesně v osm hodin ráno palubního času. Pozvedl se na lokti a zlostně se zadíval na budík. Budík chvilku počkal a hvízdl znovu. Jura zahekal a posadil se na posteli. Ne, víckrát nesmím večer tak dlouho číst, umiňoval si v du-chu. Proč se člověku večer nikdy nechce spát a potom každé ráno zakouší taková muka?
V kajutě bylo chladno, dokonce zima. Jura si obepjal rukama nahá ramena a rozcvakaly mu zuby. Pak spustil nohy na podlahu, protáhl se mezi postelí a stěnou a vyšel do chodby. Tam byla ještě větší zi-ma, ale zato tam stál Žilin, mohutný, svalnatý, jen v trenýrkách. Dě-lal rozcvičku. V každé ruce svíral desetikilovou činku a bojoval proti svému stínu. Stín byl na tom zle. Strašlivé rány vířily v chodbě vzduch.
"Dobré jitro, Váňo," pozdravil Jura.
Žilin se okamžitě a nehlučně otočil a klouzavými kroky začal po-stupovat proti Jurovi, pohupuje rytmicky celým tělem. Tvářil se váž-ně a soustředěně. Jura zaujal bojový postoj. V té chvíli Žilin položil činky na podlahu a vrhl se do boje. Jura vyrazil proti němu a za chví-li už mu bylo horko. Žilin mu zasazoval mlaskavé a citelné rány po-lootevřenou dlaní. Jura ho třikrát zasáhl do čela a pokaždé se na Žili-nově tváři objevil spokojený úsměv. Když se Jura zpotil, vykřikl Žilin "Break!" - a oba přestali.
"Dobré jitro, praktikante," řekl Žilin. "Jak ses vyspal?"
"Děkuju," vydechoval Jura. "U…šlo to."
"Pod sprchu!" zavelel Žilin.
Sprchovací kout byl malý, jen pro jednoho, a před dveřmi stál již Jurkovskij v přepychovém červeném, zlatem vyšívaném županu, přes rameno obrovitou huňatou osušku, šklíbil se a říkal do dveří:
"Ať je to jak chce… e-e… moc dobře si pamatuju, že tenkrát Kra-juchin odmítl len návrh schválit… Cože?"

Za dveřmi se ozývalo tlumené šumění vody, šplouchání a jemný nesrozumitelný tenor.
"Já nic neslyším." zavrčel Jurkovskij rozmrzele a zvýšil hlas. "Ří-kám, že Krajuchin len návrh neschválil, a jestli napíšeš, že to byl historický omyl. tak budeš mít pravdu… Cože?"
Dveře se otevřely a z nich vyšel růžovoučký, svižný Michail An-tonovič Krutikov, navigátor Tachmasibu. Ještě cestou se utíral.
"Tys tady něco povídal, Voloďko," řekl vlídně. "Ale já neslyšel ani slovo. Tam to hrozně šplouchá."
Jurkovskij se na něho lítostivě zadíval, vstoupil do sprchy a zavřel za sebou.
"Chlapci, neurazil se?" zeptal se Krutikov znepokojeně. "Mně se nějak zdá, že se urazil."
Žilin pokrčil rameny a Jura odpověděl nejistě: "Já myslím, že ne." Krutikov najednou zaúpěl:
"Prokrista! Rozvaří se mi kaše!" a rychle se rozběhl chodbou ke kuchyňce.
"Slyšel jsem, že máme dneska dorazit na Mars," řekl Jura bez okolků.
"Povídá se to," potvrdil Žilin. "Sice byla ve směru třicettřicet ob-jevena kosmická loď s rozvinutou pirátskou vlajkou, ale já mám po-cit, že jí unikneme." Najednou se zarazil a zaposlouchal se. Jura také nastražil uši. Ze sprchy se lily bohaté proudy vody. Žilin zavětřil svým krátkým nosem. "Něco cítím," poznamenal.
Jura rovněž zavětřil.
"Není to kaše?" zeptal se nazdařbůh.
"Ne," řekl Žilin. "Jančí nezdvojený usměrňovač fáze. Je strašně jankovitý. Cítím v zádech, že ho dneska budu muset nastavit."
Jura se na něho podíval nejistě. Mohla to být legrace, ale taky ne-musela. Žilin měl na poruchy skvělý nos.
Ze sprchového kouta vystoupil Jurkovsikij. Majestátně pohlédl na Žilina a ještě majestátněji na Juru.
"E-e…," ozval se, "kadet a poručík. Kdo má dneska službu v ku-chyni?"
"Michail Antonovič," odpověděl Jura ostýchavě.
"Čili zase ovesná kaše," řekl Jurkovskij majestátně a odešel do své kajuty.
Jura ho provázel nadšeným pohledem. Jurkovskij ho fascinoval.
"Hm?" vytrhl ho Žilin. "Hromovládce! Zeus! Viď? Běž se umýt."
"Ba ne," odmítl Jura. "Napřed vy, Váňo."
"Tak pojďme společně. Přece tady nebudeš trčet sám. Nějak se tam směstnáme."
Po vysprchování se oblékli a zašli do klubovny. Všichni už seděli u stolu a Krutikov rozděloval na talíře ovesnou kaši. Jakmile Bykov spatřil Juru, podíval se na hodinky a pak znovu na Juru. Takhle to dělal každé ráno. Dnes se to obešlo bez poznámek. "Sedněte si," vy-bídl je Bykov.
Jura si sedl na své místo - vedle Žilina a proti kapitánovi - a Krulikov mu s laskavým úsměvem naložil kaši. Jurkovskij pojídal kaši se zjevným odporem a četl jakési tlusté, na stroji napsané a svá-zané hlášení, které si položil před sebe a opřel o košíček s chlebem.
"Ivane," řekl Bykov, "nezdvojený usměrňovač fáze se rozlaďuje. Podívej se na to."
"Podívám se na to, Alexeji Petroviči," ujistil ho Ivan. "Však se na posledních cestách nedívám na nic jiného. Buď musíme změnit schéma, nebo ho zdvojit."
"Schéma se musí změnit, Aljoško," vmísil se Krutikov. "Všechno to zastaralo - usměrňovače fáze, vertikální výstružníky i dálkové ovládání… Pamatuju si, jak jsme letěli na Uran s Chiusem-8… to bylo v roce dva tisíce jedna…"
"Ne v roce dva tisíce jedna, ale v devětadevadesátém," poznamenal Jurkovskij nezvedaje oči od hlášení.
"Spisovateli…."
"Ale já myslím…," začal Krutikov a zamyslel se.
"Neposlouchej ho, Michail," řekl Bykov. "Co je komu do toho, kdy to bylo? Hlavní je, kdo lítal. Na čem lítal. A jak lítal."
Jura se nenápadně zavrtěl na židli. Začínal tradiční ranní rozhovor. Bojovníci vzpomínali na minulost. Krutikov, který se chystal do pen-ze, psal paměti.
"Jak to myslíš?" řekl Jurkovskij a zvedl oči od rukopisu. "A co priorita?"
"Jaká priorita zase?" divil se Bykov.
"Moje."
"K čemu je ti priorita?"
"Mně se zdá, že je velmi příjemné být… e-e… první."
"Co z toho máš, že jsi první?"
Jurkovskij se zamyslel.
"Abych řekl pravdu, nevím," přiznal se. "Ale je mi to příjemné."
"Mně osobně je to úplně jedno," řekl Bykov.
Jurkovskij se shovívavým úsměvem zakýval ve vzduchu ukazo-vákem.
"Vážně, Alexeji?"
"Třeba to není špatné být někde první," řekl Bykov, "ale že by se člověk musel přetrhnout, jen aby někde byl první, to mi připadá ne-skromné. Přinejmenším u vědce."
Žilin mrkl na Juru a ten si to vysvětlil jako: zapiš si to za uši!
"Nevím, nevím," povzdechl si Jurkovskij a okázale se vrátil ke svému hlášení. "Ať je to jak chce, Michail se musí držet historické pravdy. V devětadevadesátém roce expediční skupina Dauga a Jur-kovského poprvé v dějinách vědy objevila a pumovými sondami pro-zkoumala takzvané amorfní pole na severním pólu Uranu. K dalšímu průzkumu této skvrny došlo o rok později."
"Kdo ho provedl?" zeptal se Žilin s dychtivým zájmem.
"Už si nevzpomínám," odpověděl Jurkovskij roztržitě. "Myslím, že Lecrois. Michaile, nemohl bys… e-e… uklidit se

stolu? Musím pracovat."
Nadcházely posvátné hodiny, kdy Jurkovskij pracoval. Vždycky pracoval v klubovně, byl už tak zvyklý. Krutikov a Žilin odešli do kabiny. Jura chtěl za nimi, moc rád by se díval, jak seřizují nezdvo-jený usměrňovač fáze, ale Jurkovskij ho zarazil.
"E-e… kadete," řekl, "kdyby vás to neobtěžovalo, mohl byste mi přinést z mé kajuty desky. Leží na posteli."
Jura zašel pro desky. Když se vrátil, psal Jurkovskij cosi na pře-nosném elektrickém psacím stroji a ledabyle ťukal do klapek prsty levé ruky. Bykov už seděl na svém obvyklém místě, ve velikém křes-le. Vedle na stolku se tyčila obrovská hranice novin a časopisů. Na nose měl velké staromódní brýle. Nejdřív se Jura nesmírně divil, když sledoval Bykova. Na lodi všichni pracovali. Žilin denně proma-zával pohonnou a kontrolní aparaturu, Krutikov vypočítával a přepo-čítával směr, předával dodatečné povely kybernetickému řízení, do-pisoval velkou učebnici, a ještě přitom nacházel chvilky na psaní pamětí. Jurkovskij až hluboko do noci pročítal jakási tlustá hlášení, dostával a odesílal nesčetné radiogramy, na elektrickém strojku stále cosi dešifrovával a zašifrovával. Jedině kapitán lodi Alexej Petrovič Bykov si četl noviny a časopisy. Jednou za den sice měl svou ob-vyklou službu, ale všechen zbývající čas trávil ve své kajutě nebo v klubovně. Jura z toho byl zoufalý. Třetího dne to nevydržel a zeptal se Žilina, kvůli čemu je vlastně na lodi kapitán. "Kvůli odpovědnos-ti," řekl Žilin. "Pro případ, že se dejme tomu někdo ztratí." Jura pro-táhl obličej. Žilin se zasmál a řekl: "Kapitán odpovídá za celou orga-nizaci letu. Před odletem nemá jedinou chvilku volnou. Všiml sis, co to teď čte? To jsou noviny a časopisy za poslední dva měsíce."
Jura se zeptal: "A za letu?"
Stáli v chodbě a nevšimli si, že k nim přistoupil Jurkovskij. Zpo-zorovali ho, teprve když zazněl jeho hlas: "Za letu je kapitána třeba jenom tehdy, když dojde ke katastrofě. Jenže pak je ho třeba víc než kohokoli jiného."
Jura přistoupil po špičkách k Jurkovskému a položil vedle něho desky. Byly přepychové, jako konečně všechno, co patřilo Jurkov-skému. Do rohu byla vsazena zlatá destička s nápisem: "IV. světový kongres planetologů. 20. 12. 02. Konakry."
"Děkuji, kadete," řekl Jurkovskij, opřel se o opěradlo a zamyšleně se podíval Jurovi do tváře. "Nechcete si sednout a popovídat si se starým dědkem?" zeptal se tiše. "Stejně za deset minut přinesou radi-ogramy a začne blázinec na celý den." Jura si sedl. Byl nekonečně šťasten. "Před chvilkou jsem mluvil o prioritě a myslím, že jsem se dal trochu unést. Je to pravda; co znamená jedno jméno v celém oce-ánu lidských snah, v bouři lidského myšlení, v grandiózních přílivech a odlivech lidského rozumu? Představte si, Juro, stovky lidí ve všech koutech vesmíru shromáždily pro nás nezbytné informace, služba na Spu-5, unavená, s očima zrudlýma nevyspáním, je přijímala a kódo-vala, jiní programovali translační zařízení a pak zase někdo jiný stiskne tlačítko, obrovité odrážeče se začnou otáčet, hledat ve vesmí-ru naši loď a mohutné kvantum nasycené informací se odtrhne od špičky antény a rozletí se do prázdna za námi…"
Jura poslouchal a visel pohledem na jeho ústech. Jurkovskij po-kračoval:
"Kapitán Bykov má bezpochyby pravdu. Vidět své jméno napsané na mapě by pro opravdového člověka nemělo příliš mnoho zname-nat. Člověk by se měl radovat z úspěchů skromně, když je sám. S přáteli by se měl dělit jen o radost z hledání, z honby za novým a ze zápasu na život a na smrt. Víte, Juro, kolik lidí je na Zemi? Čtyři miliardy! A každý z nich pracuje. Nebo se za něčím žene. Nebo hle-dá. Nebo se rve o život. Někdy se snažím představit si celé ty čtyři miliardy současně. Kapitán Fred Doolittle řídí osobní meziplanetární loď a sto megametrů před cílem mu vypoví službu pohonný reaktor. Fred Doolittle za pět minut zešediví, ale nasadí si velký černý baret, jde do klubovny a směje se tam s cestujícími, s těmi cestujícími, kteří se o tom nikdy nedovědí a za čtyřiadvacet hodin se rozjedou z rake-todromu každý po svém a nadobro zapomenou dokonce i jméno Fre-da Doolittla. Profesor Kanajama věnuje celý svůj život vynálezu ste-reosyntetické tkaniny a za jednoho horkého, vlhkého rána ho najdou mrtvého v křesle u laboratorního stolu. A kdo z těch stamiliónů, kteří budou nosit kouzelně krásné a trvanlivé obleky ze stereosyntetické hmoty profesora Kanajamy, vzpomene na jeho jméno? A Jurij Boro-din bude za neobyčejně obtížných podmínek stavět kopulovitá obydlí na malé skalnaté Rheji a ručím vám za to, že ani jeden z budoucích obyvatel těchto obydlí nikdy neuslyší jméno Jurije Borodina. A víte, Juro, ono je to docela spravedlivé. Protože Fred Doolittle už taky zapomněl jména svých cestujících, a oni přece jdou dobývat nebez-pečnou cizí planetu. A profesor Kanajama nikdy na vlastní oči nevi-děl ty, kteří nosí oděvy z jeho tkanin, a přece to byli ti lidé, kteří ho živili a oblékali, když on pracoval. A ty se, Juro, asi nikdy nedovíš o hrdinství vědců, kteří se ubytují v domech, co jsi vystavěl. Takový už je svět, v němž žijeme. Překrásný svět."
Jurkovskij se odmlčel a podíval se na Juru s takovým výrazem, jako by čekal, že se Jura okamžitě změní k lepšímu. Jura mlčel. To-mu se říkalo "popovídat si s dědkem". Oba měli takové besedy velmi rádi. Pro Juru v nich pochopitelně nebylo nic zvlášť nového, ale vždycky v něm utkvíval pocit čehosi obrovského a jiskřivého. Bylo to jistě už ve vzhledu velkého planelologa - byl celý rudý se zlatým vyšíváním. Do společenské místnosti vstoupil Žilin a položil před Jurkovského svitky radiogramů.
"Ranní pošta," oznámil.
"Děkuji, Váňo," řekl Jurkovskij zemdleně. Vzal nazdařbůh jeden svitek, vložil jej do strojku a stiskl dešifrátor. Strojek začal zuřivě ťukat.
"Tak vida," utrousil Jurkovskij stále tak zemdleně, když vytáhl ze strojku list papíru. "Na Cereře zase nesplnili plán."
Žilin popadl Juru pevně za rukáv a zatáhl ho do kabiny. Za nimi se ozýval stále sílící hlas Jurkovského:
"Budu ho muset vyhodit ke všem čertům a převést na Zem. Tam může dřepět jako vrátný v muzeu…"
Jura stál za Žilinem a díval se, jak dávají do pořádku usměrňovač fáze. Tomuhle ani za mák nerozumím, pomyslel si malomyslně. A nikdy tomu neporozumím. Usměrňovač fáze byl součástí aparatury kontrolního odrážeče a sloužil k měření hustoty proudu radiace. Jeho seřízení se muselo sledovat na dvou obrazovkách. Na nich vyskako-valy a zase pomalu hasly namodralé jiskry a klikaté čáry. Občas se proplétaly v jeden souvislý svítivý oblak, a tu si Jura pomyslel,

že je všechno zkaženo a se seřizováním se musí začít znovu, ale Žilin se zalíbením řekl: "Senzace. A teď ještě o půl stupně." Skutečně všech-no začalo znovu.
Dva kroky za Jurou na vyvýšeném místě u pultu počítacího stroje seděl Krutikov a psal paměti. Po tvářích se mu řinuly stružky potu. Jura už věděl, že Krutikov píše paměti na pokyn archívního oddělení Mezinárodní správy kosmických spojů. Svědomitě škrábal perem, obracel oči do stropu, počítal něco na prstech a čas od času zanotoval smutným hlasem veselou písničku. Byl dobrák, jakých je málo. Hned první den dal Jurovi tabulku čokolády a požádal ho, aby si přečetl část memoárů. Kritiku přímočarého mládí přijal krajně bolestně, ale od té chvíle považoval Juru za nejvyšší autoritu v oblasti memoárové literatury.
"Poslechni si, Jurko," zavolal. "A ty, Vaňušo, si poslechni taky."
"Už posloucháme, Michaile Antonoviči," ozval se Jura ochotně.
Krutikov si odkašlal a začal číst:
"S kapitánem Stepaném Afanasjevičem Varšavským jsem se po-prvé setkal na slunných a lazurových březích Tahiti. Jasné hvězdy se třpytily nad nekonečným Velikým neboli Tichým oceánem. Přistou-pil ke mně a požádal mě o cigaretu, odvolávaje se na to, že si zapo-mněl dýmku v hotelu. Bohužel jsem byl nekuřák, což nám však ne-bránilo, abychom se dali do řeči a seznámili se. Stěpan Afanasjevič na mne učinil ten nejpříznivější dojem. Byl to nesmírně milý, skvělý člověk. Byl velmi hodný, chytrý a měl neobyčejný rozhled. Ohromo-vala mě šířka jeho znalostí. Vlídnost, s níž se choval k lidem, se mi mnohdy zdála neobyčejná…"
"To ujde," poznamenal Žilin, když Krutikov zmlkl a bojácně se na ně zadíval.
"Chtěl jsem tu jen vykreslit obrázek toho skvělého člověka," do-dal Krutikov.
"Ujde to," opakoval Žilin s pohledem upřeným na přístroje. "Jak to tam máte? ‚Nad slunnými a lazurovými břehy se třpytily jasné hvězdy?' Velmi neotřelé."
"Kde? Kde?" Krutikov začal chvatně hledat v papírech. "Ale to je jenom přepsání, Váňo. Nesmíš takhle žertovat."
Jura usilovně přemýšlel, čeho by se měl chytit. Moc mu záleželo na tom, aby si udržel své renomé.
"Četl jsem váš rukopis už dřív, Michaile Antoniviči," řekl koneč-ně. "Nebudu se teď zmiňovat o literární stránce věci. Ale proč vy máte všechny lidi tak nesmírně milé a skvělé? Nepochybuji o tom, že to jsou opravdu dobří lidé, ale u vás se nedají jeden od druhého roze-znat."
"To je teda fakt," přidal se Žilin. "Prosím, nechme ty ostatní stra-nou, ale kapitána Varšavského rozeznám od všech ostatních. Jak on to říká? ‚Vy dinosauři, vy ničemové, vy darmošlapové nemytí!'"
"Nezlob se, Vaňušo," namítl Krutikov důstojně, "ale mně nic ta-kového neřekl. Je to nesmírně zdvořilý a vzdělaný člověk."
"Povězte mi, Michaile Antonoviči," zeptal se Žilin, "co tam napí-šete o mně?" Krutikov zrozpačitěl. Žilin se zvedl od přístrojů a se zájmem ho pozoroval.
"Víš, Vaňušo, já neměl v úmyslu…" Krutikov najednou ožil. "Ale vždyť je to nápad, chlapci! Máte pravdu, napíšu novou kapitolu. Bu-de to závěrečná kapitola. A nazvu ji Můj poslední let. Ne, bez toho můj - to zní nějak neskromně. Jenom Poslední let. A tam napíšu, jak teď letíme všichni společně, Aljoša, Voloďa i vy, chlapci. Ano, to je výborný nápad - Poslední let."
A Krutikov se znovu pustil do pamětí.
Když dokončil obvyklé seřízení nezdvojeného usměrňovače fáze, pozval Žilin Juru, aby sestoupil do útrob strojovny - k základu fo-tonového reaktoru. Bylo tam zima a neútulno. Žilin se pomalu pustil do své každodenní kontroly. Jura loudavě kráčel za ním, ruce hlubo-ko v kapsách, a dával pozor, aby se nedotýkal plášťů pokrytých jino-vatkou,
"To je věc!" řekl závistivě.
"Co myslíš?" zeptal se Žilin.
Řinčivě nadzvedával a zase přibouchával jakési poklopy, odsuno-val poloprůhledná zašoupávací dvířka, za nimiž tajuplně pomrkávala spleť tištěných schémat, zapojoval malé obrazovky, na nichž se okamžitě objevovaly jasné tečky impulsů poskakující po souřadnico-vé mřížce, strkal silné, šikovné prsty do čehosi nepředstavitelně slo-žitého, mnohobarevného, a to všechno dělal ledabyle, samozřejmě, bez rozmýšlení a tak ladně a s potěšením, že Juru popadla touha ihned změnit obor, aby mohl stejně jako Žilin takhle nenuceně ovlá-dat ohromující, gigantický mechanismus fotonového zázraku.
"Lezou mi oči z důlků," poznamenal Jura.
Žilin se zasmál.
"Já nevím," pokračoval Jura, "pro vás je to všechno možná ob-vyklé a všední, třeba už vás to omrzelo, ale přesto je to senzační věc. Obdivuju, když vidím veliký a složitý mechanismus, a vedle něho jenom jeden člověk. To je přece něco, když je člověk vládce!"
Žilin čímsi cvakl a na drsné šedivé stěně se v oblouku rozzářilo šest obrazovek najednou.
"Člověk už je dávno takhle vládce," řekl a pozorně si prohlížel obrazovky.
"Jistě jste na to pyšný, že jste takový …"
Žilin vypnul obrazovky.
"Možná," přiznal se. "Mám radost, jsem pyšný a tak dále." Vy-kročil dál od ojíněných pultů. "Víš, Jurko, chodím už deset let jako vládce," poznamenal s jakousi podivnou intonací.
"A už vás to…" Jura chtěl říci omrzelo, ale zdržel se.
Žilin zamyšleně odšroubovával těžký poklop.
"To hlavní!" vybafl najednou. "V každém životě, stejně jako v každé práci je hlavní věc určit si to hlavní!" Podíval se na Juru. "Nemluvme o tom dneska, ano?"
Jura mlčky přikývl. A jéje, pomyslel si, Ivana už to vážně omrze-lo! Musí to být jistě hrozné, když člověk deset let dělá

svou zamilo-vanou práci a najednou zjistí, že už ho to nebaví. Z toho musí být člověku nanic. Ale nevypadá to, že by Ivanovi bylo nanic…
Rozhlédl se, a aby obrátil list, řekl:
"Tady by se správně měla vyskytovat strašidla…"
"Ps-st," zasyčel Žilin vystrašeně a také se rozhlédl kolem. "Však jich tady je až hrůza! Tadyhle," ukázal do tmavého průchodu mezi dvěma panely, "jsem našel - ale nikomu to neříkej - dětský čepe-ček!"
Jura se zasmál.
"Musím ti říct," pokračoval Žilin, "že náš Tachmasib je hrozně stará loď. Byl už na mnoha planetách a na každé do něho nasedala místní strašidla. V celých divizích. Flákají se po lodi, hekají, kňoura-jí, cpou se do přístrojů, narušují práci usměrňovače… Abys věděl, hrozně jim lezou na nervy duchové bakterií, které jsme zabili při des-infekcích… Nemůžeme se jich zbavit."
"To se musí vzít svěcenou vodou."
"Už jsem to zkoušel," Žilin mávl rukou, otevřel velký příklop a vlezl dovnitř až do pasu. "Všecko už jsem vyzkoušel," ozvalo se dutě zevnitř. "Obyčejnou svěcenou vodu, deuteriovou, tritiovou, ani to s nimi nehnulo. Ale přišel jsem na to, jak se jich zbavit." Vylezl z otvoru, přibouchl poklop a podíval se na Juru vážnýma očima. "Tachmasib musí proletět Sluncem. Chápeš to? Ještě nikdy se nesta-lo, aby strašidlo vydrželo teplotu termojaderné reakce. Ale žerty stranou, slyšel jsi už o mém návrhu na loď, která proletí Sluncem?"
Jura zavrtěl hlavou. Nikdy nedokázal vystihnout okamžik, kdy Ži-lin přestává žertovat a začíná mluvit vážně.
"Pojď," řekl Žilin a vzal ho pod paží. "Pojď nahoru, vyložím ti to podrobně."
Ale nahoře Juru chytil Bykov.
"Praktikante Borodine," oslovil ho, "pojďte za mnou."
Jura si smutně povzdychl a podíval se na Žilina. Ten sotva znatel-ně rozhodil rukama. Bykov zavedl Juru do klubovny a usadil ho ke stolu proti Jurkovskému. Začínalo to nejotravnější: dvě hodiny nuce-ného studia fyziky kovů. Bykov usoudil, že doby letu musí prakti-kant využít racionálně, a hned od prvního dne mu vrazil do ruky teo-retické otázky svařování. Po pravdě řečeno, nebylo to zrovna nezají-mavé, ale Juru tížilo pomyšlení, že jeho, zkušeného dělníka, nutí ně-kdo do učení jako školáka. Netroufl si odporovat, ale studoval znač-ně chladně.
Mnohem zajímavější bylo pozorovat, jak pracuje Jurkovskij.
Bykov se vrátil ke svému křeslu, chvíli se díval, jak Jura s nechutí listuje v knize, a pak si otevřel další noviny.
Jurkovskij najednou přestal hlučet elektrickým strojkem a obrátil se na Býkova.
"Slyšel jsi něco o statistice lumpáren?"
"Jakých lumpáren?" ozval se Bykov za novinami.
"Myslím lumpárny… e-e… v kosmu. Počet nepatřičných činů a protizákonných akcí rychle vzrůstá úměrně k vzdálenosti od Země, vrcholu dosahuje v pásu asteroid a znovu klesá směrem k hranicím… e-e… sluneční soustavy."
"Není divu," zabručel Bykov, aniž sklonil noviny. "Sami jste do-volili všelijakým vyvrhelům á la Space Pearl, aby se vrtali v asteroi-dech, tak co teď chcete?"
"My že jsme to dovolili?!" Jurkovskij se rozzlobil. "Vůbec ne my, ale ti londýnští blbečkové. Teď si sami nevědí rady, co s tím…"
"Ty jsi generální inspektor, ty máš držet otěže!" řekl Bykov.
Jurkovskij se chvíli mlčky díval do papírů.
"Já z těch lumpů vyrazím duši!" vybuchl najednou a jeho strojek se znovu rozběhl.
Jura už věděl, co to je zvláštní let 17. Kdesi v obrovské síti kos-mických osad, rozložených v celé sluneční soustavě, se děly nepří-stojnosti a Mezinárodní správa kosmických spojů se rozhodla skon-covat s tím jednou a pokud možno provždy. Jurkovskij byl generál-ním inspektorem MSKS a měl zřejmě neomezené plné moci. Měl právo zbavovat funkcí, dávat výpovědi, udělovat důtky, sesazovat, nahrazovat, jmenovat, dokonce snad i používat násilí a podle všeho měl v úmyslu všechno tohle uplatnit. Navíc se Jurkovskij chystal snášet se na provinilce jako blesk z čistého nebe, a proto byla zvlášt-ní cesta 17 naprosto tajná. Z útržků rozhovorů a z toho, co Jurkovskij předčítal nahlas, se dalo soudit, že fotonový planetolet Tachmasib po krátké zastávce u Marsu proletí celým pásem asteroid, pozdrží se v soustavě Saturna, pak oversunem zaletí k Jupiteru a znovu přes pás asteroid se vrátí na Zemi. Ale konkrétně nad kterými nebeskými těle-sy se vznáší hrozivý stín generálního inspektora, to Jura přece jen nevycítil. Žilin mu řekl pouze tolik, že Tachmasib vysadí Juru na Japetu a odtud planetolety místní dopravy se Jura dostane na Rheu.
Jurkovskij znovu přestal hlučet strojkem.
"Velkou starost mi dělají výzkumníci u Saturna," řekl znepokoje-ně.
"Hm," ozvalo se pod novinami.
"Představ si, oni se pořád ještě nemohou rozhoupat… e-e… a pus-tit se do svého plánovaného programu."
"Hm."
Jurkovskij řekl rozzlobeně:
"Nemysli si, že mám o ten program strach jenom proto, že je to můj program…"
"Já si to nemyslím."
"Mám pocit, že je budu muset drobet popohnat," prohlásil Jurkov-skij.
"Proč ne? Hodně zdaru!" řekl Bykov a obrátil noviny.
Jura cítil, že celý tento rozhovor - podivná nervozita Jurkovské-ho i předstíraná lhostejnost Bykovova - má nějaký druhý smysl. Vypadalo to, že nedozírné plné moci generálního inspektora mají přece jen někde své meze. A že Bykov i Jurkovskij o těchto mezích moc dobře vědí.
Jurkovskij řekl:

"Nemělo by se už obědvat? Kadete, když jste vakuový svářeč, nemohl byste vakuově uvařit oběd?"
Za novinami se ozval Bykov:
"Nech ho pracovat."
"Ale já mám hlad!" vykřikl Jurkovskij.
"To vydržíš."
6. Mars. Kruhová leč
Ve čtyři hodiny ráno řekl Felix Rybkin: "Tak je čas," a všichni se začali chystat. Venku bylo třiaosmdesát stupňů pod nulou. Jura si natáhl na nohy dva páry ponožek z angory, které mu půjčila Nataša, těžké kožešinové kalhoty, které mu dal Matti, připevnil si přes kalho-ty akumulátorový opasek a vklouzl do vysokých kožených bot. Feli-xovi Stopaři, nevyspalí a zamračení, chvatně popíjeli horkou kávu. Nataša běhala do kuchyně a zpátky, přinášela obložené chlebíčky, horkou kávu a termosky. Kdosi požádal o bujón - Nataša se rozběh-la do kuchyně a přinesla bujón. Rybkin s Žilinem seděli v koutě místnosti na bobku nad otevřeným plochým truhlíkem, z něhož trčely blyštivé raketové náboje. Raketové pušky přivezl na Teplý Syrt Jur-kovskij. Matti ještě naposledy kontroloval elektrické ohřívání do Jurovy kazajky.
Stopaři se napili kávy a mlčky zamířili k východu.
V chůzi si navyklými pohyby nasazovali na hlavu kyslíkové masky. Felix se Žilinem vzali truhlík s náboji a vykročili také ke dve-řím.
"Juro, jsi hotov?" zeptal se Žilin.
"Už, už to bude," odpověděl Jura.
Matti mu pomohl obléknout kazajku a sám mu připojil elektrické ohřívání k akumulátorům.
"A teď utíkej ven," pobídl ho, "nebo se zpotíš."
Jura zajel rukama do palčáků a vyběhl za Žilinem.
Venku byla naprostá tma. Jura přešel pozorovací plošinu a sestou-pil k tanku. Tady bylo ve tmě slyšet tichý hovor, cinkání kovu o kov. Jura do kohosi vrazil. Ze tmy mu někdo poradil, aby si nasadil brýle. Jura zas na oplátku mínil, že by se nemělo stát v cestě.
"Nějaký blázen," ozvalo se ze tmy. "Nasaď si infračervené brýle."
Teprve teď si Jura vzpomněl na infračervené brýle a nasadil si je na oči. O mnoho lepší to nebylo, ale přece jen už teď rozeznával ob-rysy lidí a širokou záď tanku rozpálenou atomovým reaktorem. Na tank nakládali truhlíky s municí.
Nejdřív se Jura postavil do řetězu, ale pak usoudil, že třeba na tanku nebude dost místa a že by ho v takovém případě určitě nechali na observatoři. Pomaloučku odešel k tanku a vyškrábal se na záď. Tam dva muži v kapucích stažených až k nosu přebírali truhlíky.
"Kdo to sem leze?" zeptal se jeden z nich dobromyslně.
"To jsem já," ohlásil se Jura.
"A, odborník z velkoměsta?" řekl druhý. "Vylez nahoru, budeš zastrkovat truhlíky pod lavice."
Odborník z velkoměsta přezdili Jurovi místní svářeči, kterým vče-ra večer pomáhal vybavit tanky otočnými střeleckými věžemi pro raketové pušky a předvedl jim přitom nejnovější metody sváření v řídké atmosféře.
Na korbě tanku bylo zase těch třiaosmdesát stupňů pod nulou, takže infračervené brýle nepomáhaly. Jura s nadšením tahal truhlíky po řinčící podlaze a po hmatu je zastrkoval pod lavice, naráženje při-tom na jakési ostré a tvrdé rohy vyčnívající ze všech stran. Pak už nebylo co tahat. Přes vysoké postranice začali přelézat mlčenliví Stopaři, rachotili karabinami a usazovali se. Jurovi několikrát citelně šlápli na nohu a kdosi mu stáhl kapuci přes oči. V přední části korby se ozvalo odporné skřípění - to zřejmě Felix zkoušel střeleckou věž. Pak někdo řekl:
"Už jedou."
Jura opatrně vystrčil hlavu nad postranici. Spatřil šedivou zeď ob-servatoře a blikám reflektorů klouzajících po pozorovací plošině. Přijížděly zbývající tři tanky vedoucí skupiny. Felix řekl tiše:
"Malinin!"
"Zde," ohlásil se Stopař sedící vedle Jury.
"Petrovskij!"
"Zde."
"Chomeriki!"
Po skončení prezence (Jura a Žilin nebyli z neznámých důvodů voláni) Felix řekl:
"Jedeme."
Písečný tank Mimikrodont zavrčel motorem, zařinčel, těžkopádně se naklonil na bok a začal šplhat kamsi do kopce. Jura se zadíval na-horu. Hvězdy nebylo vidět - zatáhl je oblak prachu. Neexistovalo absolutně nic, na co by se mohli dívat. Tank se nemilosrdně otřásal. Jura neustále sklouzával s tvrdé lavice a pořád narážel na ony ostré a tvrdé rohy.
Nakonec mu Stopař sedící vedle něho řekl:
"Co tady pořád vyskakuješ?"
"Vím já?" odsekl Jura zlostně.
Chytil se jakési tyče vyčnívající z postranice a bylo mu líp. Čas od času zaplálo v mračnech prachu nad tankem světlo reflektorů a v takových okamžicích viděl na světlém pozadí černý kruh otočné věže a dlouhou hlaveň raketové pušky namířenou k nebi. Stopaři si poví-dali.
"Včera jsem si zašel na ty rozvaliny."
"No a co?"
"Upřímně řečeno, zklamaly mě."
"Ovšem, ta architektura je zvláštní jenom na první pohled, pak na-jednou cítíš, že už jsi to někde viděl."

"Kopule, kvádry…"
"No právě. Úplně jako Teplý Syrt."
"Proto taky nikoho nenapadlo, že to není naše."
"No bodejť… Po těch zázracích s Phobosem a Deimosem…"
"Vidíš, a mně právě ta podobnost připadá divná."
"Udělali už rozbor materiálu?"
Jura seděl nepohodlně, tlačilo ho, a cítil jakousi osamělost. Nikdo si ho tu nevšímal. Lidé mu připadali cizí, lhostejní. Do tváří ho štípal zuřivý mráz. Do podlahy pod nohama narážely se strašlivou silou hrsti písku vyhazované housenkovými pásy. Někde opodál je Žilin, ale není ho slyšet ani vidět. Jura se dokonce cítil trochu uražen. Už aby co nejdřív vyšlo slunce, aby se oteplilo a rozednilo. A aby to přestalo tak házet!
Bykov pustil Juru na Mars velmi nerad a jedině na Žilinovu osob-ní odpovědnost. Sám s Krutikovem zůstal na lodi a krouží teď spo-ločně s Phobosem ve vzdálenosti devět tisíc kilometrů od Marsu. Kde je teď Jurkovskij, to Jura nevěděl. Nejspíš se také účastní kruhové léče.
Kdyby mi aspoň dali karabinu, uvažoval Jura. Přece jsem jim na-vařoval střelecké věže.
Všichni kolem měli karabiny, a zřejmě proto se cítili tak volní a klidní.
Stejně je člověk ve své podstatě tvor nevděčný a lhostejný, po-myslel si Jura. A čím je starší, tím víc. Jo, kdyby tady byli naši kluci, bylo by to něco jiného. Měl bych karabinu, věděl bych, kam jedeme, proč jedeme. A věděl bych, co mám dělat.
Tank najednou zastavil. Světla reflektorů; poskakující po oblacích prachu, ozářila okolí. Na korbě všichni zmlkli a Jura zaslechl nezná-mý hlas:
"Rybkine, zajeďte na západní svah, Kuzmin na východní. Jeffer-son zůstane na jižním."
Tank se znovu rozjel. Světlo reflektoru dopadlo do korby a Jura viděl, jak u střelecké věže stojí Felix s radiofonem v rukou.
"Zastav to bokem k západu," řekl Rybkin řidičovi.
Tank se prudce nahnul a Jura musel roztáhnout lokty, aby ne-sklouzl na dno.
"Tak, to stačí," řekl Felix. "Zajeď ještě kousek dál, tam je to rov-nější." Tank znovu zastavil. Rybkin ohlásil do radiofonii:
"Rybkin zaujal postavení, soudruhu Livanove."
"Dobře," odpověděl Livanov.
Všichni Stopaři stáli a dívali se přes postranice. I Jura se podíval ven. Neviděl nic kromě hustých mračen prachu pomalu klesajících v kuželech reflektorů.
"Kuzmin zaujal postavení. Jenže tady vedle je nějaká věž."
"Zajeďte níž."
"Provedu."
"Pozor!" řekl Livanov. Tentokrát mluvil do megafonu a jeho hlas se hromově rozletěl nad pouští. "Leč začne za chvíli. Do východu slunce zbývá hodina, Nadháněči tu budou za půl hodiny. Za půl ho-diny zapnout sirény a může se střílet. Konec."
Stopaři se probrali ze strnulosti. Znovu zaznělo odporné skřípění střelecké věže. Postranice tanku se naježily karabinami. Prach se usazoval a obrysy lidí postupně mizely a splývaly s noční tmou. Znovu se objevily hvězdy.
"Juro!" zavolal Žilin potichu.
"Co?" ozval se Jura nakvašeně
"Kde jsi?"
"Tady."
"Pojď sem," řekl Žilin přísně.
"Kam?" zeptal se Jura a vydal se za hlasem.
"Sem, k věži."
V korbě bylo najednou obrovské množství truhlíků. Kde se tady vzaly? pomyslel si Jura. Žilinova silná ruka ho popadla za rameno a zatáhla pod střeleckou věž.
"Tady seď," nařídil mu Žilin přísně. "Budeš pomáhat Felixovi."
"Ale jak?" otázal se Jura. Ještě byl trochu uražen, ale už ho to pomalu pouštělo.
Felix Rybkin řekl tiše:
"Tadyhle jsou truhlíky s náboji," posvítil na ně baterkou. "Budete je brát jeden po druhém, sundávat uzávěry a podávat mi je."
Stopaři tiše rozmlouvali.
"Já nic nevidím."
"Dneska je pořádný mráz, všechno je na kost."
"Za chvilku tady máš podzim. Už se ochlazuje…"
"Já vidím tamhle nahoře proti hvězdám nějakou kopuli a mířím na ni."
"Proč?"
"Jinak nevidím vůbec nic."
"Můžeme si zdřímnout?"
Felix se tiše ozval Jurovi nad hlavou:
"Chlapci, východní stranu si beru na starost já. Zatím nestřílejte, chci vyzkoušet pušku."
Jura ihned sáhl pro náboj a sňal uzávěr. Na nějaký čas se rozhosti-lo mrtvé ticho.

"Nataša je báječná holka, viď?" zašeptal kdosi.
Felix se pohnul. Otočná věž zaskřípěla.
"Neměla by se stříhat tak nakrátko," zaznělo od západního boku korby.
"Ty tomu tak rozumíš…"
"Podobá se mé ženě. Jenom vlasy má kratší a víc blond."
"Proč ten Serjožka dělá tolik okolků? Jinak má tolik odvahy a ta-dy… to vůbec není on."
"Který Serjožka?"
"Serjožka Bělyj, astronom."
"Asi je ženatý."
"Není."
"Oni ji mají všichni moc rádi. Prostě jen tak - kamarádsky. Ona je přece opravdu skvělá ženská. A chytrá. Já ji trochu znám už ze Země."
"Proč jsi ji honil pro ten bujón?"
"A co se stalo?"
"Nehodilo se to. Ona celou noc pracovala, pak nám připravovala snídani. A ty si najednou vzpomeneš bujón…"
"Ps-s-st!"
Do okamžitého ticha řekl Felix tiše:
"Juro, chcete se podívat na pijavici? Podívejte!"
Jura ihned vystrčil hlavu. Nejdřív viděl jen černé lomené obrysy rozvalin. Pak se tam cosi nehlučně pohnulo. Dlouhý pružný stín se zvedl nad věže a pomalu se zahoupal, zakrývaje a odkrývaje jasné hvězdy. Znovu zaskřípěla raketová puška a stín znehybněl. Jura zata-jil dech. Teď, pomyslel si. Teď! Stín se prohnul, jako by se skládal do harmoniky, a v té chvíli puška vystřelila.
Ozval se táhlý syčivý zvuk, zasršely jiskry, k vrcholku kopce se natáhla ohnivá čára, cosi dutě puklo, oslepivě vzplálo a znovu se rozhostilo ticho. Z vrcholku kopce se začaly sypat kamínky.
"Kdo to střílel?" zařval megafon.
"Rybkin," odpověděl Felix.
"Trefil?"
"Ano."
"Tak hodně zdaru," zařval megafon.
"Náboj," požádal Felix tiše. Jura mu rychle vstrčil do ruky další náboj.
"To je něco!" poznamenal závistivě jeden ze Stopařů. "Přímo vej-půl."
"To je něco jinýho než karabina!"
"Felixi, proč nám tyhle zbraně nedali všem?"
Felix odpověděl:
"Jurkovskij přivezl jenom pětadvacet kusů."
"Škoda, je to pěkná zbraň."
Na východním boku začali najednou střílet. Jura zuřivě otáčel hlavou, ale neviděl nic. Nad rozvalinami zasyčela a rozprskla se ra-keta vystřelená z nějakého jiného tanku. Felix znovu vystřelil.
"Náboj!" požádal už nahlas.
Palba trvala s malými přestávkami něco přes čtvrt hodiny. Jura neviděl vůbec nic. Podával jeden náboj za druhým, až se zpotil. Stří-lelo se z obou boků tanku. Felix otáčel puškou na strašlivě vrzající střelecké věži. Pak zapjali sirény. Nad pouští se rozeznělo smutné, hrubé vytí. Juru rozbolely zuby a začalo ho svrbět na patách. Střelba ustala, ale mluvit se vůbec nedalo.
Rychle svítalo. Teď Jura viděl Stopaře. Skoro všichni seděli opře-ni zády o postranice, přihrbeni, kapuce pevně nasazeny do čela. Na podlaze stály otevřené truhlíky z plastické hmoty, z nichž čouhaly cáry barevného celofánu, kolem se válela spousta vystřílených ná-bojnic a prázdných
zásobníků. Před Jurou seděl na truhlíku Žilin a držel karabinu me-zi koleny. Na jeho obnažených tvářích slabě jiskřila stříbřitá jinovat-ka. Jura povstal a zadíval se na Starou základnu. Šedivé rozhlodané zdi, pichlavé křoví, kameny. Jura byl rozčarován. Čekal, že uvidí kouřící hromady mrtvol. Teprve když se zadíval lépe, zpozoroval nažloutlý štětinatý trup uvízlý v puklině mezi křovinami a na jedné z kopulí se cosi mokrého odporně blyštělo.
Jura se odvrátil a zadíval se do stepi. Byla šedivá, nad ní tmavě fi-alové nebe. Mrtvá a nudná poušť byla zčeřena vlnkami písečných přesypů. Vysoko nad rovným obzorem však Jura spatřil jasný žlutý pruh, rozcupovaný, potrhaný, táhnoucí se přes celou západní část nebe. Pruh se rychle rozšiřoval, narůstal a rozjasňoval se.
"Nadháněči jdou!" zvolal kdosi, ale jeho hlas byl v řevu sirén sotva slyšitelný.
Jura si domyslel, že onen žlutý jasný pruh nad obzorem je mrak prachu zvířeného nadháněči. Slunce vycházelo proti nim, na poušť dolehly rudé světelné skvrny a najednou ostře zaplál obrovský žlutý oblak zahalující obzor.
"Nadháněči, nadháněči!" rozkřičel se Jura.
Celý obzor, vpředu, vpravo i vlevo, se zahemžil černými tečkami. Objevovaly se, mizely a zase se objevovaly na hřebenech vzdálených přesypů. Už teď bylo vidět, že tanky a kraulery jedou maximální rychlostí a každý táhne za sebou dlouhou vířivou vlečku. Po celém obzoru jiskřily rychlé, jasné záblesky a nedalo se říci, zda to jsou výstřely či výbuchy granátů, nebo jenom odrazy slunce na ochran-ných sklech tanků.
Juru kdosi vrazil do boku. Zavrávoral a posadil se na truhlíky. Fe-lix Rybkin zuřivě točil na střelecké věži svým dlouhým granáto-metem. Několik Stopařů přiskočilo k levému boku. Nadháněči se rychle blížili. Teď už byli vzdáleni pět až sedm kilometrů, víc ne. Obzor se úplně zatáhl a bylo vidět, že se před nadháněči valí po poušti kouřový pruh výbuchů. Vytí

sirén bylo přehlušeno řevem me-gafonu:
"Palbu na poušť! Všechnu palbu na poušť!"
Z tanku se začalo střílet. Jura viděl, jak se Žilinova širokánská ra-mena otřásají výstřely, viděl bílé záblesky nad postranicí, ale neměl ponětí, kam se střílí a na koho se střílí. Felix ho ťukl do kapuce, Jura mu rychle podal náboj a strhl uzávěr s dalšího. Tupě a umíněně vyly sirény, rachotily výstřely a všichni měli hrozně práce a Jura se niko-ho nemohl zeptat, co se vlastně děje. Pak viděl, jak se z jednoho blí-žícího se tanku odtrhl dlouhý rudý ohon plamene připomínající pli-vanec a ztratil se v kouřovém pásu před řetězem nadháněčů. A tu pochopil. Všichni střídali do tohoto pruhu dýmu: tam byly pijavice. A pruh se blížil.
Od pahorku pomalu vycouval Kuzminův tank. Ještě za jízdy se jeho korba rozevřela a z ní vylezla obrovská černá roura. Začala se zdvihat k nebi, a když znehybněla pod úhlem pětačtyřiceti stupňů, překulili se Kuzminovi Stopaři přes postranice a zalezli pod pásy tanku. Z korby se vyvalil hustý černý dým, roura s táhlým zachrče-ním vychrlila obrovský plamenný jazyk, načež se tank zahalil mrač-ny prachu. Na okamžik střelba ustala. Na hřebeni přesypu, asi tři sta metrů odtud, z ničeho nic vyrostl huňatý hřib kouře a prachu.
Felix znovu ťukl Juru po kapuci. Jura mu podal dva náboje rychle za sebou a ohlédl se po Kuzminově tanku. V mračnech prachu bylo vidět, jak Stopaři s námahou vytahují rouru z korby. Jurovi se do-konce zdálo, že uprostřed toho řevu a rachotu slyší nesrozumitelné klení.
Pruh dýmu, v němž blikaly záblesky výbuchů, se stále přibližoval. A konečně je Jura spatřil. Pijavice se podobaly obrovitým šedožlu-tým pulcům. Byly ohebné, na svou velikost a zřejmě i váhu neoby-čejně pohyblivé, prudce vyrážely z mračna prachu, proletěly ve vzduchu několik desítek metrů a znovu mizely v prachu. A za nimi, téměř jim v patách, se hnaly široké čtvercové tanky a malé kraulery, nadskakovaly na přesypech a vyplivovaly plamínky výstřelů. Jura se shýbl pro náboje, a když se zase narovnal, byly už pijavice docela blízko. Záblesky výstřelů zmizely, tanky zpomalily, na střechy kabin vyskakovali lidé a mávali rukama a najednou odněkud zleva, vyhý-baje se Kuzminovu stroji, se vyřítil šílenou rychlostí písečný tank a rozjel se dál a dál podél prašné stěny, nejhustším pásmem pijavic. Jeho korba byla prázdná. Hned za ním vyrazil z prachu druhý stejně prázdný tank, za ním třetí, a pak už nikdo nic nerozeznal ve žlutém, neproniknutelně hustém prachu.
"Palbu stav!" zařval megafon.
"Jen do nich! Do nich!" ozval se megafon nadháněčů.
Všechno se zahalilo prachem, zešeřilo se.
"Pozor!" vykřikl Felix a skrčil se.
Nad tankem se přehnalo dlouhé tmavé těleso. Felix se vzpřímil a stočil raketovou pušku směrem k Staré základně. Náhle sirény zmlk-ly a okamžitě bylo slyšet rachot desítek motorů, řinčení pásů a výkři-ky. Felix už nestřílel. Pomalu pohyboval puškou vpravo a vlevo a pronikavé skřípění připadalo Jurovi po vytí sirén jako hudba z ráje. Z prachu se vynořilo několik mužů s karabinami. Přiběhli k tanku a chvatně se vyškrábali přes postranice.
"Co se stalo?" zeptal se Žilin.
"Krauler se převrátil," odpověděl kdosi rychle.
Druhý se nervózně zasmál a řekl:
"Pomalý a metodický postup."
"Zmatek," poznamenal třetí. "Neumíme bojovat."
Přiblížil se rachot motorů, kolem pomalu a nejistě přejely dva tan-ky. Druhý táhl za sebou cosi neforemného, olepeného prachem.
Najednou se ozval udivený hlas:
"Chlapci, sirény už mlčí!"
Všichni se zasmáli a dali se do řeči.
"To je ale prachu!"
"Jako když začne podzimní bouře."
"Co teď máme dělat, Felixi? Hej, veliteli!"
"Budeme čekat," řekl Felix tiše. "Prach brzy ulehne."
"Tak vážně jsme se jich zbavili?"
"Hej, nadháněči, kolik jste toho postříleli?"
"K večeři to bude stačit," odpověděl kterýsi z nadháněčů.
"Jsou to ale mizery, všechny zalezly do jeskyň."
"Tady se probila jenom jedna. Bojí se sirén."
Prach se pomalu usazoval. Objevilo se matné kolečko slunce, vy-nořilo se fialové nebe. Pak Jura spatřil zabitou pijavici - byla to asi ta, co přeskočila jejich tank. Ležela na svahu pahorku rovná jako kláda, dlouhá, pokrytá rezatými tvrdými chlupy. Od ocasu k hlavě se trychtýřovitě rozšiřovala. Jura si prohlížel její tlamu a cítil, jak mu po zádech běhá mráz. Měla tlamu úplně kulatou, v průměru asi půl met-ru, a v ní plno velkých plochých trojhranných zubů. Při pohledu na ni se mu udělalo špatně. Jura se ohlédl a spatřil, že prach už je skoro usazený a kolem dokola plno tanků a kraulerů. Lidé přeskakovali postranice a pomalu kráčeli nahoru po svahu k rozvalinám Staré zá-kladny. Motory umlkly. Nad pahorkem se ozývaly hlučné hlasy, po-praskávalo hořící křoví; bůhví od čeho chytilo.
"Jdem," zavelel Felix.
Sňal s otočné věže pušku a přelezl přes postranici. Jura se chtěl vydat za ním, ale Žilin ho popadl za rukáv.
"Jen pomalu, drahoušku," zarazil ho. "Ty půjdeš se mnou."
Vylezli z tanku a začali stoupat za Felixem k velké skupině lidí shluklých asi pět metrů od rozvalin. Lidé obstoupili jeskyni - hlu-bokou díru do podzemí příkře se svažující pod rozvalinami. Před vchodem stál muž s rukama vbok a

karabinou na krku.
"A proniklo jich tam… e-e… hodně?"
"Dvě určitě," ozvaly se hlasy. "A možná i víc."
"To je Jurkovskij!" zvolal Žilin.
"Jak to, že jste je… e-e… nezadrželi?" zeptal se Jurkovskij vyčí-tavě.
"Ony se totiž nechtěly nechat zadržet," vysvětlovali lidé v hlouč-ku.
Jurkovskij prohodil pohrdavě:
"Měli jste je… e-e… zadržet!" Stáhl karabinu. "Jdu se tam podí-vat!"
A než mohl někdo něco říci, shýbl se a s nečekanou obratností zmizel v temnotě. Za ním jako stín sklouzl Felix. Jura už se neroz-mýšlel. Vyhrkl: "S dovolením, soudruhu," - a vytrhl sousedovi ka-rabinu z ruky. Ohromený soused se nezmohl ani na slovo.
"Kampak?" podivil se Žilin, stojící u vchodu do jeskyně.
Jura odhodlaně vykročil přímo k němu.
"Nenenene," vyhrkl Žilin, "ty tam nesmíš." Jura sklonil hlavu a zamířil proti Žilinovi. "Nesmíš, už jsem řek!" vyštěkl Žilin a strčil ho do prsou. Jura žuchl na zem a kolem něho se zvedl mrak zvířeného prachu. Okolostojící se rozesmáli.
Kolem Jury utíkali Stopaři a jeden po druhém mizeli v jeskyni.
Jura vyskočil na nohy celý rozlícený.
"Pusťte mě!" vykřikl. Rozběhl se a vrazil do Žilina jako do zdi. Žilin mu prosebně řekl:
"Jurko, nezlob se, ale ty tam vážně nemusíš být."
Jura se beze slova dral dovnitř.
"Co se tam dobýváš? Vidíš přece, já jsem taky zůstal tady."
V jeskyni zaduněly tlumené výstřely.
"Vidíš, oni se bez nás dvou klidně obešli."
Jura zaťal zuby a ustoupil. Mlčky strčil karabinu do ruky nadhá-něči, který se už mezitím vzpamatoval, a zamračeně se zastavil v hloučku. Připadalo mu, že se na něho všichni dívají. Taková hanba, taková ostuda, myslel si. Málem mě za uši vytahal. Kdyby to bylo někde o samotě, no prosím, Žilin je Žilin. Ale takhle přede všemi… Vzpomněl si, jak před deseti lety zalezl do pokoje k staršímu bratrovi a vybarvil mu červenou barvičkou jeho rysy… Udělal to s dobrým úmyslem, aby to měl bráška pěkné. Ale ten ho pak vyvedl za ucho na ulici, jú, to byla ostuda!
"Nezlob se, Jurko," omlouval se Žilin. "Já nechtěl. Úplně jsem zapomněl, že je tady menší přitažlivost."
Jura tvrdohlavě mlčel.
"Nic si z toho nedělej," říkal mu Žilin vlídně a opravoval mu ka-puci. "Jemu se nic nestane. Je tam přece vedle něho Felix a Stopaři. Taky mě v první chvíli napadlo, že starý přijde k úrazu, a rozběhl jsem se, ale pak jsem se, díky tobě, vzpamatoval."
Žilin ještě něco říkal, ale Jura už neslyšel ani slovo. Spíš mě měl vytahat za uši, říkal si v duchu zoufale. Měl jsem spíš veřejně dostat facku. Vejrostek jsem, utřinos, hnusný egoista. Dobře udělal Ivan, že mi jednu vrazil. A měl mi dát ještě větší… Jura dokonce zasyčel me-zi zuby, jak se styděl. Tadyhle Ivan se staral o mne i o Jurkovského a bere jako samozřejmost, že já měl starost o Jurkovského a o něho… Ale já? To, že Jurkovskij seskočil do jeskyně, jsem si vyložil jenom jako dovolení vykonávat hrdinské činy. Ani na okamžik mě nena-padlo, že Jurkovskému hrozí nebezpečí. Já pitomec toužil po tom, srazit se s pijavicemi tváří v tvář a dobývat si slávu… Ještě dobře, že to Ivan neví.
"Z cesty-y!" zaznělo vzadu.
Jura mechanicky ustoupil. Mezi lidmi šplhal k jeskyni krauler táhnoucí za sebou přívěs s obrovskou stříbřitou nádrží. Od ní se táhla kovová hadice s podivným dlouhým nástavcem. Držel ho v podpaží muž na předním sedadle.
"Tady?" informoval se věcně, a aniž čekal na odpověď, namířil nástavec směrem k jeskyni. "Zajeď s tím blíž," vybídl řidiče. "Tak, chlapci, jděte stranou," řekl do hloučku. "Dál, dál, ještě dál. Tak jdě-te přece pryč, povídám," obrátil se na Juru.
Zamířil nástavcem hadice do černého otvoru jeskyně, ale tu se na prahu objevil jeden ze Stopařů.
"Co to má znamenat?" zeptal se překvapeně.
Muž s hadicí si sedl.
"Prokrista, co tam děláte?"
"Chlapci, to je přece plamenomet!" dovtípil se někdo v hloučku.
Plamenometník se rozpačitě poškrábal někde pod kapuci.
"Tohle přece nejde," řekl, "máte nás upozornit."
Pod zemí se najednou ozvala tak prudká střelba, až se Jurovi zdá-lo, že z jeskyně lítají cáry.
"Co jste si to vzpomněli?" zeptal se plamenometník.
"To Jurkovskij," ozvalo se z hloučku.
"Který Jurkovskij? Syn?"
"Ne. Otec."
Z jeskyně vyšli ještě tři další Stopaři. Jeden z nich, když zahlédl plamenomet, řekl:
"To je skvělé. Za chvilku vylezou všichni ven a napálíme to tam."
Z jeskyně vycházeli lidé. Poslední vylezl Felix a Jurkovskij. Ge-nerální inspektor říkal udýchaně:
"Tak tahle věž nad námi má být něco jako…; e-e… vodárna? Do-cela možné. Jste chlapík, Felixi." Spatřil plamenomet a zastavil se. "A-a, plamenomet! Nu, prosím, e-e… račte se do toho pustit." Bla-hovolně kývl na plamenometníka.
Ten ožil, seskočil se sedátka a vláčel za sebou hadici k otvoru do jeskyně. Hlouček lidí ucouvl. Jedině Jurkovskij zůstal stát u plame-nometníka a založil si ruce v bok.

"Hromovládce, viď?" zašeptal Žilin Jurovi do ucha.
Plamenometník zamířil. Jurkovskij ho najednou uchopil za ruku.
"Počkejte. Vlastně… e-e… k čemu by to bylo? Živé pijavice jsou už dávno… e-e… mrtvé, a mrtvé, ty se budou hodit biologům. Že je to tak?"
"Zeus," poznamenal Žilin. Jura jen pokrčil ramenem. Bylo mu hanba.

Peňkov jedním hltem dopil sklenici, odfoukl si a zamyšleně řekl:
"Nedáme si ještě šálek kávy?"
"Ukaž, naleju ti," řekl Matti.
"Já chci radši od Nataši," odmítl Peňkov.
Nataša mu nalila kávu. Za oknem byla černá, křišťálově jasná noc, jaké bývají koncem léta před obdobím podzimních bouří. V koutě jídelny se válela neuspořádaná hromada kožešinových kazajek, aku-mulátorových opasků, bot a karabin. Tikání elektrických hodin nad dveřmi do dílny vzbuzovalo pocit útulnosti. Matti řekl:
"Stejně by mě zajímalo, zda jsme pijavice zničili nebo ne."
Serjoža se odtrhl od knihy.
"Komuniké hlavního štábu," oznámil. "Na bojišti zůstalo šestnáct pijavic, jeden tank a tři kraulery. Podle dosud neověřených pramenů uvízl další tank v soliskách hned na počátku leče a zatím se ho nepo-dařilo odtud odtáhnout."
"To vím," prohlásil Matti. "Mne zajímá, jestli teď můžu v noci za-jít na Teplý Syrt."
"Můžeš," řekl Peňkov a odfoukl si. "Ale musíš si vzít karabinu," dodal po krátkém zamyšlení.
"No ovšem," utrousil Matti neobyčejně jízlivě.
"A proč bys vlastně chodil v noci na Teplý Syrt?" zeptal se ho Sergej.
Matti se na něho zadíval.
"Tak já ti to povím," řekl úlisně. "Představ si, že nastane doba, kdy má soudruh Sergej Alexandrovič Bělyj jít na pozorování. Jsou tři hodiny v noci a soudruh Bělyj, jak to račte znát, na observatoři není. Vydám se tedy na Teplý Syrt do Ústřední meteorologické stanice, vystoupím do prvního poschodí…"
"Laboratoř číslo osm," dodal Peňkov.
"Já už to chápu," ozval se Sergej.
"Jak to, že já o ničem nevím?" zeptala se Nataša dotčeně. "Proč se mi nikdy nic neřekne?"
"Ten Rybkin nějak dlouho nejde," utrousil Sergej.
"Teda vážně," přidal se Peňkov hlubokomyslně.
"Již půlnoc se blíží," zarecitoval Matti, "a Rybkin stále nejde."
Nataša si povzdychla.
"Už vás mám všech zrovna dost," ulevila si.
Ve vchodu cvakly venkovní dveře.
"Teď přijde a vysměje se nám," řekl Peňkov.
Ozvalo se zaklepání na dveře jídelny.
"Vstupte," zavolala Nataša a zlostně se podívala po chlapcích.
Vstoupil Rybkin, pečlivě oblečený a uhlazený, v čisté kombinéze, sněhobílé košili, bezvadně oholený.
"Mohu dál?" zeptal se tiše.
"Jen pojď, Felixi," vybídl ho Matti a nalil mu kávu do připravené-ho šálku.
"Dnes jsem se trochu opozdil," omlouval se Felix, "u ředitele byla porada."
Všichni se na něho vyčkávavě zadívali.
"Nejvíc se mluvilo o regeneračním závodě. Jurkovskij nařídil pře-rušit na dva měsíce veškeré vědecké práce. Všichni vědečtí pracov-níci se mobilizují do dílen a na stavby."
"Všichni?" zeptal se Sergej.
"Všichni. Dokonce i Stopaři. Zítra přijde rozkaz."
"Tak jsem s plánem v háji," povzdychl si Peňkov. "Jak to přijde, že naše vedení nedokáže za žádnou cenu uspořádat práci?"
Nataša se zapáleně vmísila:
"Mlč, Voloďo! Ty přece nic nevíš!"
"Hm," přikývl Sergej zamyšleně. "Slyšel jsem, že jsme na tom bledě s vodou. A co bylo ještě na poradě?"
"Jurkovskij měl velký projev. Řekl, že jsme se utopili v malicher-nostech. Že příliš rádi žijeme podle rozvrhu, zbožňujeme zabydlená místa a za třicet let jsme dokázali vytvořit - jak on to řekl - ‚nudné a komplikované tradice'. Že jsme zahladili všechny nerovnosti, které probouzejí touhu po vědění, a jedině tím prý se dá vysvětlit komický případ se Starou základnou. Celkem říkal přibližně totéž, co ty, Ser-geji, minulou dekádu, pamatuješ? O tom, že kolem dokola je spousta záhad, a my se vrtáme… Byl to ostrý projev, myslím, že mluvil spat-ra. Pak nás pochválil za kruhovou leč, řekl, že nás přiletěl k ní vyzvat a je moc rád, že jsme to udělali sami… Pak mluvil Pučko a žádal si Livanovovu hlavu. Křičel, že mu ukáže, co to je pomalu a metodic-ky."
"A co se stalo?" zeptal se Peňkov.
"Tanky jsou hrozně poškozeny. A za dva měsíce přesunou naši skupinu na Starou základnu, takže budeme sousedit…"
"A Jurkovskij odlétá?" zeptal se Matti.
"Ano, dnes v noci."
"Zajímalo by mě," řekl Peňkov zamyšleně, "proč s sebou vozí to-ho svářeče."

"Aby navařoval střelecké věže," řekl Matti. "On prý chce podnik-nout ještě několik takových lečí na asteroidách."
"S Jurkovským jsem měl výstup," řekl Sergej. "Ještě na fakultě. Skládal jsem u něho zkoušku z kursu teoretické planetologie a on mě vyhodil velice originálním způsobem. Povídá mi: ‚Dejte mi, soudru-hu, index a otevřete laskavě dveře.' Moc jsem se divil, ale jdu a ty dveře otvírám. A tu Jurkovskij vyhodil index na chodbu a říká: ‚Můžete jít a vraťte se za měsíc'."
"No a co?" otázal se Peňkov.
"Co by? Šel jsem."
"A že byl tak hrubý?" řekl Peňkov nespokojeně.
"Já byl tenkrát mladý," doznával Sergej. "A drzý…"
"Ono je tě i dneska dost," poznamenala Nataša.
"Tak vyhubili jsme vlastně ty pijavice, nebo ne?" ozval se Matti.
Všichni se zadívali na Felixe.
"Těžko říct," odpověděl Felix. "Bylo jich zabito šestnáct a my jsme přitom vůbec nečekali, že jich bude víc než deset. Prakticky jsme je tedy asi vyhubili."
"Ale tys přišel s karabinou," řekl Matti.
Felix přikývl.
"Rozumím," řekl Matti.
"Je to pravda, že Jurkovského málem spálili plamenometem?" ze-ptala se Nataša.
"A mne s ním," řekl Felix. "Sestoupili jsme do jeskyně a plame-nometníci nevěděli, že jsme uvnitř. Od téhle jeskyně začneme svou práci za dva měsíce. Myslím, že se tam uchovaly zbytky vodovodu. Je to neobyčejně zajímavý vodovod, nemá kulaté roury, ale oválné."
"Ty ještě pořád doufáš, že najdeš dvounohé vzpřímené bytosti?" zeptal se Sergej.
Felix zavrtěl hlavou.
"Ne, tady je pochopitelně nenajdeme."
"Kde - tady?"
"Při vodě."
"Nechápu," ozval se Peňkov. "Naopak! Nejsou-li tady, u vody, znamená to, že vůbec neexistují."
"Nenene," vyhrkla Nataša. "Myslím, že tomu rozumím. U nás na Zemi by Marťané hledali lidi v poušti. To je přece přirozené. Co nej-dál od jedovaté zeleně, co nejdál od oblastí zahalených mraky. Hle-dali by je někde v Gobi. Je to tak, Felixi? Chci říci, že jsem stejného názoru."
"Tak my tedy máme hledat Marťany v pouštích?" podivil se Peň-kov. "To je radost! A nač tedy potřebovali vodovody?"
"Možná že to nejsou vodovody, ale odvodňování. Něco na způsob našich drenáží."
"No, co je moc, to je moc," řekl Sergej. "To už spíš žijí v pod-zemních prostorách. Ostatně, sám nevím, proč vlastně, to už spíš… ale to, co říkáš ty, je přece jenom příliš odvážné… Nenormálně od-vážné."
"Ale jinak to nejde," poznamenal Felix tiše.
"Matičko na nebi!" vzpamatoval se Peňkov a vysoukal se od sto-lu. "Vždyť já už musím jít!"
Zamířil přes jídelnu k hromadě kožešinových obleků.
"Já už taky musím," řekla Nataša.
"Já taky," připojil se Sergej.
Matti se pustil do sklízení se stolu. Felix si pečlivě vyhrnul rukávy a začal mu pomáhat.
"Tak proč vlastně máš několikery hodinky?" zeptal se Matti a za-šilhal po Felixových zápěstích.
"Zapomněl jsem si je sundat," zamumlal Felix. "Teď už asi nejsou k ničemu," šikovně oplachoval talíře.
"A kdy ti k něčemu byly?"
"Prověřoval jsem jednu hypotézu," vysvětlil Felix tiše. "Chtěl jsem přijít na to, proč pijavice napadají vždycky zprava. Jenom jed-nou se stalo, že pijavice napadala zleva - na Kreutzera, který byl levák a nosil hodinky na pravé ruce."
Matti se na něho udiveně zadíval.
"Ty myslíš, že se pijavice bály tikání?"
"Právě tohle jsem si chtěl prověřit. Mne osobně pijavice nikdy ne-napadly, a přitom jsem chodil po velmi nebezpečných místech."
"Ty jsi zvláštní člověk, Felixi," řekl Matti a znovu se pustil do ta-lířů.
Do jídelny vstoupila Nataša a vesele se zeptala:
"Felixi, jdete už? Mužem jít spolu."
"Už jdu," odpověděl Felix. Zamířil do předsíně a v chůzi si spouš-těl vyhrnuté rukávy.

7. Tachmasib. Chvála instrukci

Žilin seděl u stolu a četl. Jeho oči rychle klouzaly po stránkách a čas od času vlhce zablýskaly v namodralém světle stolní lampy. Jura ho chvíli pozoroval a najednou si uvědomil, že se mu obdivuje. Ivan měl masivní hnědý obličej, výrazný, jako vymodelovaný. Byl to ta-kový opravdovský mužný obličej.
Dobrý člověk je ten Váňa Žilin. Můžeš k němu kdykoli přijít, sed-nout si a povídat, co ti slina na jazyk přinese, a jemu nikdy nepřeká-žíš. Vždycky má z tvého příchodu radost. Jsou takoví lidé na světě a to je báječné. Tak třeba Ženka Segal. S tím se člověk může pustit do jakékoli věci a s jistotou ví, že ho nebude muset popohánět, to spíš on sám kdekoho popožene. Jura si představil Ženku na Rheji, jak spolu s kluky svařuje štěrbinové konstrukce v černé prázdnotě. Bílý plamen oxytanu poskakuje po siliketovém ochranném hledí a Ženka vyřvává písničky na celý éter, loktem si přidržuje válec mísidla, kte-rý mu vždycky visí přes prsa, a ne na zádech, jak vyžadují instrukce. Jemu to tak

vyhovuje a nedá se přesvědčit o opaku, dokud ho někdo s válcem na zádech nepředstihne na inerčním svaru, na podélném spoji nebo alespoň na obyčejné kosoúhlé rozpínce bez lana. V tako-vém případě zvedne hlavu, podívá se a přehodí válec na záda - a nebo taky ne. Na instrukce kašle. Instrukce jsou přece pro toho, kdo ještě nic neumí. Ovšem hudební sluch nemá. Zpívá přímo hrozně. A náhodou je to dobře, protože co s člověkem, kterého není možné ně-jak popíchnout? Pořádný člověk musí mít ve svých schopnostech vždycky nějakou mezeru, nebo ještě radši několik mezerek, protože pak je doopravdy příjemný. Člověk musí vědět, že to není žádné lu-men. Například Ženka - stačí, aby začal zpívat, a člověk hned vidí, že to není lumen, ale správný kluk.
"Váňo," ozval se Jura. "Máte hudební sluch?"
"Kde bych ho vzal, kamaráde," řekl Žilin, aniž odtrhl pohled od knížky. "Za koho mě máš?"
"Já jsem si to myslel," řekl Jura s úlevou. "A co to máte za kníž-ku?"
Žilin zvedl hlavu, chvíli se na Juru díval a pak pomalu řekl:
"Pravidla zdravotnické kázně pro husary tělesné gardy Jeho císař-ského Veličenstva."
Jura odfrkl. Bylo naprosto jasné, že Ivan nechce prozradit, co to má za knihu. Ale vždyť na tom nic není…
"Já jsem konečně dneska zdolal Fyziku kovů," dodal Jura. "Pří-šerná nuda. Copak takhle se dají psát knihy? Alexej Petrovič mě tro-chu prozkoušel," poslední slovo pronesl Jura s obzvláštním odporem, "a neustále dorážel. Proč na mne pořád doráží? Nevíte, Váňo?"
Žilin sklapl knihu a schoval ji do stolu.
"To se ti jenom zdá," řekl. "Kapitán Bykov nikdy nedoráží. Jenom vyžaduje to, co musí vyžadovat. Je to ohromně spravedlivý člověk, ten náš kapitán."
Jura chvíli uvažoval, zda bude vhodné a čestné říci to, co ho v této chvíli pálí na jazyku. Bykovovi do očí by to jistě neřekl. Ale za zády, to není pěkné. A přitom by to tak rád vyslovil…
"Váňo, jaké lidi máte nejmíň rád?"
Žilin odpověděl bez zaváhání:
"Ty, co se na nic neptají. Jsou takoví - sebejistí…"
Přimhouřil oko, podíval se na Juru, popadl tužku a rychle načrtl jeho portrét. Praktikant Borodin, hodně si podobný, s takovýmhle nosem, sedí, tváří se otráveně a čte tlustý špalek - Fyziku kovů.
"Já zase hrozně nesnáším nudné lidi," prohlásil Jura a prohlížel si obrázek. "Mohu si to vzít? Děkuju… Já, Váňo, hrozně nesnáším nudné lidi. Žijí takovým hrozným, nanicovatým životem. V práci píšou papírky nebo počítají na strojích, které vymyslel někdo jiný, a vůbec se ani nesnaží něco sami vymyslet. Ani je nenapadne něco vymyslet. Všechno dělají ‚Jako ostatní'. A když uvažují, vypadá to takhle: tyhle boty jsou pěkné a pevné, zato tyhle ne, u nás ve Vjazmě nedokážou vyrobit pěkný nábytek, budeme ho muset objednat z Moskvy, tahle kniha prý stojí za přečtení a zítra bychom mohli jít na houby, letos prý hodně rostou… Ať se propadnu, ale takhle by mě na houby nikdo nikdy nedostal!"
Žilin zamyšleně poslouchal a pečlivě přitom maloval na papíru obrovský integrál od nuly do nekonečna.
"Pořád mají spoustu volného času," pokračoval Jura. "A nikdy nevědí, co s ním. Jezdí v automobilech s velkou pitomou společností a člověku je na zvracení, když vidí, jak idiotsky to dělají. Nejdřív na houby, pak jdou do kavárny a něco pojídají, jen tak, z dlouhé chvíle, a pak se projíždějí po silnicích, ale jen po těch nejlepších a nejvyba-venějších, kde je bezpečno, kde jsou automatické správkárny po ru-ce, kde jsou motely a všechno, co hrdlo ráčí. Pak se sejdou v nějaké venkovské vilce a tam zase nic nedělají, dokonce ani nerozmlouvají. Ještě tak nanejvýš přebírají ty své prašivé houby a hádají se, který je křemenáč a který špičník. A jakmile se začnou přít o něco vážnější-ho, je nejlepší vzít nohy na ramena a zmizet. Proto taky je pořád ještě nepouštějí do kosmu. A když se jich někdo zeptá, k čemu jim celý ten jejich nudný život je, začnou něco brumlat o svých právech. Oni vůbec strašně rádi mluví o svých právech. Ale nejprotivnější je na nich to, že mají pořád spoustu volného času, a oni ten čas zabíjejí. Já tady na Tachmasibu nevím, co bych si dlouhou chvíli počal, mám chuť něco dělat, ale oni by tu byli jako ryba ve vodě…"
Jura ztratil nit a odmlčel se. Žilin neustále vylepšoval svůj integrál a tvář mu nějak zesmutněla. Pak řekl:
"A co s tím má společného kapitán Bykov?"
Jura si vzpomněl, čím začal.
"Alexej Petrovič," zamumlal váhavě, "je nějak… trošinku nud-ný…"
Žilin přikývl.
"Já jsem si to myslel," pronesl. "Ale jsi na omylu, kamaráde, jestliže házíš všecko do jednoho pytle - Bykova i ty milovníky snadného života."
"Takhle jsem to vůbec nemyslel…"
"Já ti rozumím. Tak podívej. Bykov má rád svou práci - to za prvé. Nemyslí si o sobě nic víc, než je, to za druhé. A pak, Alexej Petrovič přece pracuje i tehdy, když čte časopisy nebo podřimuje ve svém křesle. Nad tím ses nikdy nezamýšlel?"
"N-ne."
"Chyba. Víš, v čem je Bykovova práce? Být neustále připraven. A to je hrozně složitá práce. Těžká, vysilující. Na to musí být člověk Bykovem, aby to všechno vydržel. Aby si zvykl na neustálé napětí, na stav nepřetržité pohotovosti. Nechápeš?"
"Nevím… Jestli to je opravdu tak…"
"Ale ono to je opravdu tak! Jemu můžeme jenom závidět, protože on našel to hlavní v sobě i ve světě. Je potřebný, nezbytný, sotva nahraditelný. Chápeš?"
Jura beze slova pomalu přikývl. Před očima mu vyvstal nenávidě-ný obrázek - slavný kapitán v pantoflích a pruhovaných ponožkách, po měšťácku rozložený ve svém křesle.

"Já vím, tebe okouzlil Vladimír Sergejevič. No není divu. Na jed-né straně je Jurkovskij, který se domnívá, že život je poměrně nudné babrání v poměrně nudných záležitostech a že je třeba využít každé náhody, aby se člověk velkolepě vybil. A na druhé straně Bykov, který spatřuje pravý život v neustálém vypětí, neuznává žádné takové náhody, a proto ho žádná náhoda nepřekvapí… Ale je ještě třetí stránka. Představ si, Juro," Žilin položil dlaně na stůl a opřel se o opěradlo, "obrovskou budovu lidské kultury, všechno, co člověk sám vytvořil, co vzal přírodě, promyslel a znovu vytvořil tak, jak by to příroda nedokázala. Je to přece velkolepá budova! Stavějí ji lidé, kteří svou věc výborně znají a mají ji rádi. Například Jurkovskij, By-kov… Takových lidí je zatím méně než ostatních. A druzí, to jsou ti, na nichž taková budova stojí. Takzvaní malí lidé. Prostě čestní lidé, kteří možná ani nevědí, co mají rádi a co ne. Nevědí a neměli příleži-tost dovědět se, co mohou a co ne. Zkrátka poctivě pracují tam, kde je život postavil. A právě ti v podstatě drží na svých ramenou palác Myšlení a Ducha. Od devíti do tří ho drží a pak třeba jedou na hou-by…" Žilin se odmlčel. "Nejlepší by ovšem bylo, kdyby každý dělal oboje. Bylo by to strašně krásné, kamaráde. A někdy to tak určitě bude. Ale k tomu je třeba času. A síly. Takový stav věcí se přece taky musí vytvářet."
Jura uvažoval. Na tom, co říkal Ivan, něco bylo. Něco nezvyklého. To se ještě musí promyslet. Žilin si založil ruce za hlavu.
"Vzpomínám si na jeden případ," pokračoval. Díval se přímo do lampy, panenky se mu zúžily. "Měl jsem přítele Tolju. Chodili jsme spolu do školy. Byl vždycky takový nenápadný a zdálo se, že se po-řád zanáší maličkostmi. Dělal si nějaké sešitky, lepil nějaké krabičky. Rád vázal staré potrhané knížky. Byl to dobrák, tak veliký dobrák, že ani nechápal urážlivé žertíky. Přijímal je nějak podivně a podle naše-ho tehdejšího rozjíveného názoru dokonce trochu výstředně. Vstrčí-me mu do postele řekněme čolka, on ho vytáhne, položí si ho na dlaň a dlouho si ho prohlíží. My všichni kolem se chechtáme, protože je to nesmírná legrace, ale on si ho prohlíží a pak řekne tiše chudinka a odnese ho do rybníka. Pak dospěl a stal se někde statistikem. Je vše-obecně známo, že je to tichá a nenápadná práce, a my všichni jsme byli přesvědčeni, že je to tak nutné, že náš Tolka ničeho jiného není schopen. Pracoval poctivě, bez nějakého nadšení, ale svědomitě. My jsme lítali k Jupiteru, rozorávali fosilní led, stavěli nové továrny, a on pořád seděl ve svém podniku a počítal na strojích, které sám nevy-myslel. Vzorná ukázka malého člověka. Jen ho obložit vatou a po-stavit pod poklop do muzea s nápisem Typický soběstačný člověk z konce dvacátého století. Pak zemřel. Přechodil nějakou malou ne-moc, protože se bál operace, a zemřel. To se malým lidem stává, tře-baže se o tom v novinách nikdy nepíše." Žilin se odmlčel, jako by něčemu naslouchal. Jura čekal. "Bylo to v Karélii, na břehu lesního jezera. Jeho postel stála na zasklené verandě, já seděl vedle a viděl jsem jedním pohledem jeho tmavý neholeny mrtvý obličej i obrovský modrý mrak nad lesem na protějším břehu jezera. Lékař řekl mrtev a v té chvíli uhodil hrom nevídané síly a rozpoutala se taková bouře, jaké jsou vzácné i na jižních mořích. Vítr lámal stromy a házel je na mokré růžové skály, až se rozletovaly v třískách, ale v řevu větru nebylo slyšet dokonce ani jejich praskot. Jezero se valilo na břeh jako stěna a do té stěny se zařezávaly jasné blesky, docela jiné, než obvykle bývají na severu. Vichr odnášel střechy domů.
Všude se zastavily hodiny - nikdo neví proč. Zvířata hynula s roztrženými plícemi. Byla to zuřivá, zvěrská bouře, jako by se celý neživý svět postavil na zadní. A on ležel tichý, prostý a jako obvykle se ho to vůbec netýkalo." Žilin se znovu zaposlouchal. "Já, Jurko, nejsem žádný bázlivec, jsem kliďas, ale tehdy jsem se bál. Najednou mi blesklo hlavou: Tak takový tys byl, ty náš malý nudný Tolko! Tys tiše a nepozorovaně držel na ramenou rovnováhu světa, aniž jsi to sám tušil. Zemřels - a rovnováha se porušila, svět se obrátil vzlhůru nohama. Kdyby mi tehdy někdo křikl do ucha, že Země vybočila ze své oběžné dráhy a letí do Slunce, byl bych jen přikývl. A ještě něco mě tehdy napadlo…" Žilin se odmlčel. "Napadlo mě: proč byl Tolka tak mudný a malý? Byl to opravdu nesmírně nudný člověk, Juro. Nesmírně. Kdyby k té bouři došlo za jeho života, byl by určitě vykři-kl: ‚Pantofle! Já mám před domem schnout pantofle!' A rozběhl by se zachraňovat pantofle. Ale proč se stal takový?"
Žilin přestal mluvit a zadíval se na Juru.
"Za to přece může sám…," poznamenal Jura ostýchavě.
"To není pravda. Nikdy za nic člověk nemůže sám. Takovými, ja-kými jsme, nás dělají lidé. To je to. A my… Jak často nedovedeme tenhle dloužek splatit… Skoro nikdy. A přitom není nic důležitější-ho. Tohle je to hlavní. Teď je to to hlavní. Dřív bylo hlavní umožnit člověku, aby se stal tím, čím chce. A teď je hlavní ukázat mu, jakým se musí stát, chce-li být opravdově lidsky šťasten. Tohle je teď hlav-ní," dodal ještě jednou Žilin, podíval se na Juru a najednou se zeptal: "Je to tak?"
"Nejspíš ano," odpověděl Jura. Bylo to všechno správné, ale jemu nějak cizí. Nějak ho to nedojímalo. Připadalo mu to nějak beznaděj-né. Nebo nudné.
Žilin seděl a napjatě naslouchal. Oči mu zmrtvěly.
"Co se stalo?" zeptal se Jura.
"Tiše!" Žilin vstal: "To je zvláštní," poznamenal. Neustále napínal sluch. Jura najednou pocítil, jak se mu podlaha zachvěla pod noha-ma, a v tom okamžiku pronikavě zavyla siréna. Vyskočil a rozběhl se ke dveřím. Žilin ho popadl za rameno. "Klid," řekl. "Pamatuješ si své místo podle rozpisu?"
"Ano," vyhrkl Jura a nemohl popadnout dech.
"Povinnosti taky?" Žilinovo sevření povolilo. "Tak běž!"
Jura vyběhl do chodby.
Utíkal kruhovou chodbou k vakuovému úseku, kde bylo jeho mís-to podle havarijního rozpisu, utíkal rychle, ale přece jen se ovládal, aby se nepustil úprkem. Praktikant má "býti klidný, ukázněný a vždy připravený", ale když se lodí rozléhá teskné, hrozivé vytí, když se loď křečovitě zmítá jako raněný, jemuž se v ráně vrtají nešikovné prsty, kdy člověk pořádně neví, co má dělat, a vůbec neví, co se dě-je… Na konci chodby zaplála červená světla. Jura se neovládl a vy-razil tryskem.
Nalehl na těžké dveře, odsunul je a vletěl do pošmourné místnosti, kde se podél stěn rýsovala skleněná dvířka boxů s

vakuovými ska-fandry. Musel otevřít všechna dvířka, zkontrolovat, zda jsou skafand-ry kompletní, prověřit tlak v kyslíkových lahvích, přívod elektřiny, uvést vázání každého skafandru do havarijního stavu a ještě něco… Pak si musel obléci svůj skafandr a s odklopenou přilbicí čekat na další pokyny.
Jura to všechno zvládl poměrně rychle a - jak se mu samotnému zdálo - účelně, třebaže se mu třásly prsty a v celém těle cítil silné a nepříjemné napětí podobné jakési vleklé křeči. Siréna umlkla, roz-hostilo se zlověstné ticho. Jura dokončil přípravy posledního skafan-dru a rozhlédl se. V boxech pod zvednutými zasklenými dvířky září-lo silné modré světlo, blyštěly se obrovské skafandry s rozpjatými pažemi, připomínající obludné bezhlavé sochy. Vyndal svůj skafandr a natáhl si jej. Byl mu trochu velký, tvrdý a nepohodlný. To se vůbec nedalo srovnávat s oblekem svářečským, pohodlným, pružným a příjemným. A v tomhle mu okamžitě začalo být horko. Zapjal odsá-vač potu a pak těžkými šoupavými kroky zamířil s kovovým řinče-ním ke dveřím.
Loď se pořád otřásala, bylo ticho, po celé chodbě svítily pod stro-pem rudé havarijní signály. Jura se opřel zády o rám dveří a nohu zapřel do protějšího rámu. Zatarasil dveře, takže dovnitř bylo možno se dostat jen přes jeho mrtvolu. (Bylo mu divné, když v pokynech četl toto místo, kde se nařizovalo chránit v době poplachu vakuový úsek. Před kým ho má chránit? Proč?) V době poplachu směl do va-kuového úseku vstoupit pouze ten člen osádky nebo cestující, jemuž to povolil osobně kapitán. K tomu účelu byl do rámu dveří vmonto-ván radiofon, který nepřetržitě pracoval na vlně radiofonu kapitáno-va. Jura se podíval na radiofon a tu si vzpomněl, co ještě neučinil. Chvatně zmáčkl článkovaným tlustým prstem tlačítko.
"Slyším," ozval se Bykovův hlas. Byl jako vždy skřípavý a lhos-tejný.
"Praktikant Borodin zaujal postavení podle rozpisu," ohlásil Jura.
"Dobře," řekl Bykov a okamžitě vypnul spojení.
Jura se zlostně podíval na radiofon, pronesl skřípavě dobře. Ty pa-řeze, pomyslel si, zkřivil obličej a vyplázl jazyk. Loď se otřásla a Jura se málem kousl do jazyka. Zahanbeně se rozhlédl a pak ho na-padlo: co když Bykov, který všecko zná a všecko předvídá, schválně zatřásl lodí, aby přiskřípl jazyk opovážlivému praktikantovi? Bylo snadné si představit, jak to Bykov dělá. Neměl asi lehký život, uva-žoval Jura. Život jím zřejmě vláčel tak dlouho, až s něho sedřel šu-pinku všelijakých emocí, které sice v podstatě nejsou k ničemu, ale bez nichž člověk přestává být člověkem a stává se pařezem. Žilin jednou řekl, že člověk se s přibývajícími lety mění jen v jednom - stává se snášenlivější. O Bykovovi to zřejmě neplatí…
Loď sebou znovu trhla a Jura se opřel pevněji. Vůbec nechápal, co se to děje. Na meteority to nevypadá, na nějakou srážku už vůbec ne. Míška Ušakov říkal, že nebezpečí v kosmu je jako seknutí šavlí - buď se na to hned umře, nebo se vůbec neumírá… To prohlásil Míš-ka Ušakov, který byl v kosmu jenom na svářečské praxi a který si vůbec celý vesmír představuje v termínech z mušketýrských románů.
Chytla ho křeč do lýtka, a tak si vyměnil nohu. Po celé chodbě svítila rudá světla. Jura se pořád snažil uvědomit si, co mu to připo-míná, ale nešlo to, ovšemže to bylo něco nepříjemného, to věděl na-jisto. Kdyby aspoň někdo přišel, říkal si v duchu. Mohl by se zeptat, co se vlastně stalo, co se dá očekávat… Zadíval se na tlačítko. Co kdyby zmáčkl a obrátil se přímo na Bykova: "Soudruhu kapitáne, prosím, abyste mi vysvětlil mé úkoly!" A pak si najednou představil, kolik praktikantů už tu stálo vzrušením propocených, s nohou opře-nou o rám dveří; prožívali děsivé pocity, snažili se pochopil, co se děje, a všichni uvažovali: stihnu natáhnout si přilbici včas nebo ne-stihnu? Byli to skvělí kluci, s nimiž se dalo všelicos užít nebo pofilo-sofovat si o smyslu života. Teď už jsou všichni zkušení a zmoudřelí, všichni sedí ve velitelských kabinách a jejich lodi křižují vesmír… a někdy se taky třesou a zmítají… Po těchto úvahách se mu najednou vybavil zpocený a zakrvácený obličej kapitána Býkova, který s doce-la lidským a naprosto pochopitelným zoufalstvím sleduje strnulýma očima cosi, co se předvídat nepodařilo a co se teď blíží zcela neod-vratně …
Udělaly se mu kruhy před očima, ztratil rovnováhu a ocitl se na podlaze. Pod nízkým stropem to zařinčelo a zahřmělo. Rychle hrabal okovanými botami po kovové podlaze, až se převrátil na břicho, zve-dl se a přiskočil ke dveřím. Postavil se do původní polohy a ze všech sil se vzpříčil mezi dveře.
Nyní Tachmasib vibroval nepřetržitě, jako by se taky bál. Jura na-pjal všechny svaly, aby přemohl chvění. Kdyby aspoň někdo přišel, kdybych aspoň věděl co a jak, kdyby aspoň Bykov něco nařídil… Máma bude hrozně nešťastná - jak jí to asi řeknou? Najde se takový člověk, který jí to řekne? Mohla by z toho mít smrt, nedávno byla na operaci, má srdce strašně slabé, to jí přece nemohou říkat… Jura si skousl ret a zaťal zuby. Bolelo to, ale chvění neustávalo. Co to vlast-ně všechno znamená? Ba ne, musí okamžitě odtud a podívat se. Vstr-čí hlavu do velitelské kabiny, ledabyle se zeptá: Jak dlouho to bude trvat? - a zase odejde… A co když jsou tam všichni mrtví? S hrů-zou se podíval do chodby a čekal, že v té chvíli se odněkud vyplazí Žilin, zahledí se na něho kalnýma očima a hlava mu bezvládně klesne na ztuhlé ruce…
Jura povolil nohu, odrazil se od rámu a učinil několik nejistých kroků po chodbě. Šel po roztřesené podlaze, kolem rudých lampiček, k výtahu, vstříc tomu, kdo se tam bude plazit… Pak se zastavil a vrá-til ke dveřím. "Trochu klidu," řekl nahlas a odkašlal si, aby ho ne-škrabalo v krku. "Fantazie si ráda zažertuje, ale jsou to ošklivé a ne-poctivé žerty. Fantazie není dobrý přítel." Znovu se pevně vzepřel ve dveřích. Tak takové je to, pomyslel si najednou, takové je to - čekat a neustále být pohotově v pantoflích a pruhovaných ponožkách, s loňskými novinami, aby nikdo nic nezpozoroval a netušil… Nic ne-vědět najisto a být neustále připraven…
Chvění zesilovalo, polevovalo a znovu zesilovalo. Jura si předsta-vil Tachmasib, kilometr dlouhý kolos z titanových slitin, připomína-jící obrovský pohár. Teď se po celém těle lodi, od nákladového otvo-ru až po okraj odrážeče, přenášejí ve vlnách křečovité záchvěvy. Hned zesilují, hned zase polevují… Tady není třeba velké citlivosti, aby člověk pochopil, co a jak. Kdyby se takhle rozechvěl řekněme oxytanový snímač, bylo by všechno jasné - musí se vyregulovat kompresor nebo alespoň vyměnit zhášeč… Jura zřetelně pocítil, jak se loď naklání na bok - poznal to podle rostoucího tlaku do chodi-dla. Tachmasib otáčel nejdříve plavně, pak trhaně. Při každém trhnutí se mu otřásala hlava a

všechno v ní… Co to je, říkal si a ze všech sil se opíral o rámy. Jak to tam u nich vypadá? A tu se v děsivém, hlu-chém tichu ozvaly kroky. Pomalé, jisté, neznámé kroky a možná ta-ky, že je Jura jenom nepoznával. Díval se chodbou, kroky se stále přibližovaly a tu se v ohybu objevil Žilin v montérkách, s plochou krabičkou testeru na prsou. Tvářil se vážně a nějak nespokojeně, do očí mu padala světlá kudrna. Přistoupil až k Jurovi, poklepal ho po koleni a řekl tiše:
"Pusť…"
Chtěl vstoupit do vakuového úseku. Jura otevřel a zase zavřel ús-ta, ale nohu nechal na místě. Byl to Žilin, milý, skvělý, dlouho oče-kávaný Žilin, ale Jura nechal nohu na místě a zeptal se:
"Co se tam u vás děje?" Chtěl to říci ledabyle, ale při poslední sla-bice polkl a bylo po dojmu.
"Co by se u nás mohlo dít?" odpověděl Žilin neochotně. "Pusť mě," dodal. "Musím si tam něco vzít…"
Jura měl v hlavě zmatek a ze všech jeho vlastních principů a pojmů zbyla v té směsici jen jediná věc - instrukce.
"Počkejte, Váňo," zamumlal a stiskl tlačítko.
Kapitán neodpovídal.
"Jurko," řekl Žilin, "co se ti stalo, kamaráde? Pusť mě přece. Ne-chal jsem si ve skafandru…"
"Nemůžu," řekl Jura a olízl si rty. "To přece nejde. Jen co se ozve kapitán…"
Žilin ho pozorně sledoval.
"A co když se neozve?"
"Proč by se neozýval?" Jura upřel na Žilina vyvalené oči a najed-nou ho chytil za rukáv. "Co se stalo?"
"Ale nic se nestalo," Žilin se náhle usmál. "Tak ty mě nepustíš?"
Jura zoufale zavrtěl hlavou.
"To přece nejde, Váňo… Musíš to pochopit!" Dokonce mu začal tykat, tak byl plný citů, nejradši by se rozplakal a přitom měl nějaký pěkný a klidný pocit a věděl, že Žilina nevpustí za nic na světě. "Sám jsi byl přece praktikantem…"
"No-o…," protáhl Žilin neurčitě a prohlížel si ho upřeně. "Zacho-váváš literu i ducha instrukcí?"
"Já nevím," zamumlal Jura. Styděl se a zároveň věděl, že nohu nepovolí. Jestli tam opravdu potřebuješ jít, tak takhle nestůj, pobízel Žilina v duchu. Vraz mi jednu do zubů a vem si, co potřebuješ…
"Kapitán Bykov u aparátu," ozvalo se z radiofonu.
Jura stále ještě nebyl schopen uspořádat si myšlenky.
"Alexeji Petroviči," řekl Žilin do radiofonu, "potřebuji zajít do vakuového úseku a praktikant mě nechce pustit."
"Co tam potřebuješ?" zeptal se Bykov.
"Nechal jsem tam posledně Sírius… Zapomněl jsem ho ve ska-fandru."
"Aha," řekl Bykov. "Praktikante Borodine, pusťte palubního in-ženýra Žilina."
Bykov vypnul radiofon. Jura s obrovskou úlevou stáhl nohu. Te-prve teď si všiml, že loď se už nechvěje. Žilin se na něho vlídně za-díval a poplácal ho po rameni.
"Váňo, hlavně se nezlobte…," zamumlal Jura.
"Naopak!" řekl Žilin. "Byl na tebe ohromně zajímavý pohled."
"Já mám v hlavě úplnou motanici…"
"No právě," Žilin se zastavil před svým skafandrem. "Pro takové případy se právě vyrábějí instrukce. Dobrá věc, viď?"
"Nevím. Já jsem teď úplně přestal chápat, co a jak je. Ale co se vlastně stalo?"
Žilin znovu posmutněl.
"Co se u nás mohlo stát?" procedil mezi zuby. "Umělá výživa. Tabletky místo kotletky. Cvičný poplach, praktikante Borodine, to je všecko. Docela obyčejný. Při každé cestě je nejmíň jednou nebo dvakrát. Aby se prověřily znalosti instrukcí. Takové instrukce - to je báječná věc!" Vytáhl ze skafandru bílý váleček tlustý jako prst a zlostně přibouchl vitrínu. "Nejvyšší čas, abych odtud utekl, než toho budu mít plný zuby!"
Jura si zhluboka povzdychl a zadíval se do chodby. Rudé lampič-ky už nesvítily. Podlaha se už neotřásala. Spatřil, jak z kajuty vyšel Jurkovskij, podíval se na něho, vznešeně pokývl a pomalu zmizel v ohybu.
Žilin zavrčel.
"Dneska už člověk hledá, kde by našel víc potíží. Chápeš, Jurko? Tady je to všecko pěkné. Poplachy jenom cvičné, havárie jen předstí-rané. Ale leckde jinde je to horší. Mnohem horší. A právě tam musí člověk jít a nečekat, až ho tam někdo odvede… Posloucháš mě, prak-tikante? Podle instrukcí mě máš poslouchat."
"Počkejte, Váňo," řekl Jura a svraštil čelo. "Já jsem se ještě nějak nerozkoukal…"
8. Eunomia. Planetologové zkázy
"Praktikante Borodine!" Bykov složil noviny. "Je čas jít spát, praktikante."
Jura vstal, sklapl knihu a po chvilce váhání ji zastrčil do skříně. Dneska už číst nebude. Nedá se nic dělat, musí se vyspat.
"Dobrou noc."
"Dobrou noc," odpověděl Bykov a roztáhl si další noviny.
Jurkovskij zahloubán do papírů ledabyle pokynul rukou. Když Ju-ra odešel, zeptal se:
"Co myslíš, Alexeji, co má ještě rád?"
"Kdo?"
"Náš kadet. Já vím, že má rád vakuové sváření a že to umí. To jsem viděl na Marsu. Ale co má ještě rád?"
"Děvčata," odpověděl Bykov.
"Ne děvčata, ale děvče. Má fotografii jedné dívky."
"To jsem nevěděl."
"Taky ses to mohl domyslet. Chystá-li se člověk ve dvaceti letech na dalekou cestu, vždycky si s sebou bere fotografii a pak neví, co s ní. V knihách stojí, že se sluší a patří dívat se na ty fotografie po-tajmu, mít přitom oči plné slz nebo

aspoň zamžené. Jenže on na to nikdy nevyjde čas. Nebo nevychází ještě něco důležitějšího. Ale vraťme se k našemu praktikantovi."
Bykov odložil noviny, sundal si brýle a podíval se na Jurkovské-ho.
"Ty už jsi pro dnešek skončil s prací?" zeptal se.
"Ne," odsekl Jurkovskij podrážděně. "Neskončil a nehodlám o práci mluvit. Z toho pitomého úředničení už mám hlavu jako škopek. Chci přijít na jiné myšlenky. Mohl bys mi odpovědět na mou otáz-ku?"
"Na takovou otázku ti nejlíp odpoví Ivan," řekl Bykov. "Ten je s ním v jednom kuse pohromadě.'"
"Ale protože tady Ivan není, ptám se tebe. To snad je naprosto jasné."
"Nevztekej se tolik, Voloďo, chytnou tě játra. Náš praktikant je prostě ještě kluk. Má šikovné ruce, ale zatím ještě nic tak zvlášť ne-miluje, protože nic nezná. Alexeje Tolstého má rád. A ještě Wellse. Zato Galsworthy ho nudí a Cesta cest taky. Pak ještě má rád Žilina a nemá rád jednoho barmana v Mirza-Charle. Je to ještě kluk. Pupe-nec."
"V jeho věku jsem hrozně rád psal verše," řekl Jurkovskij. "Snil jsem, že se stanu spisovatelem. A pak jsem se kdesi dočetl, že se spi-sovatelé podobají nebožtíkům: mají rádi, když se o nich buď mluví dobře, nebo když se o nich vůbec nemluví… No. Ale proč to všech-no povídám?"
"Nevím," poznamenal Bykov. "Na mne to dělá dojem, že hledáš záminky, abys nemusel pracovat."
"No ne, dovol! Už to mám! Zajímá mě vnitřní svět našeho prakti-kanta."
"Praktikant je praktikant."
"Není praktikant jako praktikant," namítl Jurkovskij. "Ty jsi taky praktikant a já taky. Všichni jsme praktikanty ve službách budouc-nosti. Jsou staří praktikanti a mladí praktikanti. Chodíme na praxi celý život, každý po svém. A když umřeme, zhodnotí potomci naši práci a vydají diplomy na nesmrtelnost."
"Nebo taky nevydají," řekl Bykov zamyšleně s pohledem upře-ným do stropu. "A bohužel zpravidla nevydají."
"I co, je to naše vina, ale není to naše neštěstí. Mimochodem, víš, kdo diplom dostane vždycky?"
"No?"
"Takoví, kteří vychovávají novou směnu. Takoví jako Krajuchin."
"Možná," připustil Bykov. "A víš, co je zajímavé? Že tihle lidé, ne jako mnoho jiných, se o ty diplomy vůbec nestarají."
"A to je chyba. Mne například vždycky zajímala otázka: jsme my od generace ke generaci lepší? Proto jsem začal mluvit o kadetovi. Staří lidé vždycky říkají: To je dneska mládež, jo, za našich časů…"
"Tohle říkají moc hloupí starci. Vladimíre. Krajuchin to tak neří-kal."
"Krajuchin vůbec neměl rád teorie. Bral mladé lidi, házel je do pece a pozoroval, co z toho vzejde. Když neshořeli, pokládal je za sobě rovné."
"A když shořeli?"
"Obvykle jsme neshořeli."
"Tak vidíš, teď jsi mi odpověděl," řekl Bykov a znovu vzal do ru-ky noviny. "Praktikant Borodin je teď na cestě do pece, v té peci pravděpodobně neshoří, za deset let se s ním potkáš, on ti řekne, že jsi starej paprika, a ty jako čestný člověk mu dáš za pravdu."
"No dovol," namítl Jurkovskij, "na nás přece leží taky nějaká od-povědnost. Kluka musíme něčemu naučit!"
"Však on ho život naučí," poznamenal Bykov stručně už zase za novinami.
Do klubovny vstoupil Krutikov v pyžamu, v pantoflích naboso a s velkou termoskou v ruce.
"Dobrý večer, chlapci," pozdravil. "Nějak jsem dostal chuť na ča-jíček."
"Čajíček není špatná věc," ožil Bykov.
"Když čajíček, tak čajíček," přidal se Jurkovskij a začal si skládat papíry.
Kapitán a navigátor prostřeli na stůl, Krutikov rozdělil zavařeninu do misek a Bykov nalil všem čaj.
"Kde je Jurka?" zeptal se Krutikov.
"Spí," odpověděl Bykov.
"A Váňa?"
"Má službu," vysvětloval Bykov trpělivě.
"Aha," řekl Krutikov. Usrkl čaj, přimhouřil oči a dodal: "Nikdy, chlapci, nikomu neslibujte, že napíšete paměti. To je vám nudná prá-ce, příšerně nudná!"
"Musíš si víc vymýšlet," radil Bykov.
"Jak to?"
"Jako v románech. Mladá Marťanka slastně přivřela oči a vztáhla ke mně pootevřené rty. Vášnivě a dlouze jsem ji objal."
"Celou," dodal Jurkovskij.
Krutikov zrudl.
"On se červená, kozel starej," zahlaholil Jurkovskij. "Snad jsi to nezažil, Míšo?"
Bykov se rozesmál, až se poprskal čajem.
"Fuj!" řekl Krutikov. "Že se nestydíte." Zamyslel se a najednou prohlásil: "Víte co, chlapci, já se na ty paměti vykašlu. Co mi můžou udělat, ne?"
"Tak nám vysvětli jednu věc," řekl Bykov. "Jak máme ovlivnit Juru."
Krutikov se zděsil.
"Co se stalo? On něco provedl?"
"Zatím ne. Ale tadyhle Vladimír je toho názoru, že ho musíme ovlivňovat."
"Já mám dojem, že už ho stejně ovlivňujeme. Od Váni se ani ne-hne a tebe, Voloďko, přímo zbožňuje. Už nejmíň dvacetkrát vyklá-dal, jak jsi lezl do jeskyně za pijavicemi."

Bykov zdvihl hlavu.
"Za jakými pijavicemi?" zeptal se.
Krutikov se provinile ošil.
"Ale to jsou jenom legendy," prohlásil Jurkovskij, ani nemrkal. "To už bylo… e-e… dávno. Ale je tady otázka: jak tedy uplatňovat na Juru vliv? Chlapec dostal jedinečnou příležitost podívat se do svě-ta nejlepších lidí. Z naší strany by bylo prostě… e-e…"
"Podívej, Voloďko," řekl Krutikov, "Jura je přece skvělý kluk. Má dobrou výchovu ze školy. Je v něm už, jak bych to řekl, základ dobrého člověka. Pochop to, Voloďko, Jura už si nikdy nesplete dob-ré se špatným…"
"Opravdový člověk," prohlásil Jurkovskij důrazně, "se vyznačuje širokým rozhledem."
"Správně, Voloďko," souhlasil Krutikov. "On taky Jurka…"
"Opravdového člověka formují pouze opravdoví lidé, kteří dove-dou dělat, a jedině opravdový život, plnokrevný a těžký."
"Ale on přece náš Jurka…"
"Jsme povinni využít příležitosti a ukázat Jurijovi opravdové lidi uprostřed opravdového, těžkého života."
"Správně, Voloďko, a já jsem přesvědčen, že Jurka…"
"Promiň, Michaile, ještě jsem neskončil. Zítra proletíme směšně blízko od Eunomie. Víte, co to je Eunomia?"
"Aby ne!" řekl Krutikov. "Asteroida, její velká poloosa má dvě celé čtyřiašedesát astronomických jednotek, excentričnost…"
"O tom nemluvím," přerušil ho Jurkovskij netrpělivě. "Víte, že na Eunomii už tři roky pracuje fyzikální stanice pro výzkum gravitace, jediná svého druhu na světě?"
"Aby ne," pravil Krutikov. "Tam přece…"
"Lidé tam pracují za mimořádných podmínek," pokračoval Jur-kovskij živě. Bykov na něho upřeně hleděl. "Pětadvacet lidí, tvrdých jako diamant, chytrých, odvážných, řekl bych dokonce - šíleně od-vážných! Výkvět lidstva! To je ohromná příležitost, jak chlapce se-známit s opravdovým životem."
Bykov mlčel. Krutikov řekl starostlivě:
"Skvělá myšlenka, Voloďko, ale ono to…"
"A právě teď se chystají provést senzační pokus. Studují šíření gravitačních vln. Víte, co to je planeta zkázy? Skalnatý úlomek, který v určeném okamžiku proměňují beze zbytku v záření. Neobyčejně poučná podívaná!"
Bykov mlčel, mlčel i Krutikov.
"Spatřit opravdové lidi v procesu opravdové práce, copak to není skvělé?"
Bykov mlčel.
"Myslím, že to pro našeho praktikanta bude velice užitečné," řekl Jurkovskij a dodal o poznání tišeji: "Ani já bych nepohrdl možností podívat se tam. Už dávno mě zajímají podmínky práce planetologii zkázy."
Konečně se Bykov ozval.
"Což o to," začal, "zajímavé by to bylo určitě."
"Za to ti ručím, Alexeji!" vykřikl Jurkovskij. "Myslím, abychom se tam zastavili, co říkáš?"
"N-no…," zahučel Bykov neurčitě.
"To je báječné," zajásal Jurkovskij. Podíval se na Bykova a zeptal se: "Tebe něco trápí, Alexeji?"
"Já ti řeknu, co mě trápí," odpověděl Bykov. "V rozpisu cesty mám Mars. Mám tam Bambergu s těmi prašivými doly. Je tam něko-lik Saturnových měsíců. Mám tam Jupiterovu soustavu. A ještě něco. Ale jedno tam nemám. Eunomii."
"No-o… jak bych ti to řekl," protahoval Jurkovskij váhavě, sklo-pil oči a bubnoval prsty po stole. "Předpokládejme, že to je omyl hlavní správy, Aljošo."
"Budeš muset Eunomii navštívit až příště, Vladimíre."
"Počkej, počkej, Aljošo. E-e … Nakonec, já jsem generální in-spektor a můžu vydat rozkaz, říct… e-e… ohledně změny směru…"
"To jsi měl říct hned a nevymýšlet si tady pedagogické důvody."
"No, ty pedagogické důvody, samozřejmě, taky… no."
"Navigátore," prohlásil Bykov. "Generální inspektor nařizuje změnit směr. Vypočítejte směr na Eunomii."
"Provedu," řekl Krutikov a starostlivě se podíval na Jurkovského. "Víš, Voloďko, nemáme moc paliva. Eunomia, to je pro nás oklika… Budeme muset dvakrát brzdit. A jednou startovat. Proč jsi to neřekl před týdnem?"
Jurkovskij se hrdě vztyčil.
"E-e… tak podívej, Michaile. Jsou tu někde blízko automatické čerpací stanice?"
"Jsou, jakpak by nebyly," řekl Krutikov.
"Tak bude palivo," prohlásil Jurkovskij.
"Když bude palivo, bude i Eunomia," dodal Bykov, vstal a zamířil ke svému křeslu. "Heleď, já a Míša jsme připravili na stůl, tak ty ho, generální inspektore, ukliď."
"Vy voltairiáni!" zavrčel Jurkovskij a začal sklízet se stolu. Byl velice spokojen svým drobným vítězstvím. Bykov se taky případně nemusel podřídit. Kapitán lodi, která veze generálního inspektora, má taky svá práva a ta nejsou malá.
Fyzikální observatoř Eunomia se pohybovala kolem Slunce při-bližně v místě, kde byla kdysi asteroida Eunomia. Obrovská skála o průměru dvě stě kilometrů byla za posledních několik let při poku-sech téměř úplně zničena. Z asteroidy zůstal pouze řiďoučký roj po-měrně malých úlomků a sedmikilometrový oblak kosmického pra-chu, obrovská stříbřitá koule, slapovou silou již poněkud protáhlá. Fyzikální observatoř sama se jen málo lišila od těžkých umělých družic Země: byl to systém prstenců, válců a koulí spojený blyštivý-mi lany, rotující kolem společné osy. V laboratoři pracovalo dvacet sedm fyziků a astrofyziků, "tvrdých jako diamant, chytrých, odváž-ných" a nezřídka "šíleně

odvážných". Nejmladšímu z nich bylo pěta-dvacet let, nejstaršímu třicet čtyři.
Osádka Eunomie se zabývala studiem kosmického záření, expe-rimentálním prověřováním jednotných teorií pole, vakuem, velmi nízkými teplotami a experimentální kosmogonií. Všechny malé aste-roidy v okruhu dvaceti megametrů od Eunomie byly vyhlášeny za planety zkázy - buď už byly zničeny, nebo se jejich zničení plánuje. V podstatě se tím zabývali kosmogonisté a relativisté. Ničení malých planetek se provádělo různým způsobem. Byly proměňovány v roj štěrku nebo v mrak prachu, v oblak plynu nebo v záblesk světla. By-ly ničeny za přirozených podmínek i v silném magnetickém poli, okamžitě nebo postupně, někdy se proces táhl celé dekády a třeba i měsíce. Byl to ve sluneční soustavě jediný kosmogonický polygon, a jestliže observatoře v blízkosti Země objevily nějakou nově vzpla-nuvší hvězdu se zvláštními čárami ve spektru, každého na prvním místě napadlo: kde byla v té chvíli Eunomia? Nedošlo ke vzplanutí nové hvězdy v prostoru Eunomie? Mezinárodní správa kosmických spojů zakázala všem cestovním planetoletům přístup do pásma Eu-nomie.
Tachmasib zabrzdil u Eunomie dvě hodiny před zahájením další-ho pokusu. Relativisté se chystali přeměnit v záření skalnatý úlomek veliký jako Mount Everest, jehož hmota byla určena s přesností ně-kolika gramů. Planeta zkázy, která byla teď na řadě, obíhala na vněj-ším okruhu polygonu. Bylo tam již odesláno deset kosmoskafů s po-zorovateli a přístroji a na observatoři zůstali pouze dva, velitel a dis-pečer ve službě.
Dispečer přivítal Jurkovského a Juru u kesonu. Byl to vytáhlý, strašně bledý pihovatý muž. Oči měl bleděmodré, lhostejné.
"E-e… dobrý den," pozdravil Jurkovskij. "Jsem Jurkovskij, gene-rální inspektor MSKS."
Modrooký mladík se zřejmě s generálními inspektory nesetkával poprvé. Klidně, pomalu si Jurkovského prohlédl a pak řekl:
"Inu, pojďte dál."
Klidně se otočil k Jurkovskému zády, a cvakaje magnetickými podkůvkami, vykročil chodbou.
"Počkejte!" vykřikl Jurkovskij. "Kde je tady… e-e… velitel?"
Dlouhán se ani neotočil a řekl:
"Vedu vás k němu."
Jurkovskij s Jurou pospíšili za ním. Jurkovskij brumlal polohlas-ně:
"Teda mají tu…, e-e… divné pořádky. Podivné…"
Dlouhán otevřel na konci chodby kulatý otvor a vlezl do něho. Jurkovskij a Jura zaslechli:
"Kosťo, máš návštěvu…"
Bylo slyšet, jak kdosi zvučným, veselým hlasem křičí:
"Šestka! Sasko! Kam to lezeš, blázne? Pamatuj na svý děti! Jdi o sto kilometrů dál, vždyť tam je to nebezpečné! Trojka! Trojka! Už jsem ti to přece jasně řekl. Drž se v linii se mnou! Šestka, nebrblej na vrchnost! Vrchnost projevila péči a teď už ji to nezajímá!"
Jurkovskij a Jura vlezli do malé místnosti plné všelijakých přístro-jů. Před vypouklou obrazovkou visel pohublý, asi třicetiletý snědý mladík v modrých kalhotách s puky, v bílé košili s černou kravatou.
"Kosťo," zavolal dlouhán a zmlkl.
Kosťa otočil po příchozích svůj veselý, hezký obličej se skobovi-tým nosem, chvilku si je prohlížel, vybranými slovy pozdravil a zno-vu se obrátil k obrazovce. Tam se po souřadnicové mřížce pomalu posunovalo několik výrazných různobarevných bodů.
"Devítka, proč ses zastavil? Co, přešlo tě nadšení? No, jen se pro-jdi ještě kousek dopředu… Šestka, děláš úspěchy. Já se z tebe zbláz-ním. Kam se ženeš, domů na Zem?"
Jurkovskij významně zakašlal. Veselý Kosťa vytáhl z pravého ucha blyštivou kuličku, obrátil se k Jurkovskému a zeptal se: "Kdo-pak jste? Návštěva?"
"Já jsem Jurkovskij," prohlásil Jurkovskij velmi významně.
"Který Jurkovskij?" vesele a chvatně řekl Kosťa. "Já jsem znal jednoho a to byl Vladimír Sergejevič."
"To jsem já," oznámil Jurkovskij.
Kosťa měl z toho velikou radost.
"To je báječné!" vykřikl. "Tak se postavte tamhle k tomu pultu. Budete točit čtvrtým knoflíkem, je na něm arabská čtyřka, aby tamhleta hvězdička nevylezla z toho kroužku…"
"Ale dovolte, to přece…"
"Jen mi neříkejte, že jste to nepochopil!" zahlaholil Kosťa. "To bych si o vás zkazil mínění."
Dlouhán k němu připlul a začal mu něco šeptat. Kosťa ho vyslechl a zacpal si ucho blyštivou kuličkou.
"Tak ať si to dá za rámeček," prohlásil a zvučně se rozkřičel: "Po-zorovatelé, poslouchejte mě, já už zase velím. Všichni teď stojí dobře, jako Záporožci u Repina! Hlavně už se řízení ani nedotýkejte. Vypínám na dvě minuty." Opět vyndal blyštivou kuličku. "Tak vy jste teď generální inspektor, Vladimíre Sergejeviči?" zeptal se.
"Ano," potvrdil Jurkovskij. "A proto…"
"A kdo je tenhle mladý chlapec? Taky generální inspektor? Ezro," obrátil se na dlouhána, "ať Vladimír Sergejevič drží osu a tomu chlapci dej něco užitečného na hraní. Nejlepší bude, když ho postavíš ke své obrazovce, ať se dívá…"
"Nemohl bych tady přece jenom říct pár slov?" řekl Jurkovskij do prázdna.
"Samo sebou, mluvte," vybídl ho Kosťa. "Máte ještě celých deva-desát vteřin."
"Chtěl jsem se dostat… e-e… na jeden kosmoskaf," řekl Jurkov-skij.
"Haha!" rozesmál se Kosťa. "To spíš bych vám splnil přání, kdy-byste chtěl kolo od trolejbusu. A nebo ještě líp, kdybyste chtěl točit knoflíkem číslo čtyři. Na kosmoskaf se nedostanu ani já. Všechno obsazeno, jako na koncertě, když hraje Blumberg. Ale když budete svědomitě točit knoflíkem, zvýšíte přesnost pokusu o jeden a půl procenta."

Jurkovskij vznešeně pokrčil rameny.
"N-no, tak dobře," řekl. "Vidím, že budu muset… Ale proč to… e-e… nemáte automatické?"
Kosťa už si zasazoval do ucha blyštivou kuličku. Dlouhán Ezra zahučel jako v sudu:
"Zařízení na draka. Zastaralé."
Zapjal velkou obrazovku a naznačil prstem Jurovi, aby k němu šel. Jura přistoupil k obrazovce a ohlédl se na Jurkovského. Ten s obočím zasmušile svraštělým držel v ruce knoflík a díval se na obra-zovku, před níž stál Jura. Jura se také podíval na obrazovku. Svítilo na ní několik jasných kulatých roztřepených skvrnek připomínajících kaňky nebo bodlák. Ezra ukázal kostnatým prstem na jednu ze skvrn:
"Kosmoskaf."
Kosťa opět začal velet:
"Pozorovatelé, vy ještě nespíte? Cože se tam u vás tak vleče? Aha, čas? Že se nestydíš, Sašo, vždyť už zbývají jenom tři minuty. Kory-to? Aha, fotonové koryto? To k nám přiletěl generální inspektor. Po-zor, začínám mluvit vážně. Zbývá třicet… dvacet devět… dvacet osm… dvacet sedm…"
Ezra ukázal prstem do prostředka obrazovky.
"Sem!"
Jura upřel pohled do středu obrazovky. Nebylo tam nic.
"… patnáct… čtrnáct… Vladimíre Sergejeviči, držte tu osu… de-set… devět…"
Jura se díval napjatým pohledem. Ezra také točil knoflíkem, zřej-mě taky držel nějakou osu.
"… tři… dva… jedna… Nula!"
V prostředku obrazovky zaplál jasný bílý bod. Pak obrazovka zbě-lela, oslepivě zazářila a zčernala. Kdesi nad stropem zařinčely proni-kavě a krátce zvonky. Na pultu vedle obrazovky blikla a zhasla čer-vená světélka. A znovu se na obrazovce objevily kulaté roztřepené skvrny připomínající bodlák.
"Konec," prohodil Ezra a vypnul obrazovku.
Kosťa obratně seskočil na podlahu.
"Už nemusíte držet osu," poznamenal. "Odložte si, začínám ordi-novat."
"Co to je?" zeptal se Jurkovskij.
Kosťa vytáhl zpod pultu krabičku s pilulkami.
"Račte si nabídnout," vyzval přítomné. "Není to sice čokoláda, ale zato je to užitečnější."
Ezra k němu přistoupil a mlčky si vzal dvě pilulky. Jednu podal Jurovi. Jura se váhavě zadíval na Jurkovského.
"Ptám se už podruhé, co to je?" opakoval Jurkovskij.
"Gama-radiofág," vysvětlil Kosťa. Ohlédl se po Jurovi. "Jen pa-pejte, papejte, mladý muži," pobídl ho. "Dostal jste teď do těla čtyři rentgeny a to už něco znamená."
"Ano," řekl Jurkovskij. "To je fakt."
Sáhl rukou po krabičce. Jura si vložil pilulku na jazyk. Byla straš-ně hořká.
"Tak čím můžeme sloužit generálnímu inspektorovi," informoval se Kosťa zdvořile a schoval krabičku zpátky pod pult.
"Vlastně jsem chtěl… e-e… být přítomen pokusu," řekl Jurkov-skij, "a přitom… e-e… zjistit situaci na stanici, potřeby pracovní-ků… konec konců i stížnosti. Co? Tady například vidím, že máte laboratoř špatně chráněnou před zářením … Málo místa. Spatná au-tomatizace, zastaralé zařízení… Co?"
Kosťa si povzdychl a řekl:
"Ano, to je pravda, hořká jako gama-radiofág. Ale zeptáte-li se mne, na co si stěžuju, budu vám muset odpovědět, že si nestěžuju na nic. Pochopitelně, stížnosti jsou. V tomhle světě by to bez stížností vůbec nešlo. Ale to nejsou naše stížnosti, nýbrž stížnosti na nás. A jistě připustíte, že by bylo směšné, abych vám, generálnímu inspek-torovi, vykládal, za co si na nás stěžují. Mimochodem, nechcete něco pojíst? To je výborné, že nechcete. Jen zkuste v našem sklepě najít něco k snědku… Nejbližší nákladní loď s proviantem přiletí dnes večer nebo zítra mezi dnem a to je, věřte mi, velice smutná záležitost, protože fyzikové si navykli jíst každý den a žádné nedostatky v záso-bování je tomu nedokážou odnaučit. No a pokud chcete docela vážně znát můj názor na stížnosti, pak vám to vyložím všecko krátce a jas-ně, jako milované dívce: tihle diplomovaní ledajáci z našeho drahého MSKS si pořád na něco stěžujou. Když pracujeme rychle, stěžujou si, že pracujeme rychle a že rychle opotřebováváme cenné zařízení, je přece unikátní, že nám všechno hoří pod rukama a že oni to ne-stihnou. A když pracujeme pomalu… Vlastně, co to povídám? Ještě se nenašel výtečník, který by si stěžoval, že pracujeme pomalu. Mi-mochodem, Vladimíre Sergejeviči, vy jste byl přece planetolog na slovo vzatý, my všichni jsme se učili z vašich báječných knížek a všelijakých těch hlášení. Proč vy jste se dal k MSKS a navíc se pustil do generální inspekce?"
Jurkovskij se díval na Kosťu ohromeně. Jura se celý skrčil a čekal, že v nejbližším okamžiku udeří hrom. Ezra stál opodál a docela lhos-tejně pomrkával žlutými dlouhými řasami.
"E-e-e…," protáhl Jurkovskij zamračeně. "A proč bych to vlastně neměl dělat?"
"Tak já vám řeknu proč ne," pokračoval Kosťa a šťouchal Jurkov-ského prstem do prsou. "Vy jste přece výborný vědec, vy jste otec moderní planetologie. Z vás přece už od dětství sršelo množství myš-lenek! Že obří planety mají nevyhnutelně prstence, že se planety mo-hou koncentrovat bez ústředního tělesa, že Saturnův prstenec je umě-lého původu - zeptejte se Ezry, kdo tohle všechno vymyslel. Řekne vám bez zaváhání, že Jurkovskij! A vy jste všechny tyhle lahůdky hodil napospas všelijakým makrelám a sám jste šel mezi ledajaký!"
"Ale jděte!" řekl Jurkovskij blahosklonně. "Já jsem jenom… e-e… prostý vědec…"
"Prostý vědec jste byl. Teď jste, nezlobte se za ten výraz, prostý generální inspektor. Tak mi řekněte zcela vážně - proč jste sem přijel? Na nic pořádného se nemůžete zeptat, ani poradit, natož po-moci. Řekněme, že ze slušnosti vás provedu po laboratořích, budeme chodit jako dva náměsíční, u průlezů si budeme navzájem dávat přednost. A budeme zdvořile

mlčet, protože vy nevíte, jak se zeptat, a já nevím, jak odpovědět. K tomu by bylo třeba sezvat všech sedmadvacet lidí, aby se zjistilo, co se na stanici dělá, jenže sedma-dvacet lidí se sem nevejde ani při vší úctě ke generálnímu inspekto-rovi, protože je tu málo místa, jeden z našich bydlí dokonce ve výta-hu…"
"Jste na omylu, jestliže si myslíte… e-e…, že z toho mám radost," přerušil ho Jurkovskij oficiálně. "Já beru v úvahu i tu vaši… e-e… přelidněnost stanice. Pokud vím, počítalo se s tím, že stanici bude obývat pět gravimetristů. A kdybyste se vy jako vedoucí stanice držel stávajících tezí schválených MSKS…"
"Ale Vladimíre Sergejeviči!" vykřikl veselý Kosťa. "Soudruhu generální inspektore! Lidi přece chtějí pracovat! Chtějí pracovat gra-vimetristé? Chtějí. Chtějí pracovat relativisté? Taky chtějí. A to vů-bec nemluvím o kosmogonistech, kteří se sem protlačili skoro přes mou mrtvolu. A na Zemi dalších sto padesát lidí skáče z kůže netrpě-livostí… Jen si pomyslete, spát ve výtahu! To se má čekat, až MSKS dokončí stavbu nové stanice? Ba ne, planetolog Jurkovskij by rozho-dl jinak. Ten by mi nedával kapky za přelidněnost. Nežádal by mě, abych mu všechno vysvětloval. Tím spíš, že on není Heisenberg; ale stejně by nepochopil víc než polovinu. Ba ne, planetolog Jurkovskij by řekl: Kosťo, potřebuju, abyste svými pokusy potvrdili mou novou skvělou myšlenku. Dáme se do toho, Kosťo! - A já bych vás pustil na svou postel a nastěhoval bych se do havarijního výtahu a pracova-li bychom spolu tak dlouho, dokud by všechno nebylo jasné jako den. A vy přijdete sbírat stížnosti! Jaké stížnosti může mít člověk, který má zajímavou práci?"
Jura s úlevou vydechl. Hrom neuhodil. Jurkovského obličej byl stále zamyšlenější, a dokonce smutný.
"Ano," vzdychl. "Snad máte pravdu… e-e… Kosťo. Opravdu jsem sem neměl jezdit… e-e… v téhle hodnosti. A závidím vám, Kosťo. S vámi bych se velmi rád pustil do práce. Ale jsou stanice a… e-e… stanice. Nedovedete si představit, Kosťo, kolik lumpárny je ještě v naší soustavě. Proto se planetolog Jurkovskij musel… e-e… změnit v generálního inspektora Jurkovského."
"Lumpárny," rychle navázal Kosťa, "to je věc kosmické policie!"
"Ne vždycky," řekl Jurkovskij, "bohužel ne vždycky."
V chodbě cosi zařinčelo a zarachotilo. Ozvalo se nespořádané cvakání magnetických podkůvek. Kdosi zakřičel:
"Kosťóó! Máme předstih! Tři milisekundy!"
"Tak vida," pronesl Kosťa. "Přicházejí moji pracovníčkové. A hned budou chtít jíst. Ezro, jak jim mám co nejšetrněji sdělit, že pro-viant přijde až zítra?"
"Kosťo," řekl Jurkovskij, "já vám dám bedničku konzerv."
"Vy žertujete!" zaradoval se Kosťa. "Jste pánbůh. Kdo rychle dá-vá, dvakrát dává. Z toho plyne, že já vám dlužím dvě bedničky kon-zerv."
Otvorem vstoupili dovnitř čtyři lidé a rázem se v místnosti nedalo ani otočit. Juru zatlačili do kouta a zaclonili širokými zády. Dobře mohl odtud vidět jen hubený zarostlý zátylek Ezry, čísi zrcadlově vyholenou lebku a ještě jeden svalnatý krk. Kromě toho viděl Jura nohy - vznášely se nad hlavami a obrovské boty s blyštivými sešla-panými podkůvkami se opatrně chvěly na dva centimetry od oholené lebky. V mezerách mezi zády a krky zahlédl Jura občas Kosťův pro-fil a hustý plnovous čtvrtého pracovníka. Jurkovského vidět nebylo, zřejmě ho taky někam odstrčili. Mluvili všichni najednou.
"Rozptyl bodů je nepatrný. Počítal jsem jenom zběžně, ale bude to tři milisekundy…"
"No ale tři, a ne šest!"
"Na tom nezáleží! Důležité je, že je to víc než přípustná mez chyb."
"Vyhodit tak Mars, to by byla přesnost!"
"Ovšem, kamaráde. Pak by se mohla polovina graviskopů dát pryč."
"Sakramentský přístroj, ten graviskop. Kdo ho vlastně vymyslel?"
"Můžeš si gratulovat, že máme aspoň ty. Víš, jak jsme to dělali dřív!"
"Podívejme, jemu už se nelíbí graviskopy."
"A dostaneme najíst?"
"Mimochodem, když je řeč o jídle. Kosťo, radiofág už jsme vše-chen snědli."
"Vidíš, dobře že sis vzpomněl. Kosťo, dej nám tabletky."
"Chlapci, já jsem vás asi mystifikoval. Nejsou to tri milisekundy, ale čtyři."
"To je samé plácání. Dej to Ezrovi, on to spočítá jaksepatří."
"Správně… Ezro, tu máš, miláčku, ty jsi z nás nejchladnokrevněj-ší. Mně se klepou ruce."
"Výbuch byl dneska překrásný. Málem jsem oslepl. Mám anihi-lační výbuchy strašně rád. Člověk se cítí jako stvořitel, člověk bu-doucnosti…"
"Poslyš, Kosťo, co to říká Pagava, že teď budou jenom ohniskové výbuchy? A co my?"
"Máš vůbec svědomí? Ty si snad myslíš, že tohle je gravitační ob-servatoř? A kosmogonisté jsou podle tebe kluci?"
"Heleď, Fanasi, nemíchej se do té hádky. Jednou je Kosťa velitel, tak co… Proč vlastně existuje velitel? Aby bylo všecko po právu."
"Jaký to má tedy smysl mít velitele ze svých řad?"
"Hó! Tak já už se na velitele nehodím! Co to je, vzpoura? Kde mám své holínky, krajkové manžety a pistole?"
"Mimochodem, já bych něco sněd."
"Už to mám spočítáno," ozval se Ezra.
"Tak kolik?"
"Nepospíchejte na něho, on nemůže tak rychle."
"Tři celé osm."
"Ezro! Každé tvé slovo je k nezaplacení!"
"Oprava - plus minus dva," dodal Ezra.

"Ten náš Ezra se dneska rozpovídal!"
Jura to už nevydržel a zašeptal Ezrovi přímo do ucha:
"Co se stalo? Proč se všichni tak radují?"
Ezra trochu natočil hlavu a zahučel:
"Zaznamenali předstih. Mají důkaz. Že se gravitace šíří. Rychleji než světlo. Dokázali to jako první."
"Tři celé osm, chlapci," prohlásil muž s vyholenou hlavou. "To znamená, že jsme vytřeli zrak tomu ledajákovi z Leningradu. Jak on se…"
"Skvělý začátek. Teď by bylo třeba se najíst, vyvraždit kosmogo-nisty a pustit se do práce pořádně."
"Poslyšte, vědátoři, proč tu není Kramer?"
"Žvanil, že má dvě plechovky konzervy. Teď je hledá u sebe mezi starým papírem. Uspořádáme hostinu lačných - jedna plechovka na čtrnáct mužů."
"Hostinu lačných tělem a chudých duchem."
"Ticho, vědátoři! Mám pro vás taky příjemnou zprávu."
"O jakých konzervách to žvanil Valerka?"
"Chodí pověsti, že tam má plechovku broskvového kompotu a plechovku nadívaných tykví…"
"Kdyby tak byl nějaký salám …"
"Tak bude mě tu někdo poslouchal, nebo ne? Vědátoři - pozor! Tak… Mohu vám oznámit, že máme mezi sebou jednoho generální-ho inspektora - Vladimíra Sergejeviče Jurkovského. Věnuje nám bedničku konzerv z vlastní tabule!"
"Chm!" odfrkl kdosi.
"Teda to už ani vtipný není. Kdo dělá tak blbý vtipy?"
Odkudsi z kouta zaznělo:
"E-e… Buďte zdrávi."
"Vážně! Vladimír Sergejevič? Jak to, že jsme si vás nevšimli?"
"Zvlčili jsme, přátelé zkázonoši!"
"Vladimíre Sergejeviči, to o těch konzervách je pravda?"
"Pravda pravdoucí," potvrdil Jurkovskij.
"Hurá!"
"A ještě jednou…"
"Hurá!"
"A ještě jednou…"
"Hurá-á-á!"
"Masové to budou," dodal Jurkovskij.
Po místnosti se rozlehlo hladové zaúpění.
"Sakra, proč je tady beztíže. Takového člověka by se patřilo ke stropu vyhazovat, na rukou nosit!"
Otevřeným otvorem se vsunula další vousatá hlava.
"Co tady řvete?" informovala se zamračeně hlava. "Předstih, to jo, ten máte. Ale že není co zvrznout - to už víte? Nákladní loď se při-štrachá až zejtra."
Chvíli se všichni dívali na vousatou hlavu. Pak muž se svalnatým krkem zamyšleně pronesl:
"Poznávám kosmogomistu podle půvabných slov."
"Kluci, on asi má hlad!"
"To se ví, kosmogonisté jsou pořád hladoví!"
"Neměli bychom ho poslat pro konzervy?"
"Pavle, kamaráde," pravil Kosťa, "zajdeš teď pro konzervy. Jdi si vzít vakuový skafandr."
Vousatý mladík se na něho podezřívavě podíval.
"Juro," řekl Jurkovskij, "doprovoď soudruha na Tachmasib. Ostatně počkej, zajdu tam sám."
"Dobrý den, Vladimíre Sergejeviči," řekl vousáč a tvář se mu roz-táhla v úsměvu. "Kde jste se tu u nás vzal?"
Ustoupil od otvoru, aby mohl Jurkovskij prolézt. Odešli spolu.
"Je to dobrý chlap, ten Jurkovskij. Hodný člověk."
"Proč nás bude inspektorovat?"
"On nepřijel inspektorovat. Já tomu rozumím tak, že ho to tady prostě zajímá."
"To prosím."
"A nemohl by se zasadit o rozšíření plánu?"
"Rozšířit plán - to by mohl. Jen aby nesnížil početní stav. Půjdu uklidit svou postel z výtahu."
"To jdi, inspektoři nemají rádi, když se bydlí ve výtazích."
"Vědátoři, žádný strach. Já už jsem mu všechno řekl. On není ta-kový! Vždyť je to Jurkovskij!"
"Chlapci, pojďte najít nějakou jídelnu. V knihovně by to nešlo?"
"V knihovně kosmogonisté všechno zastavěli."
Jeden po druhém začali prolézat otvorem. Tu přistoupil muž se svalnatým krkem ke Kosťovi a tiše ho požádal:
"Dej mi ještě jednu pilulku, Kosťo. Nějak se mi dělá špatně."

Eunomia zůstala daleko vzadu. Tachmasib mířil na asteroidu Bambergu, do říše tajemné Space Pearl Limited. Jura se probudil uprostřed noci, bolela ho a svědila injekce pod lopatkou, měl straš-nou žízeň. Zaslechl těžké nestejnoměrné kroky po chodbě. Dokonce se mu zdálo, že slyší tlumené sténání. Halucinace, pomyslil si roztrp-čeně. To mi ještě chybělo. Natáhl se z postele, pootevřel dveře a za-díval se ven. V chodbě stál podivně zkroucený Jurkovskij ve svém

přepychovém županu. Obličej mu napuchl, oči měl zavřené. Rychle a těžce oddychoval zkřivenými ústy.
"Vladimíre Sergejeviči!" zavolal Jura polekaně. "Co je vám?"
Jurkovskij rychle otevřel oči a pokusil se napřímit, ale znovu se musel sehnout.
"Tiše!" zašeptal rychle a výhružně a celý zkroucený vykročil k Ju-rovi. Jura se odsunul a vpustil ho do kajuty. Jurkovskij za sebou peč-livě zavřel a opatrně si sedl vedle Jury.
"Proč nespíš?" zeptal se tiše.
"Co je vám, Vladimíre Sergejeviči?" zamumlal Jura. "Vám je špatně?"
"To nic, to jenom játra." Jura se s hrůzou díval na jeho ztuhlé ruce křečovitě přitisknuté k bokům. "To dělají vždycky po ozáření… Ale stejně jsme na Eunomii nebyli zbytečně. Tady jsou lidé, Juro! Opravdoví lidé! Pracovníci. Čistí. A žádní ledajáci jim v tom neza-brání," opatrně se opřel o zeď a Jura mu rychle podstrčil polštář. "Legrační slovo, ledajáci, viď, Juro? A za chvíli uvidíme jiné lidi… Úplně jiné. Shnilotiny, ničemy… Horší než pijavice na Marsu… Ty je ovšem neuvidíš, ale já se tomu nevyhnu…" Zavřel oči. "Juro… nezlob se, možná že tady… usnu… Vzal jsem si… prášek. Kdy-bych… usnul… jdi si lehnout… ke mně…"
9. Bamberga. Chudí duchem
Béla Barabas překročil práh a pevně za sebou zavřel dveře. Na dveřích se skvěla černá tabule z plastické hmoty: The chief manager of Bamberga mineš. Space Pearl Limited.*
Tabulka byla prasklá. Ještě včera byla celá. Kulka zasáhla levý dolní roh tabulky a puklina se táhla přes velké "B" ve slově Bamber-ga. Lump nečestná, pomyslel si Béla. "Ujišťuji vás, mister Barabas, že na dolech nemá nikdo zbraň. Jedině vy a policisté. Ani já nemám zbraň." Padouch!
Chodba byla prázdná. Přímo proti dveřím visel optimistický pla-kát: Pamatuj, že jsi akcionář. Zájmy společnosti jsou tvými zájmy. Béla se popadl za hlavu, zavřel oči a chvíli tak vrávoravě stál. Bože můj, říkal si v duchu, kdy už tohle všechno skončí? Kdy už mě odtud odvolají? Copak já jsem nějaký komisař? Vždyť tady nic nezmůžu. Došly mi síly. Rozumíte tomu? Došly mi síly! Vemte mě odtud pryč, prosím vás. Ano, stydím se, moc se stydím, a tak dále. Ale dál už nemůžu…
Kdesi řinčivě zaklapl vstupní otvor. Béla svěsil ruce a vydal se klopýtavě chodbou. Kolem reklamních prospektů na stěnách, které se mu dávno zhnusily. Kolem zamčených kajut inženýrů. Kolem vyso-kých úzkých dveří policejního oddělení. Na koho asi mohli střílet v poschodí, kde sídlí vedení? Pochopitelně se nikdo nepřizná, že vy-střelil. Ale třeba se alespoň podaří zjistit, na koho se střílelo. Béla zašel na policii. U stolu dřímal s tváří podepřenou rukou seržant Hi-ggins, náčelník policie a jeden ze tří policistů sloužících na šachtě Bamberga. Před ním na stole stál mikrofon, vpravo vysílačka, vlevo ležel časopis s pestrobarevnou obálkou
"Dobrý den, Higginsi," pozdravil Béla.
Higgins otevřel oči.
"Dobrý den, mister Barabas."
Měl mužný, ale trochu sípavý hlas.
"Co je nového, Higginsi?"
"Dorazila Geja," odpověděl Higgins. "Přivezli poštu. Žena mi pí-še, že se jí moc stýská. Jako kdyby mně se nestýskalo. Pro vás přišly taky čtyři věci. Řekl jsem, aby vám to zanesli. Myslel jsem, že jste u sebe."
"Děkuji, Higginsi. Nevíte, kdo to dneska střílel tady na poscho-dí?"
Higgins se zamyslel:
"Nějak se nepamatuji, že by se dneska střílelo."
"A včera večer? Nebo v noci?"
Higgins řekl neochotně:
"V noci někdo vystřelil na inženýra Meyera."
"To vám řekl sám Meyer?" zeptal se Barabas.
"Já jsem tu nebyl. Měl jsem službu v saloonu."
"Víte, Higginsi," řekl Barabas. "Teď jsem byl u ředitele. Ředitel mě už snad desetkrát ubezpečoval, že zbraň tady máte jenom vy, policisté."
"To je docela možné."
"To by znamenalo, že na Meyera vystřelil někdo z vašich lidí."
"Neřekl bych," odtušil Higgins. "Tom byl se mnou v saloonu a Konrád… Proč by Konrád střílel na inženýra?"
"To znamená, že má zbraň ještě někdo jiný."
"Já jsem tu zbraň neviděl, mister Barabas. Kdybych ji viděl, zaba-vil bych ji. Protože přechovávání zbraní je zakázáno. Ale já jsem ji neviděl."
Bélovi bylo najednou všechno úplně lhostejné.
"Dobrá," řekl sklesle. "Konec konců bdít nad dodržováním záko-nů je vaše věc, ne moje. Mojí povinností je informovat MSKS o tom, jak vy plníte své povinnosti."
Obrátil se a vyšel. Sjel výtahem do prvního poschodí a vydal se přes saloon. Nikdo tam nebyl. Podél stěn blikala žlutá světélka pro-dejních automatů. Nejlepší by bylo napít se, uvažoval Béla. Nalíz-nout se jako prase, svalit se do postele a prochrnět dva dny a dvě noci. Pak vstát a znovu se ožrat. Prošel saloonem a vykročil dlouhou širokou chodbou. Tato chodba se nazývala Broadway a táhla se od saloonu až k toaletám. I tady visely plakáty připomínající, že "zájmy společnosti jsou tvými zájmy", visely tu programy kin na nejbližší dekádu, burzovní věstníky, tabulky s výsledky loterie, visely tu ta-bulky baseballových a košíkářských soutěží pořádaných na Zemi i tabulky rohovnických a volnostylařských soutěží pořádaných tady na Bamberze. Na Broadway vedly dveře z obou kinosálů a dveře z knihovny. Tělocvična a kostel byly o poschodí níž. Po večerech ne-bylo na Broadwayi k hnutí a do očí bily

různobarevné nesmyslné reklamy. Vlastně ty reklamy nebyly tak docela nesmyslné, každý večer připomínaly zdejšímu dělníkovi, co ho čeká na Zemi, až se vrátí pod rodný krov s nabitou prkenicí.
Teď bylo na Broadwayi prázdno a šero. Béla zabočil do jedné z postranních chodeb. Vpravo i vlevo se táhly řady naprosto stejných dveří. Tady se bydlelo. Dveřmi prosakoval pach tabáku a kolínské. V jedné místnosti spatřil Béla člověka ležícího na posteli a vstoupil. Tvář muže byla olepena náplastí. Jediné oko smutně zíralo do nízké-ho stropu.
"Co ti je, Joshuo?" zeptal se Béla a přistoupil k němu.
Mužovo smutné oko se stočilo k Bélovi.
"Ležím," odpověděl Joshua. "Měl bych bejt na šachtě, ale ležím. A každou hodinou takhle přicházím o spoustu peněz. Radši ani nepo-čítám, o kolik přijdu."
"Kdo tě zmlátil?"
"Copak já vím?" odpověděl Joshua. "Včera jsem se nalil tak, že se na nic nepamatuju. Čert mě posedl… Celý měsíc se držím. A najed-nou bác, propiju celodenní vejdělek, ležím a hned tak nevstanu." Znovu se smutně zadíval do stropu.
"Hm," poznamenal Béla.
Tak, co s ním teď svedu, říkal si v duchu. Mám ho přesvědčovat, že pití škodí? To ví sám. Až zase vstane, bude dřít v šachtě čtrnáct hodin denně, aby si vynahradil, co zameškal. A pak se vrátí na Zemi, bude mít progresivní paralýzu a nikdy nebude mít děti, nebo se mu budou rodit zrůdy.
"Víš, že je nebezpečné pracovat v šachtě víc než šest hodin den-ně?" zeptal se ho Béla.
"Jděte někam," řekl Joshua tiše. "Do toho vám nic není. Vy tam neděláte."
Béla si povzdychl a řekl:
"No, tak se brzy uzdrav."
"Děkuju, mister komisař," zavrčel Joshua. "O to se nestarejte. Radši se postarejte, aby zavřeli saloon. A aby našli ty lumpy, co pálí kořalku."
"Dobře," ozval se Béla. "Pokusím se."
Tak vida, říkal si v duchu cestou k sobě. Ale jen zkus zavřít salo-on, a sám pak budeš na schůzích vykřikovat, že se všelijací komunis-ti pletou do věcí, do kterých jim nic není. To je začarovaný, bezvý-chodný kruh. Úplně bezvýchodný.
Vstoupil do svého pokoje a spatřil, že tam sedí inženýr Samuel Livington. Četl staré noviny a jedl obložené chlebíčky. Na stole před ním ležela šachovnice s rozestavěnými figurami. Béla pozdravil a unaveně usedl ke stolu.
"Zahrajem si?" navrhl inženýr.
"Hned, jen se podívám, co mi přišlo."
Béla otevřel balíčky. Ve třech byly knihy, ve čtvrtém dopis od matky a několik pohlednic s obrázky Nové Pešti. Na stole ležela ještě růžová obálka. Béla věděl, co v ní je, ale přesto ji rozlepil. "Mister komisař! Táhni odtud k čertu! Nekal vodu, dokud máš ruce a nohy. Přátelé." Béla povzdychl a odložil dopis.
"Můžete táhnout," řekl.
Inženýr táhl pěšcem.
"Zase nepříjemnosti?" zeptal se.
"Ano."
Mlčky rozehrál Caro-Cannovu obranu. Inženýr získal mírnou po-ziční převahu. Béla si vzal obložený chlebíček a začal zamyšleně žvýkat. Přitom upřeně hleděl na šachovnici.
"Řeknu vám, Bélo," začal inženýr, "až vás prvně uvidím veselého, přiznám se, že jsem prohrál ideologickou válku."
"Však ještě uvidíte," utrousil Béla bez zvláštní naděje.
"Ba ne," řekl inženýr. "Jste odsouzen k záhubě. Jen se podívejte kolem sebe a musíte uznat, že jste odsouzen k záhubě."
"Já?" zeptal se Béla. "Nebo my?"
"Vy všichni s tím vaším komunismem. V našem světě nemůže být člověk idealista."
"To se nám za posledních sto let říkalo dvacetkrát."
"Šach," ohlásil inženýr. "A říkalo se to správně. Leccos se samo-zřejmě podceňovalo, takže se někdy říkaly hlouposti. Bylo směšné říkat, že podlehnete vojenské síle nebo že prohrajete hospodářské soutěžení. Každá silná vláda a každý dost bohatý stát je v naší době vojensky i hospodářsky neporazitelný. Ano, komunismus jako eko-nomická soustava převládl, to je jasné. Kde jsou dneska slavné říše všelijakých Morganů, Rookefellerů, Kruppů nebo těch Micujů a Micubišů? Všechny už splaskly a jsou zapomenuty. Zůstaly jen ža-lostné zbytky, jako naše Space Pearl, solidní podniky na výrobu ele-gantních nafukovacích matrací pro speciální potřebu… a ty jsou na-víc nuceny krýt se hesly o všeobecném blahobytu. Ještě jeden šach. A několik miliónů zatvrzelých majitelů hotelů, agentů s realitami a malomyslných řemeslníků. To všechno je taky odsouzeno k zániku. To všechno se drží na nohou jenom proto, že v obou Amerikách jsou dosud v oběhu peníze. Ale tady jste se doslali do slepé uličky. Exis-tuje síla, kterou ani vy nepřemůžete. Mám na mysli měšťáctví. Setr-vačnost malého člověka. Měšťáky není možné přemoci silou, protože k tomu by bylo nutno je fyzicky zlikvidovat. A myšlenkou se taky nedají přemoci, protože měšťáctví už svou podstatou není schopno jakékoli ideje přijímat."
"Byl jste někdy v nějakém komunistickém státě, Same?"
"Byl a viděl jsem tam měšťáky."
"Máte pravdu, Same. Ještě jsou i u nás. Zatím tam jsou a vy jste si toho všiml. Ale nevšiml jste si, že je jich u nás mnohem méně než u vás a že u nás jsou klidní. U nás nemáme bojovné měšťáky. A vymě-ní se ještě jedna dvě generace a měšťáci nebudou vůbec."
"Tak vám beru střelce," pravil inženýr. "Jen si zkuste!"
Inženýr chvíli uvažoval a pak střelce vzal. "Dvě generace, říkáte? A možná dvě stě tisíc generací. Sundejte si konečně

ty růžové brýle, Bélo! Vždyť ty malé lidi máte tady kolem sebe. Nemluvím o dobro-druzích nebo o usmrkancích, kteří si na dobrodruhy hrají. Vezměte si takové jako Joshua, Smith, Blackwater. Ty, které sám nazýváte uvě-domělými nebo klidnými - podle toho, v jaké jste zrovna náladě. Mají tak málo přání, že jim nemůžete nic nabídnout. A to, po čem touží, dosáhnou i bez komunismu. Stanou se majiteli putyk, pořídí si ženu, děti a budou si klidně žít a užívat. Komunismus, kapitalismus - co je jim do toho? Kapitalismus je dokonce lepší, protože dává takovému životu požehnání. Člověk je svou přirozeností dobyteček. Dejte mu plný žlab, právě tak plný, jako má soused, nechte ho, ať si napráskne nácka, a dejte mu možnost, ať se jednou za den zachechtá na nějakém pitomoučkém filmu. Já vím, co teď řeknete: my mu mů-žeme nabídnout víc. Ale on víc nepotřebuje! On vám řekne: nemí-chejte se do toho, do čeho vám nic není. Je to maličký, lhostejný do-byteček."
"Pomlouváte lidi, Same. Joshua a jeho společníci vám připadají jako dobytek jenom proto, protože vy jste vynaložili hodně úsilí, abyste je takovými udělali. Kdopak jim od kolébky vštěpoval, že nejdůležitější v životě jsou peníze? Kdopak je učil závidět milioná-řům, pánům domácím, majiteli koloniálu ze sousedství? Cpali jste jim do hlavy idiotské filmy a idiotské knížky a říkali jste jim, že nad boha se nikdo nevyšvihne. A vtloukali jste jim do hlavy, že je bůh, že je dům a že je byznys a že jinak na celém světě není vůbec nic. Takhle vy děláte z lidí dobytek. Ale člověk přece není zvíře, Same. Vštěpujte mu od peřinky, že nejdůležitější v životě je přátelství a znalosti, že kromě jeho kolébky existuje taky obrovský svět, který on a jeho přátelé musí ovládnout - a získáte opravdového člověka. Tak vida, teď jsem ztratil věž!"
"Můžete to vzít zpátky," řekl inženýr. "Nebudu se s vámi přít… Možná že úloha výchovy je opravdu tak velká, jak říkáte. Ačkoli i u vás, při vší vaší výchově a při nesnášenlivosti vašeho státu vůči měš-ťáctví, přece jen se nějakým způsobem rodí… jak vy to říkáte, bod-láky. A u nás při naší výchově se přece jen nějak rodí ti, kterým vy říkáte opravdoví lidé. Pochopitelně, měšťáků je u vás mnohem méně než u nás… Šach… Stejně nevím, kam byste chtěl odstranit dvě mi-liardy měšťáků z kapitalistického světa. U nás se nikdo nechystá je převychovávat. Ano, kapitalismus je mrtvola. Ale je to nebezpečná mrtvola. A vy jste navíc otevřeli hranice. A dokud jsou otevřené hra-nice, poteče přes ně měšťáctví všeho druhu. Jak to chcete udělat, abyste se jím nezalkli? A další šach."
"To bych vám neradil," řekl Béla.
"Proč by ne?"
"Ustoupím na g 8 a máte chycenou dámu."
Inženýr chvíli uvažoval.
"Hm, asi ano," řekl po chvilce. "Šachovat se nebude."
"Bylo by pošetilé popírat nebezpečnost měšťáctví," navázal Béla. "Kdosi z vašich vysokých představitelů správně řekl, že ideologie drobného vlastníka je pro komunismus větším nebezpečím než dnes již zapomenutá vodíková puma. Jenže to nebezpečí neadresoval správně. Měšťáctví není nebezpečím pro komunismus, ale pro veške-ré lidstvo. Protože ve vašich úvahách, Same, je jedna chyba. Měšťák, to je přece jenom taky člověk, a ten vždycky chce víc a víc. A proto-že je současně také dobytek, nabývá nutně jeho touha mít víc a víc přímo obludných forem. Například touha po vládnutí. Touha po uctí-vání. Touha po popularitě. Když se sejdou dva takoví, rvou se jako psi. A když se takoví dva smluví, rvou na cucky ty ostatní. A začínají legrační kousky jako fašismus, segregace, genocidium. A především kvůli tomu vedeme boj proti měšťáctví. A vy budete nuceni brzy vypovědět takovou válku prostě jen proto, abyste se neudusili ve vlastním hnoji. Vzpomínáte na předloňský pochod učitelů do Wa-shingtonu?"
"Vzpomínám," řekl Livington. "Jenže podle mého názoru bojovat proti měšťáctví je asi tolik jako řezat vodu nožem."
"Inženýre," řekl Béla posměšně, "tenhle výrok je stejně nepodlo-žený jako Apokalypsa. Vy jste zkrátka pesimista. Jak je to tam? ‚Ukrutníci nad spravedlivé vyvyšovati se budou, moudří mlčeti bu-dou a pošetilí sluchu dojdou; nebo přání lidí nestanou se skutkem.'"
"Inu, i takové doby byly," řekl Livington. "A já jsem skutečně pe-simista. Nevidím důvodů, proč bych měl být optimistou. A proč vy, to taky ne."
"Nejsem pesimista," odpověděl Béla. "Ale doby chudých duchem uplynuly, Same. Uplynuly už dávno, jak konečně stojí v téže Apoka-lypse."
Dveře se otevřely a na prahu se zastavil vysoký muž s kouty nad čelem a bledým, trochu opuchlým obličejem. Béla strnul a upřel na něho pohled. Za okamžik ho poznal. Tak a je konec, pomyslel si smutně i s úlevou. Tak a je konec. Příchozí sklouzl pohledem po in-ženýrovi a vkročil do místnosti. Teď se díval jen na Bélu.
"Jsem generální inspektor MSKS," představil se. "Mé jméno je Jurkovskij."
Béla vstal. Inženýr se rovněž uctivě zvedl. Za Jurkovským vstou-pil do místnosti velký opálený hromotluk v pytlovité modré kombi-néze. Přejel pohledem Bélu a začal si prohlížet inženýra.
"Pardon," omluvil se inženýr a odešel. Dveře se za ním zavřely. Po několika krocích chodbou se inženýr zastavil a zamyšleně hvízdl. Pak vytáhl cigaretu a zapálil si. Tak, pomyslel si. Ideologický boj na Bamberze vstupuje do nové fáze. Je třeba učinit urychlená opatření.
V úvahách prošel celou chodbou, kráčel stále rychleji a do výtahu již téměř vběhl. Vyjel do nejvyššího patra a zamířil do vysílací kabi-ny. Radista, který měl právě službu, se na něho udiveně zadíval.
"Co se stalo, mister Livington?" zeptal se.
Livington si dlaní otřel zpocené čelo.
"Dostal jsem z domova špatné zprávy," řekl stroze. "Kdy je nej-bližší spojení se Zemí?"
"Za půl hodiny," informoval ho radista.
Livington usedl ke stolku, vytrhl z notýsku list papíru a rychle na-psal radiogram.
"Pošlete to pilně, Michaeli," řekl a podal lístek radistovi. "Je to nesmírně důležité."
Radista přelétl očima lístek a překvapeně hvízdl.

"Proč to děláte?" zeptal se. "Copak koncem roku prodává někdo akcie Space Pearl?"
"Naléhavě potřebuji peníze v hotovosti," řekl inženýr a odešel.
Radista si položil lístek před sebe a zamyslel se.

Jurkovskij si sedl a odstrčil loktem šachovnici. Žilin usedl opodál.
"Udělal jste si ostudu, soudruhu Barabasi," řekl Jurkovskij tiše.
"Ano," přisvědčil Béla a polkl naprázdno.
"Odkud na Bambergu přichází líh, to už jste zjistil?"
"Ne. Nejspíš se pálí přímo tady."
"Za poslední rok odeslala vaše akciová společnost na Bambergu čtyři zásilky lisované celulózy. K jakým pracím je tady třeba tolik celulózy?"
"Nevím," řekl Béla. "Nevím o takových pracích."
"Já taky ne. Z celulózy se pálí líh, soudruhu Barabasi. To ví i malé dítě."
Béla mlčel.
"Kdo na Bamberze má zbraň?" zeptal se Jurkovskij.
"Nevím," řekl Béla. "Nepodařilo se mi to zjistit."
"Ale zbraně tu přece jsou?"
"Ano."
"Kdo schvaluje práce přesčas?"
"Nikdo je nezakazuje."
"Mluvil jste o tom s ředitelem?"
Béla sepjal ruce.
"Na toho lumpa jsem se obracel nejmíň dvacetkrát. Nechce o ni-čem ani slyšet. Nic nevidí, neslyší, nic nechápe. Velice lituje, že mám informace ze špatného pramene. Víte co, Vladimíre Sergejevi-či? Buď mě odtud přeložte někam do horoucích pekel, nebo mi dejte plnou moc postřílet ty ničemy. Já jsem úplně bezmocný. Už jsem dělal všecko. Vysvětloval jsem, prosil, vyhrožoval. Ale to je dub. Pro všechny pracující tady je komisař MSKS rudým strašákem. Nikdo se mnou ani mluvit nechce. "I don't know nothing and it's not any damn business of yours.* " Chtěli se vykašlat na mezinárodní pracovní zákonodárství. Já už takhle nemůžu. Viděl jste plakáty na stěnách?"
Jurkovskij se na něho zamyšleně díval a otáčel v prstech bílou dámu.
"Tady se nemám o koho opřít," pokračoval Béla. "Jsou tady buď banditi, nebo tichá lůza, která sní jen o tom, jak si namastí kapsy, a kašle na to, jestli potom zdechne nebo ne. Vždyť pořádní lidé sem od nich nejdou. Jenom vyvrženci a smolaři. Lumpenproletariát. Večer co večer se mi z toho klepají ruce. Nemůžu spát. Předevčírem mě zavolali, abych šel podepsat protokol o nešťastné náhodě. Odmítl jsem. Bylo úplně jasné, že tomu člověku rozpárali skafandr autogé-nem. No a ten lump, tajemník odborů, povídá, že si na mne bude stěžovat. Před měsícem se tady na Bamberze najednou objeví tři hol-ky a druhý den ráno zase zmizí. Jdu s tím na ředitele a ten pacholek se mi chechtá do očí: ‚Máte halucinace, pane komisaři, už byste se měl vrátit k manželce, zjevujou se vám děvky.' A nakonec už třikrát po mně střílel. Ano, ano, já vím, ani jeden z těch troubů si nedal práci, aby se do mne strefil. Ale to mě neuklidňuje. A teď si před-stavte, že mě sem posadili proto, abych chránil životy a zdraví těch otrhanců! Aby je všecky hrom vzal…"
Béla se odmlčel a zmáčkl si prsty, až mu klouby zapraštěly.
"No-no, jen klid, Bélo," řekl Jurkovskij přísně.
"Dovolte, abych odešel," požádal Béla. "Tenhle soudruh," ukázal na Žilina, "to je bezpochyby nový komisař…"
"To není nový komisař," řekl Jurkovskij. "Seznamte se. Palubní inženýr Tachmasibu Žilin."
Žilin se mírně uklonil.
"Jakého Tachmasibu?" zeptal se Béla.
"To je moje loď," vysvětlil Jurkovskij. "Tak my to teď uděláme takhle. Půjdeme za ředitelem a já mu řeknu několik slov. A pak si promluvíme s dělníky." Vstal. "To nic, Bélo, nerozčilujte se. Nejste první. Mně ta Bamberga taky leží v žaludku."
Béla řekl s obavami:
"Jenomže musíme s sebou vzít několik našich. Třeba dojde ke rvačce. Ředitel si tady pěstuje celou bandu gangsterů."
"Jakých našich?" zeptal se Jurkovskij. "Říkal jste přece, že se tady nemáte o koho opřít."
"Tak vy jste přijel sám?" vyhrkl Béla užasle.
Jurkovskij pokrčil rameny.
"No ovšem," přisvědčil. "Nejsem žádný ředitel."
"Tak dobře," vzdychl Béla.
Otevřel sejf a vytáhl pistoli. Obličej měl bledý a odhodlaný. První kulku dostane ten padouch, pomyslel si s palčivou radostí. Ať do mne střelí kdo chce, ale první kulku dostane mister Richardson. Do tý svý tlamatý, hladký, sviňácký držky.
Jurkovskij na něho vrhl pozorný pohled. "Poslyšte, Bélo," řekl prozíravě, "na vašem místě bych tady tu pistoli nechal. Nebo ji dejte soudruhu Žilinovi. Bojím se, že se neovládnete."
"A myslíte, že on se ovládne?"
"Ovládnu, ovládnu," ujistil ho Žilin s úsměvem.
Béla mu lítostivě předal pistoli.
Jurkovskij otevřel dveře a zarazil se. Před ním se vztyčila postava mladého seržanta Higginse v čisté vycházkové uniformě a modré přílbě. Higgins snaživě zasalutoval.

"Náčelník policie šachty Bamberga seržant Higgins, pane. Hlásím se vám k dispozici."
"Těší mě, seržante Higginsi, pojďte za námi," řekl Jurkovskij.
Prošli krátkou chodbou a dostali se na Broadway. Nebylo ještě ani šest hodin, ale Broadway byla již zalita jasným světlem a zaplněna dělníky. Celá Broadway duněla vzrušenými hlasy. Jurkovskij kráčel pomalu, vlídně se usmíval a pozorně si prohlížel obličeje dělníků. Zřetelně je rozeznával v pravidelném světle neonů - ztrhané obliče-je s chorobnou zemitou kůží, s váčky pod očima, apatické a lhostej-né, rozhněvané, zvědavé, zlostné a nenávistné. Dělníci se rozestupo-vali, uvolňovali mu cestu, a za Higginsem se dav znovu sléval a ply-nul za nimi. Seržant Higgins pokřikoval:
"Uvolněte cestu generálnímu inspektorovi! Netlačte se, chlapci! Uvolněte cestu generálnímu inspektorovi!"
Tak došli k výtahu a vyjeli do poschodí, kde bylo vedení. Tady byl dav ještě hustší. A tady už cestu neuvolňovali. Mezi unavenými tvářemi dělníků se začaly vynořovat jakési opovážlivé, rozveselené tlamy. Teď už šel seržant Higgins vpředu a rozháněl dav modrým obuškem.
"Z cesty," říkal tiše, "uvolněte… Z cesty…"
Proužek krku mezi přílbou a límcem mu zbrunátněl krví a zablyš-těl se potem. Průvod uzavíral Žilin. Opovážlivé tlamy se protlačovaly do první řady davu a pokřikovaly na sebe:
"Hej, kluci, kterej je ten inspektor?"
"V tom se nevyznáš, všichni jsou rudý jako rajskej protlak."
"Ty jsou rudý skrznaskrz - vevnitř i navrch…"
"Nepovídej! Já si to zjistím."
"Zjisti. Já ti v tom nebráním…"
"Hej, seržante! Higginsi! To ses dostal do pěkný společnosti!"
Žilinovi někdo nastavil nohu. Neohlédl se, ale začal si hledět pod nohy. Když spatřil další nastavenou nohu v měkké semišové polo-botce, dal si záležet a celou vahou na ni šlápl. Ozvalo se zavytí. Žilin se ohlédl na zkřivený, zbělelý obličej s knírky a řekl:
"Promiňte, prosím, já jsem takový nemotora!"
Měl na nohou poctivá, pořádně těžká bagančata s vroubkovanými magnetickými podkůvkami.
Hluk okolo vzrůstal. Teď už křičeli všichni.
"Kdo je sem zval?"
"Hej, vy! Nestrkejte nos, do čeho nemáte!"
"Nechte nás dělat, jak my chceme! My se do vašich věcí taky ne-mícháme!"
"Jeďte si k vám domů a tam poroučejte!"
Seržant Higgins mokrý jako myš se konečně protlačil ke dveřím s prasklou tabulkou a otevřel ji před Jurkovským.
"Tady, pane," řekl udýchaně.
Jurkovskij a Béla vstoupili dovnitř. Žilin přestoupil práh a ohlédl se. Spatřil spoustu opovážlivých tlam a teprve za nimi v tabákovém kouři zamračené, roztrpčené obličeje dělníků. Higgins rovněž přestoupil práh a zavřel dveře.
Pracovna ředitele dolů mistera Richardsona byla rozlehlá. U stěn stála široká měkká křesla a skleněné vitríny se vzorky hornin a s na-podobeninami největších "kosmických perel", které se na Bamberze našly. Od stolu se zvedl příjemný pán slušného zevnějšku v černém obleku.
"Ó, mister Jurkovskij," zaráčkoval a rozběhl se kolem stolu s na-taženou rukou k Jurkovskému. "Jsem nesmírně rád…"
"Nedělejte si násilí," řekl Jurkovskij a obešel stůl druhou stranou. "Já vám ruku stejně nepodám."
Ředitel se zarazil, na tváři příjemný úsměv. Jurkovskij si sedl ke stolu a obrátil se na Bélu. "Tohle je ředitel?"
"Ano!" prohlásil Béla s požitkem. "To je ředitel dolů mister Ri-chardson."
Ředitel pokýval hlavou.
"Ach mister Barabas," řekl dotčeně, "mohu snad vám vděčit za to, že se mister inspektor chová ke mně tak nepřívětivě?"
"Kdo vydal dekret k řízení šachty?" zeptal se Jurkovskij.
"Jak je to v západním světě zvykem, mister Jurkovskij, rada ředi-telů akciové společnosti."
"Předložte ho!"
"Prosím," řekl ředitel naprosto uctivě. Pomalu přešel místnost, otevřel sejf vestavěný do zdi, vytáhl velké desky v hnědé kůži a z nich pevný list papíru se zlatou ořízkou. "Prosím," opakoval a polo-žil papír před Jurkovského.
"Zamkněte sejf," nařídil Jurkovskij, "a předejte klíče seržantovi."
Seržant Higgins s kamennou tváří převzal klíče. Jurkovskij si pro-hlédl dekret, složil jej čtvermo a vstrčil do kapsy. Mister Richardson se i nadále příjemně usmíval. Žilinovi blesklo hlavou, že ještě nikdy v životě neviděl člověka tak půvabného zevnějšku. Jurkovskij se opřel lokty o stůl a zamyšleně se podíval na Richardsona. Ten zaráč-koval:
"Rád bych se dověděl, mister Jurkovskij, co znamená všechno to neobvyklé jednání."
"Jste obviněn z celé řady zločinů proti mezinárodnímu pracovní-mu právu," řekl Jurkovskij na půl úst. Mister Richardson se neoby-čejně podivil a rozhodil rukama. "Jste obviněn z porušování právních norem platných v kosmickém prostoru." Údiv mistera Richardsona neznal mezí. "Jste obviněn ze zabití - zatím neúmyslného - šest-nácti dělníků a tří žen."
"Já?" vykřikl mister Richardson uraženě. "Já jsem obviněn ze za-bití?"
"Mimo jiné ze zabití," opravil ho Jurkovskij. "Zprošťuji vás vaší funkce, co nejdříve budete zatčen a dopraven na Zem, kde se budete zodpovídat před mezinárodním tribunálem. A teď už vás nezdržuji."
"Ustupuji hrubé síle," řekl mister Richardson pateticky.
"To děláte dobře," pochválil ho Jurkovskij. "Přijďte sem za hodi-nu a předáte agendu svému nástupci."
Richardson se prudce otočil, přiskočil ke dveřím a otevřel je.

"Přátelé!" vykřikl. "Tihle lidé mě zatkli! Nelíbí se jim vaše vyso-ké výdělky. Chtějí, abychom pracovali jenom šest hodin a zůstali žebráky!"
Jurkovskij se na něho se zájmem díval. Higgins couval ke stolu, rozepínaje pouzdro pistole. Richardson byl smeten stranou. Dveřmi vrazili dovnitř mladí křiklouni, byli však ihned zatlačeni a pracovnu rychle zaplnili dělníci. Před stolem vyrostla souvislá stěna šedých kombinéz a zlostných, zachmuřených obličejů. Jurkovskij se ohlédl a spatřil, že vpravo od něho stojí Žilin s rukama v kapsách a sehnutý Béla svírá v rukou opěradlo židle a nespouští oči z mistera Richard-sona. V obličeji měl vepsánu větší zuřivost než nejrozlícenější dělní-ci. Ředitel to schytá, blesklo Jurkovskému hlavou. Seržant Higgins s pistolí v ruce tlačil obuškem do prsou jednoho z dělníků a mumlal:
"Žádné protizákonné činy, chlapci, jen klid, chlapci, jen klid."
Davem se protlačil Joshua olepený náplastmi.
"Nechceme se s nikým hádat, mister inspektor," zachrčel zlostně na Jurkovského. "Ale nepřipustíme, abyste tady vyváděl ty svý kous-ky."
"Jaké kousky?" zeptal se Jurkovskij.
"My jsme sem přiletěli, abysme si vydělali…"
"A my jsme sem přiletěli, abychom vás nenechali zaživa shnít."
„A já vám povídám, že do toho vám nic není!" zařval Joshua. Ob-rátil se k davu a zeptal se: "Je to tak, chlapci?"
"Huo-o-o!" zařval dav a v tom okamžiku kdosi vystřelil.
Za zády Jurkovského zařinčela roztříštěná vitrína. Béla vyhekl, s námahou zvedl židli a vší silou jí praštil do hlavy mistera Richardso-na, který stál v první řadě s očima obrácenýma vzhůru a prosebně sepjatýma rukama. Žilin vytáhl ruce z kapes a připravil se skočit, na koho bude třeba.
Joshua polekaně ucouvl. Jurkovskij vstal a rozhněvaně řekl: "Kte-rý blbec tam střílí? Málem se strefil do mne. Seržante, co stojíte jako dřevo? Odeberte tomu trouboví zbraň!"
Higgins se poslušně vnořil mezi dělníky. Žilin znovu vstrčil ruce do kapes a sedl si na roh stolu. Podíval se na Bélu a rozesmál se. Bélův obličej totiž zářil nadšením. S požitkem sledoval Richardsona. Toho sbírali se země dva mladíci, zuřivě a rozpačitě pohlížející na Bélu, na Jurkovského i na dělníky. Richardson měl zavřené oči, na vysokém hladkém čele mu rostla tmavá podlitina.
"Mimochodem," řekl Jurkovskij, "odevzdejte vůbec všecky zbra-ně, které tu máte. Co jsem řekl, darmožrouti! Od této chvíle každý, u koho bude nalezena zbraň, bude na místě zastřelen. Pověřuji komisa-ře Barabase příslušnou plnou mocí."
Žilin pomalu obešel stůl, vyndal pistoli a podal ji Barabasovi. Ten se upřeně zadíval na nejbližšího gangstera a pomalu natáhl kohoutek. V nastalém tichu kohoutek zvučně cvakl. Kolem gangstera bylo na-jednou volno. Gangster zhledl, vytáhl ze zadní kapsy pistoli a hodil ji na podlahu. Béla ji odkopl do kouta a obrátil se na mladíčka, který podpíral Richardsona.
"Ty!"
Mladíček pustil Richardsona a s křečovitým úsměvem zavrtěl hla-vou.
"Nemám."
"Tak dobře," řekl Jurkovskij. "Seržante, pomozte těmhle indivi-duím s odzbrojením. My se vrátíme k našemu rozhovoru. Byli jsme přerušeni," řekl a obrátil se k Joshuovi. "Myslím, že jste říkal, abych se nemíchal do vašich věcí, bylo to tak?"
"Ano," řekl Joshua. "Jsme svobodný lidi a šli jsme sem dobrovol-ně, abysme si vydělali. A nemáte právo nám v tom překážet. My vám v ničem nepřekážíme, tak vy nám taky nepřekážejte."
"Otázku, kdo komu v čem překáží, necháme zatím stranou," po-znamenal Jurkovskij. "Chtěl bych vám teď něco povědět." Vytáhl z kapsy a hodil na stůl několik oslepivě jiskřících různobarevných ka-mínků. "Tohle jsou takzvané kosmické perly. Vy je moc dobře znáte. Jsou to obyčejné drahokamy a polodrahokamy, které tady na Bam-berze v průběhu hrozně dlouhé doby podléhaly vlivům kosmického záření a nízkých teplot. Nemají vůbec žádné zvláštní vlastnosti, snad kromě svého nádherného lesku. Ovšem bohaté paničky za ně platí šílené peníze a z téhle do nebe volající hlouposti vyrostla celá vaše akciová společnost. Využívá poptávky po těchto kamenech a získává obrovské peníze."
"A my taky," ozvalo se z davu.
"Ano, vy taky," přisvědčil Jurkovskij. "Ale jde o tohle. Za osm let existence společnosti pracovalo na Bamberze na tříleté smlouvy asi dva tisíce lidí. A víte vy, kolik z těch, co se vrátili, dneska žije? Ne-celých pět set. Průměrná délka života dělníka po návratu není vyšší než dva roky. Vy se tady tři roky dřete jako mezci jenom proto, abys-te pak na Zemi dva roky zaživa hnili. A dochází k tomu především proto, že se na Bamberze nikdy nedodržuje výnos mezinárodní ko-mise, který zakazuje pracovat ve vašich šachtách víc než šest hodin denně. Na Zemi se pak jenom léčíte, trpíte tím, že nemáte děti nebo že se vám rodí zrůdy. Tenhle zločin páše vaše akciová společnost, ale o té teď nemluvíme."
"Počkejte," řekl Joshua a zvedl ruku. "Nechte mluvit taky mě. Tohle všechno už jsme slyšeli. O tom nám už toho nažvanil dost mis-ter komisař. Nevím jak kdo, ale já se nestarám o ty, co umřeli, já jsem zdravej a umírat nemám v úmyslu."
"Správně," zahučelo to davem. "Ať umírají chcípáci."
"Děti nebo neděti, to je mi taky fuk. A jestli léčit, tak se zase budu léčit já, a ne vy. Naštěstí už jsem dost dlouho plnoletej a odpovídám za svý činy. Nechci poslouchat žádný řeči. Že jste dal gangsterům odebrat zbraně, to vám plně schvaluju. Najděte ještě ty, co pálí ko-řalku, a zavřete saloon. Je to tak?" obrátil se k dělníkům. V davu se ozvaly neurčité hlasy. "Co mumláte? Říkám to správně. Kdo to kdy slyšel - za štamprli dva dolary? Všelijaký úplatkáře si vemte na paškál - a to vám taky schválím. Ale do mý práce se nepleťte. Já jsem sem přiletěl, abych si vydělal, a taky si vydělám. Rozhod jsem se, že si otevřu vlastní podnik - a taky si ho otevřu. Ale na ty vaše řeči kašlu. Za slova si barák

nekoupím…"
"Správně, Joe!" ozvalo se z davu.
"Tak vidíte, a není to správně," navázal Jurkovskij. Najednou se mu navalila krev do hlavy a zařval: "Copak vy si myslíte, že vás ne-cháme takhle zdechnout? Ba ne, milánkové, už není devatenáctý sto-letí! Vaše věc, vaše věc," spustil už zase obvyklým hlasem. "Vás blbounů je tady, ať řeknu hodně - čtyři stovky. A nás jsou čtyři miliardy. A my nechceme, abyste umírali. A vy neumřete. Dobře, nebudu s vámi mluvit o vaší duchovní chudobě. Jak tak koukám, stejně byste to nepochopili. To mohou pochopit jenom vaše děti, jestli nějaké budete mít. Budu s vámi mluvit jazykem, kterému ro-zumíte. Jazykem zákona. Lidstvo přijalo zákon, který zakazuje, aby člověk sám sebe přiváděl do hrobu. Zákon, rozumíte? Zákon! Z toho zákona se bude zodpovídat vaše akciová společnost a vy si zapama-tujte tohle. Lidstvo vaše šachty nepotřebuje. Šachty na Bamberze mohou být zavřeny v kterémkoli okamžiku. A všem se jenom uleví. A pamatujte si: jestliže komisař MSKS podá hlášení třeba jen o jedné další lumpárně, to je jedno jaké - práce přesčas, úplatky, líh, střílení - budou doly zavřeny a Bamberga se změní v oblak kosmického prachu. To je zákon a já vám ho říkám ve jménu lidstva."
Jurkovskij si sedl.
"Spláčeme nad vejdělkem," řekl kdosi nahlas.
V davu zahučeli. Kdosi vykřikl:
"Tak doly zavřete a nás vyhodíte na ulici?"
Jurkovskij zase vstal.
"Nemluvte nesmysly," řekl. "Jakou pitomou představu o životě to máte? Tolik práce na Zemi i v kosmu! Opravdové, skutečně nutné a všem potřebné práce, chápete? Ne hrstce lhostejných paniček, ale všem! Mimochodem, mám pro vás nabídku od MSKS - kdo chce, může se během měsíce vyrovnat se společností a přejít na stavební a technické práce na jiných asteroidách a na měsících velkých planet. A kdybyste tady všichni společně odhlasovali, že se zavřou tyhle smradlavé doly, udělal bych to hned dneska. A práce budete mít všu-de až nad hlavu."
"A kolik se tam platí?" zvolal kdosi.
"Pochopitelně pětkrát míň," odpověděl Jurkovskij. "Zato budete mít práci na celý život a dobré kamarády, skutečné lidi, kteří i z vás udělají skutečné lidi. A zůstanete zdraví a budete účastníky největší-ho podniku na světě."
"Co z toho budu mít - dělat v cizím podniku?" řekl Joshua.
"Ba ne, to se nám nelíbí," ozvaly se hlasy v davu.
"To je nějakej byznys?"
"Každej tě bude poučovat, co se smí a co se nesmí…"
"A celej život se budeš plahočit jako dělňas…"
"Vy byznysmeni!" procedil Jurkovskij s neskonalým pohrdáním. "No, je načase skončit. Nezapomeňte, že tohoto pána," ukázal na mistera Richardsona, "že tohoto pána jsem zatkl, přijde před soud. Teď si sami zvolte dočasného ředitele a sdělte mi, kdo to je. Budu u komisaře Barabase."
Joshua řekl Jurkovskému zamračeně:
"To je nesprávnej zákon, mister inspektor. Copak je možný nene-chat dělníka, aby si vydělal? A vy komunisti se ještě holedbáte, že chráníte zájmy dělníků."
"Příteli," řekl Jurkovskij vlídně, "komunisti hájí zájmy docela ji-ných dělníků. Dělníků, a ne kramářů."
V Barabasově pokoji se Jurkovskij najednou plácl do čela.
"Jsem já to moula, já jsem u ředitele na stole zapomněl ty kame-ny."
Béla se zasmál.
"No, teď už je v životě neuvidíte. Někdo si namastí kapsu."
"Ale, čert to vzal," řekl Jurkovskij. "Teda nervy, Bélo… e-e … máte opravdu za starou belu."
Žilin se zachechtal.
"Jak ho vzal tou židlí!"
"A že jsem měl pravdu, je to odporná tlama, viďte?" zeptal se Béla.
"Ne, pročpak," namítl Žilin. "Velice vzdělaný a přívětivý pán."
Jurkovskij poznamenal štítivě:
"Zdvořilý drzoun. A jaké tu máte místnosti, soudruzi, co? Honem jste si postavili palác, a tamhle na Eunomii se bydlí ve výtahu! Ba ne, na to se podívám, tohle tak nenechám."
"Chcete se naobědvat?" zeptal se Béla.
"Ne, obědvat půjdeme na Tachmasib. Za chvilku tyhle nechutné tahanice skončí…"
"Bože můj," řekl Béla snivě. "Posedět u stolu s normálními pocti-vými lidmi, neslyšet ani o dolarech, ani o akciích, ani o tom, že všichni lidi jsou dobytek… Vladimíre Sergejeviči," dodal prosebně, "mohl byste mi sem aspoň někoho poslat?"
"Vydržte to ještě chvilku, Bélo," řekl Jurkovskij. "Tohle hokynář-ství přijde co nevidět zavřít."
"Počkejte, když mluvíte o akciích," vmísil se Žilin, "teď asi bude u vysílačky blázinec…"
"To jistě," přikývl Béla. "Prodávají a kupují místo ve frontě k ra-distovi. Oči navrch hlavy, pěnu u huby … Och, kdy já se odtud do-stanu!"
"Tak dost, dost," zarazil ho Jurkovskij. "Ukažte, podívám se do všech protokolů." Béla přistoupil k sejfu.
"Mimochodem, Bélo, může se tady z někoho stát aspoň trochu ucházející ředitel?"
Béla se přehraboval v sejfu.
"Proč by ne," odpověděl, "může. Inženýři tady jsou docela dobří. Kramáři."
Ozvalo se zaklepání. Vstoupil zamračený, náplastmi olepený Joshua.
"Pojďte, mister inspektor," řekl ponuře. Jurkovskij s hekáním po-vstal.

"Už jdu."
Joshua k němu natáhl otevřenou dlaň.
"Zapomněl jste tam kameny," řekl bručavě. "Sebral jsem je. Oni jsou tady všelijaký lidi."
10. Tachmasib. Gigantická fluktuace
Byla právě doba obvyklého dopoledního studia. Jura zoufale seděl nad Úvodem do teorie kovů. Rozcuchaný, nevyspalý Jurkovskij lou-davě listoval v obvyklém hlášení. Čas od času slastně zíval a způ-sobně si přikrýval dlaní ústa. Bykov seděl ve svém křesle a dočítal poslední časopisy. Byli čtyřiadvacátý den na cestě, někde mezi oběž-nou dráhou Jupitera a Saturna.
"Změny krystalové mřížky kademnatého typu vlivem tepla v ob-lasti nízkých teplot jsou určovány, jak jsme viděli, vztahem…," četl Jura. A pomyslel si: To jsem zvědav, co se stane, až Alexeji Petroviči dojdou poslední časopisy. Vzpomněl si na Caldwellovu povídku o chlapci, který za parného poledne ostrouhával proutek, a jak všichni čekali, co bude, až proutek dojde ke konci. Vyprskl a v téže chvíli se Jurkovskij prudce obrátil na Býkova.
"Kdybys věděl, jak mi to všecko leze krkem, Alexeji," řekl. "Jak rád bych si protáhl tělo…"
"Půjč si od Žilina činky," poradil mu Bykov.
"Ty moc dobře víš, o čem mluvím," řekl Jurkovskij.
"Domýšlím se," zavrčel Bykov. "Už dávno se domýšlím."
"A co si o tom… e-e… myslíš?"
"Neúnavný dědek," řekl Bykov a zavřel časopis. "Už ti není pěta-dvacet. Proč pořád strkáš hlavu do smyčky?"
Jura začal dychtivě naslouchat.
"Jak to… e-e… do smyčky?" podivil se Jurkovskij. "Bude to ma-lá, absolutně bezpečná výprava…"
"A není už toho dost?" řekl Bykov. "Nejdřív absolutně bezpečná výprava do jeskyně k pijavicím, pak bezpečná výprava na planetu zkázy - mimochodem, co dělají játra? - a nakonec naprosto fanfa-rónský přepad Bambergy."
"Dovol, ale to byla moje povinnost."
"Tvou povinností bylo zavolat ředitele na Tachmasib, tady by-chom mu byli společně vyprali žaludek, pohrozili mu, že spálíme šachtu reaktorem, požádali bychom dělníky, aby nám vydali gangste-ry a výrobce lihu - a všecko by se bylo obešlo bez pitomého stříle-ní. Co to máš za zvyk vybrat si ze všech variant tu nejnebezpečněj-ší?"
"Co to znamená - nebezpečný?" chytil se Jurkovskij. "Nebezpe-čí je pojem relativní. Tobě to připadá nebezpečné, mně vůbec ne."
"Tak dobře," řekl Bykov. "Pátrání v Saturnově prstenci mi připa-dá nebezpečné. A proto ti je nedovolím uskutečnit."
"Nu dobrá, dobrá," ustupoval Jurkovskij. "O tom si promluvíme ještě někdy jindy." Podrážděně otočil několik dalších listů hlášení a znovu se obrátil na Býkova. "Někdy mě prostě překvapuješ, Alexeji. Kdybych našel člověka, který by tě nazval zbabělcem, rozmazal bych toho drzouna po stěnách. Ale někdy se tak na tebe dívám a…" Jur-kovskij potřásl hlavou a obrátil ještě několik stránek.
"Existuje odvaha idiotská," prohlásil Bykov poučně, "a existuje odvaha rozumná!"
"Rozumná odvaha - to je paradox! Klid horské bystřiny, chlad letního slunce, jak říká Kipling. Šílenství chrabrých opěvuji písní!"
"Tak jsme popěli a dost," řekl Bykov. "V dnešní době se musí pracovat, a ne si zpívat. Ty tomu říkáš paradox, ale já myslím, že je rozumná odvaha jediný druh odvahy, který je dneska přijatelný. Bez všelijakých těch… nebožtíků. Kdo potřebuje Jurkovského nebožtí-ka?"
"Příšerný utilitarismus!" vykřikl Jurkovskij. "Nemám v úmyslu tvrdit, že jedině já mám pravdu. Ale nezapomínej, že existují lidé různého temperamentu. Tak například ve mně vzbuzují nebezpečné situace prostě potěšení. Mne nudí žít jen tak! A bohudík, nejsem je-diný takový…"
"Víš co, Voloďo?" řekl Bykov. "Příště si vem za kapitána Bagra-ta, bude-li do té doby ještě živ, a lítejte si spolu třeba na Slunce. Ale abych ti povoloval tvé zábavy, to ne."
Oba se hněvivě odmlčeli. Jura znovu začal číst: "Změny krystalo-vé mřížky kademnatého typu vlivem tepla…" Je možné, aby měl Bykov pravdu? pomyslel si. To je ale nuda, má-li pravdu. Správně se říká, že to nejrozumnější je nejnudnější…
Z velitelské kabiny vyšel Žilin s lístkem v ruce. Přistoupil k By-kovovi a řekl tiše:
"Tadyhle, Alexeji Petroviči, to posílá Michail Antonovič…"
"Co to je?" zeptal se Bykov.
"Program pro kybernetického navigátora na cestu od Japetu."
"Dobře, nech to tady, já se podívám," řekl Bykov.
Tak už je tu program cesty od Japetu, pomyslel si Jura. Oni ještě někam poletí, ale já už s nimi nebudu. Zarmouceně se podíval na Žilina. Měl na sobě tutéž kostkovanou košili s vyhrnutými rukávy.
Jurkovskij znenadání řekl:
"Pochop jednu věc, Alexeji. Já už jsem starý. Za rok, za dva zů-stanu už nadobro na Zemi jako Dauge, jako Míša… A možná, že tahle cesta je moje poslední příležitost. Proč mě nechceš pustit?"
Žilin přešel po špičkách kajutu a usedl na pohovku.
"Nechci tě pustit nejen proto, že je to nebezpečné," odpověděl Bykov pomalu, "jako spíš proto, že je to nesmyslně nebezpečné. Řekni mi, Vladimíre, co je to za šílený nápad - umělý původ Satur-nových prstenců? To je projev senility, dej si říct…"
"Tobě vždycky chyběla fantazie, Alexeji," řekl Jurkovskij suše. "Kosmogonie Saturnových prstenců není jasná a já se domnívám, že moje hypotéza má stejné právo na existenci jako kterákoli jiná, abych tak řekl - racionálnější. A to už nemluvím o tom, že každá hypotéza má ještě něco víc než svou vědeckou stránku. Hypotéza musí mít i morální význam,

musí probouzet fantazii a nutit lidi přemýšlet…"
"Co sem pleteš fantazii?" řekl Bykov. "Tady platí jasný výpočet. Pravděpodobnost, že by cizinci z kosmu dospěli právě do sluneční soustavy, je velmi malá. Pravděpodobnost toho, že jim vleze do hla-vy tříštit měsíce a vytvářet z nich prstenec, je podle mého názoru ještě menší…"
"Co my víme o pravděpodobnostech?" pronesl Jurkovskij vý-znamně.
"Tak dobře, dejme tomu, že máš pravdu," pokračoval Bykov. "Dejme tomu, že opravdu v pradávných dobách přišli do sluneční soustavy cizinci z kosmu a z neznámých důvodů vytvořili kolem Saturna umělý prstenec. Nechali po sobě památku, abych tak řekl. Ale ty si myslíš, že najdeš potvrzení své hypotézy hned při tomhle prvním a jediném pátrání v prstenci?"
"Co my víme o pravděpodobnostech?" opakoval Jurkovskij.
"Já vím jedno," rozzlobil se Bykov, "že nemáš nejmenší naději a celý tenhle nápad je šílený."
Znovu umlkli a Jurkovskij vzal do ruky hlášení. Měl velice smut-ný a starý obličej. Jurovi ho bylo hrozně líto, ale nevěděl, jak mu pomoci. Podíval se na Žilina. Ten soustředěně uvažoval. Jura se po-díval na Býkova. Bykov se tvářil, jako by četl časopis. Ale bylo vi-dět, že je mu Jurkovského také velmi líto.
Žilin se najednou ozval:
"Alexeji Petroviči, proč myslíte, že je-li málo naděje, je zbytečné také doufat?"
Bykov sklonil časopis.
"Ty máš jiný názor?"
"Svět je veliký," řekl Žilin. "Mně se moc líbilo, jak Vladimír Ser-gejevič řekl: Co my víme o pravděpodobnostech!"
"A co tedy o pravděpodobnostech nevíme?"páčil Bykov.
Jurkovskij nastražil uši, ale zůstal sedět zahloubán do hlášení.
"Vzpomněl jsem si na jednoho člověka," řekl Žilin. "Měl velmi zajímavý osud…" Žilin se v rozpacích zarazil. "Neruším vás, Vladi-míre Sergejeviči?"
"Povídej," vybídl ho Jurkovskij a odhodlaně sklapl hlášení.
"Ale ono to chvíli trvá," upozorňoval Žilin.
"Tím líp," řekl Jurkovskij. "Povídej."
A Žilin začal vyprávět.

Vyprávění o gigantické fluktuaci

Byl jsem tehdy ještě malý kluk, mnoho věcí jsem tenkrát nepo-chopil, hodně už jsem zapomněl, možná že zrovna to nejzajímavější. Byla noc, takže jsem tomu člověku ani do tváře neviděl. Hlas měl docela obyčejný, trochu smutný a sípavý, čas od času pokašlával, jako by byl v rozpacích. Zkrátka, kdybychom se ještě jednou potkali na ulici nebo třeba někde na návštěvě, nejspíš bych ho ani nepoznal.
Setkali jsme se na pláži. Právě jsem vylezl z vody a seděl jsem na kameni. Pak jsem slyšel, jak se za mnou sypou oblázky - to on se-stupoval se svahu. Zavoněl tabákový kouř, a on se zastavil vedle mne. Jak už jsem řekl, bylo to v noci. Nebe bylo zahaleno oblaky a na moři začínala bouře. Po pláži dul silný teplý vítr. Neznámý kouřil. Vítr mu vytrhoval z cigarety dlouhé oranžové jiskry, které se vznáše-ly a ztrácely nad opuštěnou pláží. Bylo to krásné a já si na to dobře pamatuji.
Bylo mi teprve šestnáct a vůbec jsem nepředpokládal, že by se se mnou dal do řeči. Ale začal mluvit - a velmi podivně.
"Svět je plný podivuhodných věcí," pronesl. Usoudil jsem, že jen tak nahlas uvažuje, a proto jsem mlčel. Otočil jsem se a podíval se na něho, ale nic jsem neviděl. Bylo příliš tma. A on opakoval:
"Svět je plný podivuhodných věcí." Pak popotáhl z cigarety a za-sypal mě deštěm jisker.
Já na to zase nic - byl jsem tehdy hodně stydlivý. Dokouřil ciga-retu, zapálil si novou a usedl na kameny vedle mne.
Čas od času něco zamumlal, ale šum vody mu utrhoval slova od úst, takže jsem slyšel jen nesrozumitelné mumlání.
Konečně prohlásil nahlas:
"Ne, to už je příliš. Musím to někomu povědět." A obrátil se pří-mo na mne, poprvé od chvíle, kdy se objevil:
"Buďte tak hodný a vyslechněte mne, prosím vás." Pochopitelně jsem byl tak hodný. Muž řekl: "Jenže budu nucen začít od Adama, protože kdybych vám rovnou řekl, oč jde, nepochopil byste mě a nevěřil mi.A mně velmi záleží na tom, abyste mi věřil. Nikdo mi nevěří, a teď to došlo tak daleko…" Odmlčel se a pak mi sdělil:
"Trvá to už od dětství. Začal jsem se učit na housle a rozbil jsem čtyři sklenice a misku.'"
"Jak je to možné?" zeptal jsem se. Okamžitě jsem si vzpomněl na ten vtip, jak jedna paní povídá druhé paní: "Představte si, včera nám domovník házel uhlí a rozbil lustr." To je takový stařičký vousatý vtip.
Neznámý se nějak smutně rozesmál a pravil:
"Tak si to představte. Stalo se to hned první měsíc učení. Hned tehdy mi můj učitel řekl, že v životě nic podobného neviděl."
Neřekl jsem nic, ale pomyslel jsem si, že to opravdu muselo vy-padat dost podivně. Představil jsem si, jak tahá smyčcem a čas od času šťouchá do příborníku. Takhle to mohl dotáhnout opravdu dost daleko.
"To je známý fyzikální zákon," vysvětlil mi znenadání. "Rezo-nance." A jedním dechem mi vyložil příslušný příběh ze školní fyzi-ky o tom, jak přes most šel šik vojáků stejným krokem a jak se most probořil. Pak mi vysvětlil, že sklenice a misky se rovněž dají rozbíjet rezonancí, pokud se zvolí zvukové vlnění příslušné frekvence. Mu-sím se přiznat, že teprve od té chvíle jsem jasně chápal, že zvuk je taky vlnění.
Neznámý mi vysvětlil, že v obyčejném životě (v domácnosti, jak tomu říkal) je rezonance zjevem neobyčejně vzácným, a projevoval nelíčené nadšení nad tím, že jakýsi prastarý zákoník pamatuje i na takovou nepatrnou maličkost a stanoví trest majiteli kohouta, který by svým křikem způsobil, že u souseda pukne džbán.
Podotkl jsem, že to bezesporu bude velmi vzácný jev. Já osobně jsem nikdy o ničem takovém neslyšel.
"Velmi, velmi vzácný," řekl muž. "A vidíte, já jsem svými hous-lemi rozbil za jediný měsíc čtyři sklenice a jednu misku.

Ale to byl teprve začátek."
Zapálil si další cigaretu a prohlásil:
"Moji rodiče a známí si velmi brzy všimli, že porušuji zákon na-mazaného chleba."
Abych nevypadal jako pitomec, řekl jsem zasvěceně: "Velmi po-divuhodný zákon."
"Cože je podivuhodné?" zeptal se. "Ach tak, ten zákon? Totiž, on se vlastně netýká chleba. To je, jak bych vám to řekl, takový žert. Víte, máme přece celou řadu úsloví: z bláta do louže… z deště pod okap… nebo namazaný chléb vždycky padne máslem dolů… Tím se myslí, že ke špatným věcem dochází častěji než k dobrým. Nebo dáme-li tomu vědeckou formu, znělo by to asi tak: pravděpodobnost žádoucí události je vždycky menší než polovina."
"Než polovina čeho?" zeptal jsem se a v tu ránu jsem si uvědomil, že jsem plácl hloupost. Muž se mé otázce velice podivil.
"Copak vy neznáte teorii pravděpodobnosti?" zeptal se. Odpově-děl jsem mu, že jsme to ještě neprobírali. "V tom případě mi vůbec nebudete rozumět," řekl zklamaně.
"Tak mi to vysvětlete," řekl jsem rozzlobeně a on mi to začal trpě-livě vysvětlovat. Prohlásil, že pravděpodobnost je kvantitativní cha-rakteristika možnosti uskutečnění té či oné události.
"A co s tím má společného namazaný chleba?"
"Namazaný chléb může dopadnout buď máslem dolů, nebo más-lem nahoru," řekl mi muž. "Budete-li házet namazaný chléb na-zdařbůh, náhodně, bude dopadat jednou tak, jindy zase onak. V po-lovině případů dopadne máslem nahoru, v polovině máslem dolů. Jasné?"
"Jasné," přisvědčil jsem. Z ničeho nic jsem si vzpomněl, že jsem ještě nevečeřel.
"V takových případech se říká, že pravděpodobnost žádoucího vý-sledku se rovná jedné polovině."
Dál mi vykládal, že kdyby se házelo namazaným chlebem napří-klad stokrát, že by mohl dopadnout máslem nahoru ne padesátkrát, ale třeba pětapadesátkrát nebo dvacetkrát, a teprve kdyby se házel velmi dlouho a mnohokrát, bude máslo nahoře přibližně v polovině všech pokusů. Představil jsem si ten nešťastný namazaný chleba (možná dokonce s kaviárem) poté, co ho někdo třeba tisíckrát hodil na podlahu, třeba ani ne moc špinavou, a zeptal jsem se, zdali oprav-du existovali lidé, kteří se tímhle zabývali. Vykládal mi, že se k těm-to účelům převážně nepoužívalo namazaných chlebů, ale mincí, jako když se hraje čára, a začal mi vysvětlovat, jak se to dělalo, zabíhal do stále spletitější džungle pojmů, takže jsem mu velmi brzy přestal rozumět, seděl jsem, díval jsem se do zamračeného nebe a říkal jsem si v duchu, že asi bude pršet. Z této první lekce z teorie pravděpo-dobnosti jsem si zapamatoval pouze trochu známý termín "matema-tická naděje". Neznámý používal tohoto termínu nejednou a pokaždé jsem si představoval velikou místnost, něco jako čekárnu s kachlíko-vanou podlahou, kde sedí lidé s aktovkami a deskami, čas od času vyhazují ke stropu mince a namazané chleby a cosi s nadějí očekáva-jí. Dodnes se mi to často zjevuje ve snech. Ale tu na mne neznámý zahřměl zvučný termín "mezní věta Moivre-Laplaceova" a řekl, že tohle všechno se jeho věci netýká.
"O tomhle všem jsem vám vůbec nechtěl povídat," řekl sklesle a v jeho hlase už nebyla ona dřívější čilost.
"Promiňte, vy jste nejspíš matematik," zeptal jsem se.
"Ne," odpověděl zvadle. "Já, a matematik? Já jsem fluktuace."
Ze zdvořilosti jsem nic neříkal.
"Tak já jsem vám vlastně svou historii ještě nepověděl," vzpo-mněl si najednou.
"Mluvil jste o namazaném chlebu," připomněl jsem mu.
"Víte, první si toho všiml strýček," pokračoval neznámý. "Byl jsem totiž roztržitý a namazaný chléb mi často padal z ruky. Jenže vždycky padal máslem nahoru."
"To jste měl štěstí," poznamenal jsem.
Lítostivě si povzdychl.
"Štěstí to je, když je to jen někdy… Ale když je to vždycky! Ro-zumíte - vždycky!"
Ničemu jsem nerozuměl a taky jsem mu to řekl.
"Můj strýc se trochu vyznal v matematice a horoval pro teorii pravděpodobnosti. Poradil mi, abych zkoušel házet peníz. Házeli jsme jej spolu. Hned tenkrát jsem ještě nepochopil, že jsem vyřízený člověk, ale můj strýc to pochopil. A taky mi to tehdy řekl: ‚Ty jsi vyřízený!'"
Ani teď jsem ničemu nerozuměl.
"Poprvé jsem vyhodil peníz stokrát, strýc taky stokrát. Jemu padl orel třiapadesátkrát, mně osmadevadesátkrát. Řeknu vám, strýc měl oči navrch hlavy a já taky. Pak jsem peníz vyhodil ještě dvěstěkrát a představte si, orel mi padl stošestadevadesátkrát. Měl jsem už tehdy pochopit, čím takové věci mohou skončit. Měl jsem vědět, že někdy nastane i dnešní večer!" Myslím, že na tomto místě vzlykl. "Ale ten-krát jsem byl příliš mladý, mladší než vy. Tohle všecko mi připadalo hrozně zajímavé. Zdálo se mi velmi legrační cítit se jako centrum všech zázraků na světě."
"Jako co?" zhrozil jsem se.
"Ehm… jako centrum zázraků. Přes veškerou snahu nemohu najít vhodnější slovo."
Trochu se uklidnil a začal vyprávět po pořádku. Neustále přitom kouřil a pokašlával. Vypravoval podrobně, všechny detaily pečlivě líčil a všechny vysvětlované události důsledně vědecky zdůvodňoval. Ohromil mě ne-li hloubkou, tedy rozmanitostí svého vědění. Zasypal mě termíny z fyziky, matematiky, termodynamiky a kinetické teorie plynů, takže později, když jsem dospěl, jsem se často divil, proč mi ten či onen termín připadá tak známý. Často se pouštěl do filosofic-kých úvah a někdy dospíval k vyložené nesebekritičnosti. Tak napří-klad několikrát nazýval sám sebe "fenoménem", "zázrakem přírody" a "gigantickou fluktuací". Teprve tehdy jsem pochopil, že fluktuace není povolání. Oznámil mi, že se zázraky nedějí, ale že se dějí jen velmi málo pravděpodobné události.
"V přírodě," poučoval mě, "dochází k nejpravděpodobnějším je-vům nejčastěji, kdežto k nejméně pravděpodobným jevům dochází mnohem vzácněji."

Měl na mysli zákon o konstantnosti entropie, ale tehdy to pro mne všechno znělo velmi pádně a přesvědčivě. Pak se pokusil vysvětlit mi pojmy nejpravděpodobnější stav a fluktuace. Zůstával mi tehdy ro-zum stát nad oním známým příkladem se vzduchem, který se vše-chen shromáždí v jedné polovině místnosti.
"V takovém případě by se všichni," říkal neznámý, "kteří seděli v druhé polovině, udusili a ti ostatní by takový jev pokládali za zázrak. Jenže on by to nebyl zázrak, ale naprosto reálný, jenom krajně ne-pravděpodobný fakt. Byla by to gigantická fluktuace - velmi málo pravděpodobná odchylka od nejpravděpodobnějšího stavu."
Podle jeho slov byl i on sám takovou odchylkou od nejpravděpo-dobnějšího stavu. Obklopovaly ho zázraky. Vidět například dvanác-tinásobnou duhu bylo pro něho docela všední - viděl ji už asi šest-krát nebo sedmkrát.
"Vstrčím do kapsy každého meteorologa amatéra," holedbal se sklíčeně. "Viděl jsem polární záři v Alma-Atě, Brockenský přelud na Kavkaze a dvacetkrát jsem pozoroval slavný zelený paprsek neboli meč hladu, jak se mu říká. Přijel jsem do Batumi a začala tam sucha. Vydal jsem se tedy cestovat po Gobi a třikrát mě tam chytily tropické lijáky."
Při studiu na střední i na vysoké škole složil množství zkoušek a pokaždé si vytahoval otázku s číslem pět. Jednou skládal zkoušku ze zvláštního kursu a bylo všeobecně známo, že budou jen čtyři otázky, protože byli jen čtyři zkoušení - ale on si přece vytáhl otázku číslo pět, protože hodinu před zkouškou se profesor rozhodl přidat ještě jednu otázku.
Namazané chleby mu i nadále padaly máslem nahoru. ("K tomu jsem už zřejmě odsouzen až do konce života," posteskl si. "To mi bude neustále připomínat, že nejsem jen tak nějaký obyčejný člověk, ale gigantická fluktuace.") Dvakrát se mu stalo, že byl příto-men při vytváření velkých vzduchových čoček ("to jsou makrosko-pické fluktuace hustoty vzduchu," vysvětlil nesrozumitelně), a v obou případech mu tyto čočky zapálily sirku v ruce.
Všechny zázraky, s nimiž se setkával, dělil na tři skupiny. Na pří-jemné, nepříjemné a neutrální. Namazané (chleby máslem nahoru patřily například do první skupiny. Obligátní rýma, začínající a kon-čící každého prvního v měsíci zcela pravidelně a nezávisle na počasí, patřila ke druhé skupině. Do třetí skupiny patřily nejrůznější velmi vzácné přírodní jevy, které měly tu čest odehrávat se za jeho přítom-nosti. Jednou došlo v jeho přítomnosti k porušení druhého zákona termodynamiky: voda v květované nádobě začala náhle odčerpávat teplo z okolního vzduchu, přivedla se sama do varu a v místnosti naskočila jinovatka. ("Potom jsem chodil jako uštknutý a ještě dodnes, rozumíte, zkouším vodu prstem, než se, řekněme, napiji…") Často k němu do stanu, on hodně cestoval, zalétaly kulové blesky a celé hodiny visely u stropu. Nakonec si na to zvykl a používal kulo-vých blesků jako elektrické žárovky: četl při nich.
"Víte, co to je meteorit?" zeptal se neočekávaně. Mládí rádo blbě vtipkuje, a tak jsem odpověděl, že meteority jsou padající hvězdy, které nemají s hvězdami nic společného, neboť hvězdy nepadají.
"Meteority někdy dopadají na domy," pokračoval zamyšleně. "Ale to se stává velmi zřídka. A je zaznamenán jen jeden, rozumíte, jeden případ, kdy meteorit zasáhl člověka. Jediný případ tohoto dru-hu, rozumíte…"
"No a co?" zeptal jsem se.
Sklonil se ke mně a zašeptal:
"Tím člověkem - jsem já!"
"Vy si děláte legraci!" trhl jsem sebou.
"Vůbec ne," pravil smutně.
Vyložil mi, že k tomu došlo na Urale. Šel pěšky přes hory, na chvilku se zastavil, aby si zavázal tkaničku u boty. Ozvalo se ostré šustivé zasvištění a on pocítil náraz do zadní, rozumíte, části těla a pálivou bolest.
"Na kalhotách jsem měl takovouhle díru," vypravoval dál. "Krev mi tekla, rozumíte, ale ne moc. Škoda že je tma, ukázal bych vám jizvu."
Sebral tam několik podezřelých kamínků a dal si je na stůl - tře-ba je mezi nimi i onen meteorit.
Stávaly se mu i věci z vědeckého hlediska naprosto nevysvětlitel-né. Přinejmenším nyní, za současné úrovně vědy. Tak jednou z niče-ho nic se stal zdrojem mohutného magnetického pole. Projevilo se to tím, že všechny předměty z feromagnetických látek, které byly v místnosti, se pohnuly ze svého místa a po silokřivkách se rozletěly k němu. Ocelové pero se mu zabodlo do tváře, cosi ho bolestivě udeři-lo do hlavy a do zad. Schoval si hlavu do rukou a třásl se hrůzou, od hlavy k patě olepený noži, vidličkami, lžícemi a nůžkami, a najednou všechno přestalo. Celý jev netrval déle než deset vteřin, a on vůbec nevěděl, jak by se to dalo vysvětlit. Podruhé, když dostal dopis od přítele, hned po přečtení první řádky s úžasem zjistil, že přesně tako-vý dopis dostal už před několika lety. Vzpomněl si dokonce, že na druhé straně, vedle podpisu, musí být velká kaňka. Obrátil papír a skutečně tam kaňka byla.
"Všechny tyhle věci se víckrát neopakovaly," řekl smutně. "Pova-žoval jsem je za nejpozoruhodnější ve své sbírce. Ovšem, rozumíte, pouze do dnešního večera."
Vůbec velmi často přerušoval své vyprávění a vkládal takové vě-ty: "To všechno, rozumíte, by bylo docela pěkné, ale dnes… To už je příliš, ujišťuji vás."
"A nezdá se vám, že jste z vědeckého hlediska zajímavý objekt?" zeptal jsem se.
"Myslel jsem na to," přiznal se. "Psal jsem o tom. Nabízel jsem se, rozumíte? Nikdo mi nevěří. Ani příbuzní mi nevěří. Jenom strýc tomu věřil, ale ten už je nebožtík. Všichni mě pokládají za podivína a hloupého vtipálka. Ale nedovedu si představit, co asi budou říkat po dnešní události." Povzdychl si a zahodil nedopalek. "A možná, že je to taky k něčemu dobré, že mi nikdo nevěří. Dejme tomu, že by mi někdo věřil. Sestavili by komisi, ta by za mnou chodila na každém kroku a čekala by zázraky. A já jsem od přírody dost uzavřený, a teď ještě vším tímhle mám povahu úplně zkaženou. Někdy celé noci ne-spím, jak se bojím."
Ohledně té komise jsem s ním souhlasil. Vždyť on opravdu ne-mohl vyvolávat zázraky podle vlastní vůle. Byl pouze centrem zá-zraků, bodem ve vesmíru, jak sám říkal, kde dochází k málo pravdě-podobným jevům. Bez komise a pozorování by se to jistě neobešlo.
"Napsal jsem jednomu známému vědci," pokračoval muž, "hlavně o tom meteoritu a o vodě v květované nádobě. A on to vzal, rozumí-te, s humorem. Odpověděl mi, že meteorit nezasáhl mne, ale jedno-ho, myslím že japonského šoféra. A

neobyčejně jedovatě mi doporu-čil, abych se obrátil na lékaře. Ten šofér mě velmi zaujal. Napadlo mě, že on je taky takovou gigantickou fluktuací - chápete, to je do-cela možné. Ale zjistilo se, že před mnoha lety zemřel. A rozumí-te…"
Zamyslel se. "A k tomu lékaři jsem opravdu šel. Ukázalo se, že z hlediska medicíny nejsem vůbec ničím zvláštním. Ale doktor u mne objevil určitou poruchu nervového systému a poslal mě sem, do lázní. Tak jsem jel. Nemohl jsem přece tušit, k čemu tady dojde!"
Najednou mě chytil za rameno a zašeptal:
"Před hodinou mi uletěla známá!"
Nerozuměl jsem.
"Procházeli jsme se tam nahoře v parku. Nakonec jsem taky je-nom člověk a měl jsem ty nejvážnější úmysly. Seznámili jsme se v jídelně, šli jsme se projít do parku a ona uletěla."
"Kam?" vykřikl jsem.
"Nevím. Jdeme, najednou ona vykřikne, vyjekne, odlepí se od země a vznese se do vzduchu. Ani jsem se pořádně nevzpamatoval, jen jsem ji chytil za nohu, no a…"
Vstrčil mi do ruky jakýsi tvrdý předmět. Byl to sandálek, obyčej-ný světlý sandálek průměrné velikosti.
"Víte, ono to není docela vyloučeno," mumlal fenomén. "Chao-tický pohyb molekul v těle, Braunův pohyb živých koloidních částic se usměrnil, odtrhl ji od země a odnesl, nedovedu si představit kam. Málo, velmi málo pravděpodobné… Řekněte mi teď jednu věc: mu-sím se považovat za vraha?"
Byl jsem ohromen a mlčel jsem. Poprvé za celou tu dobu mě na-padlo, že si to nejspíš všechno vymyslel. Ale on řekl smutně:
"Rozumíte, ono ani tolik o to nejde. Nakonec, možná že se někde zachytila za strom. Já ji ani nehledal, protože jsem se bál, že ji nena-jdu. Ale, rozumíte… Dřív se všechny tyhle zázraky týkaly jen mne. Já jsem fluktuace neměl moc v lásce, ale fluktuace si zamilovaly mne, rozumíte? Ale teď? Jestliže se takovéhle kousky začnou stávat mým známým… Dneska uletí dívka, zítra se propadne do země něja-ký spolupracovník, pozítří… Tak například vy. Vy si teď přece nejste ničím jist."
To už jsem pochopil taky a pocítil jsem podivuhodný zájem a tí-seň. To je nádhera, pomyslel jsem si. Už aby to bylo!
Najednou mi připadalo, že se začínám vznášet, a pevně jsem se zachytil kamene pod sebou. Neznámý najednou povstal. "Víte, já radši půjdu," řekl lítostivě. "Nemám rád nesmyslné oběti. Seďte, já odejdu. Že mě to nenapadlo dřív!"
Rychle vykročil podél pobřeží klopýtaje přes kameny a pak na-jednou z dálky zavolal:
"Nezlobte se na mne, kdyby se vám něco stalo! Ono to na mně nezáleží!"
Odcházel stále dál a dál a brzy bylo vidět jen malou černou posta-vičku na pozadí slabě světélkujících vln. Měl jsem dojem, jako by se byl rozmáchl a hodil do vln něco bílého. Zřejmě to byl sandálek. A tak jsme se rozešli.
Bohužel bych ho mezi lidmi nepoznal. Jedině snad, kdyby se stal nějaký zázrak. Už nikdy jsem o něm nic neslyšel a myslím, že toho léta na mořském pobřeží k ničemu zvláštnímu nedošlo. Ta jeho dívka se asi přece jen chytila nějaké větve a pak se vzali. Měl přece ty nej-vážnější úmysly! Vím jenom jedno. Až někdy podám ruku nějakému novému známému a pocítím přitom, že se stávám zdrojem mohutné-ho magnetického pole, a navíc si všimnu, že můj nový známý hodně kouří, často pokašlává, takhle - kchem, kchum, znamená to, rozu-míte, že je to on, fenomén, centrum zázraků, gigantická fluktuace."
Žilin skončil své vyprávění a vítězoslavně se rozhlédl po poslu-chačích. Jurovi se vyprávění líbilo, ale zase, jako ještě nikdy, nevy-stihl, zda si to Žilin všechno vymyslel, nebo zda vyprávěl pravdu. Pro všechny případy se v průběhu vyprávění dost skepticky ušklíbal.
"Kouzelné," pochválil Jurkovskij. "Ale nejvíc se mi z toho všeho líbí naučení."
"Jaké naučení by to bylo?" zeptal se Bykov.
"Naučení praví," vysvětlil Jurkovskij, "že není nic nemožného, že existují jen věci málo pravděpodobné."
"A kromě toho," dodal Žilin, "je svět plný podivuhodných věcí - to za prvé. A za druhé - co my víme o pravděpodobnostech?"
"Jen mě tady tím povídáním moc nezpracovávejte!" řekl Bykov a povstal. "Jak vidím, Ivane, tobě nedají spát spisovatelské vavříny Michaila Antonoviče Krutikova. Tohle vyprávění můžeš zařadit do svých memoárů."
"To taky udělám," řekl Žilin. "Že to byl pěkný příběh?"
"Děkuji, Váňo," pravil Jurkovskij. "Báječně jsi mě rozptýlil. Za-jímalo by mě, jak v něm mohlo vzniknout elektromagnetické pole."
"Magnetické," opravil ho Žilin. "On mluvil o magnetickém."
"Hm," poznamenal Jurkovskij a zamyslel se.
Po večeři zůstali v klubovně tři. Krutikov vystřídaný ze služby se s požitkem uvelebil v Bykovově křesle, že si před spaním přečte Román o princi Gendžim, Jura s Žilinem usedli před obrazovku magnetovizoru, že se podívají na něco lehkého. Světlo bylo ztlume-no, jen na obrazovce přebíhaly temné, chmurné barvy strašné džun-gle, kterou kráčejí objevitelé, a v koutě pod nástěnnou lampičkou pableskovala navigátorova třpytivá pleš. Bylo naprosté ticho.
Žilin už Objevitele viděl. Pro něho bylo mnohem zajímavější po-zorovat Juru a navigátora. Jura upřeně zíral na obrazovku a jen tu a tam si na hlavě poopravoval slabou obroučku fonodemonstrátoru. Objevitelé se mu nesmírně líbili a Žilin se v duchu pochichtával a říkal si, jak pitomý a primitivní je to film, zvlášť když se na něj člo-věk dívá už poněkolikáté a je mu přes třicet. Tyhle hrdinské činy, připomínající spíš náměsíčné flagelantství, hloupé od začátku do konce, a ten velitel Sanders, kterého by se patřilo okamžitě sesadit, dát mu do těla a poslat ho zpátky na Zem jako archiváře, aby nešílel a neničil nevinné lidi, kteří nemají právo se mu postavit na odpor. A v první řadě odstřelit tu hysterickou ženskou, tuším Praskovinu, nebo ji poslat do džungle samotnou, když už se nemůže dočkat. A vybrali si to pěknou osádku! Samí sebevrazi s infantilním intelektem. Ten doktor docela ušel, ale autor ho nechal umřít hned na

začátku, zřejmě proto, aby idiotskému záměru šíleného velitele nikdo nepřekážel.
Nejlegračnější je, že tohle všechno Jura určitě vidí, ale kdyby ho teď chtěl někdo odtrhnout od obrazovky a posadit, řekněme, k tomu princi Gendžimu! Tak už je to odedávna a zřejmě to tak zůstane, že každý normální kluk do určitého věku dá přednost dramatu s honič-kami, hledáním a pokorným sebeobětováním před dramatem lidské duše a jemných prožitků, nad něž není na světě nic složitějšího, pou-tavějšího a tragičtějšího… A pochopitelně přisvědčí, že Lev Tolstoj je veliký jako pomník lidské duše, že Galsworthy je monumentální a pozoruhodný jako sociolog a Dmitrij Strogov nenajde sobě rovného v analýze vnitřního světa nového člověka. Ale to všechno budou slo-va, odposlouchaná a nezažitá. Pochopitelně nastane chvíle, kdy bude ohromen, až spatří knížete Andreje živého mezi živými, kdy hrůzou a lítostí ztratí dech, až docela pochopí Soamse, kdy pocítí obrovskou hrdost, až spatří oslnivé slunce hořící v nevyslovitelně složité duši Strogovova Tokmakova… Ale k tomu dojde později, až nashromáždí zkušenosti ze svých vlastních duševních pochodů.
Jiná věc je Krutikov. Právě zvedl hlavu a zahleděl se malýma oč-kama do šera místnosti a před sebou vidí pochopitelně onoho vzdále-ného krasavce v podivném obleku a s podivným účesem, se zbyteč-ným mečem po boku, delikátní a ironický hříšník, japonský Don Juan - právě takový, jaký svého času vyběhl z pera geniální Japon-ky v přepychovém a špinavém heianském paláci a jako neviditelný se vydal po světě, dokud se pro něho nenašli stejně geniální překla-datelé. A Krutikov ho teď vidí tak, jako by je nedělilo oněch devět století a půldruhá miliardy kilometrů, a vidí ho pouze on, kdežto Ju-rovi to zatím není dáno, ale bude mu to dáno za takových pět let, až do jeho života vstoupí jak Tokmakov, tak Forsythové, Káťa s Dášou a mnoho, mnoho dalších …
Poslední objevitel zahynul pod vztyčenou vlajkou a obrazovka pohasla. Jura si stáhl s krku fonodemonstrátor a zamyšleně pronesl:
"Hm, výborně udělaný film."
"Skvěle," přikývl Žilin vážně.
"To jsou lidi, co?" Jura se zatahal za šešulku vlasů. "Jako břitva… Hrdinové do posledního dechu. Jen ta Praskovina byla nějak nepřiro-zená."
"No, to bude pravda…"
"Ale zato Sanders! To je celý Vladim Sergejevič."
"Mně všichni připomínají Vladima Sergejeviče," poznamenal Ži-lin.
"Ale jděte!" Jura se ohlédl, spatřil Krutikova a začal šeptat: "Oni jsou sice všichni výborní, ale…"
"Pojď radši ke mně," navrhl Žilin.
Vyšli z klubovny a zamířili k Žilinovi. Jura cestou říkal:
"Všichni jsou výborní, o tom není sporu, ale Vladimír Sergejevič, to je přece něco docela jiného, je nějaký silnější než oni, významněj-ší…"
Vstoupili do místnosti. Žilin si sedl a začal si Juru prohlížet. Ten mluvil dál:
"A ty bažiny! Jak nádherně je to udělané - cihlová břečka s ob-rovskými bílými květy a čísi lesklá, kluzká kůže v bahně… a halas džungle…"
Odmlčel se.
"Váňo," dodal za chvilku opatrně, "jak vidím, vám se ten film moc neto…"
"Ale jdi!" řekl Žilin. "Zkrátka už jsem ho viděl a taky jsem na ty bažinky už trochu starý. Já jsem v nich chodil a vím, jak to ve sku-tečnosti vypadá…"
Jura pokrčil rameny. Byl nespokojen.
"No ovšem, kamaráde, tady nejde o bažiny." Žilin se opřel o opě-radlo křesla a zaujal svou oblíbenou polohu: zvrátil hlavu, propletl si prsty a ruce s lokty od sebe si podložil za hlavu. "A nemysli si, pro-sím tě, že ti připomínám náš věkový rozdíl. Ne. To je přece nesmysl, že existují děti a dospělí. Ono je to všechno ve skutečnosti složitější. Oni jsou dospělí a dospělí. Například ty, já a Michail Antonovič. Pustil by ses teď ve střízlivém stavu a při zdravém rozumu do čtení Románu o Gendžim? Vím, co chceš odpovědět. Ale Michail Anto-novič už čte Gendžiho možná popáté a já jsem jeho půvab objevil teprve letos…" Žilin se odmlčel a dodal na vysvětlenou: "Půvab té knihy, samozřejmě. Půvab Michaila Antonoviče jsem objevil mno-hem dřív."
Jura se na něho podíval pochybovačně.
"To já samosebou vím, že tohle je klasika a tak," sdělil Žilinovi. "Ale číst Gendžiho pětkrát, to bych asi nedělal. Je tam všecko zamo-tané, zkomplikované… A přitom život je v podstatě jednoduchý, mnohem jednodušší, než se v takových knihách líčí."
"Náhodou, život je v podstatě složitý," namítl Žilin. "Mnohem složitější, než ho líčí takové filmy jako Objevitelé. Tak třeba velitel Sanders. Má ženu a syna. Má přátele. A přesto jak snadno jde na smrt! Má svědomí. A přitom jak snadno vede na smrt své lidi…"
"On na tohle všechno zapomněl, protože…"
"Na to se, Jurko, nikdy nezapomíná. A na filmu by mělo být hlav-ní ne to, že Sanders hrdinsky zahynul, ale to, jak se dokázal přinutit na tohle všechno zapomenout. Vždyť on opravdu zahynul, kamaráde. Jenže ve filmu to tak není, proto ti to všechno připadá jednoduché. A kdyby to bylo podle pravdy, zdál by se ti film mnohem nudnější…"
Jura mlčel.
"Tak co?" zeptal se Žilin.
"Možná," řekl Jura neochotně. "Ale přesto se mi zdá, že se člověk musí díval na život jednodušeji."
"To tě pustí," ubezpečil ho Žilin. Chvíli mlčeli. Žilin se přimhou-řenýma očima díval na lampu. Jura se ozval:
"Existuje zbabělost, existuje hrdinství, existuje práce, zajímavá a nezajímavá. Copak se to všechno musí plést dohromady a vydávat zbabělost za hrdinství a naopak?"

"A kdo to plete dohromady, kde je ten lotr?" vykřikl Žilin.
Jura se zasmál.
"Já jsem si jen schematicky představil, jak to bývá v některých knihách. Vezme se nějaké individuum, naplivá se na všechno kolem něho a pak vznikne to, čemu se říká půvabný paradox nebo rozporná postava. A přitom je to individuum jako noha. Třeba ten Gendži."
"My všichni jsme tak trochu koně," prohlásil Žilin hlubokomysl-ně. "Každý z nás je svým způsobem kůň. To život plete všechno do-hromady. Jeho Veličenstvo život. Život je ten požehnaný lotr. Nutí hrdého Jurkovského, aby se doprošoval neústupného Bykova. Nutí Bykova, aby odmítli svému nejlepšímu příteli. Kdo z nich je kůň, nebo jak ty říkáš - individuum? Život nutí Žilina, který úplně sou-hlasí s Bykovovou železnou linií, vymýšlet pohádku o gigantické fluktuaci, aby alespoň nějak vyjádřil svůj protest proti neotřesitelnos-ti této linie. Žilin je taky individuum. Celý poplivaný a žádné pevné názory. A proslulý vakuový svářeč Borodin? Neviděl on ještě nedáv-no smysl života v tom, že jej položí na nějaký vyhovující oltář? A kdo ho zviklal - ne logikou, ale prostě výrazem obličeje? Zvrhlý krčmář z divokého Západu. Zviklal, že je to tak?"
"No… v určitém smyslu …"
"Tak mi řekni, není to individuum, tenhle Borodin? Není len život přece jenom jednoduchý? Vybere se princip - a jedem! Jenže na principech je výborné, že zastarávají. Stárnou rychleji než člověk a člověku zůstávají jen ty, které stanovila sama historie. Například v naší době historie tvrdě prohlásila na případu Jurkovského: dost! Žádné objevy nestojí za jeden jediný lidský život. Nasazovat život se povoluje jedině v zájmu života. To nevymysleli lidé. To stanovila historie a lidé tuto historii jenom vytvořili. Ale tam kde se obecný princip střetne s principem osobním, tam končí život jednoduchý a začíná složitý. Takový už je život."
"Ano," řekl Jura. "Asi to tak bude."
Zmlkli a Žilin opět pocítil trýznivou rozdvojenost, která ho neo-pouštěla už několik let. Jako by pokaždé, když odlétá na cestu, zane-chával na Zemi nějakou nesmírně důležitou práci, pro lidi nesmírně důležitou, důležitější než celý ostatní vesmír, důležitější než nejpozo-ruhodnější výtvory lidských rukou.
Na Zemi zůstávali lidé, mládež, děti. Zůstávaly tam milióny a mi-lióny takovýchhle Jurků, a Žilin cítil, že jim může ohromně pomoci, přinejmenším některým z nich. Nezáleží na tom kde. Třeba ve škol-ním internátu. Nebo v závodním klubu. Nebo v pionýrském domě. Pomoci jim vkročit do života, najít samy sebe, najít si své místo ve světě, naučit je chtít hodně najednou, naučit je chtít pracovat dychti-vě.
Naučit je nesklánět se před autoritami, ale zkoumat je a srovnávat jejich poučky s životem.Naučit je opatrně zacházet se zkušenostmi dřívějších lidí, protože život se mění neobyčejně rychle.
Naučit je pohrdat měšťáckou moudrostí.
Naučit je, že za lásku a za slzy z lásky se nemusí člověk stydět.
Naučit je, že skepticismus a cynismus je v životě velmi laciný a že je mnohem snazší a nudnější než údiv a radost ze života.
Naučit je důvěřovat v myšlenky a city svého bližního.
Naučit je, že je lepší dvacetkrát se v člověku zklamat, než pode-zřívat každého.
Naučit je, že nejde o to, jaký na tebe mají vliv druzí, ale o to, jaký vliv máš ty na ně.
A naučit je, že jeden člověk má starou belu cenu.
Jura si vzdychl a řekl:
"Pojďte, Váňo, zahrajem si šachy."
"Tak dobře," souhlasil Žilin.
11. Dione. Mezi čtvernohými
Ředitele observatoře na Dione znal Jurkovskij už dávno, ještě jako aspiranta na planetologické fakultě. Vladislav Kimovič Seršeň chodil tehdy k Jurkovskému na zvláštní přednášku o obřích planetách. Jur-kovskij si ho pamatoval a měl ho rád za odvážné myšlení a neoby-čejnou cílevědomost.
Seršeň vyšel svému starému patronu vstříc přímo do kesonu.
"Tohle jsem nečekal, to jsem opravdu nečekal," říkal cestou, když vedl Jurkovského za loket ke své pracovně.
To už byl docela jiný Seršeň. Nebyl to už onen urostlý černovlasý chlapec, vždycky opálený a trochu podmračený. Pobledl, zplešatěl, ztloustl a neustále se usmíval.
"To jsem tedy nečekal!" opakoval potěšeně. "Copak vás to na-padlo, zajet k nám, Vladimíre Sergejeviči? Nikdo nám nic neřekl…"
V pracovně posadil Jurkovského ke svému stolu, odstrčil stranou pérový lis s fotografickými korekturami a sám si sedl na stoličku naproti. Jurkovskij se rozhlížel a blahosklonně přikyvoval. Pracovna byla malá a holá. Pracoviště vědce na meziplanetární stanici, jak má být. A sám Vladislav byl pro takové místo jako stvořený. Měl na sobě obnošenou, ale vyžehlenou kombinézu s vyhrnutými rukávy, jeho masitá tvář byla pečlivě vyholena a řiďounký pramínek napůl šedivých vlasů na temeni pečlivě sčesán.
"Vy jste ale zestárl, Vladislave," řekl Jurkovskij s lítostí. "A… e-e… ani postavu už nemáte takovou. Vy jste přece býval sportovec, Vladislave."
"Jsem tu šest let a skoro jsem nevyšel ven, Vladimíre Sergejevi-či," řekl Seršeň. "Přitažlivost je tu padesátkrát menší než na Zemi, mořit se s péry, jako to dělá mládež, na to nemám čas, no a taky mě zlobí srdce, tak tloustnu. A nač bych vlastně měl být urostlý? Ženě na tom nezáleží, jaký jsem, a hubnout kvůli děvčatům - na to ne-mám temperament, a ani postavení mi to nedovoluje…"
Rozesmáli se.
"Zato vy, Vladimíre Sergejeviči, jste se skoro nezměnil."

"Ano," přisvědčil Jurkovskij. "Vlasů míň, rozumu víc."
"Co je nového na fakultě?" zeptal se Seršeň. "Co Ghabdul Kady-rovič?"
"Ghabdul uvízl," řekl Jurkovskij. "Netrpělivě čeká na vaše vý-sledky, Vladislave. Celá planetologie Saturnu visí vlastně na vás. Vy jste si je zhýčkal, Vladislave… e-e… zhýčkal."
"Inu, my to nezdržíme," pravil Seršeň. "V příštím roce začneme s hlubinnými sondami… Jenom lidi kdybyste mi sem poslal, Vladimí-re Sergejeviči, odborníky. Zkušené, na slovo vzaté specialisty."
"Specialisty," ušklíbl se Jurkovskij, "specialisty potřebují všude. Jenže to je, mimochodem, vaše práce, vychovávat specialisty. Vy, vy je musíte dávat fakultě, a ne fakulta vám. A taky jsem slyšel, že od vás odešel Muller na Tethydu. Vy pouštíte dokonce i to, co dostane-te." Seršeň pokýval hlavou.
"Drahý Vladimíre Sergejeviči, já musím pracovat, a ne vychová-vat odborníky. Tak třeba Muller. Dobrý atmosférik, už má asi dvacet docela slušných prací. Dione přece musí plnit svůj plán, a ne aby se honila za takovými přemoudřelými Mullery. Takové, jako je Muller, ať si fakulta drží u sebe. Nikdo se o ně nebude prosit. My tady potře-bujeme mladé ukázněné chlapce… Kdo je tam teď v koordinačním oddělení? Pořád ještě Barkan?"
"Ano," odpověděl Jurkovskij.
"Ono je to vidět."
"No no, Vladislave. Barkan je dobrý pracovník. Ale teď bylo uve-deno do provozu pět nových observatoří ve vesmíru. A všechny po-třebují lidi."
"Tak vidíte, soudruzi!" vykřikl Seršeň. "Musí se plánovat trochu lidsky! Observatoří je víc a odborníci nepřibyli žádní? Takhle se to přece nedá dělat!'"
"Dobře," souhlasil Jurkovskij pobaveně. "O vaší… e-e… nespo-kojenosti budu určitě Barkana informovat. A vůbec, Vladislave, dejte dohromady všechny své stížnosti a nároky. Co se týče lidí, vybavení. Využijte příležitosti, protože mi byla propůjčena plná moc povolovat a zamítat, jsem ke všemu zplnomocněn." Seršeň udiveně pozvedl obočí. "Ano, Vladislave, rozmlouváte s generálním inspektorem MSKS."
Seršeň trhl hlavou.
"Tak takhle je to?" protáhl pomalu. "To jsem nečekal!" Najednou se opět začal usmívat. "A já trouba si lámu hlavu, jak se to mohlo stát, že hlava světové planetologie tak najednou, bez upozornění… Zajímalo by mě, na základě jakých pomluv se naší malé Dioně dosta-lo té cti, že mohla uvítat generální návštěvu." Znovu se rozesmáli.
"Poslyšte… e-e… Vladislave," řekl Jurkovskij. "Jsme spokojeni s prací observatoře, to přece víte. Já jsem s vámi velmi spokojen. Pra-cujete… e-e… svědomitě. A vůbec jsem neměl v úmyslu vyrušovat vás ve své, abych tak řekl, oficiální… e-e… funkci. Ale zase naráží-me na tu otázku lidí. Chápejte, Vladislave, jakýsi, řekl bych zcela zákonitý podiv vzbuzuje skutečnost, že u vás… e-e… Například za poslední rok jste tady dokončili dvacet prací. Jsou to dobré práce. Některé přímo výborné. Například… e-e… ta o určování hloubky exosférických vrstev podle konfigurace stínu prstenců. Ano. Pěkné práce. Ale není mezi nimi ani jedna samostatná. Seršeň a Averin. Seršeň a Svirskij. Seršeň a Satrovová… Vnucuje se otázka: kde je jenom Averin a Satrovová? Nebo jenom Svirskij? Jinými slovy, vzniká dojem, že vodíte svou mládež na řemínku jako malé dítě. Ovšem, ze všeho nejdůležitější je výsledek, vítězové nepodléhají soudu… e-e…, ale při vší své zaneprázdněnosti nemáte právo zapo-mínat na výchovu odborníků. Ti přece budou muset dříve nebo poz-ději pracovat samostatně. A budou učit ty další. A jak to u vás vypa-dá?"
"Taková otázka je plně na místě, Vladimíre Sergejeviči," řekl Ser-šeň po chvilce odmlčení. "Ale jak bych na ni odpověděl, to nevím. Vypadá to pravda podezřele. Řekl bych dokonce - ošklivě. Už ně-kolikrát jsem se tu pokoušel odmítnout spoluautorství - víte, prostě proto, abych si zachoval prestiž. A představte si, ti mladí mi to nedo-volí. A já je chápu! Třeba Tolja Kravec," Seršeň poplácal dlaní na korektury fotografií. "Skvělý pozorovatel. Mistr precizního měření. Senzační inženýr. Ale," rozhodil rukama, "nemá dost zkušeností ne-bo co… Shromáždí obrovský, nesmírně zajímavý materiál z pozoro-vání - a je prakticky naprosto neschopen provést kvalifikovaný roz-bor výsledků. Chápete mě, Vladimíre Sergejeviči, já jsem vědec a je mi ze srdce líto materiálu, který by se měl ztratit, a zase uveřejnit jej v syrovém stavu, aby závěry dělal Ghabdul Kadyrovič, to taky přece neudělám, chápete? Nedá mi to, sednu k tomu a začnu to zpracovávat sám. Ale ten chlapec má taky svou ctižádost…, a tak vznikne - Ser-šeň a Kravec."
"Hni," poznamenal Jurkovskij. "To se stává. A nebojte se, Vladi-slave, nikdo se nic hrozného nedomýšlí… My vás moc dobře známe. Ano, Anatolij Kravec. Myslím, že si na něho… e-e… vzpomínám. Takový pořízek. Velice zdvořilý. Ano, pamatuji se na něho. Vzpo-mínám si, že to byl neobyčejně pečlivý student. A já myslel, že je na Zemi, v Abastumani… No… Víte co, Vladislave? Vyprávějte mi, prosím vás, o vašich spolupracovnících. Už jsem na ně pozapomněl."
"Proč ne, to je snadné," souhlasil Seršeň. "Je nás tu na celé Dione jenom osm. Dietze a Oleněvovou vynecháme, to jsou kontrolní inže-nýři. Skvělí, chytří lidé, za tři roky ani jedna havárie. O mně taky nebudeme mluvit, takže nám všeho všudy zbývá pět lidí, to jsou vlastně astronomové. Averin je astrofyzik. Bude velmi platným pra-covníkem, ale zatím se příliš rozptyluje. Mně osobně se to nikdy ne-líbilo. Proto jsme si ani s Mullerem nerozuměli. Tak. Svirskij Vitahf. Taky astrofyzik."
"Počkejte, počkejte," přerušil ho Jurkovskij a zazářil. "Averin a Svirskij! To přece… To byla skvělá dvojice! Pamatuji se, jak jsem měl špatnou náladu, nezaslouženě jsem vyhodil Averina a Svirskij u mne odmítl skládat zkoušku. Byla to ohromně dojemná vzpoura… Ano, to byli velcí přátelé."
"Teď k sobě dost ochladli," poznamenal Seršeň smutně.
"Co se… e-e… stalo?"
"Dívka," řekl Seršeň zlostně. "Oba se až po uši zamilovali do Zi-ny Satrovové…"
"Pamatuji se na ni!" vykřikl Jurkovskij. "Taková droboučká, vese-lá, oči modré jako… e-e … pomněnky. Všichni za ní běhali a ona je odbývala žertem. S tou byla legrace!"

"Teď už s ní legrace není," řekl Seršeň. "Nějak jsem se v těch sr-dečních záležitostech zamotal, Vladimíre Sergejeviči. Ale bylo to na vaše přání. Já jsem v tomto směru vystupoval vždycky proti vám a na svém názoru setrvám i v budoucnosti. Mladá děvčata nemají na vzdálených základnách co pohledávat, Vladimíre Sergejeviči."
"Nechte toho, Vladislave," řekl Jurkovskij a zamračil se.
"Nakonec o tohle ani tolik nejde. Ačkoli i já jsem od té dvojice Averin a Svirskij hodně očekával. Ale oni si vyžádali každý jiné té-ma. Jejich původní téma zpracovávám teď já s Averinem, Svirskij pracuje zvlášť. Tak tedy ten Svirskij. Klidný, zdrženlivý, trochu flegmatický. Mám v úmyslu nechat ho, aby mě zastupoval, až půjdu na dovolenou. Ještě není dost samostatný, musí se mu pomáhat.
O Toljovi Kravci jsem vám už povídal. Zina Satrovová…" Seršeň se odmlčel a rychle se poškrábal za krkem.
"Holčička!" utrousil. "Pochopitelně, hodně zná, ale… Víte, všechno je u ní takové nesou-středěné. Emoce. Mimochodem, já na její práci nekladu žádné zvláštní nároky. Svůj chleba si na Dione zaslouží, to zase ano. A ko-nečně Bazanov."
Seršeň přestal vykládat a zamyslel se. Jurkovskij zašilhal po foto-grafiích, pak se neovládl a sundal vrchní desku zakrývající titulní stranu. Seršeň a Kravec, přečetl si. A název - Prachová složka Sa-turnových pruhů. Povzdychl si a zadíval se znovu na Seršně.
"Tak co?" pobídl ho. "Co ten… e-e… Bazanov?"
"Bazanov je výborný pracovník," řekl Seršeň odhodlaně. "Trochu vzdorovitý, ale výborná, jasná hlava. I když je pravda, že se s ním těžko vychází."
"Bazanov… Na toho si nějak nevzpomínám. Co dělá?"
"Je atmosférik. Víte, Vladimíre Sergejeviči, on je příliš puntičkář-ský. Práci má hotovou, ještě Muller mu s ní pomáhal, bylo by třeba ji uveřejnit - ale on ne! Pořád je s něčím nespokojený, něco se mu zdá nepodložené… Víte, existují takoví nadmíru sebekritičtí lidé. Sebe-kritičtí a tvrdohlaví. My už jeho výsledků dávno používáme. A jsme v hloupé situaci, protože nemáme možnost citovat a odkazovat. Ale já, abych pravdu řekl, si z toho velkou hlavu nedělám. Tedy tvrdo-hlavý je Bazanov moc, a nedůtklivý."
"Ano," přisvědčil Jurkovskij. "Byl to takový… e-e… velmi samo-statný student. Ano - velice samostatný." Jakoby mimoděk natáhl ruku po fotografiích a skoro roztržitě v nich začal listovat. "Hm, za-jímavé. Tuhle práci jsem u vás ještě neviděl, Vladislave."
"To je má poslední," řekl Vladislav s úsměvem. "Korekturu nej-spíš odvezu na Zem sám, až poletím na dovolenou. Došli jsme k pa-radoxním výsledkům, Vladimíre Sergejeviči. Prostě ohromující. Jen se podívejte …"
Seršeň obešel stůl a sklonil se nad Jurkovským. Ozvalo se zakle-pání.
"Promiňte, Vladimíre Sergejeviči," omluvil se Seršeň a vzpřímil se. "Prosím." Nízkým oválným otvorem, sehnut až k zemi, prolezl kostnatý bledý mladík. Jurkovskij ho poznal - byl to Péťa Bazanov, dobromyslný, spravedlivý kluk, chytrý a dobrodušný. Jurkovskij už nasadil přívětivý úsměv, ale Bazanov mu jen chladně pokývl, při-stoupil ke stolu a položil před Seršně desky.
"Tady jsou výpočty," procedil mezi zuby. "Koeficienty absorpce."
Jurkovskij řekl klidně:
"Copak to, Petře… e-e… zapomněl jsem, jak dál, že se se mnou nechcete ani pozdravit?"
Bazanov se k němu pomalu otočil pohublou tváří a přimhouřeně se mu podíval do očí.
"Prosím o odpuštění, Vladimíre Sergejeviči," řekl omluvně. "Dobrý den. Myslím, že jsem se trochu zapomněl."
"Myslím, že se opravdu trochu zapomínáte, Bazanove," pronesl Seršeň tiše.
Bazanov pokrčil rameny a odešel. Přibouchl za sebou dvířka. Jur-kovskij se prudce narovnal a vznesl se nad stůl. Seršeň ho popadl za ruku.
"U nás se doporučuje držet magnetické podkůvky na podlaze, soudruhu generální inspektore," řekl se smíchem. "Tady není Tachmasib."
Jurkovskij se díval na zavřený otvor. Tohle je opravdu Bazanov? říkal si v duchu udiveně.
Seršeň zvážněl.
"Nedivte se jeho chování," poznamenal. "Trochu jsme se spolu ohledně těch koeficientů absorpce chytili. Považuje pod svou důstoj-nost vypočítávat koeficienty absorpce a už dva dny terorizuje celou observatoř."
Jurkovskij svraštil obočí, jako by se snažil na něco si vzpomenout. Pak mávl rukou.
"Nechme toho," ukončil debatu. "Ukažte mi, Vladislavě, ty vaše paradoxy."
Od kruhovitého reaktoru Tachmasibu se přes kamenitou pláň táh-lo k válcovité věži výtahu slabé lano. Jura při něm pomalu a opatrně postupoval a s potěšením cítil, že období příprav ve stavu beztíže nebylo pro něho zbytečné. Asi padesát metrů před ním se blyštěl ve žlutém světle Saturnu skafandr Michaila Antonoviče Krutikova.
Obrovský žlutý srp Saturnu vykukoval Jurovi za ramenem. Vpře-du nad blízkým obzorem jasně plál nazelenalý neúplný měsíc - byl to Titan, největší Saturnův satelit a vůbec největší měsíc v sluneční soustavě. Jura se ohlédl na Saturn. Prstenec nebylo z Diony vidět, Jura spatřil jen jemný stříbřitý paprsek rozsekávající srpek napůl. Neosvětlená část Saturnova disku slabě zeleně pableskovala. Kdesi za Saturnem obíhala nyní Rhea.
Krutikov počkal na Juru a oba společně se protáhli nízkými, polo-kruhovými dvířky. Observatoř byla pod zemí, na povrchu byly jen mřížovité věže interferomelrů a paraboloidy antén připomínající ve-liké mísy. Když v kesonu vylézal ze skafandru, řekl Krutikov:
"Já, Jurko, půjdu do knihovny a ty se tu projdi, prohlídni si to, pracují tady samí mladí, jistě se s nimi rychle seznámíš. A za dvě hodiny se sejdeme. Nebo se vrať přímo na loď."
Poplácal Juru po rameni a odcvakal magnetickými podkůvkami chodbou doleva. Jura vykročil vpravo. Chodba měla kruhový profil, obložena byla matnou plastickou hmotou, jen pod nohama se táhla úzká ocelová cestička poškrábaná

podkůvkami. Podél chodby ubíha-ly roury, v nichž cosi klokotalo a bublalo. Vonělo tu borové dříví a rozpálený kov. Jura prošel kolem otevřených dvířek. Uvnitř nikdo nebyl, jen na pultech mrkala barevná světélka. Tady je ticho, pomyslel si Jura. Nikoho není vidět ani slyšet. Zabočil do příčné chodby a zaslechl hudbu. Někde hrál kdosi na kytaru, pomalu a bezpečně vydrnkával smutnou melodii. Snad to nebude takovéhle i na Rheji, napadlo Juru najednou. Měl rád kolem sebe hluk, líbilo se mu, když byli všichni pohromadě, když se smáli, vtipkovali a zpívali. Posmutněl. Pak si pomyslel, že jsou teď asi všichni v práci, ale stejně se nemohl zbavit dojmu, že se lidé určitě musí nudit v kruhovitých prázdných chod-bách, a to nejen tady, ale i na ostatních vzdálených planetách. To asi zavinila ta kytara.Najednou mu kdosi přímo u ucha zlostně řekl:
"A to se tě vůbec netýká! Rozumíš? Vůbec ne!"
Jura se zastavil. Chodba byla pořád prázdná. Jiný hlas, měkký a omluvný, řekl:
"Nemyslel jsem nic špatného, Vitaliji. Vždyť to opravdu nepotře-buješ ty, ani ona, ani Vladislav Kimovič. Nikdo to nepotřebuje. Já jsem jenom chtěl říct…"
Zlostný hlas ho přerušil:
"To jsem už slyšel! A leze mi to krkem! Dejte mi už pokoj s tím vaším Averinem a nemíchejte se do mých věcí! Chci od vás jenom jedno: nechte mě odpracovat ty mé tři roky a pak si jděte ke všem čertům…"
Vlevo od Jury se rozletěla dvířka a do chodby vyběhl světlovlasý, asi pětadvacetiletý mladík. Blonďaté vlasy měl rozčepýřené, tvář zrudlou a zkřivenou. S rozkoší přibouchl dvířka a zarazil se před Ju-rou. Chvíli se na sebe mlčky dívali.
"Kdo jste?" zeptal se blonďák.
"Já…," řekl Jura, "já jsem z Tachmasibu."
"Aha," poznamenal blonďák štítivě. "Další chráněnec."
Obešel Juru obloukem a rychle vykročil chodbou, co chvíli vyle-toval ke stropu a neustále mumlal: "A jděte si ke všem čertům… Jděte si…"
Jura za ním zavolal:
"Copak, mladíku, přiskřípl jste si prst?"
Blonďák se neotočil.
Podívejme, pomyslel si Jura, ona tady asi nebude taková nuda.
Otočil se k dvířkům a zjistil, že před ním stojí další člověk, zřejmě ten, který mluvil omluvným tónem. Byl urostlý, ramenatý a v jeho oblečení byla jistá dávka půvabu. Měl krásný účes a zčervenalý, po-smutnělý obličej.
"Vy jste z Tachmasibu?" zeptal se tiše a přívětivě pokyvoval.
"Ano," odpověděl Jura.
"To jste přiletěl s Vladimírem Sergejevičem Jurkovským? Dobrý den," muž natáhl ruku. "Já jsem Kravec. Anatolij. Vy u nás budete pracovat?"
"Ne, jenom projíždím."
"Aha, projíždíte," řekl Kravec. Stále ještě držel Jurovu ruku. Dlaň měl suchou a studenou.
"Jurij Borodin," představil se Jura.
"Těší mě," řekl Kravec a povolil stisk ruky. "Tak vy projíždíte? Řekněte mi, Juro, Vladimír Sergejevič sem opravdu přijel na inspek-ci?"
"Nevím," odpověděl Jura.
Ruměný obličej Anatolije Kravce úplně zesmutněl.
"No ovšem, jak byste to mohl vědět… Tady u nás, představte si, se najednou roznesla tahle hloupá fáma… Už se s Vladimírem Serge-jevičem znáte dávno?"
"Měsíc," řekl Jura neochotně. Pocítil, že se mu Kravec nelíbí. Možná proto, že mluvil s tím blonďákem takovým omluvným tónem. A nebo proto, že pořád klade otázky.
"To já se s ním znám víc," řekl Kravec. "Já jsem u něho studo-val." Najednou sebou trhl. ,.Proč tady stojíme? Pojďte dál."
Jura vkročil do místnosti. Byla to zřejmě výpočtová laboratoř. Po-dél stěn se táhly průhledné poličky elektronického přístroje. Upro-střed stál matově bílý pult a velký stůl zavalený papíry a nákresy. Na stole bylo několik malých elektrických počítaček pro ruční výpočty.
"To je náš mozek," vysvětlil Kravec. "Posaďte se!"
Jura zůstal stát. Mlčení se táhlo.
"Na Tachmasibu je taky takový stroj," oznámil Jura.
"Teď jsou všichni na pozorování," vykládal Kravec. "Vidíte, ni-kde nikdo. U nás se vůbec hodně pozoruje. A hodně se pracuje. Čas utíká, ani člověk neví jak. Někdy se lidi kvůli práci i pohádají…" Mávl rukou a zasmál se. "Naši astrofyzikové jsou úplně na kordy. Každý má svou ideu a každý má toho druhého za hlupáka. A věci si vyřizují mým prostřednictvím. A já pak od obou dostanu vynadáno."
Kravec zmlkl a vyčkávavě se zadíval na Juru.
"Inu," poznamenal Jura dívaje se stranou, "to se stává."
Pochopitelně, pomyslel si, co se doma uvaří, má se doma sníst.
"Je nás tady málo," navázal Kravec, "a všichni máme spoustu práce. Náš ředitel, Vladislav Kimovič, je skvělý člověk, ale taky je příliš zaneprázdněn. Takže na první pohled by se mohlo zdát, že je u nás hrozná nuda. Ale ve skutečnosti sedíme ve dne v noci každý u své práce."
Znovu se vyčkávavě zadíval na Juru. Jura řekl zdvořile:
"No ovšem, co jiného taky dělat? Kosmos je přece pro práci, a ne pro zábavu. Je pravda, že je tu u vás trochu prázdno, ale někde hraje kytara."

"Á," zasmál se Kravec, "to se náš Dietz pohroužil do úvah."
Dvířka se otevřela a do laboratoře skrčeně vstoupila drobná dívka s náručí plnou papírů. Ramenem za sebou zavřela a podívala se na Juru. Asi se právě probudila - oči měla mírně naběhlé.
"Dobrý den," pozdravil Jura.
Dívka nezvučně zahýbala rty a tiše přistoupila ke stolu. Kravec řekl:
"To je Zina Salrovová. A tohle, Zinočko, je Jurij Borodin, přiletěl společně s Vladimírem Sergejevičem Jurkovským."
Dívka přikývla se sklopenýma očima. Juru by bylo moc zajímalo, zdali se pracovníci observatoře chovali takhle podivně ke všem, kteří přiletěli na Tachmasibu s Jurkovským. Pohlédl na Kravce. Ten sle-doval Zinu a vypadalo to, že něco počítá. Zina mlčky probírala líst-ky. Když si přitáhla elektrickou počítačku a začala hlasitě cvakat tlačítky, otočil se Kravec na Juru a řekl:
"Tak co, Juro, chtěl byste…"
Přerušilo ho jemné bzučení radiofonu. Omluvil se a chvatně jej vytáhl z kapsy.
"To je Anatolij?" ozval se sytý hlas.
"Ano, to jsem já, Vladislave Kimoviči."
"Anatoliji, navštiv, prosím tě, Bazanova. Je v knihovně."
Kravec pohlédl na Juru.
"Já tady mám…," začal vysvětlovat.
Hlas v radiofonu se najednou vzdálil:
"Vítám vás, Vladimíre Sergejeviči… Ano, ano, náčrty jsem při-pravil…"
Ozvaly se krátké přerušované zvuky - radiofon byl vypnut. Kra-vec jej zastrčil zpátky do kapsy a rozpačitě se podíval na Juru a na Zinu.
"Budu muset odejít," řekl. "Ředitel mě žádá, abych pomohl naše-mu atmosférikovi… Zino, buď tak hodná a proveď našeho hosta po observatoři. Nezapomínej, že je to nejlepší přítel Vladimíra Sergeje-viče, tak ať se k němu řádně chováš!"
Zina na to nic neřekla. Jako by Kravce ani neslyšela, jen obličej sklonila ještě níž k počítačce. Kravec se na Juru smutně usmál, zvedl obočí, zlehka rozhodil rukama a odešel.
Jura přistoupil k pultu a úkosem se zadíval na dívku. Měla pří-jemný a nějak beznadějně unavený obličej. Co to všechno znamená: "Vladimír Sergejevič sem opravdu přijel na inspekci?" - "Nezapo-mínej, že je to nejlepší přítel Vladimíra Sergejeviče." - "A jděte si ke všem čertům!" Jura cítil, že to všechno znamená cosi nepěkného. Cítil neodbytné nutkání se do toho vložit. Odejít a nechat všecko tak, jak to je - to bylo prostě nemožné. Znovu se podíval na Zinu. Dívka pilně pracovala. Ještě nikdy neviděl, aby tak milá dívka byla tak smutná a mlčenlivá. Asi jí někdo ublížil, blesklo mu najednou hla-vou. To je jasné jako den, že jí někdo ublížil. Jestliže někdo tobě před očima někomu ublíží, neseš vinu i ty, vzpomněl si. Tak dobře…
"Co je tohle?" zeptal se Jura nahlas a namířil prst nazdařbůh na jednu z mrkajících lampiček. Zina sebou trhla a zvedla hlavu.
"Tohle?" vypravila ze sebe. Poprvé za celou dobu se na něho po-dívala. Měla podivuhodně modré, velké oči. Jura udatně opakoval:
"Ano, zrovna to."
Zina se pořád ještě dívala na něho.
"Povězte mi, vy u nás budete pracovat?"
"Ne," řekl Jura a přistoupil až ke stolu. "Nebudu u vás pracovat. Jenom lady projíždím. A nejsem žádný přítel Vladimíra Sergejeviče, jen tak se trochu známe. A nejsem chráněnec. Jsem vakuový svářeč."
Přejela si dlaní po tváři.
"Počkejte," zamumlala. "Vakuový svářeč? Proč vakuový svářeč?"
"A proč by ne?" Jura cítil, že z jakýchsi nedefinovatelných příčin to má obrovský význam a pro tuhle milou,smutnou dívku je to velmi dobře, že je právě vakuový svářeč, a ne něco jiného. Ještě nikdy ne-měl takovou radost z toho, že je vakuový svářeč. "Promiňte," omlu-vila se dívka. "Spletla jsem si vás."
"S kým?"
"Nevím, Myslela jsem… Nevím. Na tom nezáleží."
Jura obešel stůl, zastavil se těsně vedle ní a podíval se na ni shora.
"Vypravujte," požádal důrazně.
"O čem?"
"O všem. O všem, co se tady děje."
A najednou spatřil, jak na blyštivou, vyleštěnou desku stolu do-padlo rychle za sebou několik kapek. Sevřelo se mu hrdlo.
"Tohle ještě chybělo," řekl nabručeně.
Zina potřásla hlavou. Polekaně se ohlédl na dvířka a řekl výhruž-ně:
"Přestaňte brečet! Vždyť je to hanba!"
Pozvedla hlavu. Obličej měla mokrý a ubohý, oči jí naběhly ještě víc.
"Kdybyste… tak," začala úryvkovitě. Jura vytáhl kapesník a polo-žil jí ho na mokrou dlaň. Zina si začala otírat tváře.
"Kdo vám co udělal?" zeptal se Jura tiše. "Kravec? Já za ním pů-jdu a dám mu přes hubu, chcete?"
Složila kapesník a pokusila se o úsměv. Pak se zeptala:
"Poslyšte, jste vy opravdu vakuový svářeč?"
"Opravdu. Jenom, prosím vás, nebrečte. Prvně v životě vidím člo-věka, který se při spatření vakuového svářeče dá do

breku."
"A je to pravda, že Jurkovskij přivezl na observatoř svého oblí-bence?"
"Jakého oblíbence?" zhrozil se Jura.
"Tady u nás se říkalo, že Jurkovskij chce na Dionu dostat nějaké-ho svého chráněnce - astrofyzika…"
"Co je to za blbost?" vyhrkl Jura. "Na palubě je jenom osádka, Jurkovskij a já. Žádný astrofyzik."
"Opravdu?"
"To se ví, že opravdu! A vůbec - Jurkovskij, a chráněnci! To je přece nápad! Kdo vám to řekl? Kravec?"
Zina znovu zavrtěla hlavou.
"No nevadí." Jura si nohou přitáhl stoličku a sedl si. "Ale stejně vyprávějte. Povězte mi všechno. Kdo vám ublížil?"
"Nikdo," řekla tiše. "Já jsem zkrátka špatná pracovnice. A navíc s nevyrovnanou psychikou," smutně se ušklíbla. "Náš ředitel je vůbec proti tomu, aby na observatořích byly ženy. Mohu si blahopřát, že mě na Zem nevrátil hned. Shořela bych studem. Na Zemi bych muse-la změnit obor. A to bych hrozně nerada. Tady se mi sice nic nedaří, ale aspoň jsem na observatoři, u velkého vědce. Já mám tohle všech-no ráda," křečovitě polkla. "Myslela jsem, že mám vlohy…"
Jura procedil mezi zuby:
"Prvně slyším o člověku, který má rád svou práci, a přitom se mu nic nedaří."
Cukla ramenem.
"Máte přece ráda svou práci?"
"Ano."
"A nic se vám nedaří?"
"Jsem zabedněná."
"Jak je to možné?"
"Nevím."
Jura si skousl ret a zamyslel se.
"Poslyšte," řekl po chvilce, "poslyšte, Zino, a jak ti druzí?"
"Kdo?"
"Ostatní, co jsou tady…"
Zina vzlykavě povzdychla.
"Tady jsou všichni úplně jiní, než byli na Zemi. Bazanov všechny nenávidí a ti dva pitomečkové si vymysleli bůhvíco, pohádali se a teď nemluví ani se mnou, ani mezi sebou…"
"A Kravec?"
"Kravec je patolízal," řekla lhostejně. "Ten na všecko kašle." Na-jednou se na něho rozpačitě podívala. "Jenom nikomu neříkejte, co jsem vám tu povídala! To už bych tady vůbec nevydržela. Začnou všelijaké vyčítavé narážky, všeobecné úvahy o podstatě ženské po-vahy…" Jura ji sledoval přimhouřenýma očima.
"Jak je tohle možné?" podivil se. "A o tom nikdo nic neví?"
"Koho by to zajímalo?" usmála se smutně. "My jsme přece nej-lepší ze vzdálených observatoří…"
Dvířka se otevřela. Blonďatý mladík, s nímž se Jura prve potkal na chodbě, se vsunul po pás do místnosti, upřel oči na Juru, přitom štítivě svraštil nos, pak pohlédl na Zinu a znovu se pohledem vrátil k Jurovi. Zina vstala.
"Seznamte se," řekla roztřeseným hlasem. "To je Svirskij, Vitalij Svirskij, astrofyzik. A to je Jura Borodin…"
"Navazuješ známost?" optal se Svirskij nepříjemným hlasem. "Tak to nebudu překážet."
Chystal se zavřít dvířka, ale Jura zvedl ruku.
"Moment," zarazil ho.
"Třeba pět momentů," Svirskij vlídně vycenil zuby. "Ale až jindy. Teď bych nerad rušil vaše soukromí, kolego."
Zina tiše vzdychla a zakryla si rukama obličej.
"Já nejsem pro tebe žádnej kolega, idiote," zasyčel Jura potichu a vykročil proti Svirskému. "A budu s tebou mluvit hned teď, rozumíš? Nejdřív se omluvíš týhle dívce, ty dobytku."
Jura byl asi pět kroků od dvířek, když se Svirskij, vysunuv dolní čelist jako zvíře, vsoukal do místnosti proti němu.

Bykov přecházel po klubovně s rukama za zády a s hlavou svěše-nou. Žilin stál opřen o dveře do velitelské kabiny. Jurkovskij s prsty propletenými seděl u stolu. Všichni tři poslouchali Krutikova. Mluvil vášnivě a vzrušeně a tiskl si k levé straně prsou svou krátkou ruku.
"A věř mi, Voloďko, nikdy v životě jsem neslyšel o lidech tolik ohavností. Všichni jsou podlí, špatní, jen Bazanov je dobrý. Seršeň prý je diktátor a tyran, všechny usoužil a drze jim diktuje svou vůli. Všichni se ho bojí. Našel se na Dione jeden odvážlivec, Muller, a toho Seršeň vyštval. Ne, ne, Bazanov nepopírá Seršňovy vědecké zásluhy, on si jich dokonce vysoko cení a na tom, že je observatoř tak slavná, má zásluhu právě Seršeň, ale zato uvnitř, tam panuje mravní úpadek. Seršeň má zvláštního informátora a provokatéra, jakéhosi zabedněnce Kravce. Ten Kravec, představte si, všude špicu-je uši, donáší to a potom podle pokynů ředitele rozšiřuje pověsti a všechny rozeštvává navzájem proti sobě. Připomíná mi to heslo: Rozděl a panuj! Mimochodem, když jsme si povídali, přišel zrovna do knihovny ten nešťastný Kravec pro nějakou knížku. Tedy jak ten Bazanov na něho zařval! ‚Okamžitě ven!' hulákal. Ubohý Kravec, takový milý, sympatický chlapec, ani neměl čas se pořádně předsta-vit. Celý zrudl a odešel, ani tu knížku si nevzal. Já jsem se pochopi-telně neudržel a Bazanovovi jsem pořádně vynadal. Rovnou jsem mu řekl: ‚Co to děláte, Péťo? Copak tohle se smí?'"
Krutikov se nadechl a otřel si čelo kapesníkem.
"Tak tedy Bazanov," pokračoval, "je mravně neobyčejně čistý. Nesnese, když někdo za někým chodí. Mají tady mladou pracovnici Zinu, je to astrofyzička. A on jí přilepil hned dva nápadníky najed-nou a hned si domyslel, že se ti

dva kvůli ní pohádali. Ovšem ona, představte si, dává naděje oběma a ti jako kohouti… Přitom sám, představte si, dodává, že to jsou jenom pověsti, ale že fakt zůstává faktem - ti tři se nesnášejí. Není dost na tom, že Bazanov rozeštval všechny astronomy, ale on zatáhl do svých intrik i kontrolní inžený-ry. Všichni jsou u něho kreténi, usmrkanci, nikdo z těch nedouků neumí pracovat… Mně vstávaly vlasy hrůzou, když jsem to poslou-chal! Představ si, Voloďko… Víš, komu on dává za to všechno vi-nu?"
Krutikov udělal efektní pauzu. Bykov se zastavil a podíval se na něho. Jurkovskij s očima do štěrbinky přimhouřenýma pohyboval čelistí, až mu na opuchlých tvářích naskakovaly boule.
"Tobě!" vyhrkl Krutikov a hlas mu přeskočil. "Nevěřil jsem vlastním uším! Generální inspektor MSKS kryje všechny tyhle lum-párny, a nejen to, vozí po observatořích nějaké své tajemné oblíben-ce, usazuje je tam a prosté pracovníky pod malichernými záminkami sesazuje a posílá zpátky na Zem. Všude nasadil své přívržence, jako Seršně! To už jsem nevydržel. Povídám mu: ‚Nezlobte se, miláčku, račte si dávat pozor na jazyk.'"
Krutikov znovu zalapal po dechu a odmlčel se. Bykov začal opět přecházet po místnosti.
"Tak," ozval se Jurkovskij, "a čím tedy skončila vaše beseda?"
Krutikov prohlásil hrdě:
"Už jsem ho nemohl poslouchat. Nemohl jsem poslouchat, jak se hází špína na tebe, Voloďko, a na kolektiv nejlepší vzdálené observa-toře. Vstal jsem, ironicky jsem se rozloučil a odešel. Doufám, že se zastyděl."
Jurkovskij seděl se sklopenýma očima. Bykov se ušklíbl:
"Hezky se žije na tvých základnách, generální inspektore. Víš, tak družně!"
"Já bych na tvém místě, Voloďko, učinil opatření," radil Krutikov. "Bazanova musíš poslat zpátky na Zem a zakázat mu pracovat na stanicích mimo Zemi. Takoví lidé jsou přece strašně nebezpeční, Voloďko, to přece víš…"
Jurkovskij poznamenal s očima stále sklopenýma:
"Dobře. Děkuji ti, Michaile. Opatření budu muset učinit."
Žilin řekl tiše:
"A nebyl jenom unavený?"
"Co by se tím spravilo?" vmísil se Bykov.
"Ano," povzdychl si Jurkovskij těžce, "Bazanova bude třeba od-volat."
V chodbě se ozvalo rychlé dupání magnetických podkůvek.
"Vrací se Jura," řekl Žilin.
"Tak se naobědváme," rozhodl Bykov. "Obědváš s námi, Vladi-míre?"
"Ne, obědvám u Seršně. Musím se s ním ještě o mnoha věcech domluvit."
Žilin stál u dveří do velitelské kabiny a první spatřil Juru. Vyvalil oči a pozvedl obočí. V té chvíli se po Jurovi otočili všichni ostatní.
"Co to má znamenat, praktikante?" zeptal se Bykov.
"Co se ti stalo, Jurko?" vykřikl Krutikov.
Jura vypadal příšerně, Levé oko zalité modročervenou podlitinou, nos deformovaný, rty napuchlé a zčernalé. Levou ruku držel trochu bezvládně, prsty pravé ruky samou náplast. Vpředu na kazajce bylo znát stopy chvatně zapraných tmavých skvrn.
"Pral jsem se," odpověděl Jura ponuře.
"S kým jste se pral, praktikante?"
"Se Svirským."
"Kdo to je?"
"To je jeden mladý astrofyzik na observatoři," vysvětlil Jurkovskij netrpělivě.
"Proč jste se rvali, kadete?"
"Urazil dívku," řekl Jura. Díval se Žilinovi přímo do očí. "Žádal jsem, aby se omluvil."
"No a?"
"A proto jsme se poprali."
Žilin sotva znatelně přikývl na souhlas. Jurkovskij vstal, prošel se po místnosti, zastavil se před Jurou a zastrčil ruce hluboko do kapes županu.
"Jestli tomu dobře rozumím, kadete," pronesl chladně, "vyvolal jste na observatoři hanebnou výtržnost."
"Ne," prohlásil Jura.
"Ztloukl jste pracovníka observatoře."
"To ano," přisvědčil Jura, "ale nic jiného mi nezbývalo. Musel jsem ho donutit, aby se omluvil."
"A donutil jsi ho?" zeptal se Žilin rychle.
Jura trochu zaváhal a pak odpověděl vyhýbavě:
"Tedy - v podstatě se omluvil. Až později."
Jurkovskij řekl podrážděně:
"Sakra, na tom přece nezáleží, Ivane!"
"Promiňte, Vladimíre Sergejeviči," řekl Ivan omluvně.
Jurkovskij se znovu obrátil k Jurovi.
"Ať to bylo jak chtělo, byla to výtržnost," prohlásil. "Přinejmen-ším to tak vypadá. Poslyšte, kadete, rád vám věřím, že jste byl veden nejušlechtilejšími pohnutkami, ale budete se muset omluvit."
"Komu?" vyhrkl Jura okamžitě.
"Za prvé samozřejmě Svirskému."
"A za druhé?"

"Za druhé se budete muset omluvit řediteli observatoře."
"To ne!" vykřikl Jura.
"Budete muset."
"Ne."
"Co to znamená - ne? Vyvolal jste rvačku v jeho observatoři. To je hanba. A ještě odmítáte se omluvit?"
"Nebudu se omlouvat lumpovi," řekl Jura klidným hlasem.
"Mlčet, praktikante!" zařval Bykov.
Rozhostilo se ticho. Krutikov lítostivě vzdychal a pokyvoval hla-vou. Jurkovskij udiveně hleděl na Juru.
Žilin se najednou odloupl od stěny, přistoupil k Jurovi a položil mu ruku na rameno.
"S dovolením, Alexeji Petroviči," řekl. "Myslím, že bychom měli Borodina nechat, ať nám poví všechno po pořádku."
"A kdo mu brání?" zavrčel Bykov zlostně. Bylo vidět, že je mu všechno, co se tu děje, proti srsti.
"Povídej, Juro," vybídl Žilin.
"Co bych měl povídat," začal Jura tiše. A pak se rozkřičel: "To se musí vidět! A slyšet! Ty pitomce musíme okamžitě zachránit! Vy říkáte - observatoř, observatoř! A on je to bordel! Lidi tady brečí, rozumíte? Brečí!"
"Jen klidně, kadete," vmísil se Jurkovskij.
"To nejde klidně! Vy chcete, abych se omluvil… Nebudu se omlouvat inkvizitorovi! Pacholkovi, kterej štve ty hlupáky jednoho proti druhýmu a proti tý holce! Kde máte oči, generální inspektore? Celá tahle instituce se měla už dávno evakuovat na Zem, nebo tady za chvíli začnou lézt po čtyřech a kousat!"
"Uklidni se a vysvětli to po pořádku," opakoval Žilin.
A Jura vyprávěl. Jak se setkal se Zinou Satrovovou a jak plakala, a jak on pochopil, že musí okamžitě zasáhnout, a že začal Svirskij, který zezvířečtěl natolik, že věřil všelijakým, hnusným pomluvám o své milé. Jak donutil Averina se Svirským, aby si "upřímně" pro-mluvili, a jak se zjistilo, že Svirskij nikdy nenazýval Averina zabed-něncem a patolízalem, a že Averin neměl vůbec tušení, že se o něm povídá, že ho v noci několikrát viděli odcházet od Ziny z ložnice. Jak vzali inženýru Dietzovi kytaru a zjistili, že Dietz nikdy neroztrušoval pomluvy o Bazanovovi a Táně Oleninové… A jak se okamžitě přišlo na to, že tohle všechno je Kravcovova práce a že Seršeň o tom určitě ví a že on je ten hlavní lump…
"Kluci mě poslali, abych šel za vámi, Vladimíre Sergejeviči, a prosí vás, abyste s tím něco udělal. A udělejte to radši vy, nebo se do toho pustí sami… Už se na to chystají."

Jurkovskij seděl v křesle u stolu a výraz jeho obličeje byl tak sta-řecký a ubohý, že se Jura zarazil a v rozpacích se ohlédl na Žilina. Ale Žilin zase sotva znatelně přikývl.
"Tahle slova si taky zodpovíte," procedil Seršeň mezi zuby.
"Mlč!" vykřikl drobný osmahlý Averin, který seděl vedle Jury. "Neskákej nikomu do řeči! Soudruzi, jak je to možné, že on se opo-važuje pořád skákat do řeči?"
Jurkovskij počkal, až se hluk ztiší, a pokračoval:
"Je to všechno tak nechutné, že mě ani ve snu nenapadlo, že k ně-čemu takovému může dojít, a musel zasáhnout nezúčastněný člověk, chlapec, aby … Ano, nechutné. To jsem od vás nečekal, mládeži. Jak to bylo snadné, zavést vás zpátky na úroveň prvobytných lidí! Stačily k tomu tři roky, jeden ctižádostivý maniak a jeden provincionální intrikán. A vy jste se ohnuli, zezvířečtěli, ztratili jste lidskou podobu. Mladí, veselí, poctiví lidé… Že se nestydíte!"
Jurkovtskij se odmlčel a rozhlédl se po astronomech. Tohle všechno je teď zbytečné, blesklo mu hlavou. Ti teď nemají náladu mě poslouchat. Seděli v hloučku a nenávistně se dívali na Šeršně a Kravce.
"Tak dobře. Nového ředitele vám pošlou z Titanu. Dva dny může-te schůzovat a přemýšlet. Přemýšlejte! Jste ubozí a slabí, proto vám říkám: přemýšlejte! A teď můžete jít."
Zvedli se a se sklopenými hlavami vyšli z pracovny. Seršeň rov-něž vstal, a nemotorně vrávoraje na magnetických botách, přistoupil přímo k Jurkovskému.
"Tohle je svévolné jednání," řekl sípavě. "Narušujete práci ob-servatoře." Jurkovskij ho štítivě odstrčil.
"Poslyšte, Seršni," řekl tiše, "na vašem místě bych se zastřelil."
12. Prstenec-1. Balada o jednonohém cizinci
"Víš," řekl Bykov a díval se na Jurkovského přes brýle a přes Fy-ziku kovů, "ten Seršeň se možná cítí ukřivděný. Přece jenom je to nejlepší observatoř a tak dál…"
"Seršeň mě nezajímá," odpověděl Jurkovskij. Sklapl desky a pro-táhl se. "Mě spíš zajímá, jak ti mladí mohli dojít k takovému živo-tu… Seršeň, to je nula, nicka."
Bykov chvíli uvažoval.
"No a co ty si teda myslíš?" zeptal se konečně.
"Mám svou teorii… Lépe řečeno hypotézu. Domnívám se, že z nich už vymizela imunita proti sociálně škodlivým jevům, která byla v minulosti nutná, ale ještě nevymizely jejich vlastní protispolečen-ské dispozice."
"Srozumitelněji," požádal ho Bykov.
"Prosím. Například ty. Co bys udělal, kdyby k tobě přišel po-mlouvač a řekl, že… e-e… dejme tomu Michail Krutikov krade a prodává potraviny? Ty už jsi za svá léta viděl hodně pomlouvačů, víš, co obnášejí, takže bys ho poslal… e-e… někam pryč. A teď si vem našeho kadeta… Co by udělal on, kdyby mu někdo řekl… e-e… no, třeba totéž? Vzal by to jako hotovou věc a v tu ránu by letěl na Michaila si to vyříkat. A hned by zjistil, že to je nesmysl, vrátil by se a… e-e… z třískal by toho lumpa."
"To jo," podotkl Bykov s potěšením.
"Tak vidíš. A naši přátelé na Dione - to ještě nejsi ty, ale taky ještě ne kadet. Berou svinstvo jako hotovou věc, ale

uchované záso-by falešné hrdosti jim brání jít a všechno si vysvětlit."
"No," protáhl Bykov, "možná že je to tak."
Vstoupil Jura, sedl si na bobek před otevřenou knihovnu a začal si vybírat knížku na večer. Události na Dione ho úplně vyvedly z míry a pořád se nemohl vzpamatovat. Loučení se Zinou Satrovovou bylo tiché a neobyčejně dojemné. Zina byla vyšinuta ještě mnohem víc než on. Ovšem usmívala se už. Jura by nejraději zůstal na Dioně tak dlouho, dokud se Zina nezačne smát. Byl si jist, že by ji dokázal roz-veselit a pomohl jí tak alespoň trochu zapomenout na strašné dny Seršňovy vlády. A velice litoval, že tu zůstat nemůže. Na chodbě pak chytil blonďatého Svirského a kladl mu na srdce, aby tady k Zině byli zvlášť ohleduplní. Svirskij se na něho podíval rozlícenýma oči-ma a odpověděl docela z jiného konce: "My mu ještě rozmlátíme hubu!"
"E-e… Alexeji, nebudu nikomu překážet v kabině?" zeptal se Jur-kovskij.
"Jsi přece generální inspektor," řekl Bykov. "Komu bys mohl pře-kážet?"
"Chci se spojit s Titanem," vysvětlil Jurkovskij. "A vůbec po-slechnout si éter."
"Tak běž!"
"Mohl bych taky?" zeptal se Jura.
"Taky můžeš," přikývl Bykov. "Všichni všechno můžou."
Ráno dočetl Bykov poslední časopis, dlouho a pozorně si prohlí-žel zadní stranu obálky, a dokonce se taky podíval, kolik stojí. Pak si vzdychl, odnesl časopis do své kajuty, a když se vrátil, pochopil Jura, že "chlapec dostrouhal hůlku až do konce". Bykov byl teď neobyčej-ně laskavý, hovorný a všem všechno dovoloval.
"A já s vámi půjdu taky," dodal Bykov.
Všichni tři se vhrnuli do kabiny. Krutikov se na ně zděšeně podí-val ze svého stupínku, rozzářil se v úsměvu a zamával jim na pozdrav plnicím perem.
"My tě nebudem rušit," ujistil ho Bykov. "Jdem k vysílačce."
"Ale pozor, hoši," upozorňoval Krutikov, "za půl hodiny přijde beztíže."
Na žádost Jurkovského směřoval Tachmasib ke stanici Prstenec-1, umělé družici Saturna, pohybující se v blízkosti prstence.
"A nešlo by to bez té beztíže?" ptal se Jurkovskij rozmazleně.
"Chápej, Voloďko," odpověděl omluvně Krutikov, "tady je pro Tachmasib hrozně málo místa, pořád se musí manévrovat."
Přešli kolem Žilina vrtajícího se v kontrolní aparatuře a usedli u vysílačky. Bykov začal manipulovat knoflíky. V zesilovači to zavylo a zavřeštělo.
"Hudba sfér," poznamenal vzadu Žilin. "Zapněte dešifrátor, Alexeji Petroviči."
"Vidíš, to máš pravdu," řekl Bykov. "A já už myslel, že to jsou poruchy."
"Tys mi radista," utrousil Jurkovskij pohrdavě.
Zesilovač najednou zařval nepřirozeným hlasem:
"… minut uslyšíte přenosem ze Země koncert Alexandra Blum-berga. Opakuji…"
Hlas se ztratil a nahradilo jej chrápání. Pak kdosi řekl
" …nijak nemohu pomoci. Budete muset, soudruzi, počkat." - "A když si pošleme vlastní člun?" - "V tom případě budete čekat míň, ale bez čekání se to neobejde." Bykov zapjal samočinný vyla-ďovač a ručička se vydala na cestu po stupnici, zastavujíc se na ně-kolik okamžiků u každé stanice, která byla v provozu "… osmdesát hektarů selenových baterií pro zimní zahrady, čtyřicet kilometrů mě-děného drátu - šestky, dvacet kilometrů…" - "… máslo není, cukr není, zbývá sto krabiček Herkulesu, suchary a káva. A cigarety taky nejsou…" - "… And hear me? I'm not going to stand this impuden-ce… Hear me? I'm…'ll - "q-dva, q-dva, vůbec jsem nerozuměl… Co to má za pitomou vysílačku? Q-dva, q-dva, vylaďuji… Jedna, dvě, tři…" - "… velice se mi stýská. Kdy se vrátíš? A proč nepíšeš? Líbá tvá Anna. Stop." - "… Čene, žádný strach, vezmeš objemový integrál hyperboloidu…"- "… Sedmička, Sedmička, máte třetí sek-tor volný. Sedmička, 1 A slyšíte mě? Nemám v úmyslu trpět takovou drzost… Slyšíte? Já… přistaňte ve třetím sektoru…" - "Sášo, poví-dá se, že přiletěl nějaký generální inspektor. Prý asi sám Jurkov-skij…"
"Tak dost," zavrčel Jurkovskij. "Najdi Titan. Mizerové, už to vě-dí!"
"Zajímavá věc," řekl Bykov hlubokomyslně. "Je jich v soustavě Saturna všeho všudy nějakých sto padesát, a nadělají takových ře-čí…"
Vysílačka chrchlala a vyla. Bykov vyladil a začal mluvit do mik-rofonu:
"Titan, Titan. Volá Tachmasib. Titan, Titan."
"Titan slyší," ozval se ženský hlas.
"Generální inspektor volá velitele soustavy." Bykov se vesele po-díval na Jurkovského. "Říkám to dobře, Voloďo?" zeptal se do mik-rofonu. Jurkovskij blahosklonně pokýval.
"Haló, haló, Tachmasib!" Ženský hlas byl poněkud vzrušen. "Po-čkejte okamžik, spojím vás s ředitelem."
"Čekáme," řekl Bykov a přistrčil mikrofon k Jurkovskému.
Jurkovskij si odkašlal.
"Lizočko!" ozvalo se čísi zvolání v zesilovači. "Dej mi ředitele, miláčku. Ale svižně!"
"Uvolněte frekvenci," řekl přísně ženský hlas. "Ředitel je zane-prázdněn."
"Jak to - zaneprázdněn?" ozval se hlas uraženě. "To jsi ty, Fe-renci? Zase mimo pořadí?"
"Uvolněte frekvenci!" řekl Jurkovskij přísně.
"Všichni uvolnit frekvenci," ozval se váhavý skřípavý hlas. "Ře-ditel mluví s generálním inspektorem Jurkovským."
"A-ch," vydechl kdosi polekaně. Jurkovskij se samolibě podíval na Bykova.
"Zajceve," ozval se. "Buď zdráv, Zajceve!"

"Buď zdráv, Voloďo," zaskřípěl ředitel. "Jaká náhoda?"
"No… jsem na takové maličké inspekci. Přiletěl jsem včera. Pří-mo na Dionu. Seršně jsem odvolal. Podrobnosti až potom. Tak podí-vej, uděláme to… e-e… takhle. Na místo Seršně jim tam dej Mullera. Seršně koukej co nejdřív poslat na Zem. Toho a ještě jednoho. Jme-nuje se Kravec. Je mladý, ale zralý. Jejich odeslání sleduj osobně. A pamatuj si, že jsem s tebou nespokojen. Tuhle záležitost… e-e… jsi mohl zlikvidovat sám, a mnohem dřív. A dál…" Jurkovskij se odml-čel. V éteru vládlo uctivé ticho. "Rozhodl jsem se pro takovouhle cestu. Teď letím k Prstenci-1. Zdržím se tam asi dva tři dny a pak se podívám k tobě na Titan. Nařiď jim tam, aby připravili palivo pro Tachmasib. A nakonec ještě něco." Jurkovskij se opět odmlčel. "Mám na palubě jednoho chlapce. Je to vakuový svářeč. Patří ke skupině dobrovolníků, co u tebe pracují na Rheji. Buď tak hodný a poraď mi, kde ho mohu vysadit, aby ho ihned dopravili na Rheu." Jurkovskij se znovu odmlčel. V éteru bylo ticho. "Tak poslouchám tě," dodal Jurkovskij.
"Moment," řekl ředitel. "Oni tady shánějí informace. Odkud vo-láš? Z Tachmasibu?"
"Ano," přisvědčil Jurkovskij. "Vedle mne tady stoji Alexej."
Krutikov vykřikl z navigátorské kabiny:
"Že pozdravuju Feděnku!"
"Tadyhle Míša tě pozdravuje."
"Je tam s tebou taky Grigorij?"
"Ne," odpověděl Jurkovskij. "Copak ty to nevíš?"
V éteru bylo ticho. Pak se skřípavý hlas opatrně zeptal:
"Stalo se něco?"
"Ne, to ne," řekl Jurkovskij. "Prostě mu zakázali lítat. Už před rokem."
Z éteru zaznělo povzdychnutí.
"No jo-o," protáhl ředitel. "Nás to čeká taky co nevidět."
"Doufám, že ještě ne moc brzy," odtušil Jurkovskij. "Tak co je s těmi tvými informacemi?"
"Aha, počkej," řekl hlas. "Tak poslouchej. Na Rheu ten tvůj svá-řeč lítat nemusí. Dobrovolníky jsme přesunuli na Prstenec-2. Tam je jich víc třeba. Jestli se to povede, pošleš ho tam přímo z Prstence-1. A kdyby se to nepovedlo, pošleme ho tam od nás z Titanu."
"Co to znamená - povede se to, nepovede se to?"
"Dvakrát za dekádu lítají na Prstenec Švýcaři, vozí tam proviant. Možná že na Prstenci-1 zastihneš zrovna švýcarský člun."
"Rozumím," řekl Jurkovskij. "Tak dobrá. Já už k tobě nic víc ne-mám. Na shledanou."
"Klidnou plazmu, Voloďo," popřál ředitel. "Ať tam nespadnete na Saturn!"
"Fuj, neřáde," odplivl si Bykov a vypnul vysílačku.
"Jasné, kadete?" zeptal se Jurkovskij.
"Jasné," řekl Jura a vzdychl si.
"Copak, nespokojen?"
"Ale ne, pracovat se dá všude. O to nejde."
Observatoř Prstenec-1 obíhala v rovině Saturnova prstence po kruhové oběžné dráze a vykonávala jeden oběh za čtrnáct a půl hodi-ny. Byla to nová stanice, její výstavba skončila teprve před rokem. Její osádka se skládala z deseti planetologů zkoumajících Saturnův prstenec a čtyř kontrolních inženýrů. Ti měli spoustu práce: některé přístroje a agregáty observatoře, jako ohřívače, kyslíkové regeneráto-ry nebo systém vodního koloběhu, nebyly ještě definitivně seřízeny. Nepříjemnosti s tím spojené však planetology ani trochu nevyváděly z míry, tím spíše, že většinu času trávili v kosmoskafech vznášejících se nad prstencem. Na jejich práci byl v soustavě Saturna kladen ob-zvláštní důraz. Planetologové předpokládali, že v prstenci zjistí pří-tomnost vody, železa a vzácných kovů, čímž by se soustava stala soběstačná, pokud jde o zásobování palivem a materiálem. Ovšem, i kdyby toto hledání skončilo úspěšně, nebylo zatím možné takových nálezů využít. Nebyla ještě zřízena taková raketa, která by byla schopna proniknout do jiskřivých vrstev Saturnových prstenců a vrá-tit se bez úhony.
Alexej Petrovič Bykov zavedl Tachmasib k vnější linii doků a opatrně zakotvil. Přiražení k umělým družicím je záležitost značně choulostivá, vyžaduje mistrovství a naprosté přesnosti. Bykov vždycky v takových případech vstával z křesla a vydával se do kabi-ny osobně. U vnějších doků již stál jakýsi člun, podle pruhů zřejmě nákladní s proviantem.
"Praktikante," řekl Bykov. "Máš štěstí. Bal si kufr."
Jura neřekl nic.
"Osádka lodi má povoleno vystoupit na břeh," prohlásil Bykov. "Kdyby vás pozvali na večeři, nepřehánějte to. Není to žádný hotel. A radši si vemte s sebou konzervy a minerálku."
"Zvýšíme oběh," poznamenal Žilin polohlasně.
Zvenku se ozvalo vrzání a skřípání - to dispečer, který měl služ-bu, nasazoval k výstupnímu otvoru Tachmasibu hermetickou spojo-vací chodbu. Za pět minut oznámil rádiem: "Můžete vystoupit. Ale oblečte se tepleji."
"Proč zas?" informoval se Bykov.
"Seřizujeme klimatizaci," odpověděl dozorčí a ohlásil konec spo-jení.
"Co to znamená - tepleji?" rozčilil se Jurkovskij. "Co si máme na sebe vzít? Flanel? Nebo jak ono se tomu říkávalo - válenky? Prošívané kabáty? Vatované vesty?"
Bykov řekl:
"Vem si svetr. A natáhni si teplé ponožky. Kožešinová kazajka by taky nebyla špatná. S elektrickým ohříváním.'"
"Já si vezmu svetřík," prohlásil Krutikov. "Mám nádherný svetřík. S jelenem."
"Ale já nemám nic," ozval se Jura sklíčeně. "Můžu si navlíct je-nom tadyhle těch pár triček."

"To je peklo," ulevil si Jurkovskij. "Já taky nemám nic."
"Tak si vem ten svůj župan," poradil mu Bykov a zamířil k sobě do kajuty.
Do observatoře vstoupili všichni najednou. Byli oblečeni velmi různorodě a teple. Bykov měl na sobě grónskou kazajku s kožešino-vou vložkou. Krutikov si vzal taky kazajku a na nohy natáhl kožené boty. Neměly magnetické podkůvky, takže ho přátelé museli za se-bou táhnout jako závěsný aerostat. Žilin si vzal svetr a druhý dal Ju-rovi. Kromě toho měl Jura ještě kožešinové kalhoty od Bykova, které si musel zavázat až v podpaží. Žilinovy kožešinové kalhoty měl zase Jurkovskij. Navíc měl Jurkovskij svetřík s jelenem od Krutinova a nádherné bílé sako.
V kesonu je přivítal dispečer v trenýrkách a tričku. Bylo tu vedro k zalknutí, jako ve finské sauně.
"Vítám vás," řekl dispečer. Obhlédl hosty a zamračil se. "Řekl jsem vám přece, že se máte obléci tepleji. V těch botičkách zmrzne-te."
Jurkovskij procedil výhružně:
"Chcete si ze mne dělat blázny, mladíku?"
Dispečer se na něho nechápavě podíval.
"Jaké blázny? V klubovně je minus patnáct."
Bykov si otřel s čela pot a zavrčel:
"Tak jdem!"
Z chodby zavanul ledový chlad, dovnitř vrazily kotouče páry. Dispečer se celý schoulil, popadl se rukama za ramena a zaúpěl:
"Dělejte rychle, prosím vás."
Obložení chodby bylo místy rozebráno a žlutá mřížka termočlán-ků se nestydatě leskla v namodralém svitu. Před klubovnou narazili na kontrolního inženýra. Byl zahalen v nepředstavitelně dlouhém kožichu dosahujícím až na paty a pod kožichem mu vykukovalo modré tričko. Na hlavě měl naraženou čepici s ušima trčícíma do stran.
Jurkovskij zimomřivě potřásl rameny a otevřel dveře do klubovny.
Sedělo tam u stolu pět mužů v kožiších se zvednutými límci. Byli připoutáni k židlím. Připomínali strážníky z dob Alexeje Tichošlápka a srkali horkou kávu z průhledných termosů. Když spatřili Jurkov-ského, ohrnul si jeden z nich límec, vyfoukl oblak páry a řekl:
"Dobrý den, Vladimíre Sergejeviči. Pročpak jste se oblékli tak na-lehko? Sedněte si. Chcete kávu?"
"Co se tady u vás děje?"
"Seřizujeme," odpověděl kdosi.
"A kde je Markušin?"
"Markušin vás čeká v kosmoskafu. Tam je teplo."
Jeden z planetologů se zvedl a vyplul s Jurkovským do chodby. Jiný, rozcuchaný dlouhán, se zeptal:
"Povězte mi upřímně, z vás, co jste tady, už žádný není generální inspektor?"
"Ne," ujistil ho Bykov.
"Tak vám to teda řeknu na rovinku: tady je psí život. Včera jsme měli na celé observatoři plus třicet, v klubovně dokonce plus třiatři-cet. V noci teplota najednou klesla. Já osobně mám omrzlou patu, při takové proměnlivé teplotě se nikomu nechce do práce, proto pracu-jeme střídavě v kosmoskafech. Ty mají samostatné klimatizační zaří-zení. U vás se to nestává?"
"Stává," řekl Bykov. "Při haváriích."
"Takhle vy žijete celý rok?" zeptal se Krutikov zděšeně a soucit-ně.
"Ne, ještě to tak! Dohromady asi měsíc. Předtím nebylo kolísání teploty tak citelné. Ale zorganizovali jsme brigádu na pomoc inžený-rům, no a - vidíte sami."
Jura dychtivě usrkoval horkou kávu. Cítil, že se mění v kus ledu.
"Br-r-r…," otřásl se Žilin. "Poslyšte, není tady nějaká oáza?"
Planetologové si vyměnili pohledy.
"Jedině snad v kesonu," odpověděl jeden z nich.
"Nebo ve sprše," řekl druhý. "Ale tam je vlhko."
"Není to tu ani drobet útulné," postěžoval si Krutikov.
"Víte co, pojďte všichni k nám," navrhl Bykov.
"Jú," protáhl vytáhlý planetolog. "A pak se sem zase vracet?"
"Jen pojďte, pojďte," pobízel Krutikov. "Tam si popovídáme."
"Ale to není nějak podle pravidel pohostinství," řekl dlouhán ne-rozhodně.
Nastalo ticho. Jura řekl:
"Jak legračně tu sedíme - čtyři proti čtyřem. Úplně jako při ša-chovém utkání."
Všichni se na něho podívali.
"Tak pojďte, pojďte k nám," řekl Bykov znovu a odhodlaně vstal.
"Ono se to vážně nehodí," řekl jeden z planetologii. "Radši seďme u nás. Třeba se beseda ještě rozproudí."
Žilin se vmísil:
"U nás je teplo. Maličko se otočí regulátorem - a můžeme si udělat horko. Budeme sedět v lehkém, pěkném oblečení. A nebude-me popotahovat nosem."
Do klubovny vklouzl zamračený muž v kožichu přes nahé tělo. S pohledem upřeným do stropu prohlásil nepřívětivě:
"Prosím o prominutí, samo sebou, ale račte se rozejít do kajut. Za pět minut tady vyčerpáme vzduch."
A zase zmizel. Bykov beze slova vykročil k východu. Všichni ostatní zamířili za ním.
Za slavnostního mlčení prošli chodbou, málem se zalkli horkým vzduchem v prázdném kesonu a vstoupili na palubu

Tachmasibu. Dlouhán obratně shodil kožich a sako a začal si rozmotávat šálu. Teplé vybavení nastrkali do skříně ve stěně. Pak došlo na představo-vání a vzájemné stisky ledových rukou. Dlouhán se jmenoval Rafael Gorčakov. Zbývající tři, jak se zjistilo, byli Josef Vlček, Jevgenij Sadovskij a Pavel Semjakin. Když trochu poroztáli, projevili se jako veselí, povídaví chlapci. Brzy bylo známo, že Gorčakov a Sadovskij studují turbulentní pohyb v prstenci, jsou svobodní, mají rádi Gra-hama Greena a Strogova, chodí raději do kina než do divadla, právě čtou v originále Montainovy Pokusy, neorealistickému malířství ne-rozumějí, ale nevylučují možnost, že na tom něco je; vešlo ve zná-most, že Josef Vlček hledá v prstenci železnou rudu metodou neutro-nových odrazů a za pomoci výbušných pum, že je povoláním hous-lista, byl mistrem Evropy v běhu na 400 m překážek a do Saturnovy soustavy se dostal proto, aby se pomstil jedné dívce za její chladnost a nečitelnost; a že konečně Pavel Semjakin je naopak ženatý, má děti, pracuje jako asistent na fakultě planetologie, zuřivě hájí hypoté-zu o umělém původu Saturnova prstence a je ochoten "třeba přijít o hlavu, ale udělat z té hypotézy teorii".
"Celé neštěstí je v tom," říkal vzrušeně, "že naše kosinoskafy jako výzkumné rakety jsou pod vší kritiku. Mají malou rychlost a nic ne-vydrží. Když sedím v kosmoskafu nad prstencem, nejradši bych bre-čel vzteky. Vždyť je to co by kamenem dohodil… Ale sestoupit do prstence máme přísně zakázáno. A přitom jsem pevně přesvědčen, že hned první výprava do prstence by přinesla mnoho zajímavého. Aspoň něco, čeho by se člověk mohl chytit…"
"Co například?" zeptal se Bykov.
"Noo, nevím."
"Ale já vím," vmísil se Gorčakov. "On doufá, že na nějakém bal-vanu najde stopu bosého chodidla. Víte, jak on pracuje? Spouští se co nejblíž k prstenci a prohlíží si balvany čtyřicetinásobným daleko-hledem. A zatím se zezadu blíží asteroida jako hrom a rycne ho do zadku. Paša se vždycky uvazuje k dalekohledu, a než se odšroubuje, druhá asteroida…"
"To jsou pitomosti," ohradil se Semjakin zlostně. "Kdyby se po-dařilo dokázat, že prstenec je pozůstatkem rozpadu nějakého tělesa, už to by znamenalo hodně. A zatím máme lovení úlomků zakázáno."
"Ono se to snadno řekne - lovit úlomky," řekl Bykov. "Já tu prá-ci znám. Jsi zpocený jako myš a stejně se nikdy nedozvíš, kdo koho ulovil, a pak se zjistí, že jsi sestřelil havarijní raketu a paliva máš na zpáteční cestu málo. Nene, dobře dělají, že vám ty hlouposti zakazu-jí."
Krutikov najednou snivě obrátil oči v sloup a řekl:
"Ale zato, chlapci, jak je to vábivé! Jaká živá, přesná práce!"
Planetologové se na něho zadívali s uctivým údivem. Jura také. Nikdy ho nenapadlo, že se dobromyslný tlouštík Krutikov někdy zabýval lovem asteroid. Bykov se na něho chladně podíval a hlučně si odkašlal. Krutikov se po něm polekaně ohlédl a chvatně dodal:
"Je to ovšem velmi nebezpečné… Zbytečné riziko… A vůbec, není to třeba…"
"Mimochodem, k těm stopám," řekl Žilin zamyšleně. "Vy jste ta-dy daleko od pramenů informací," rozhlédl se po shromážděných, "a asi nevíte…"
"Co máte na mysli?" zeptal se Sadovskij. Z jeho tváře se dalo vy-číst, že už je strašně dychtivý nových zpráv.
"Na ostrově Chonsu," sdělil jim Žilin, "nedaleko od zálivu Dan-noura, v úžlabině mezi horami Siramine a Titigatake, objevili archeo-logové v pralese soustavu jeskyň. V těch jeskyních našli množství prvotní havěti - a co je hlavní, spoustu zkamenělých stop prvobyt-ných lidí. Archeologové se domnívají, že před dvaceti tisíci lety obý-vali tyhle jeskyně prajaponci, jejichž potomky později vyvraždila plemena Jamato pod velením císaře Džimutenno, božského vnuka posvátné Amaterasu."
Bykov hekl a chytil se za bradu.
"Tento nález vyburcoval celý svět," pokračoval Žilin. "Možná že jste o tom slyšeli."
"Kdepak my," řekl Sadovskij smutně. "U nás dávají lišky dobrou noc…"
"No vidíte, a tolik se o tom psalo a mluvilo. Ale o to nejde. K nej-zajímavějšímu nálezu došlo poměrně nedávno, když se důkladně vyklidila hlavní jeskyně. Představte si: ve zkamenělé hlíně se objevi-lo přes dvacet párů stop bosých chodidel s odstávajícími palci a uprostřed nich…" Žilin přejel široce otevřenýma očima po tvářích posluchačů. Jura už to všechno znal, ale přesto na něho efektní pauza silně zapůsobila. "Stopa boty," dodal Žilin klidně. Bykov se zvedl a zamířil z klubovny.
"Aljoško!" zavolal Krutikov. "Kampak?"
"Já už tu historii znám," řekl Bykov, aniž se otočil. "Četl jsem o tom. Brzy se vrátím."
"Stopa boty?" navázal Sadovskij. "Jaké boty?"
"Velikost přibližně pětačtyřicet," odpověděl Žilin. "Vroubkovaná podrážka, nízký podpatek, tupá hranatá špička."
"Fantazie," prohlásil Vlček rozhodně. "Kachna."
Gorčakov se rozesmál a zeptal se:
"A neotiskla se tam taky značka Bystrochod?"
"Ne," řekl Žilin. Zavrtěl hlavou. "Kdyby tak tam byl nějaký, ja-kýkoli nápis! Ale jenom stopa boty… Lehce překrytá stopou bosého chodidla - někdo tam šlápl pak ještě později."
"To je kachna!" rozhorlil se Vlček. "To je přece jasné. Masový výlov rusalek na ostrově Man, Bonapartův duch vtělivší se do massachusetského počítacího stroje…"
"Sluneční skvrny rozložené ve formě grafického znázornění Py-thagorovy věty - čili obyvatelé Slunce hledají spojení s MSKS!"
"Nějak jsi to, Váňo, trošku… tento," řekl Krutikov nedůvěřivě.
Semjakin mlčel. Jura rovněž.
"Četl jsem přetisk z vědecké přílohy Aisahi-šimbun," pokračoval Žilin. "Nejdřív jsem si taky myslel, že je to kachna. V

našich novi-nách se taková zpráva neobjevila. Ale článek podepsal profesor Uso-zuki - vynikající vědec, slyšel jsem o něm od kluků z Japonska. A on tam mimo jiné píše, že chce svým článkem učinit přítrž proudu falešných informací, ale neníní podávat žádné komentáře. Rozuměl jsem tomu tak, že oni sami ještě nevědí, jak by to vysvětlili."
"Odvážný Evropan v drápech rozzuřených sinantropů!" prohlásil Sadovskij slavnostně. "Byl sežrán celý, zůstala jen stopa boty Shoes Majestic. Kupujte výrobky firmy Shoes Majestic, chcete-li, aby po vás něco zůstalo!"
"To nebyli sinantropové," vysvětlil Žilin trpělivě. "Odstávající pa-lec je viditelný dokonce i prostým okem. Profesor Usozuki je nazývá pachonantropy."
Semjakin už se neovládl.
"A proč by to vlastně měla být kachna?" zeptal se. "Proč my vždycky ze všech hypotéz vybíráme jen ty nejpravděpodobnější?"
"To je pravda. Proč?" přidal se Sadovskij. "Stopu tam nechal Ci-zinec z kosmu, pochopitelně, a jeho první setkání s pozemšťany skončilo tragicky."
"Proč by ne?" řekl Semjakin. "Kdopak asi nosil boty před dvaceti tisíci lety?"
"Hlouposti," namítl Sadovskij. "Budeme-li to brát vážně, tak je to stopa některého z archeologů."
Žilin zavrtěl hlavou.
"Předně, hlína je tam docela zkamenělá. Velikost stopy vylučuje každou pochybnost. Copak si myslíte, že Usozukiho taková možnost nenapadla?"
"A stejně je to kachna!" opakoval Sadovskij tvrdohlavě.
"Řeknete mi, Ivane," řekl Semjakin, "fotografie té stopy nebyla otištěna?"
"Jakpak ne," odpověděl Žilin. "Byla uveřejněna fotografie stopy, té jeskyně i Usozukiho… A nezapomeňte, Japonci mají velikost no-hy maximálně dvaačtyřicet, snad ještě tak třiačtyřicet, a to už je moc."
"Tak poslyšte," shrnul Gorčakov. "Řekněme, že máme za úkol se-stavit hypotézu bez logických rozporů, která by vysvětlovala tenhle japonský nález."
"Prosím," souhlasil Semjakin. "Já navrhuji - Cizinec z kosmu. Najděte v této hypotéze rozpory."
Sadovskij mávl rukou.
"Už zase Cizinec z kosmu. Prostě nějaký brontosaurus."
"Snazší by bylo předpokládat, že to je přece jen stopa nějakého Evropana. Nějakého turisty."
"Ano, buď to bude nějaké neznámé zvíře, nebo turista," připojil Vlček. "Stopy zvířat mívají někdy zvláštní formu."
"Velikost, velikost," napovídal Žilin tiše.
"Tak zkrátka nějaké neznámé zvíře."
"Například kachna," poznamenal Sadovskij.
Vrátil se Bykov, pohodlně se uvelebil v křesle a zeptal se:
"Tak copak tu máte?"
"Ale soudruzi se pokoušejí nějak vyložit tu japonskou stopu," od-pověděl mu Žilin. "Už jsou tři návrhy: Cizinec z kosmu, Evropan, neznámé zvíře."
"Nu a co?" zeptal se Bykov.
"Všechny tyhle hypotézy," dodal Žilin, "dokonce i hypotéza o Ci-zinci, mají jeden obrovský rozpor."
"A to?" zeptal se Semjakin.
"Zapomněl jsem vám říci, že plocha jeskyně činí čtyřicet čtvereč-ních metrů. Stopa je přímo uprostřed jeskyně."
"No a co?" nechápal Semjakin.
"A je jenom jedna," řekl Žilin.
Chvíli všichni mlčeli.
"Hm-m," protáhl Semjakin. "Balada o jednonohém Cizinci."
"Třeba byly ostatní stopy setřeny," nadhodil Vlček.
"Absolutně vyloučeno," řekl Žilin. "Dvacet párů docela zřetel-ných stop bosých chodidel po celé jeskyni a jedna zřetelná stopa boty uprostřed."
"Čili," ozval se Bykov, "Cizinec byl jednonohý. Přinesli ho do jeskyně, postavili ho svisle a po objasnění vzájemných vztahů ho na fleku sežrali."
"No," zamyslel se Krutikov, "v tom není logický rozpor, že ne?"
"To už není ono, že je jednonohý," řekl Semjakin zadumaně. "Těžko si můžu představit jednonohou rozumnou bytost."
"Třeba to byl invalida," uvažoval Gorčakov.
"Nebo mu jednu nohu sežrali hned," poznamenal Sadovskij.
"Prokrista, jaký pitomosti my tady plácáme!" zaúpěl Semjakin. "Pojďte radši něco dělat."
"No počkej, promiň," zarazil ho Vlček. "To se musí prozkoumat. Moje hypotéza je taková: Cizinec dělal velikánské kroky. Oni všich-ni mají takové nenormálně dlouhé nohy."
"To by si rozrazil lebku o strop jeskyně," namítl Sadovskij. "Nej-spíš měl křídla. Přiletěl do jeskyně, všiml si, že ho nemají v úmyslu přivítat zrovna mírumilovně, tak se odrazil a zase odletěl. Ale co si o tom myslíte vy sám, Ivane?"
Žilin otevřel ústa k odpovědi, ale místo toho pozvedl prst a řekl:
"Pozor! Generální inspektor!"
Do klubovny vstoupil rudý, rozpařený Jurkovskij.
"Fuj," oddychl si s úlevou. "Tady je nádherný chládek. Planetolo-gové, volá vás vrchnost. A nezapomeňte, že tam u vás máte teď asi čtyřicet stupňů." Obrátil se k Jurovi. "Chystej se, kadete. Domluvil jsem s kapitánem nákladní lodi, on tě hodí na Prstenec." Jura vzdychl a přestal se usmívat. "Loď startuje za několik hodin, ale bude lepší, když tam přijdeš včas. Váňo, doprovodíš ho. Jo! Planetologové! Kde jsou ti planetologové?" Vystrčil hlavu do chodby. "Semjakine!

Pašo! Připrav mi fotografie, které jsi pořídil nad prstencem. Musím se na to podívat. Michaile, neodcházej, počkej chvilinku. Zůstaň tady. Alexe-ji, nech tu knihu, musím si s tebou promluvit."
Bykov odložil knihu. V klubovně zůstal jen on, Jurkovskij a Kru-tikov. Jurkovskij kolébavě přešel rychlým krokem z jednoho kouta do druhého.
"Co je ti?" zeptal se Bykov a nedůvěřivě sledoval jeho pohyby.
Jurkovskij se prudce zastavil.
"Tak podívej, Alexeji," řekl. "Domluvil jsem se s Markušinem, on mi dá kosmoskaf. Chci si zalítat nad prstencem. Naprosto bezpečná cesta, Alexeji." Jurkovskij se znenadání rozčilil. "Co se na mne tak díváš? Kluci dělají takové lety dvakrát denně už celý rok. Já vím, že jsi paličák. Ale já nechci sestupovat do prstence. Podřizuji se tvým rozkazům. Uvaž taky ty moji prosbu. Prosím tě co nejpokorněji, kru-cinál! Konec konců jsme přátelé, nebo ne?"
"A oč vlastně jde?" zeptal se Bykov klidně.
Jurkovskij se zase rozběhl po klubovně.
"Dej mi Michaila," pronesl trhaně.
"Co-o?" protáhl Bykov a pomalu se vzpřímil.
"A nebo poletím sám," obrátil hned Jurkovskij. "Jenže já se v kosmoskafech moc nevyznám."
Bykov mlčel. Krutikov rozpačitě přejížděl pohledem z jednoho na druhého.
"Chlapci, já přece s radostí… O čem vlastně mluvíte?"
"Mohl bych si taky vzít pilota na stanici," řekl Jurkovskij. "Ale prosím o Michaila, protože je stokrát zkušenější a opatrnější než oni všichni dohromady. Chápeš to? Opatrnější!"
Bykov mlčel. Obličej mu ztemněl a nabyl sveřepého výrazu.
"My budeme nanejvýš opatrní," pokračoval Jurkovskij. "Poletíme ve výši dvacet třicet kilometrů nad průměrnou rovinou, níž ne. Udě-lám několik celkových snímků, chvilku budu vizuálně pozorovat a za dvě hodinky se vrátíme."
"Aljoško," přidal se Krutikov ostýchavě. "Náhodné odštěpky nad prstencem jsou přece velmi vzácné. A pak - nejsou nijak hrozné. Stačí trochu pozornosti…"
Bykov se mlčky díval na Jurkovského. Co s ním mám dělat? říkal si v duchu. Co mám dělat s tím starým bláznem? Michail má nemoc-né srdce. Je na své poslední cestě. Má už zpomalené reakce a v kos-moskafech je ruční řízení. A já řídit kosmoskaf nemohu. Žilin taky ne. A pustit s ním mladého pilota - to nejde. Ti by se spolu určitě domluvili, že se vnoří do prstence. Proč jsem se nenaučil řídit kos-moskaf, já starý hlupák?
"Aljošo," řekl Jurkovskij, "moc tě prosím. Vždyť já už asi Satur-novy prstence nikdy neuvidím. Jsem starý, Aljošo."
Bykov se zvedl a nedívaje se na nikoho mlčky opustil klubovnu. Jurkovskij si zakryl obličej rukama.
"To je přece hrůza!" postěžoval si rozmrzele. "Proč já mám tak příšernou pověst? Řekni, Míšo!"
"Ty jsi moc neopatrný, Voloďko," řekl Krutikov tiše. "Těžká věc, je to tvoje vina."
"A nač bych měl být opatrný?" zeptal se Jurkovskij. "Buď tak laskav a řekni mi to. Abych se dožil své naprosté duševní i tělesné nemohoucnosti? Abych se dožil chvíle, kdy se mi život zprotiví a já umřu v posteli? Vždyť je, Míšo, úplně k smíchu třást se takhle o svůj život!"
Krutikov pokýval hlavou.
"Vidíš, jaký jsi, Voloďko," řekl tiše. "A jak nechápeš, chlapče, že ty umřeš - a bude konec. Po tvé smrti tady přece zůstanou lidi, ka-marádi. Víš, jak jim bude těžko? Jenže ty pořád myslíš jenom na sebe, Voloďko, jenom na sebe."
"Víš, Míšo, nechci se s tebou hádat. Radši mi řekni, dá-li k tomu Alexej souhlas nebo ne."
"Já mám dojem, že už souhlas dal," řekl Michail Antonovič. "Co-pak to nevidíš? Já ho znám, patnáct let jsme spolu na jedné lodi." Jurkovskij znovu začal pobíhat po místnosti.
"A co ty, Michaile, chceš letět, nebo ne?" zvolal. "Nebo taky… dáváš souhlas?"
"Poletím moc řád," řekl Krutikov a začervenal se. "Na rozlouče-nou."
Jura si balil kufr. Nikdy neuměl pořádně balit a tentokrát navíc ještě pospíchal, aby nebylo vidět, jak nerad odchází z Tachmasibu. Ivan stál vedle něho a Jurovi bylo nesmírně smutno při pomyšlení, že se s ním teď bude muset rozloučit a že se spolu už nikdy nesejdou. Bez ladu a skladu strkal do kufru prádlo, sešity s konspekty, knížky, mezi nimi i Cestu cest, o níž Bykov prohlásil: "Až se ti tahle kniha začne líbit, můžeš se považovat za dospělého." Ivan si pohvizdoval a veselýma očima ho sledoval. Jura konečně zavřel kufr, smutně se rozhlédl po kajutě a řekl:
"Tak, to bychom asi měli."
"No když je to tak, pak se tedy pojď rozloučit," řekl Žilin.
Vzal Jurův nic neválící kufr a vydali se kruhovitou chodbou oko-lo desetikilogramových činek vznášejících se ve vzduchu, kolem sprchy, kolem kuchyně, odkud voněla ovesná kaše, do klubovny. V klubovně byl pouze Jurkovskij. Seděl u prázdného stolu, plešatící hlavu v dlaních, a měl před sebou čistý lístek papíru připevněný ke stolu svorkami.
"Vladimíre Sergejeviči," ozval se Jura. Jurkovskij zvedl hlavu.
"Á, kadet," řekl se smutným úsměvem. "Inu, rozlučme se."
Stiskli si ruce.
"Jsem vám velmi vděčný," řekl Jura.
"Nonono," zaprotestoval Jurkovskij. "Dej pokoj, člověče. Vždyť víš, že já jsem tě vzít nechtěl. Ale nebylo to ode mne správné. Co bych ti měl popřát na rozloučenou? Co nejvíc pracuj, Juro. Pracuj rukama, pracuj hlavou. A hlavně tou hlavou nezapomínej pracovat. A pamatuj si, že skuteční lidé jsou ti, kteří hodně přemýšlejí o hodně věcech. Nenech mozek zplesnivět." Jurkovskij se na něho podíval se svým známým výrazem: jako by čekal, že se Jura hned tady na místě změní k lepšímu. "Tak běž!"
Jura se nemotorně uklonil a vyšel z klubovny. U dveří do velitel-ské kabiny se ohlédl. Jurkovskij se za ním zamyšleně díval, ale vy-padalo to, že už ho nevidí. Jura vystoupil nahoru do kabiny. Krutikov s Bykovem se bavili u řídicího pultu.

Když Jura vstoupil, zmlkli a zadívali se na něho.
"Tak," řekl Bykov. "Vidím, že jsi připraven, Juriji. Ty ho dopro-vodíš, Ivane, viď?"
"Na shledanou," řekl Jura. "Děkuji vám." Bykov k němu mlčky natáhl velikou ruku. "Moc vám děkuji, Alexeji Petroviči," opakoval Jura. "A vám taky, Michaile Antonoviči."
"Není zač, není zač, Jurko," zahlaholil Krutikov. "Ať se ti pěkně pracuje. Rozhodně mi napiš psaníčko. Adresku jsi neztratil?"
Jura se beze slova poplácal po náprsní kapse. "No, to je dobře, to je báječné. Napiš - a kdybys měl chuť, přijeď. Vidíš, to je nápad, jakmile se vrátíš na Zem, přijeď. U nás je legrace, spousta mladých lidí. A přečteš si mé paměti."
Jura se trochu pousmál. "Na shledanou," rozloučil se.
Krutikov mu zamával plnicím perem a Bykov zahučel:
"Klidnou plazmu, praktikante."
Jura s Žilinem vyšli z kabiny. Naposledy se před Jurou otevřely dveře kesonu a pak se za ním zavřely.
"Sbohem, Tachmasibe."
Prošli nekonečnou chodbou observatoře, kde bylo horko jako v lázni, a vstoupili na druhou dokovou palubu. U otevřeného vstupního otvoru nákladní lodi seděl na malé bambusové lavičce zrzavý ko-lohnát v rozepnuté blůze se zlatými knoflíky a v pruhovaných šort-kách. Zhlížel se v malém zrcátku, prsty si prohraboval zrzavé licousy a s bradou vysunutou kupředu hučel nějaký tyrolský nápěv. Když spatřil Juru a Žilina, zastrčil zrcátko do kapsy a vstal.
"Kapitán Korf?" zeptal se Žilin.
"Ja," prohlásil kolohnát.
"Zavezete na Prstenec-2 tadyhle toho soudruha," řekl Žilin. "Ge-nerální inspektor s vámi mluvil, že?"
"Ja," přisvědčil zrzavý kapitán Korf. "Samozřejmě. Kufer?"
Žilin mu podal Jurovo zavazadlo.
"Ja," poznamenal kapitán Korf potřetí.
"Tak sbohem, Juriko," řekl Žilin. "Jenom, prosím tě, nevěš hlavu. Co je to za způsoby?"
"Já nic nevěším," odpověděl Jura smutně.
"Náhodou já moc dobře vím, proč věšíš hlavu," pokračoval Žilin. "Tebe napadlo, že už se nikdy nesetkáme, a okamžitě jsi z toho udě-lal tragédii. A přitom to žádná tragédie není. Ty budeš ještě sto let potkávat všelijaké dobré i špatné lidi. A mohl bys mi odpovědět na otázku, čím se jeden dobrý člověk liší od jiného dobrého člověka?"
"Nevím," řekl Jura a povzdychl si.
"Tak já ti to řeknu," nabídl se Žilin. "On se ničím zvláštním neliší. Už zítra budeš mezi svými kluky. Zítra ti budou všichni závidět a ty se budeš vytahovat. Já a inspektor Jurkovskij… Budeš jim vykládat, jak jsi střílel pijavice na Marsu, jak jsi vlastníma rukama na Bamber-ze narazil misteru Richardsonovi na hlavu takovouhle židli, jak jsi zachránil modrookou dívku před ničemou Seršněm. A pokud jde o planetology zkázy - o těch si taky něco vymyslíš."
"Ale jděte, Váňo," protestoval Jura a pousmál se.
"Uvidíš, že ano! Fantazii máš živou. Už tě vidím, jak jim dekla-muješ baladu o jednonohém Cizinci. Ale nezapomeň na jednu věc. Tam byly totiž ty stopy dvě. Nějak jsem se k tomu nedostal, abych jim řekl i o té druhé. Ta druhá byla na stropě, přesně nad tou první. Na to nezapomeň. Tak sbohem."
"Tý-da-dá-da í-já," zakvílel kdesi vzadu potichu kapitán Korf.
"Na shledanou, Váňo," řekl Jura. Sevřel Žilinovu ruku oběma dlaněmi. Žilin ho poplácal po rameni, otočil se a vykročil do chodby. Jura zaslechl, jak v chodbě někdo zavolal:
"Ivane, existuje ještě jedna hypotéza! Tam v té jeskyni nebyl žád-ný Cizinec. Třeba tam přišla jenom jeho bota."
Jura se trochu ušklíbl.
"Tý-da-dá-da í-já!" vyzpěvoval vzadu kapitán Korf a prohraboval si zrzavé licousy.

13. "Prstenec-1". Člověk musí žít

"Voloďko, posuň se trošku," řekl Krutikov. "Já do tebe narážím loktem. Kdybych náhodou musel třeba obracet…"
"Promiň, promiň," odpovídal Jurkovskij. "Jenže já nemám kam. Tady je hrozně málo místa. Kdo dělal tyhle… e-e… aparáty…"
"Tak, tak… to stačí, stačí, Voloďko…"
V kosmoskafu bylo málo místa. Malá kulovitá raketa byla stavěna jen pro jednoho člověka, ale obvykle do ní nasedali dva. Kromě toho podle bezpečnostních předpisů musela být osádka při práci nad prs-tencem oblečena do skafandrů se zvednutou přílbou. Dva lidé ve skafandrech a navíc s přílbami visícími na zádech, to už v kosmoska-fu nebylo opravdu k hnutí. Krutikov sice seděl v pohodlném pilot-ském křesle s širokými měkkými popruhy, ale velmi těžce nesl, že jeho přítel Voloďka se musí krčit někde mezi pouzdrem regenerátoru a pultem pumového shazovadla.
Jurkovskij tiskl tvář k dalekohledu a čas od času cvakal spouští fo-tografického aparátu.
"Drobátko přibrzdi, Míšo," říkal na půl úst. "Tak… Zaslav… Sak-ra, proč tady mají všecko tak nepohodlné…"
Krutikov s požitkem pohyboval řídicí pákou a upřeně se díval na obrazovku teleprojektoru. Kosmoskaf se pomalu vznášel ve výši pět-advaceti kilometrů od středního pásu prstence. Vpředu jako obrovitý, kalně žlutý hrb vyčníval nemotorný vodnatý Saturn. Trochu níže, vpravo i vlevo, se přes celou obrazovku táhla rovná jiskřivá plocha. V dálce se halila do nazelenalého oparu a zdálo se, že je gigantická planeta vpůli rozseknuta. Pod kosmoskafem uplývala kamenná tříšť. Duhová změť ostrých odštěpků, drobného štěrku, blyštivého, jiskři-vého prachu. Občas v léto tříšti vznikaly podivné víry a v takových okamžicích Jurkovskij říkal: "Přibrzdi, Michaile… Tak, ano…" - a spoušť několikrát zacvakala. Tento neurčitý a nepochopitelný pohyb Jurkovského obzvlášť zajímal. Prstenec nebyl hrstí kamení hozeného do mrtvého setrvačného pohybu kolem Saturna; žil svým podivným, nepostižitelným životem a zákonitosti tohoto života bylo třeba teprve pochopit.

Krutikov byl šťasten. Něžně svíral poddajné rukojeti řídicí páky a s požitkem cítil, jak měkce a poslušné reaguje raketa na každý pohyb jeho prstů. Byla to nádhera, řídit loď bez kybernetického navigátora, bez všelijaké té elektroniky, bioniky a kybernetiky, spoléhat jen a jen na sebe, opájet se naprostou a nekonečnou sebedůvěrou a vědět, že mezi člověkem a lodí je pouze tato měkká a šikovná řídicí páka, a vědět také, že člověk nemusí navyklou silou vůle odhánět myšlenku, že mu pod nohama bublá sice spoutaná, ale strašlivá síla schopná rozmetat celou planetu na prach. Krutikov měl bujnou fantazii, v duši byl vždycky trochu konzervativní, takže mu pomalý kosmoskaf se slabými motory připadal útulný a domácký ve srovnání s fotonovou obludou Tachmasibem a ostatními podobnými obludami, s nimiž měl tu čest se seznámit během pětadvaceti let své navigátorské práce.
Kromě toho ho uváděla v tiché nadšení jako vždy duhově jiskřící diamantová tříšť prstence. Krutikov byl odjakživa na Saturna a jeho prstence zatížen. Prstenec byl úžasně krásný. Byl mnohem krásnější, než by o tom dokázal Krutikov vypravovat, ale přesto pokaždé kdy-koli jej viděl, měl chuť o tom vyprávět.
"To je přece nádhera," začal tentokrát. "Jak to všechno mění bar-vy. Já asi nebudu umět…"
"Přibrzdi, Míšo," přerušil ho Jurkovskij. Krutikov přibrzdil.
"Víš, existují náměsíčníci," pokračoval. "A já mám podobnou sla-bost…"
"Ještě drobet přibrzdi," řekl Jurkovskij. Krutikov zmlkl a přibrzdil ještě víc. Jurkovskij cvakal spouští. Krutikov chvíli mlčel a pak za-volal do mikrofonu:
"Aljoško, posloucháš nás?"
"Poslouchám," odpověděl Bykovův hlas.
"Aljoško, tady u nás je všecko v pořádku. Já jsem se jenom chtěl s někým rozdělit o své dojmy. Tady je ti krásně, Aljoško! Slunce běhá po těch kamenech… a prach se leskne jako stříbro… Ty jsi senzační, Aljoško, že jsi nás pustil. Na rozloučenou se aspoň podívat… Jé, kdybys viděl, jak tady jeden kamínek hraje všemi barvami!" Byl tak přeplněn dojmy, že znovu umlkl. Bykov chvíli čekal a pak se zeptal: "Poletíte ještě dlouho k Saturnu?"
"Ještě dlouho, dlouho!" odsekl Jurkovskij podrážděně. "Kdyby ses radši, Alexeji, sebral a šel něco dělat. Nám se nic nestane."
Bykov odpověděl:
"Ivan dělá profylaxi." Odmlčel se. "A já taky."
"Neměj starost, Aljoško," řekl Krutikov. "Zbloudilé kameny tu nejsou, všude naprostý klid, žádné nebezpečí."
"To je dobře, že tam nejsou zbloudilé kameny," poznamenal By-kov. "Ale stejně dávej pořádný pozor."
"Přibrzdi, Michaile," nařídil Jurkovskij.
"Co tam máte?" zeptal se Bykov.
"Turbulenci," odpověděl Krutikov.
"Aha," ozval se Bykov a zmlkl.
Asi čtvrt hodiny uplynulo bez jediného slova. Kosmoskaf se vzdá-lil od okraje prstence již na tři sta kilometrů. Krutikov lehce pohybo-val řídicí pákou a přemáhal touhu rozletět se prudčeji, tak, aby se jiskřivé úlomky pod nimi slily v souvislý jiskrný pás. To by byla krása! Když byl mladší, rád takové věci dělal.
Jurkovskij najednou zašeptal:
"Zastav!"
Krutikov přibrzdil.
"Zastav, povídám," zasyčel Jurkovskij. "No tak!"
Kosmoskaf zůstal bez hnutí viset na místě. Krutikov se ohlédl po Jurkovském. Ten tiskl hlavu k očnicím dalekohledu tak silně, až se zdálo, že chce hlavou promáčknout obal kosmoskafu a vykouknout ven.
"Co je tam?" zeptal se Krutikov.
"Co tam máte?" ozval se Bykov.
Jurkovskij neodpověděl.
"Michaile!" vykřikl najednou. "Po směru rotace! Vidíš pod námi ten dlouhý černý odštěpek? Leť přímo nad ním… přesně nad ním, nepředbíhej ho…"
Krutikov se otočil k obrazovce, našel na ní dlouhý černý odštěpek pod nimi a začal řídit kosmoskaf tak, aby mu odštěpek neunikal ze zaměřovacího kříže.
"Co to tam máte?" zeptal se Bykov znovu.
"Nějaký odštěpek," řekl Krutikov. "Dlouhý a černý."
"Uniká ti!" procedil Jurkovskij mezi zuby. "O metr pomaleji!" vykřikl.
Krutikov zpomalil.
"Kdepak, takhle to nepůjde," vzdychl Jurkovskij. "Míšo, podívej se, vidíš ten černý odštěpek?" říkal rychle a tiše.
"Vidím."
"Přímo ve směru, dva stupně od něho je skupina kamenů …"
"Vidím," přisvědčil Krutikov. "Něco se tam nádherně blýská."
"Nononono… Drž směr na ten lesk. Hlavně ho neztrať! Nebo se mi to jenom zdá?"
Krutikov posunul zaměřovací kříž na blyštivý bod a nařídil te-leprojektor na maximální zvětšení. Spatřil pět oválných kamenů, všechny byly docela stejně pronikavě bílé a mezi nimi - cosi blyšti-vého, nezřetelného, co připomínalo stříbřitý stín pavouka s roztaže-nýma nohama. Jako by se ty kameny rozestupovaly a pavouk se jich zachytával roztaženýma holýma nohama.
"To je legrační!" vykřikl Krutikov.
"Tak co to tam máte?" zařval Bykov.
"Počkej, počkej, Alexeji," zamumlal Jurkovskij. "Tady bychom měli sestoupit níž…"

"Už je to tady," řekl Bykov. "Michaile! Ani o metr níž!"
Vzrušený Krutikov sám ani nepostřehl, že už zcela mechanicky s kosmoskafem sestupuje. Bylo to tak podivuhodné a nepochopitelné - pět úplně stejných bílých balvanů a mezi nimi stříbřitý stín na-prosto neobvyklých obrysů.
"Michaile!" vykřikl Bykov a odmlčel se.
Krutikov se vzpamatoval a zabrzdil.
"Co to děláš?" vykřikl Jurkovskij přeskakujícím hlasem. "Vždyť je ztratíš!"
Dlouhý černý odštěpek se pomalu, sotva znatelně sunul na podiv-né kameny.
"Aljoško!" zavolal Krutikov. "Tady je ti vážně něco strašně po-divného. Mohl bych kousíček níž? Ono je to špatně vidět."
Bykov se neozýval.
"Ztratíš je, ztratíš je," vykřikoval Jurkovskij.
"Aljoško!" vykřikl Krutikov zoufale. "Já sestoupím! O pět kilo-metrů, ano?"
Křečovitě svíral rukojeti řídicí páky a snažil se, aby mu blyštivý předmět neuklouzl ze zaměřovače. Černý odštěpek se sunul pomalu a neúprosně. Bykov neodpovídal.
"Tak sestupuj přece, sestupuj," pobídl ho Jurkovskij znenadání klidně. Krutikov se zoufale podíval na mlčky pomrkávající obrazov-ku meteoritního lokátoru a zamířil s kosmoskafem dolů.
"Aljoško," mumlal přitom, "já jen tak drobátko, jen aby nám ne-zmizely. Kolem je všude klid, prázdno."
Jurkovskij chvatně cvakal spouštěmi kamer. Dlouhý černý odště-pek se sunul, sunul, až konečně zakryl bílé kameny i blyštivého pa-voučka mezi nimi.
"Och," ulevil si Jurkovskij, "s tím tvým Bykovem…"
Krutikov zabrzdil.
"Aljoško!" zavolal. "Vidíš, je to hotovo."
Bykov pořád mlčel a tu se Krutikov podíval na vysílačku. Byla vypnutá.
"No ne!" vykřikl. "Jak jsem to mohl udělat? Nejspíš loktem…"
Zapjal příjem.
"…chaile, zpátky! Michaile, zpátky! Michaile, zpátky!" opakoval Bykov monotónně.
"Slyším, slyším, Aljoško. Já jsem nechtěně vypnul příjem."
"Okamžitě se vraťte zpátky," řekl Bykov.
"Hned, hned to bude, Aljoško!" odpověděl Krutikov. "My už jsme to všecko skončili a je to v pořádku…" Zmlkl.
Podlouhlý černý od-štěpek postupně odplouval a znovu odhaloval skupinu bílých kame-nů. Ve slunci se opět zablyštěl stříbřitý pavouček.
"Co se tam u vás děje?" zeptal se Bykov. "Můžete mi to nějak kloudně vysvětlit, nebo ne?"
Jurkovskij odstrčil Krutikova a sehnul se k mikrofonu.
"Alexeji," zavolal. "Pamatuješ si pohádku o gigantické fluktuaci? Zdá se, že máme zrovna tu jednu šanci z miliardy."
"Jakou šanci?"
"Myslím, že jsme našli…"
"Podívej, podívej, Voloďko!" zamumlal Krutikov a s úžasem se díval na obrazovku. Ze strany se blížil mrak hustého šedého prachu a nad ním se vznášely různými směry desítky blyštivých ostrých bal-vanů. Jurkovskij přímo zaúpěl: co nevidět tenhle mrak zacloní, za-kryje, rozmačká a bůhví
kam odvleče ony podivné bílé kameny i toho stříbřitého pavouč-ka, a nikdo se nikdy nedozví, co to bylo …
"Dolů!" zařval. "Michaile, dolů!"
Kosmoskaf sebou trhl.
"Zpátky," vykřikl Bykov. "Michaile, nařizuji ti: zpátky!"
Jurkovskij vztáhl ruku a vypnul vysílačku.
"Dolů, Míšo, dolů… Jedině dolů… A honem!"
"Ale Voloďko, to přece nejde - máme rozkaz! Co to děláš!" Krutikov natáhl ruku k vysílačce. Jurkovskij ho za ni chytil.
"Podívej se na obrazovku, Michaile," řekl. "Za dvacet minut bude pozdě…" Krutikov se mlčky sápal po vysílačce.
"Michaile, nebuď blázen! Máme příležitost, jednu z miliardy! Tohle nám nikdy nikdo neodpustí, pochop to, ty starý hlupáku!"
Krutikov přece jen dosáhl k vysílačce a zapjal ji. Slyšeli z ní, jak Bykov těžce oddychuje.
"Kdepak, oni nás neslyší," řekl Bykov komusi.
"Míšo," zašeptal Jurkovskij sípavě. "Já ti to nikdy v životě neod-pustím. Zapomenu, že jsme byli kamarádi. Zapomenu, že jsme spolu byli na Golkondě. Míšo, v tomhle je přece smysl mého života, po-chop to… Na tohle jsem celý život čekal! Věřil jsem v to. To jsou Cizinci z kosmu, Míšo!" Krutikov přimhouřil oči a zadíval se mu do tváře: tohle byl docela jiný Jurkovskij. "Míšo, prach už se blíží. Zaleť pod ten mrak, Míšo, prosím tě, zapřísahám tě… Bude to hned, jenom umístíme rádiový maják a hned se vrátíme. To je přece jednoduchá věc, žádné nebezpečí, a nikdo se to nedoví."
"Co ty tam s ním budeš vyvádět!" vykřikl Bykov.
"Oni něco našli," poznamenal Žilin.
Krutikov vyhrkl:
"To přece nejde. Nepros mě. Nejde to. Přece jsem dal slib. On se zblázní starostmi. Nepros mě…"
Šedá clona prachu už byla docela blízko.
"Pusť," řekl Jurkovskij. "Budu řídit sám."
Začal beze slova vytlačovat Krutikova z křesla. Bylo to tak divoké a nečekané, že byl Krutikov úplně vyveden z míry.
"Tak dobře," za-bručel. "Dobrá… Počkej!" Stále ještě nemohl poznat Jurkovského obličej; všechno se to podobalo

děsivému snu.
"Michaile Antonoviči!" ozval se z aparátu Žilinův hlas.
"Zde!" ozval se Krutikov slabě a v té chvíli Jurkovskij vší silou praštil do přepínací páčky pěstí. Kovová rukavice seřízla přepínací páčku jako břitva.
"Dolů!" vykřikl Jurkovskij.
Krutikov v hrůze spustil kosmoskaf do dvacetikilometrové pro-pasti. Celý se třásl lítostí a děsivými předtuchami.
Uplynula minuta, druhá…
Jurkovskij se ozval jasným, čistým hlasem:
"Míšo, Míšo, já to taky vím…"
Pórovité balvany na obrazovce vzrůstaly a pomalu se převracely. Jurkovskij si navyklými pohyby natáhl přes hlavu průhlednou přílbu skafandru.
"Míšo, Míšo, já to taky vím," zaslechl Žilin hlas Jurkovského.
Bykov seděl shrben u vysílačky a zaťal obě ruce do podstavce teď už nepotřebného mikrofonu. Mohl jenom poslouchat a snažit se po-chopit, co se děje, a čekat, a doufat. Jestli se vrátí, ztřískám je do krve. To dobrotisko navigátora i toho generálního ničemu. Ne, nez-třískám je. Jen aby se vrátili. Jen aby se vrátili. Vedle něho s rukama v kapsách mlčel zachmuřený Žilin.
"Kameny," ozval se Krutikovův žalostný hlas, "kameny…"
Bykov zavřel oči. Kameny v prstenci. Ostré, těžké. Letí, lezou, ví-ří. Obkličují. Postrkují, odporně skřípají po kovovém obalu. Náraz. Pak silnější náraz. To je ještě legrace, žádné zle, po plášti bubnuje jako hrách pohyblivá drť, ale to je taky ještě legrace, jenže tam někde vzadu se přibližuje ten nejtěžší a nejrychlejší, jako by byl vymrštěn z obrovitého praku, lokátory ho za vrstvou prachu ještě nevidí, a až ho uvidí, bude už stejně pozdě… Trup praská, příčky se zmačkávají do harmoniky, na okamžik se v puklině mihne nebe, než je kámen za-kryje, pronikavě hvízdne vzduch a lidé zbělají a budou křehcí jako led… Vlastně, oni mají skafandry. Bykov otevřel oči.
"Žiline," nařídil. "Běž k Markušinovi a zjisti, kde je druhý kos-moskaf. Ať pro mne připraví pilota."
Žilin zmizel.
"Míšo," zavolal Bykov nezvučně. "Nějak to… víš, Míšo… Nějak to…"
"Tamhle je," řekl Jurkovskij.
"To je ale," podivil se Krutikov.
"Je to pět kilometrů?"
"Kdepak, Voloďko, mnohem míň… Že je to báječné, když nejsou kameny, viď?"
"Brzdi trošku. Já připravím maják. Sakra, neměl jsem ničit tu vy-sílačku, já idiot…"
"Co to může být, Voloďko? Podívej se, taková nestvůra!"
"On je drží, vidíš to? Tak tady jsou, Cizinci! A tys fňukal!"
"Ale jdi, Voloďko, já jsem přece nefňukal. Já jen…"
"Zastav nějak tak, aby ses ho náhodou nějak nedotkl…"
Rozhostilo se ticho. Bykov napjatě naslouchal. Třeba to ještě dobře dopadne, říkal si v duchu.
"Co se tak mračíš?"
"Totiž, já nevím… Nějak se mi to všechno nezdá… Není mi ně-jak…"
"Zaleť pod packu a vyhoď magnetický hák."
"Dobře, Voloďko!"
Co to tam našli? Uvažoval Bykov. Co to je za packu? S čím se to tam babrají? Nešlo by to rychleji?
"Vedle," vzdychl Jurkovskij.
"Počkej, Voloďko, ty to neumíš. Ukaž, já sám."
"Podívej, ten hák jako by vrostl do kamene… Všiml sis, že jsou všichni stejní?"
"Ano, všech pět. Mně to bylo hned divné…"
Vrátil se Žilin.
"Kosmoskaf není," ohlásil.
Bykov se ani neptal, co to znamená, že kosmoskaf není. Nechal mikrofon stát, zvedl se a řekl:
"Jdem ke Švýcarům."
"Takhle to k ničemu nepovede," ozval se Krutikovův hlas. Bykov se zarazil. "No, opravdu… Jak by se to dalo zařídit?"
"Počkej, Voloďko. Dej to sem, já vylezu a udělám to ručně."
"Správně," řekl Jurkovskij. "Vylezeme ven."
"Ne, Voloďko, ty seď tady. Ty bys mi moc nepomohl. A leccos se může…"
Po chvilce řekl Jurkovskij:
"Dobře. Ale udělám ještě několik snímků."
Bykov rychle zamířil k východu. Za ním vyšel Žilin a zamkl za sebou dvířka kabiny. Cestou ho Bykov informoval:
"Vezmem si nákladní loď, podle souřadnic poletíme na to místo a budem tam na ně čekat."
"Správně, Alexeji Petroviči," řekl Žilin. "Ale co tam mohli najít?"
"Nevím," procedil Bykov mezi zuby. "A ani nechci vědět. Než to vyjednám s kapitánem, jdi do kabiny a najdi jejich souřadnice."
V chodbě observatoře chytil Bykov zpoceného dozorčího a nařídil mu:
"Jdeme teď na nákladní loď. Stáhneš spojovací chodbu a uzavřeš vstup."
Dozorčí přikývl.
"Druhý kosmoskaf se vrací," připomněl. Bykov se zarazil. "Ne, to ne," dodal dozorčí lítostivě. "Hned tak tady nebude,

asi tak za tři hodiny."
Bykov mlčky vykročil dál. Prošli kesonem, kolem bambusové la-vičky a úzkou, těsnou šachtou vystoupili do velitelské kabiny lodi. Kapitán Korf a jeho navigátor stáli u nízkého stolku a prohlíželi si náčrt na modráku.
"Dobrý den," pozdravil Bykov.
Žilin zamířil beze slova k vysílačce a začal vylaďovat vlnu kos-moskafu. Kapitán a navigátor se na něho udiveně zadívali. Přistoupil k nim Bykov.
"Kdo z vás je kapitán?" zeptal se.
"Kapitán Korf," představil se zrzavý kapitán. "Kdo jste? Proč to?"
"Já jsem Bykov, kapitán Tachmasibu. Prosím vás o pomoc."
"S radostí," řekl kapitán Korf. Podíval se na Žilina. Ten byl za-brán do vysílačky.
"Dva naši soudruzi pronikli do prstence," vysvětlil Bykov.
"Ó!" Na tváři kapitána se objevily rozpaky. "Jak neopatrné!"
"Potřebuju loď. Prosím vás o vaši loď."
"Moji loď," opakoval Korf roztržitě. "Letět do prstence?"
"Ne," uklidnil ho Bykov. "Do prstence jen v krajním případě. Kdyby došlo k neštěstí."
"A kde je váš loď?" zeptal se Korf podezřívavě.
"Mám fotonovou nákladní," odpověděl Bykov.
"Aha," přikývl Korf. "Ovšem, nelze."
V kabině se ozval hlas Jurkovského:
"Počkej, já hned vylezu."
"Ale vždyť ti říkám, seď, Voloďko," zazněl Krutikovův hlas. "Tobě to moc dlouho trvá."
Michail neodpověděl.
"To - ti dva v prstenec?" zeptal se Korf a ukázal prstem na vysí-lačku.
"Ano," přisvědčil Bykov. "Souhlasíte?"
Přišel Žilin a postavil se vedle nich.
"Ano," protáhl Korf zamyšleně. "Musí se pomáhat."
Navigátor začal najednou drmolit tak rychle a nesrozumitelně, že Bykov chápal jen jednotlivá slova. Korf poslouchal a přikyvoval. Pak zrudl a řekl Bykovovi:
"Navigátor nechce letět. Není povinen."
"Může vystoupit," řekl Bykov. "Děkuji, kapitáne."
Navigátor pronesl ještě několik vět.
"Říká, že jdeme na jistá smrt," přeložil Korf.
"Řekněte mu, aby se vzdálil," řekl Bykov. "Musíme si pospíšit."
"Pan Korf třeba taky radši vystoupí," naznačil Žilin opatrně.
"Cho-cho!" ozval se Korf. "Já jsem kapitán!" Mávl na navigátora a přistoupil k řídicímu pultu. Navigátor s očima sklopenýma odešel. Za chvíli dutě zaklapla venkovní dvířka. "To holky," poznamenal kapitán Korf skloněný nad pultem, "ty z nás dělají slabochy. Takové, jako ony. Ale proti tomu musí bojovat. Tak připravte se."
Sáhl do boční kapsy, vytáhl fotografii a postavil si ji na pult před sebe.
"Tak a jinak ne, když je cesta nebezpečná. Na místa, pánové!"
Bykov usedl u pultu vedle kapitána. Žilin se připoutal do křesla u vysílačky.
"Dispečer!" zavolal kapitán.
"Zde dispečer," ozval se dozorčí observatoře.
"Žádám o start!"
"Povoluji start!"
Kapitán Korf stiskl startér a všechno se pohnulo ze svých míst. A v tom okamžiku si Žilin vzpomněl: Jurka! Několik vteřin se díval na vysílačku, z níž se ozývaly Krutikovovy smutné povzdechy. Vůbec nevěděl, co by měl udělat. Loď už opustila pásmo observatoře a ka-pitán Korf manévroval kormidly, aby ji zavedl na dráhu podle zamě-řovače. Radši nedělat paniku, řekl si Žilin v duchu. Všechno je v pořádku. Zatím se neděje nic tak hrozného.
"Michaile!" ozval se z vysílačky hlas Jurkovského. "Už tam budeš brzy?"
"Hned to bude, Voloďko," řekl Krutikov. Měl nějaký divný hlas - unavený nebo rozpačitý…
"Jú!" zazněl kdesi vzadu hlas Jurkův. Žilin se obrátil. Do kabiny vstupoval Jura, ospalý a velice rozradostněný. "Vy taky se mnou letíte na Prstenec-2?" zeptal se.
Bykov ho probodl zuřivým pohledem.
"Himmeldonnerwetter!" zašeptal kapitán Korf. Také on na Juru dočista zapomněl. "Pasažér! V kajuta!" zaklel. Jeho zrzavé licousy se mu hrozivě naštětily.
Krutikov řekl najednou nahlas:
"Voloďo… Buď tak hodný, odtáhni kosmoskaf o takových třicet metrů. Dokážeš to?"
Jurkovskij nespokojeně zavrčel:
"No, zkusím to. A k čemu ti to bude dobré?"
"Bude to pro mne pohodlnější, Voloďo. Buď tak hodný."
Bykov najednou povstal a trhnutím si uvolnil přezky kazajky. Jura se na něho užasle díval. Bykovův obličej, vždy cihlově rudý, byl teď modrobílý. Najednou Jurkovskij zakřičel:
"Kámen! Míšo, kámen! Zpátky! Všeho nech!" Ozvalo se slabé za-sténání a Krutikov řekl třaslavým hlasem:
"Odleť, Voloďko. Rychle odleť. Já nemohu."

"Přidat rychlost!" zachraptěl Bykov.
"Co to znamená - nemohu?" zaječel Jurkovskij. Bylo slyšet, jak ztěžka dýchá.
"Odleť, odleť, sem nemůžeš," mumlal Krutikov. "To se nepoda-ří… Sem ne, sem ne…"
"Tak takhle to je," řekl Jurkovskij. "Proč jsi to neřekl? No, nevadí. Hned to bude… Hned… Tohle ti čert napískal…"
"Rychleji, rychleji," hulákal Bykov.
Kapitán Korf se zkřiveným pihovatým obličejem se sklonil nad tlačítka řízení. Přetížení vzrůstalo.
"Hned, Míšenko, hned," povzbuzoval Jurkovskij. "Tak… Já bych do toho…"
„Je pozdě," řekl znenadání Krutikov klidně. V nastalém tichu bylo slyšet, jak těžce, chraptivě oddychují.
"Ano," přisvědčil Jurkovskij. "Je pozdě."
"Odleť," řekl Krutikov.
"Ne."
"Děláš chybu."
"Nevadí," řekl Jurkovskij, "v momentě bude po všem." Ozvalo se hořké uchichtnutí. "Ani o tom nebudeme vědět. Zavři oči, Míšo." A po chvilce ticha kdosi - nebylo poznat, kdo to byl - tiše a žalostně zavolal: "Aljošo… Alexeji…"
Bykov mlčky odstrčil kapitána Korfa jako štěně a zabořil prsty do tlačítek. Loď sebou trhla. Žilin vtlačený do křesla obrovským přetí-žením si stačil jen uvědomit: Forsáž! Na okamžik ztratil vědomí. Pak v uších plných šumotu zachytil krátký přetržený výkřik, jako výkřik veliké bolesti a přes rudou clonu, která mu zamlžovala oči, spatřil, jak se ručička automatického zaměřovače zatřásla a zemdleně se roz-kývala ze strany na stranu.
"Míšo!" zakřičel Bykov. "Chlapci!" Klesl hlavou na pult a hlasitě se rozplakal… Jurovi bylo špatně. Zvedal se mu žaludek, cítil prudké bolesti v hlavě. Trápila ho jakási podivná dvojitá halucinace. Ležel na svém lůžku v těsné temné kajutě Tachmasibu a zároveň to byl jeho světlý velký pokoj doma na Zemi. Do pokoje přicházela matka, kladla mu příjemně chladivou ruku na tvář a říkala Žilinovým hla-sem: "Ne, ještě spí." Jurka chtěl říci, že nespí, ale z neznámých dů-vodů to nemohl udělat. Chodili kolem něho známí i neznámí lidé a jeden z nich v bílém plášti se sehnul a citelně ho udeřil do rozbolavě-lé zraněné hlavy a hned zase Krutikov žalostně řekl "Aljošo… Alexeji…" a Bykov, hrozný a bledý jako mrtvola, se chytil pultu a Jura letěl chodbou a narazil hlavou na něco ostrého a tvrdého. Ozý-vala se hudba smutná až k pláči a čísi hlas říkal: "… při výzkumu Saturnova prstence zahynuli generální inspektor Mezinárodní správy kosmických spojů Vladimír Sergejevič Jurkovskij a první navigátor kosmonaut Michail Antonovič Krutikov…"
A Jura plakal, jako ze spánku pláčou i dospělí, když se jim zdá něco smutného…
Když se Jura vzpamatoval, spatřil, že je skutečně v kajutě Tachmasibu a vedle něho stojí lékař v bílém plášti.
"Tak konečně, už bylo načase," řekl Žilin se smutným úsměvem.
"Oni opravdu zahynuli?" zeptal se Jura. Žilin mlčky přikývl.
"A Alexej Petrovič?" Žilin neodpověděl.
Lékař se zeptal:
"Bolí vás hodně hlava?"
Jura chvíli mlčel, jako by naslouchal.
"Ne," řekl potom. "Moc ne."
"To je dobře," řekl lékař. "Takových pět dní si poležíš a budeš zdráv."
"Nepošlou mě zpátky na Zem?" zeptal se Jura. Dostal najednou veliký strach, že ho pošlou na Zem.
"Ne, proč by tě posílali," podivil se lékař a Žilin Jurovi radostně sdělil:
"Už se na tebe ptali z Prstence-2, chtějí tě navštívit."
"Tak ať přijdou," odpověděl Jura.
Lékař upozornil Žilina, že musí Jurovi každé tři hodiny dávat lék, slíbil, že přijde pozítří, a odešel. Žilin řekl, že bude za chvilku zpát-ky, a šel ho vyprovodit. Jura znovu zavřel oči. Tak zahynuli, pomys-lel si. Už nikdo mi nebude říkat kadet a nikdo mě nepožádá, abych si šel popovídat s dědkem, nikdo nebude vlídným hlasem zasněně předčítat své paměti o neobyčejně milých a neobyčejně skvělých lidech. To už nikdy nebude. A nejhroznější je právě to, že už to ni-kdy nebude. I kdyby si člověk hlavu o stěnu rozbil, i kdyby na sobě košili roztrhal, stejně už nikdy neuvidí Vladimíra Sergejeviče Jur-kovského, jak stojí před sprchovým koutem ve svém přepychovém županu s obrovskou osuškou přes rameno, a Michaila Antonoviče Krutikova, jak nandává na talíře obligátní ovesnou kaši a vlídně se přitom usmívá. Nikdy, nikdy, nikdy… Proč nikdy? Jak je to vůbec možné, že nikdy? Nějaký pitomý kámen v nějakém pitomém prstenci pitomého Saturna… A lidé, kteří musí být, kteří jsou prostě povinni být, protože bez nich je svět horší - ti lidé už nejsou a nikdy nebu-dou…
Jura si nejasně vzpomínal, že tam něco našli. Ale to nebylo důleži-té, to nebylo to hlavní, třebaže právě oni se domnívali, že toto je to hlavní… A samozřejmě všichni, kdo je neznali, se budou rovněž domnívat, že tohle bylo hlavní. To je vždycky tak. Neznáš-li toho, kdo vykonal hrdinský čin, je pro tebe hlavní ten čin. Ale znáš-li toho člověka, co je ti po činu? Nemusel ten čin vůbec vykonat, jen kdyby byl zůstal naživu. Hrdinský čin je krásná věc, ale člověk musí žít.
Jura si uvědomil, že se za několik dní sejde s chlapci. Samozřejmě se hned začnou vyptávat co a jak. Nebudou se ptát ani na Jurkovské-ho, ani na Krutikova, ale budou se ptát, co tam Jurkovskij s Krutiko-vem našli. Budou hořet zvědavostí. Nejvíc je bude zajímat, co o svém nálezu stačili Jurkovskij s Krutikovem ještě sdělit. Budou nad-šeni odvahou Jurkovského a Krutikova, jejich obětavostí a budou závistivě vykřikovat: "To přece byli lidé!" A nejvíc budou nadšeni tím, že zahynuli v boji. Jurovi se dělalo ažšpatně zlostí a pocitem křivdy. Ale už věděl, co jim odpoví. Co má udělat, aby nevykřikl: "Hlupáci usmrkaní!", aby se nerozplakal, aby je nezmlátil. Řekne jim: "Počkejte. Já znám jednu příhodu…," a začne takhle: "Na ostro-vě Chonsii, v úžlabině hory Titigatake, našli v pralese jeskyni…"
Vrátil se Žilin, sedl si Jurovi k nohám a poplácal ho po koleni. Měl na sobě kostkovanou košili s vyhrnutými rukávy. Obličej měl unavený a vyčerpaný. Nebyl oholen. Co je s Bykovem? vzpomněl si najednou Jura a zeptal se:

"Váňo, co je s Alexejem Petrovičem?"
Žilin neodpověděl.
Epilog
Autobus se nehlučně přihnal k nízké bílé ohradě a zastavil před velkým pestrým davem lidí, kteří sem přišli naproti. Žilin seděl u okna a díval se na veselé, mrazem zčervenalé tváře, na závěje před letištní budovou jiskřící ve slunečních paprscích, na stromy obalené jinovatkou. Otevřely se dveře a do autobusu vnikl mrazivý vzduch. Cestující zamířili k východu a na rozloučenou s průvodčí trousili žertíky. Mezi lidmi, kteří přišli naproti, bylo mnoho veselého hluku. Před dveřmi autobusu bylo objímání, stisky rukou, líbání. Žilin se rozhlédl, zda neuvidí známé, tváře, a když nikoho nenašel, s úlevou si vydechl. Podíval se na Bykova. Ten bez hnutí seděl, obličej zabo-řený do kožešinového límce grónské kazajky.
Průvodčí si vytáhla ze síťky svůj kufřík a řekla vesele: "Copak, soudruzi? Už jsme na místě! Autobus dál nejede."
Bykov namáhavě vstal a s rukama v kapsách zamířil prázdným autobusem k východu, Žilin s Jurkovského aktovkou vykročil za ním. Před autobusem už nikdo nestál. Lidé kráčeli ve skupinách k letištní budově, ozývalo se plno smíchu a hovoru. Bykov sestoupil do sněhu, zůstal chvíli stát, přivíral oči před sluncem a pak rovněž zamířil k budově. Sníh pod nohama skřípal. Stranou od nich ubíhal po sněhu dlouhý namodralý stín. Pak Žilin spatřil Dauga.
Dauge jim chvatně klopýtal vstříc, opíraje se celou váhou o silnou leštěnou hůl. Byl drobný, celý zachumlaný, tmavý obličej plný vrá-sek. V ruce, skryté v teplém huňatém palčáku, svíral ubohou kytičku zvadlých pomněnek. S očima upřenýma před sebe došel k Bykovovi, strčil mu kytičku do ruky a přitiskl se tváří ke grónské kazajce. By-kov ho objal a zabručel: "Co děláš? Kdybys radši seděl doma, takový mráz…"
Vzal Dauga v podpaží a pomalu zamířili k letištní budově - ob-rovský sehnutý Bykov a drobný shrbený Dauge. Žilin kráčel za nimi.
"Co plíce?" zeptal se Bykov.
"Ale…," odpověděl Dauge, "ani líp, ani hůř…"
"Potřeboval bys hory. Už nejsi kluk, musíš se šetřit."
"Nemám čas," řekl Dauge. "Musím moc věcí dokončit. Hodně jsem toho začal, Aljošo."
"No právě proto! Musíš se léčit. Nebo to nedokončíš."
"Hlavní je začít."
"Tím spíš."
Po chvilce Dauge řekl:
"Už je rozhodnuto o expedici k Transplutu. Trvají na tom, abys le-těl ty. Požádal jsem je, aby počkali, než se vrátíš."
"Proč ne," řekl Bykov, "zajedu domů, odpočinu si a pak prosím."
"Jako velitel je jmenován Arnautov."
"Na tom nezáleží," řekl Bykov.
Začali stoupat po schodech budovy. Daugovi se šlo špatně, zřejmě si na hůl ještě nezvykl. Bykov ho přidržoval za loket. Dauge zašep-tal:
"A já je vůbec neobjal, Aljošo… Tebe jsem objal, Váňu taky, ale ty dva ne…"
Bykov na to nic neřekl. Vešli do haly. Žilin vystoupil po schodech a najednou ve stínu za sloupem spatřil jakousi ženu, která na něho upírala pohled. Okamžitě se otočila, ale Žilin stačil postřehnout její obličej pod kožešinovou čapkou - kdysi to byl zřejmě neobyčejně krásný obličej, ale teď už vypadal starý, povadlý, skoro ošklivý. Kde já jsem ji viděl? vířilo Žilinovi hlavou. Já ji přece mnohokrát někde viděl. Nebo je někomu podobná?
Strčil do dveří a vstoupil do haly. Tak teď tedy Transpluto neboli Cerber. Vzdálený, strašně vzdálený. Od všeho vzdálený. Vzdálený od Země, od lidí, od toho hlavního. Znovu ocelová krabice, znovu cizí, zledovatělé skály, které vůbec nejsou tím hlavním. To hlavní zůstane na Zemi. Ostatně, jako vždycky. Ale tohle přece nejde, to není poctivé. Musíš se rozhodnout, Ivane Žiline, je načase! Najdou se pochopitelně lidé, kteří lítostivě nebo posměšně řeknou: "Selhaly mu nervy. To se stává." Takhle si to pomyslí Alexej Petrovič. Žilin se dokonce zarazil. Ano, pomyslí si to tak: Selhaly mu nervy, ale jinak to byl řádný chlapík. Vlastně, ono je to tak dobře! Aspoň ho nebude tolik mrzet, že ho opouštím teď, když zůstává sám… Ovšem, pro něho bude lehčí myslet si, že mi selhaly nervy, než aby viděl, že ne-mám žádný poměr ke všem těm transplutonům. Je strašně tvrdohlavý a pevný ve svých přesvědčeních… i omylech. Skálopevné omyly…
To hlavní je na Zemi. Hlavní vždycky zůstává na Zemi a já taky zůstanu na Zemi. Je rozhodnuto, řekl si v duchu. Rozhodnuto. To hlavní je na Zemi…